ŽALTVYKSLĖS KOLEKCIJA

PRARASTOJI KARTA

Ernest
HEMINGWAY

ANAPUS UPĖS, MEDŽIŲ ŪKSMĖJE

ŽALTVYKSLĖ

ERNEST HEMINGWAY

Anapus upės, medžių ūksmėje

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
SILVIJA LOMSARGYTĖ-PUKIENĖ

ŽALTVYKSLĖ

UDK 820(73)-3
He-19

Versta iš: Ernest Hemingway
ACROSS THE RIVER, AND INTO THE TREES
Charles Scribner's Sons, New York, 1950

ISBN 9986-06-155-5

Mylimai Merei

Atsižvelgdamas į šiandienos tendenciją identifikuoti romanų personažus su realiais žmonėmis, manau, kad man dera pasakyti, jog šioje knygoje realių žmonių nėra: ir personažai, ir jų vardai pramanyti. Visų karinių dalinių pavadinimai ir žygiai taip pat pramanyti. Iš tiesų nėra nei šioje knygoje aprašytų asmenų, nei karinių dalinių.

I skyrius

Jie išplaukė dvi valandas prieš aušrą, ir iš pradžių jiems nereikėjo laužti ledo kanale, nes priekyje plaukė kitos valtys. Kiekvienos valties paskuigalyje stovėjo irkluotojas su ilgu irklu, bet tamsoje jo negalėjai matyti, tik girdėjai. Medžiotojas sėdėjo ant sulankstomosios kėdutės, pritvirtintos prie dėžės dangčio; dėžėje buvo pusryčiai ir šoviniai; keli medžiokliniai šautuvai stovėjo atremti į medinių ančių krūvą. Kiekvienoje valtyje dar buvo maišas su keliomis laukinėmis antimis arba antimi ir gaigalu, ir kiekvienoje valtyje buvo šuo, kuris neramiai sukinėjosi ir krūpčiojo girdėdamas, kaip mosuoja sparnais tamsoje skrendančios antys.

Keturios valtys nuplaukė centriniu kanalu į šiaurę, didžiosios lagūnos linkui. Penktoji valtis įsuko į šoninį kanalą. O šeštoji patraukė pietų pusėn, į seklią lagūną, kur ledas dar nebuvo pralaužtas.

Bevėję naktį staigus šaltis buvo lygiai aptraukęs visą lagūną ledu. Ledas nuo irklo smūgių linko kaip guminis. Paskui eižėjo šaižiai it lango stiklas, tačiau valtis vos ne vos stūmėsi į priekį.

– Duokit man irklą, – pasakė medžiotojas šeštojoje valtyje.

Jis atsistojo, stengdamasis išlaikyti pusiausvyrą. Girdėjo, kaip skrenda antys tamsoje, jautė, kaip nenustygsta sunerimęs šuo. Iš šiaurės sklido kitų valčių laužomo ledo traškėjimas.

– Atsargiai, – įspėjo valtininkas iš paskuigalio, – neapverskit.

– Aš ne naujokas, – pasakė medžiotojas.

Jis paėmė iš valtininko ilgąjį irklą, apsuko ir suėmė už mentės. Paskui pasilenkė į priekį ir prakirto ledą smailuoju galu. Pajutęs kietą seklios lagūnos dugną, jis visu svoriu užgulė irklo mentę ir, įsitvėręs abiem rankom, pirma prisitraukė, o paskui atsistūmė taip, kad valtis čiūžtelėjo, laužydama ledą, ir paskuigalis atsidūrė ties irklu. Valtis rėžėsi į ledą, sliuogė ant jo, ir šis eižėjo kaip stiklo lakštai, o valtininkas paskuigalyje vairavo valtį prakirstu taku.

Po valandėlės medžiotojas, gerokai pasidarbavęs ilguoju irklu ir visas suprakaitavęs, nes buvo šiltai apsirengęs, paklausė valtininką:

– Kur mūsų statinė?

– Ten, į kairę. Kitos įlankos vidury.

– Ar jau sukti?

– Jūsų valia.

– Ką reiškia „jūsų valia“? Jūs žinot, koks čia gylis. Ar galėsime plaukti?

– Vanduo nuslūgęs. Kas žino.

– Jei dar gaišime, visai prašvis.

Valtininkas neatsakė.

Ak tu, stuobry nelemtas, pagalvojo medžiotojas. Vis tiek nusikasim. Jau nuplaukėm du trečdalius kelio, ir jeigu tau sunku laužyti ledą, kad aš galėčiau pašaudyti ančių, tai iš tiesų bjauru.

– Nors kiek pakrutintum sėdynę, akiplėša, – pasakė jis angliškai.

– Ką? – paklausė valtininkas itališkai.

– Sakau, reikia paskubėti. Tuoj prašvis.

Buvo jau šviesu, kai jie priplaukė didžiulę ąžuolinę statinę, įkastą į lagūnos dugną. Aplink statinę buvo pripilta žemių, prižėlę viksvų bei žolių, ir medžiotojas, jausdamas po kojomis šiugždančią sušalusią žolę, palengva atsistojo ant tos sanpilos. Valtininkas iškėlė iš valties sulankstomąją kėdutę, pritaisytą prie šovinių dėžės dangčio, ir padavė medžiotojui, o tas pasilenkė ir pastatė ją didžiosios statinės dugne.

Medžiotojas, apsiavęs ilgaauliais batais, apsivilkęs seną karišką striukę su kažkokiu antsiuvu ant kairiosios rankovės ir tamsesnėmis dėmelėmis antpečiuose, kur anksčiau buvo žvaigždutės, įlipo į statinę, ir valtininkas padavė jam du šautuvus.

Medžiotojas atrėmė juos į statinės kraštą ir pakabino tarp jų, ant specialiai įkaltų kablių, antrąją šovininę. Paskui atrėmė šautuvus abipus šovininės.

– Vandens turime? – paklausė jis valtininką.

– Neturim, – atsakė valtininkas.

– O lagūnos vanduo geriamas?

– Ne. Galima susirgti.

Medžiotojas buvo ištroškęs, jis pavargo laužsaid ledą ir stumdamas valtį, todėl dabar pyktelėjo, tačiau susitvardęs tarė:

– Norit, padėsiu laužyti ledą ir mėtyti medines antis?

– Nereikia, – atsakė valtininkas ir nirtingai stumtelėjo valtį ant plono ledo lakšto; slegiamas vandens svorio, ledas trakštelėjo ir sutrūkinėjo. Valtininkas pradėjo skaldyti ledą irklo mente, o paskui ėmė svaidyti medines antis į visas puses.

Ko čia jis siunta, pagalvojo medžiotojas. Juk stiprus kaip jautis. Aš plūkiausi visą kelią, o ką jis – už irklo laikėsi, ir daugiau nieko. Kokia musė jį įkando? Juk čia jo darbas.

Jis pasistatė sulankstomąją kėdutę taip, kad būtų patogu sukinėtis ir į kairę, ir į dešinę, atidarė šovinių dėžę ir prisipylė

pilnas kišenes šovinių, paskui atidarė kitą dėžę, bet paliko ją šovininėje, kad lengvai galėtų pasiekti. Priešais, kur ankstyvo ryto šviesoje tviskėjo lagūna, jis matė juodą valtį ir aukštą, galingo stoto valtininką, kuris daužė irklu ledą ir taip svaidė per bortą medines antis, tarsi būtų norėjęs atsikratyti kokio blogo daikto.

Vis labiau švito, ir medžiotojas jau galėjo įžiūrėti žemą nerijos kontūrą anapus lagūnos. Jis žinojo – už tos nerijos yra dar du medžioklės postai, toliau pelkynai ir galiausiai – atvira jūra. Užtaisė abu šautuvus ir nužvelgė atstumą iki valties su medinėmis antimis.

Už nugaros jis išgirdo artėjantį sparnų šnaresį, pritūpė, žvelgdamas pro statinės kraštą, dešine ranka sugriebė dešinįjį šautuvą, paskui atsistojo, pasirengęs šauti į dvi besileidžiančias antis; jos įkypai sklendė prie medinių ančių, juodos pilko, apniukusio dangaus fone.

Įtraukęs galvą į pečius, jis aukštai pakėlė šautuvą, palenkė kiek žemyn, šovė nusitaikęs truputį į priekį nuo antrosios anties, paskui, nežiūrėdamas, ar pataikė, ėmė kelti šautuvą nukreipdamas jį aukščiau ir kairiau tos vietos, kur skrido kita antis, kylanti į kairę, o iššovęs pamatė, kaip ji staigiai suglaudžia sparnus ir krinta žemyn tarp medinių ančių ir ledo nuolaužų. Žvilgtelėjęs dešiniau, išvydo ir pirmąją antį tarp tų pačių ledgalių. Jis žinojo šovęs į pirmąją antį atsargiai, gerokai dešiniau nuo valties, taip pat ir į antrąją, aukščiau ir kairiau, leidęs jai pakilti į viršų ir į kairę, kad nebūtų abejonių, jog valčiai negresia joks pavojus. Puikus dubletas, iššauta tiksliai, kaip ir dera, atsižvelgta į valtį, tad vėl ėmęs užtaisinėti šautuvą medžiotojas jautėsi visai gerai.

– Ei, klausykit, – šūktelėjo valtininkas, – nešaudykit į valtį!

Kad tave velniai, tarė sau medžiotojas. Šimts velnių!

– Meskit medinukes! – paliepė jis valtininkui. – Greičiau išmeskit! Aš nešaudysiu, kol jūs nebaigsit. Nebent tiesiai į viršų.

Jis negirdėjo, ką atsakė valtininkas.

Nieko nesuprantu, pagalvojo medžiotojas. Juk jis ne naujokas. Ir žino, kad plaukiant į čia pasidarbavau, ko gera, daugiau už jį. Kaip gyvas nesu taikliau ir atsargiau nušovęs anties. Tai ko jis šiaušiasi? Juk siūliausi padėt išmėtyti medinukes. Tegu jį velniai!

Valtininkas piktai skaldė ledą kiek dešiniau ir svaidė iš valties medines antis su įniršiu, trykšte trykštančiu iš kiekvieno judesio.

Ne, neleisk sugadinti medžioklės, sakė medžiotojas pats sau. Menkaiteprišaudysi šituose leduose, jei pakilusi saulė jų neištirpdys. Nušausi vieną kitą paukštį ir viskas, todėl neleisk gadinti medžioklės. Kas žino, kiek sykių dar medžiosi antis, todėl žiūrėk, kad niekas tau neatimtų to malonumo.

Jis stebėjo, kaip šviesėja dangus už ilgos pelkyno juostos, paskui, atsigręžęs kiton pusėn, apžvelgė užšalusią lagūną, pelkes ir toli toli išvydo snieguotus kalnus. Jis stovėjo žemai, todėl negalėjo matyti prieškalnių, ir kalnai kilo tiesiog iš lygumos. Žiūrėdamas į kalnus, jis jautė vėjo dvelkimą ir žinojo, kad drauge su saule vėjas sustiprės, o tada daugiau paukščių ims skristi čia nuo jūros.

Valtininkas išmetė visas medines antis. Jos plūduriavo dviem pulkeliais: vienas priešais, šiek tiek į kairę nuo tos vietos, kur turėjo pakilti saulė, kitas – dešinėje. Paskui jis išleido antį su pririštu svareliu, ir toji gyva viliokė panėrė galvą į vandenį, vėl iškėlė aukštyn ir ėmė turkšti, taškydama vandenį sau ant nugaros.

– Ar nereikėtų aplaužyti ledo pakraščiuose? – šūktelėjo medžiotojas valtininkui. – Jos netūps – per maža vandens.

Valtininkas nieko neatsakė, tik ėmė daužyti irklu dantytą ledo plutos pakraštį. Ledo laužyti visai nevertėjo, ir valtininkas

tai žinojo. Bet medžiotojas nežinojo, todėl pagalvojo: nesuprantu aš jo, bet negaliu leisti, kad man sugadintų medžioklę. Turiu gerai pamedžioti ir niekas man nesutrukdys. Dabar kiekvienas mano šūvis gali būti paskutinis, ir nė vienam prakeiktam šunsnukiui neleisiu gadinti medžioklės. Laikykis, vaikine, neduok valios pykčiui, pasakė jis sau.

II skyrius

Koks gi jis vaikinas? Jam penkiasdešimt, jis Jungtinių Valstijų kariuomenės pėstininkų pulkininkas. O išvakarėse, prieš važiuodamas į Veneciją, į šitą medžioklę, ir eidamas pas gydytoją pasitikrinti, prisirijo nitroglicerino, nes... jis pats gerai nežinojo kodėl; kad gydytojas neuždraustų medžioti, tikino save.

Gydytojas išklausė jį, aiškiai nepasitikėdamas. Tačiau du kartus išmatavęs kraujospūdį užrašė skaičius į kortelę.

– Suprantate, Dikai, – pasakė jis, – aš jums nepatariu. Ir net draudžiu, nes spaudimas labai aukštas.

– Nesuprantu, apie ką jūs kalbate, – atrėmė medžiotojas, tiksliau, būsimas medžiotojas, o tuo metu – Jungtinių Valstijų kariuomenės pulkininkas, anksčiau ėjęs generolo pareigas.

– Pažįstu jus jau labai seniai, pulkininke. O gal man tik atrodo, kad labai seniai? – paklausė gydytojas.

– Tikrai labai labai seniai, – pasakė pulkininkas.

– Na ir užsuokėm kaip lakštingalos, – tarė gydytojas. – Jeigu jau prisirijot šitiek nitroglicerino, žiūrėkit, neatsitrenkit į kietesnį daiktą ir saugokitės, kad neužkristų kokia kibirkštis. Reikėtų ant jūsų užkabinti ženklą kaip ant cisternos su sprogstamąja medžiaga.

– Ar mano kardiograma gera? – pasiteiravo pulkininkas.

– Kardiograma puikiausia, pulkininke. Kaip dvidešimtmečio. Tokios širdies kiekvienas jaunikliš pavydėtų.

– Tai ko gi jūs norite? – paklausė pulkininkas.

Prisigėrus daug nitroglicerino kartais pykina, todėl jam knietėjo greičiau baigti šį vizitą. Jam taip pat rūpėjo atsigulti ir išgerti raminamųjų. Galėčiau parašyti vadovėlį apie gynybos taktiką daliniui su aukštu kraujospūdžiu, pagalvojo jis. Gaila, kad negaliu to pasakyti. Iš tiesų, kodėl gi neprisipažinus ir nepaprašius atleidimo? Ne, niekada taip nepadarysiu, tarė sau. Visada tvirtinsiu, kad esu nekaltas.

– Kiek kartų buvote sužeistas į galvą? – paklausė gydytojas.

– Jūs žinot, – atsakė pulkininkas. – Mano formuliare įrašyta.

– Kiek kartų esate gavęs per galvą?

– O Viešpatie! – paskui pasiteiravo: – Ar klausiat oficialiai, ar kaip asmeninis gydytojas?

– Kaip asmeninis gydytojas. Nejau manot, kad noriu iškrėsti jums kiaulystę, ką?

– Ne, Vesai. Atleiskit. Tai ką jūs norite sužinoti?

– Kiek kontūzijų?

– Rimtų?

– Kai buvote be sąmonės arba kai vėliau nieko negalėjote prisiminti.

– Apie dešimt, – atsakė pulkininkas. – Tarp jų ir žaidžiant polą. Gal keliom daugiau ar mažiau.

– Suk jus devynios! – nesusivaldė gydytojas. Ir pridūrė: – Pone pulkininke.

– Galiu eiti? – paklausė pulkininkas.

– Taip, pone, – atsakė gydytojas. – Jūs gerai atrodote.

– Ačiū, – padėkojo pulkininkas. – Gal vykime drauge pašaudyti ančių Taljamento žiočių pelkynuose? Puiki bus medžioklė. Ten tokių šaunių vyrukų italų valdos; susipažinau su jais Kortinoje.

– Ar ten, kur šaudo vandenines vištas?

– Ne. Ten medžioja tikras antis. Geri vyrukai. Ir medžioklė gera. Tikros antys. Didžiosios, smailiauodegės, cyplės. Ir žąsų pasitaiko. Ten taip gera, kaip jaunystėje gimtuos namuos.

– Na, aš buvau jaunas dvidešimt devintaisiais ir trisdešimtaisiais.

– Nesitikėjau iš jūsų tokios kiaulystės.

– Ne taip mane suprantate. Tiesiog neprisimenu, kad man būtų patikę medžioti antis. Be to, aš miestietis.

– Po šimts, tai vienintelė jūsų yda. Kiek esu matęs miestiečių, visi jie nė velnio neverti.

– Turbūt juokaujate, pulkininke?

– Žinoma. Pats turėtumėt suprasti.

– Jūs puikiai atrodote, pulkininke, – pakartojo gydytojas. – Gaila, kad negaliu važiuoti su jumis. Aš net šaudyti nemoku.

– Po velnių! – pasakė pulkininkas. – Maža bėda. O ir kas mūsų kariuomenėj moka? Būtų labai gera drauge.

– Duosiu jums dar vienų vaistų prie tų, kuriuos geriat.

– Turit ką nors naujo?

– Nelabai. Bet šį tą žada išrasti.

– Tegu sau išradinėja, – pasakė pulkininkas.

– Itin pagirtinas požiūris, pone.

– Eikit velniop, – tarė pulkininkas. – Tai tikrai nenorit važiuoti?

– Ančių aš rasiu ir *Longchamps*, Medisono aveniu, – atsakė gydytojas. – Vasarą ten kondicionuotas oras, o žiemą šilta, ir

man nereikės keltis prieš aušrą, ir nereikės šiltų apatinių kelnių.

– Gerai, gerai, miesto žiurke. Ką jūs išmanot apie gyvenimą?

– Niekad ir nenorėjau išmanyti, – atsakė gydytojas. – Jūs puikiai atrodot, pone pulkininke.

– Dėkui, – padėkojo pulkininkas ir išėjo.

III skyrius

Tai buvo užvakar. O vakar jis važiavo iš Triesto į Veneciją senuoju keliu, vedančiu iš Monfalkonės į Latizaną, paskui tiesiai per lygumą. Vairuotojas buvo geras, ir pulkininkas patogiai sėdėjo atsilošęs priekinėje sėdynėje žvelgdamas į vietoves, pažįstamas iš jaunystės.

Dabar čia visai kitaip, galvojo jis. Tikriausiai todėl, kad atstumai atrodo pasikeitę. Kai sensti, viskas lyg susmulkėja. Be to, keliai dabar geresni, ir dulkių nėra. Anuomet čia važinėdavau tik sunkvežimiu. Arba vaikščiodavau pėsčias. O kai prisėsdavau pailsėti, trokšdavau vieno dalyko – lopinėlio ūksmės ir šulinio valstiečio kieme. Ir dar griovio. Vis ieškodavau ir ieškodavau tų griovių.

Jie pasuko ir pervažiavo laikinuoju tiltu per Taljamentą. Upės krantai žaliavo, ir prie kito kranto, kur giliau, žmonės meškeriojo. Susprogdintas tiltas buvo atstatinėjamas, neritmingai stuksėjo gariniai kūjai, o už aštuonių šimtų jardų riogsojo sugriauti namai ir ūkio pastatai, – Longenos statytų rūmų griuvėsiai, – aiškiai ženklinantys vietą, kur pussunkio svorio bombonešiai buvo numetę savo krovinį.

– Tik pažiūrėkite, – pasakė vairuotojas, – kur tiktai tiltas ar geležinkelio stotis – per pusę mylios vieni griuvėsiai.

– Peršasi išvada, – tarė pulkininkas, – kad nereikia statyti nei vilų, nei bažnyčių, nei samdytis Džoto piešti freskoms, jeigu bažnyčia stovi už aštuonių šimtų jardų nuo kokio nors tilto.

– Ir aš sakau, kad verta iš to pasimokyti, pone, – pritarė vairuotojas.

Už sugriautos vilos jie pasuko į tiesų kelią; pakelės grioviai, apaugę gluosniais, dar nuo žiemos buvo pilni pajuodusio vandens, o laukuose augo daugybė šilkmedžių. Priešais dviračiu važiavo vyriškis ir skaitė laikraštį, laikydamas jį abiem rankom.

– Jeigu bombonešiai būtų buvę sunkieji, – pasakė vairuotojas, – tai vėl kita išvada – griuvėsiai būtų per visą mylią aplink. Ar ne taip, pone?

– O jeigu valdomieji sviediniai, – pratęsė pulkininkas, – tai per du šimtus penkiasdešimt mylių. Geriau pasignalizuokim tam dviratininkui.

Vairuotojas pasignalizavo, ir dviratininkas pasuko į pakraštį nė negrįžtelėjęs ir nepalietęs rankomis vairo. Kai jie važiavo pro šalį, pulkininkas bandė įžiūrėti, kokį laikraštį skaito dviratininkas, bet antraštė buvo užversta.

– Manyčiau, kad šiais laikais visai neverta statyti gražių rūmų ar bažnyčių, ar samdyti to, kaip jūs sakėte, freskoms piešti.

– Sakiau – Džoto. Bet galėtų būti Pjeras dela Frančeska arba Mantenja. Arba net Mikelandželas.

– Jūs, pone, matyt, daug žinot apie tuos dailininkus? – paklausė vairuotojas.

Dabar jie važiavo visai tiesiu keliu ir dūmė taip, kad valstiečių sodybos tarsi lipo viena ant kitos, susiliedamos į neaiškias dėmes, ir galėjai pamatyti tik tas, kurios buvo toli ir palengva artėjo į juos. Abipus kelio driekėsi nyki, beveidė, žiemiška lyguma. Nepasakyčiau, pagalvojo pulkininkas, kad man patinka taip

greitai lėkti. Įdomu, kokį velnią būtų nutapęs Breigelis, žiūrėdamas į taip lekiantį peizažą?

– Apie dailininkus? Apie juos visai mažai žinau, Bernhemai, – atsakė jis vairuotojui.

– Aš Džeksonas, pone. Bernhemas poilsiauja Kortinoje. Tai labai šauni vietelė.

– Visai iškvėšau, – pasakė pulkininkas. – Atleiskite, Džeksonai. Tikrai šauni vietelė. Skaniai šeria. Gerai aptarnauja. Niekas nekvaršina galvos.

– Taip, pone, – pritarė Džeksonas. – Žinot, kodėl paklausiau apie dailininkus? Dėl tų madonų. Sykį pagalvojau, kad reikia pasižiūrėti paveikslų, ir nuėjau Florencijoje į tą didelį rūmą.

– Į kokį – Uficį? Pitį?

– Nežinau, kaip ten jį vadina. Į patį didžiausią. Žiūrėjau aš, žiūrėjau į paveikslus, kol nuo tų madonų galva apsisuko. Ir žinot, ką aš jums pasakysiu, pone pulkininke, – žmogus, kuris ne ką nutuokia apie visus tuos paveikslus, mato tik madonas, ir nuo jų jam akys apraibsta. Mano štai kokia teorija: kaip žinot, visi jie čia pakvaišę dėl tų savo *bambini*[1] ir kuo mažiau turi valgyti, tuo daugiau turi *bambini,* ir vis dar jiems negana. Aš manau, kad visi tie dailininkai tikriausiai nepaprastai mylėjo *bambini,* kaip ir visi italai. Neišmanau apie tuos dailininkus, kuriuos minėjot, gal anie ir kitokio plauko, jūs geriau žinote. Bet man atrodo, kad madonos, kurių sočiai esu prisižiūrėjęs, pone pulkininke, kitaip sakant, man atrodo, kad dailininkai, kurie piešė madonas, darė tai tik dėl to, kad jiems labiausiai rūpėjo *bambini.* Nežinau, ar supratot mane.

– Nepamirškit, kad jie gaudavo piešti tik religinius personažus.

[1] Vaikai *(ital.).* (Čia ir toliau – vert past.)

– Taip, pone. O kaip mano teorija, teisinga?

– Žinoma. Tik aš manau, kad viskas čia kur kas sudėtingiau.

– Suprantama, pone pulkininke. Mano teorija dar nevisiškai susigulėjusi.

– O daugiau meno teorijų turite, Džeksonai?

– Ne, pone. Kol kas gilinausi tik į *bambini* teoriją. Aš norėčiau tik vieno – kad dailininkai gražiai nupieštų kalnus, kurie supa Kortinos kurortą.

– Ten Ticiano gimtinė, – pasakė pulkininkas. – Bent jau taip sakoma. Buvau nusileidęs į slėnį ir mačiau namą, kuriame neva jis gimė.

– Nuostabi vieta, pone pulkininke.

– Nepasakyčiau.

– Na, jeigu jis ten paišė gamtos vaizdus ir tas saulėlydžio spalvos kalvas ir pušis, ir sniegą, ir visus tuos smailus bokštus...

– *Campaniles,* – tarė pulkininkas, – kaip matyti priekyje, Čedžijoje. Tai varpinės.

– Na, jeigu jis yra nupaišęs tikrai gražių vaizdų iš to krašto, su mielu noru nupirkčiau iš jo keletą paveikslų.

– Jis tapė nuostabias moteris, – pasakė pulkininkas.

– Jeigu turėčiau smuklę, užeigą ar kokį viešbutėlį, gal ir tokie paveikslai tiktų. Bet jei pabandyčiau parsigabenti moters atvaizdą į namus, jei būtų ką rinktis, mano pati taip mane pakratytų, jog nė kaulų nesurankiočiau.

– Galėtumėt atiduoti tą paveikslą vietiniam muziejui.

– Kad mūsų muziejuje nieko gero nėra: tik strėlių antgaliai, šalmai, skalpavimo peiliai, visokie skalpai, suakmenėjusios žuvys, taikos pypkės, Džonstono-Kepenų Rijiko nuotraukos ir kažkokio aferisto oda – jis iš pradžių buvo pakartas, o paskui vienas daktaras nudyrė jam odą. Paveikslas su moterim ten visiškai netiktų.

– Matote kitą *campanile* tenai, už lygumos? – paklausė pulkininkas. – Parodysiu jums vietą, kur kariavau, kai buvau jaunas.

– Jūs ir čia kariavote, pone pulkininke?

– Aha, – atsakė pulkininkas.

– Kieno buvo Triestas per tą karą?

– Bošų. Tiksliau, austrų.

– Ir mes jį atsiėmėm?

– Tik paskui, kai karas baigėsi.

– O kieno buvo Florencija ir Roma?

– Mūsų.

– Vadinasi, jums nebuvo labai riesta?

– „Pone pulkininke", – švelniai pridūrė pulkininkas.

– Atleiskit, pone pulkininke, – sumurmėjo vairuotojas. – Aš tarnavau trisdešimt šeštojoje divizijoje, pone pulkininke.

– Mačiau jūsų antsiuvą.

– Aš prisiminiau Rapidą[1], pone pulkininke, ir visai nenorėjau pasakyti įžeidžiamai ar nepagarbiai.

– Tikiu, – pasakė pulkininkas. – Jūs prisiminėt Rapidą. O žinot, Džeksonai, kiekvienas, ilgesnį laiką tarnavęs kariuomenėje, yra turėjęs savąjį Rapidą, ir ne vieną.

– Antrojo nebūčiau ištvėręs, pone pulkininke.

Automobilis važiavo per linksmą San Dona di Pjavės miestelį. Jis buvo naujai atstatytas, bet dėl to nepasidarė bjauresnis už daugelį vidurio vakarų miestelių Jungtinėse Valstijose; jis buvo klestintis ir smagus, o Fosalta – kitas miestelis čia pat už upės – nuskurdęs ir nykus. Nejau Fosalta taip ir neatsigavo po Pirmojo pasaulinio karo? Bet aš ir nemačiau jos nesugriau-

[1] Mūšiuose prie Rapido upės 1944 metais minėtoji JAV kariuomenės divizija turėjo daug nuostolių.

tos, galvojo pulkininkas. Priešas smarkiai apšaudė ją aštuonioliktais metais, prieš didįjį birželio penkioliktosios puolimą. Paskui, atsiimdami, mes apšaudėme ją dar smarkiau. Jis prisiminė, kaip ataka prasidėjo nuo Monastjė, ėjo per Fornačę, ir štai šiandien, šį žiemos vidudienį, jam stojosi akyse toji vasaros diena.

Jis važiavo per Fosaltą prieš keletą savaičių ir senu pažliugusiu keliu buvo nusileidęs prie upės ieškodamas tos vietos, kur anuomet buvo sužeistas. Ją rasti nebuvo sunku – čia, upės vingyje, kadaise stovėjo sunkieji kulkosvaidžiai, ir dabar apkasas buvo apaugęs tankia žole. Apkasas priminė golfo aikštę – taip lygiai avys ir ožkos buvo nugremžusios žolę. Drumsta mėlyna upė tekėjo lėtai, pakrantės buvo apaugusios nendrėmis, ir pulkininkas apsidairęs, ar niekas jo nemato, pritūpė ant kranto, kur anuo metu dienos šviesoj negalėjai nė galvos pakelti, ir nusilengvino kaip tik toje vietoje, kurioje, jo apskaičiavimu, prieš trisdešimt metų buvo sunkiai sužeistas.

– Ne kažin koks laimėjimas, – garsiai pasakė jis upei ir krantams, apsunkusiems nuo rudeniškos tylos ir gausių liūčių. – Užtat mano asmeniškas.

Jis atsistojo ir apsižvalgė. Aplink nė gyvos dvasios, o automobilį buvo palikęs pažliugusiame kelyje prie paskutinio ir niūriausio atstatyto Fosaltos namo.

– Dabar baigsiu statyti paminklą, – pratarė jis, nors tuos žodžius galėjo išgirsti tik mirusieji, ir išsitraukė iš kišenės seną lenktinį *Sollingen* peilį, kokį nešiojasi vokiečių brakonieriai. Atlenkiami ašmenys spragtelėjo, ir pulkininkas, sukiodamas peilį, ėmė kasti duobelę šlapioje žemėje. Paskui nuvalė peilį į dešiniojo bato aulą, įkišo į duobutę rudą dešimties tūkstančių lirų banknotą, įspaudė kulnu žemę ir uždengė iš viršaus išdraskyta velėna.

– Dvidešimt metų po penkis šimtus lirų per metus už *Medaglia d'Argento al Valore Militare* [1], Už „Viktorijos kryžių", atrodo, dešimt ginėjų. „Kryžius už nuopelnus" – nė cento. „Sidabro žvaigždė" irgi neapmokama. Smulkius pasiliksiu sau, – pasakė jis.

Dabar viskas kaip dera, galvojo jis. Čia *merde,* pinigai, kraujas; tik pažvelk, kokia vešli žolė, o žemėje guli geležis drauge su Džino koja, su Randolfo abiem kojom ir mano dešiniąja kelio girnele. Nuostabus paminklas. Čia visko yra. Trąšų, pinigų, kraujo ir geležies. Visko, ko reikia tautai. Kur derli žemė, pinigai, kraujas ir geležis, ten ir tėvynė. Betrūksta tik anglių. Reikia kur nors gauti anglių.

Paskui pažvelgė anapus upės į atstatytą baltą namą, kuris anuomet stūksojo sugriautas, ir nusispjovė į upę. Vanduo buvo tolokai, bet jis vis dėlto pataikė.

– Tą naktį visai negalėjau spjaudyti ir dar ilgai po tos nakties, – pasakė pulkininkas. – Užtat dabar spjaudau gerai, nors ir nekramtau gumos.

Jis iš lėto nužingsniavo prie automobilio. Vairuotojas miegojo.

– Nubuskit, jaunuoli, – kreipėsi į jį pulkininkas. – Apsisukit ir važiuokit šiuo keliu link Trevizo. Šitose vietose mums nereikės žemėlapio. Aš pasakysiu, kur sukti.

[1] Sidabro medalis už narsumą kare (*ital.*).

IV skyrius

Dabar, kelyje į Veneciją, jis labai stengėsi susitvardyti ir negalvoti, kaip stipriai jį ten traukia, o didelis bjuikas tuo tarpu lenkė paskutinius San Donos pastatus ir suko į tiltą per Pjavę.

Jie pervažiavo tiltu į italų pusę, ir jis vėl pamatė pažliugusį seną kelią. Dabar jis atrodė lygus ir beveik nepastebimas nei čia, nei kitur pakrantėje. Bet senuosius apkasus pulkininkas vis dėlto galėjo įžiūrėti. Jų automobilis dūmė tiesiu lygiu keliu; gluosniais apaugusiuose kanaluose abipus kelio anuo metu plaukiojo lavonai. Puolimas tąsyk baigėsi didelėmis skerdynėmis, ir tomis karštomis dienomis kažkas įsakė versti lavonus į kanalus, kad būtų apvalyti kelias ir pakrantės pozicijos. Deja, kanalų šliuzai žemumoje, tebebuvę austrų rankose, liko uždaryti.

Taigi vanduo stovėjo nejudėdamas, ir visų tautybių lavonai ilgai mirko grioviuose, plūduriuodami aukštielninki ar kniūbsti ir brinkdami, kol galų gale pasibaisėtinai išsipūtė. Pagaliau, įvedus tvarką, darbo brigados naktimis ėmė traukti juos iš vandens ir laidoti čia pat pakelėje. Pulkininkas pasidairė, bene arčiau prie kelio žaluma bus vešlesnė, bet nieko nepastebėjo. Tačiau kanaluose buvo daug ančių, žąsų, ir visur pakelėse žmonės meškeriojo.

Juk vis dėlto juos paskui iškasė, pagalvojo pulkininkas, ir palaidojo prie Nervezos, tose didelėse *ossario*[1].

– Kariavome čia, kai buvau dar vaikėzas, – pasakė pulkininkas vairuotojui.

– Velniškai lygi vietovė, bjauru čia kariauti, – tarė vairuotojas. – Ar upė buvo jūsų?

[1] Kapinės *(ital.)*.

– Taip, – atsakė pulkininkas. – Mūsų, paskui mes atsitraukėm, paskui vėl ją atsiėmėm.

– Kur tik pažvelgsi – jokios priedangos.

– Tai ir buvo didžiausia bėda, – pasakė pulkininkas. – Reikėjo ieškoti mažiausios, vos įžiūrimos pakilumos. Reikėjo glaustis už griovių, namų, kanalų pakraščių, gyvatvorių. Čia kaip Normandijoje, tik dar lygiau. Panašiai kautynės turėtų atrodyti Olandijoje.

– Šita upė toli gražu neprimena Rapido.

– Tada ji buvo visai nebloga, graži upė, – tęsė pulkininkas, – aukštupyje labai vandeninga, nes dar nebuvo visų tų hidroelektrinių. O vandeniui nusekus, tarp akmenų tekėdavo gilios ir klastingos srovės. Bet užvis bjauriausia buvo viena vieta, vadinama *Grave di Papadopoli.*

Jis žinojo, kad nuobodu klausytis, kaip kariavo kitas, tad liovėsi kalbėjęs. Kiekvienas žiūri į karą pro savo akinius, pagalvojo jis, ir niekas nesidomi karu abstrakčiai, išskyrus kareivius, o tikrų kareivių visai nedaug. Apmokai juos, ir geriausieji žūsta. Be to, žmonės visuomet taip užsiėmę visokiais reikalais, kad nieko negirdi ir neima į galvą. Jie visuomet galvoja apie tai, ką patys yra matę; tu jiems kalbi, o jie tuo tarpu galvoja, ką čia pasakius, kas juos išaukštintų tavo akyse, nušviestų gražesne šviesa. Kam tad varginti šitą jaunuolį; jis ne karys, nors ir turi frontininko antsiuvą, ženklą, kad buvo sužeistas, kitus pasižymėjimo niekniekius. Jis paprastas žmogus, prieš savo valią apvilktas uniforma ir dėl kažkokių savų sumetimų likęs kariuomenėje.

– Ką jūs veikėt prieš karą, Džeksonai? – paklausė pulkininkas.

– Mes su broliu turėjom garažą Rolinse, Vajomingo valstijoje, pone.

– Ketinate ten grįžti?

– Brolis žuvo Ramiajame, o tipas, kurį palikom garaže, pasirodė esąs sukčius, – atsakė vairuotojas. – Viską praradom, ką buvom ten sukišę.

– Apmaudu, – tarė pulkininkas.

– Kur nebus apmaudu, velniai rautų, – pasakė vairuotojas ir pridūrė: – pone pulkininke.

Pulkininkas žiūrėjo į kelią.

Jis žinojo, kad posūkis, kurio jis laukia nesulaukia, jau čia pat, bet vis vien nekantravo.

– Dabar žiūrėkit akylai ir sukit į kairę žemumon, – paliepė jis vairuotojui.

– Kaip manot, ar mūsų dičkis išvažiuos tokiu keliuku, pone pulkininke?

– Matysim, – pasakė pulkininkas. – Juk nelijo, po šimts, bent trejetą savaičių.

– Nepasitikiu tokiais šunkeliais šiame pelkyne.

– Jeigu įklimpsim, ištrauksiu jus su jaučiais.

– Aš rūpinuosi automobiliu, pone.

– O jūs geriau pasirūpinkite tuo, ką jums pasakiau, ir sukite kairėn į pirmąjį keliuką, jeigu atrodys išvažiuojamas.

– Regis, jis bus ten, už gyvatvorės, – tarė vairuotojas.

– Kelias tuščias. Sustokite prie posūkio, o aš eisiu pasižvalgyti.

Pulkininkas išlipo iš automobilio, perėjo skersai platų asfaltuotą plentą ir pažvelgė į siaurą negrįstą keliuką, į srauniai čiurlenantį vandenį kanale ir tankią gyvatvorę palei kanalą. Už gyvatvorės jis pamatė žemą raudoną valstiečio trobą ir didelį svirną. Keliukas buvo sausas. Jame net nebuvo matyti ratų vėžių. Jis grįžo atgal į automobilį.

– Kaip bulvaras, – tarė pulkininkas. – Galit nesijaudinti.

– Klausau, pone pulkininke. Automobilis juk jūsų.

– Žinau, – pasakė pulkininkas. – Aš iki šiol už jį neišsimokėjau. Sakykite, Džeksonai, ar jūs visada taip sielvartaujat, kai reikia sukti iš plento į šoninį keliuką?

– Ne, pone. Bet vienas dalykas yra džipas, o kitas – žemas automobilis. Juk žinot, pone pulkininke, jis lengvai buksuoja, ir rėmą galima sugadinti.

– Turiu bagažinėje kastuvą, yra ir grandinės. Kai išvažiuosim iš Venecijos, tada bus dar blogiau.

– Ir toliau važiuosim šituo automobiliu?

– Nežinau. Pažiūrėsim.

– Pagalvokit apie sparnus, pone pulkininke.

– O mes nupjausim juos, kaip indėnai Oklahomoje. Jie per dideli. Visos šito automobilio dalys per didelės, išskyrus variklį. Variklis, Džeksonai, atsakantis. Pusantro šimto arklėkų.

– Tikra tiesa, pone pulkininke. Labai smagu vairuoti tokį galingą automobilį gerais keliais. Todėl aš ir nenoriu, kad jam kas nors atsitiktų.

– Malonu girdėti, Džeksonai. Na, o dabar liaukitės sielvartavęs.

– Aš nesielvartauju, pone.

– Gerai, – tarė pulkininkas.

Jis visai pamiršo automobilį, nes tą akimirką priešais, už tankiai suaugusių rudų medžių guoto, pamatė judančią burę. Burė buvo didelė, raudona, aštriu kampu iškelta aukštyn ir palengva slinko anapus medžių.

Kodėl visada taip gniaužia širdį, kai pamatai iš tolo tarsi žeme slenkančią burę, galvojo pulkininkas. Kodėl gniaužia širdį, kai pamatai didelius, lėtus palšus jaučius? Gal todėl, kad jų tokia įspūdinga eisena ir išvaizda, taip pat jų dydis ir spalva.

Betgi jaudina ir gražus didelis mulas ar virtinė įsiganiusių mulų. Ir kojotas jaudina kiekvieną sykį, kai pamatau jį, ir vilkas,

kuris bėga ne taip, kaip visi kiti žvėrys, toks pilkas ir savimi pasitikintis, kažkaip ypatingai nešdamas sunkią galvą su nedraugiškomis akimis.

– Ar esat matęs kada vilką Rolinso apylinkėse, Džeksonai?

– Ne, pone. Mano laikais ten jau nebebuvo vilkų, visi išnuodyti. Užtat kojotų nemaža.

– Jums patinka kojotai?

– Man patinka jų klausytis naktimis.

– Ir man. Labiau už viską. Ir dar patinka žiūrėti į burinį laivą, plaukiantį lyguma.

– Antai kaip tik plaukia toks laivas.

– Silės kanalu, – pasakė pulkininkas. – Į Veneciją. Vėjas dabar pučia nuo kalnų, ir barža plaukia gana sparčiai. Jeigu vėjas nepasikeis, tikriausiai naktį pašals, ir ančių priskris gausybė. Dabar sukite į kairę, važiuosime palei kanalą. Kelias čia geras.

– Mano gimtinėj mažai kas medžioja antis. Bet Nebraskoje prie Platos jų gausu.

– Ar norite pamedžioti ten, kur mes važiuojam?

– Neverta, pone pulkininke. Aš prastas šaulys, verčiau pasivoliosiu miegamajame maiše. Juk žinote, bus sekmadienio rytas.

– Žinau, – pasakė pulkininkas. – Jei norėsit, galėsit voliotis savo maiše iki pietų.

– Pasiėmiau miltelių nuo parazitų. Turėčiau atsakančiai išsimiegoti.

– Manau, kad miltelių neprireiks, – tarė pulkininkas. – Ar pasirūpinot sauso davinio paketu, konservais? Juk bus tik itališkas maistas.

– Turiu pasiėmęs keletą dėžučių. Ir man užteks, ir kitus galėsiu pavaišinti.

– Labai gerai, – pasakė pulkininkas.

Jis vėl sužiuro į priekį – norėjo pamatyti, kur siaurasis kelias, einąs palei kanalą, susijungs su plentu. Jis žinojo, kad tokią giedrą dieną iš ten viskas bus gerai matyti. Už pelkyno, tokio rudo kaip Misisipės žiotys žiemą ties Pailot Taunu, ir už žiaudraus šiaurio blaškomų nendrių jis išvydo kvadratinį Torčelo bažnyčios bokštą, o dar toliau aukštą Burano *campanile*. Jūra buvo pilkai melsvo skalūno spalvos, ir jis matė dvylika burinių baržų, plaukiančių pavėjui į Veneciją.

Teks palaukti, kol pervažiuosim Dezės upę už Nogeros, tada bus puikiausiai matyti, galvojo jis. Keista dabar prisiminti, kaip mes tą žiemą kariavom palei šitą kanalą gindami miestą, bet taip jo ir nepamatėm. Paskui dar sykį buvau nusigavęs net iki Nogeros, ir oras buvo toks šaltas ir aiškus kaip šiandien, ir aš pamačiau miestą anapus įlankos. Bet ir tada nepatekau į jį. Ir vis dėlto tai mano miestas, nes koviausi už jį jaunystėje, o dabar, kai nugyvenau pusę šimtmečio, visi žino, kad kariavau už jį, ir esu čia kaip savas, ir jie mane gerai priima.

Ar manai, kad jie dėl to tave gerai priima?

Galbūt, galvojo pulkininkas. O gal dėl to, kad esu nugalėtojų atstovas, pulkininkas. Bet ne, nenoriu tuo tikėti. Manau, kad ne dėl to. Čia juk ne Prancūzija, galvojo jis.

Ten tu kovoji už kokį nors miestą, kurį myli, ir labai saugai, kad ko nors jame nesugriautum, o paskui, jei turi sveiko proto, jokiu būdu nesirodai tame mieste, nes būtinai sutiksi kokį karišką, kuris bus įsižeidęs, kam tu kariavai už tą miestą. *Vive la France et les pommes de terre frites. Liberté, Venalité et Stupidité*[1]. Nepaprastas prancūzų karinės minties *clarté*[2]. Ten nebuvo nė vieno

[1] Tegyvuoja Prancūzija ir keptos bulvės. Laisvė, Paperkamumas ir Kvailybė *(pranc.)*.

[2] Aiškumas *(pranc.)*.

kariškio mąstytojo nuo diu Piko laikų. Jis taip pat buvo sumautas pulkininkas. Manženas, Mažino, Gamelenas. Rinkitės, ponai. Trys karinės minties mokyklos. Pirmoji – tvosiu jiems tiesiai į dantis. Antroji – pasislėpsiu už tos išmonės, kuri nepridengia net kairiojo mano flango. Trečioji – paslėpsiu galvą smėlyje kaip strutis, pasitikėdamas didžia karine Prancūzijos galia, o paskui – į kojas.

Į kojas – tai dar labai švelniai pasakyta. Nors, galvojo jis, gal neverta perlenkti lazdos. Tik prisimink visus tuos puikius žmones iš Pasipriešinimo, prisimink Fošą, kovotoją ir organizatorių, prisimink jų visų narsą. Prisimink savo šaunius draugus ir žuvusiuosius. Prisimink gausybę įvykių ir geriausius savo bičiulius, ir nuostabiausius žmones, kuriuos pažįsti. Negiežk apmaudo, kvailai nesispyriok. Kam viską tempti ant savo kareiviško kurpalio? Mesk viską iš galvos, pasakė jis sau, juk važiuoji smagiai praleisti laiko.

– Džeksonai, – paklausė jis, – jūs laimingas?

– Taip, pone pulkininke.

– Gerai. Netrukus privažiuosime vietą, kurią aš noriu jums parodyti. Jūs turėsite tik žvilgtelėti. Visa toji operacija bus nė kiek neskausminga.

Ir ko jis užsisėdo ant manęs, pagalvojo vairuotojas. Buvo kažkada brigados generolas ir dabar pučiasi. Jeigu jau buvo geras generolas, tai ko neliko generolu? Matyt, gerai jį per karą papurtė, atmušė smegenis.

– Štai tas reginys, Džeksonai, – pasakė pulkininkas. – Sustokite pašalyje, mudu pasižiūrėsim.

Pulkininkas ir vairuotojas perėjo skersai plentą į Venecijos pusę ir pažvelgė per lagūną į miestą, čaižomą stipraus šalto kalnų vėjo; visi pastatai atrodė ryškūs, tarsi išbraižyti.

– Tiesiai priešais mus Torčelas, – parodė pulkininkas. – Ten gyveno žmonės, vestgotų išstumti iš žemyno. Štai jūs matote bažnyčią su kvadratine varpine. Jų buvo trisdešimt tūkstančių, tų žmonių, ir jie pastatė bažnyčią savo Viešpaties garbei ir ten šlovino jį. Paskui, kai bažnyčia jau buvo pastatyta, Silės žiotys užako, o gal koks didelis potvynis pakreipė jos vagą, ir visa žemė, per kurią mes dabar važiavome, buvo užlieta; čia priviso moskitų, ir žmonės ėmė sirgti maliarija. Daug jų išmirė, todėl susirinkę vyresnieji nutarė, kad reikia kraustytis į sveikesnę vietą, kur iš jūros negręstų pavojus, ir nei vestgotai, nei lombardai, nei kiti plėšikai negalėtų jų užpulti, nes tie plėšikai neturėjo laivyno. O visi Torčelo vyrai buvo puikūs laivininkai. Taigi jie susikrovė savo namų akmenis į baržas, tokias, kokias ką tik matėm, ir pastatė Veneciją.

Jis nutilo.

– Jums nenusibodo, Džeksonai?

– Ne, pone pulkininke. Aš nė sapnuot nesapnavau, kas buvo tie Venecijos pionieriai.

– Tai vyrai iš Torčelo. Atkaklūs jie buvo ir statė labai skoningai. Jie atėjo iš Kaorlės, mažo pakrantės kaimelio. Bet kai vestgotai juos pavergė, visi žmonės – ir miestų, ir kaimų – patraukė paskui Torčelo vyrukus. O vienas iš Torčelo, kuris vežė ginklus į Aleksandriją, surado šventojo Morkaus kūną ir paslėpė, pakišdamas po kiaulių skerdiena, kad jo neužtiktų nekrikštai muitininkai. Tas vyrukas atgabeno šventojo Morkaus palaikus į Veneciją, ir miestas gavo savo patroną, o žmonės pastatė jam katedrą. Tais laikais jie prekiavo su tokiomis tolimomis Rytų šalimis, kad jų architektūra, mano akimis žiūrint, pasidarė labai jau bizantiška. Vėliau jie nebestatė geriau kaip pačioje pradžioje, kaip Torčele. Štai jis – Torčelas.

Torčelas stūksojo priešais juos.

– Šventojo Morkaus aikštė tai ta, kur daug balandžių ir tokia didelė katedra, panaši į kino teatrą, ar ne?

– Teisingai, Džeksonai. Jūs, pasirodo, ne iš kelmo spirtas. Viskas priklauso nuo to, iš kokio taško pažiūrėsi. O dabar žiūrėkite toliau. Už Torčelo jūs pamatysite nuostabią Burano *campanile,* kuri pakrypusi ir baisiai panaši į Pizos bokštą. Buranas – tankiai apgyventa sala, kur moterys daro nuostabius nėrinius, o vyrai daro *bambini* ir dieną dirba stiklo fabrikuose gretimoje saloje, vadinamoje Muranu, – ją matote dar toliau su kita *campanile.* Dieną jie daro nuostabų stiklą viso pasaulio turtuoliams, o paskui plaukia namo mažučiais *vaporetto* ir daro *bambini.* Tačiau ne visi praleidžia su žmona kiekvieną naktį. Naktimis, plaukiodami plokščiadugnėmis valtimis palei pelkėtą lagūnos krantą, jie ilgais šautuvais medžioja antis. Mėnesienos naktimis jų šūviai aidi iki pat ryto.

Jis patylėjo.

– O ten, už Murano, Venecija. Tai mano miestas. Galėčiau dar ne tiek jums parodyti, bet manau, jog metas važiuoti. Tačiau dar sykį pažvelkite į miestą. Čia geriausiai matyti, kaip jis gimė. Tik niekas iš šios vietos į jį nežiūri.

– Labai gražus vaizdas. Dėkoju, pone pulkininke.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Važiuojam.

V skyrius

Bet jis tebežiūrėjo, ir miestas jam buvo toks gražus, toks jaudinantis, kaip ir tuo metu, kai pulkininkas teturėjo aštuoniolika ir išvydo miestą pirmą kartą, visai dar jo neperprasdamas, tik

žinodamas, kad jis labai gražus. Tais metais žiema buvo labai šalta, ir kalnai anapus lygumos dunksojo balti balti. Austrams būtinai reikėjo prasiveržti toje vietoje, kur Silės upė ir Pjavės senvagė buvo vienintelės natūralios gynybos užtvaros.

Laikydamas savo rankose Pjavės senvagę, – jeigu kartais pirmoji linija būtų pralaužta, – galėjai dar atsitraukti už Silės. O už Silės jau nieko nebuvo, tik plika kaip kulnas lyguma ir geras kelių tinklas į Veneto ir Lombardijos lygumas, tad austrai visą žiemą atakavo, atakavo ir atakavo, bandydami išeiti į šitą gerą plentą, kuriuo jie dabar važiavo ir kuris vedė tiesiai į Veneciją. Tą žiemą pulkininkui – tada jis buvo leitenantas, tarnavo svetimoje kariuomenėje, dėl to vėliau atrodė šiek tiek įtartinas savo šalies kariškių gretose ir tai gerokai pakenkė jo karjerai – taigi visą tą žiemą jam skaudėjo gerklę. O skaudėjo dėl nuolatinio permirkimo vandenyje. Niekaip negalėjai išdžiūti, todėl geriau buvo permirkti kiaurai ir visą laiką būti šlapiam.

Austrų atakos buvo blogai koordinuotos, bet sekė viena po kitos ir pasižymėjo nuožmumu – norėdami išmušti priešą iš pozicijų, jie pirmiausia imdavo smarkiai šaudyti iš patrankų, paskui liaudavosi, tada būdavo galima patikrinti apkasus ir suskaičiuoti žmones. Bet pasirūpinti sužeistaisiais nelikdavo laiko, nes tuoj ir vėl prasidėdavo ataka, o tada reikėdavo žudyti žmones, kurie iškėlę šautuvus virš vandens brisdavo per pelkes, brisdavo iš lėto, nes apsemti iki juosmens negalėdavo greičiau paeiti.

Nežinau, ką būtume darę, jeigu prieš ataką jie nebūtų liovęsi šaudyti iš pabūklų, dažnai pagalvodavo pulkininkas, tuomet leitenantas. Bet prieš ataką jie visada liaudavosi, perkeldami ugnį toliau į užnugarį.

Jeigu būtume atidavę Pjavės senvagę ir pasitraukę prie Silės, jie būtų apšaudę antrąją ir trečiąją mūsų liniją, tačiau tos linijos

buvo visai netinkamos gynybai. Jiems būtų tereikėję pritraukti savo pabūklus ir pliekti į mus per visą ataką, kol mūsų gynyba būtų buvus pralaužta. Bet dėkui Dievui, galvojo pulkininkas, tokius dalykus visuomet sprendžia koks nors aukštame poste sėdintis kvailys, todėl jie taip ir nesuderino savo veiksmų.

Nors visą tą žiemą jam bjauriai skaudėjo gerklę, jis žudė žmones, kurie ėjo į ataką, nešini granatomis, prikabintomis prie diržo, sunkiomis keturkampėmis veršenikėmis ir šalmais, panašiais į kaušus. Jie buvo priešai.

Bet jis nejautė neapykantos ir apskritai buvo jiems abejingas. Jis vadovavo savo kareiviams, apsivyniojęs kaklą sena kojine, suvilgyta terpentine, ir jie tolydžio atmušinėjo atakas šautuvais ir kulkosvaidžiais, išlikusiais po artilerijos apšaudymo. Jis mokė savo žmones šaudyti, nors šis menas – retenybė kariniuose Europos daliniuose, mokė sutikti priešo atakas kaip dera, o kadangi tarp atakų visuomet pasitaikydavo ramių valandėlių, kai vyrai galėdavo mokytis, jie tapo iš tiesų gerais šauliais.

Bet po kiekvieno artilerijos apšaudymo vis reikėdavo skaičiuoti, ir greitai skaičiuoti, kad žinotum, kiek dar tų šaulių liko. Tą žiemą jį sužeidė tris kartus, bet žaizdos buvo nepavojingos, kaulai liko nepaliesti, ir jis įtikėjo savo nemirtingumu, nes gerai žinojo, kad jau seniai turėjo būti nukautas per pragarišką artilerijos apšaudymą, pasikartojantį prieš kiekvieną ataką. Galų gale ir jam kliuvo kaip reikiant, visam gyvenimui. Nė viena vėlesnė žaizda nepaliko tokio pėdsako kaip tas pirmas sunkus sužeidimas. Tikriausiai, galvojo jis, tada ir žlugo manoji nemirtingumo idėja. O vis dėlto tai nemažas nuostolis.

Šitas kraštas buvo jam brangus, brangesnis, negu jis būtų galėjęs ar norėjęs prisipažinti, ir dabar jis sėdėjo automobilyje džiaugdamasis, kad nepraeis nė valanda, o jis jau bus Venecijo-

je. Jis nurijo dvi nitroglicerino tabletes; prarijo niekuo neužgėręs, nes seilių burnoje netrūko – ne taip, kaip tuomet, aštuonioliktais metais.

– Kaip jaučiatės, Džeksonai? – paklausė jis.

– Puikiausiai, pone pulkininke.

– Kai privažiuosite kryžkelę, sukite kairėn, į Mestrę, ir mes pamatysim laivus kanale, o ir judėjimas ten mažesnis.

– Gerai, pone, – atsakė vairuotojas. – Jūs pasakysit, kur bus tas posūkis?

– Žinoma, – tarė pulkininkas.

Jie netruko pasiekti Mestrę, ir jis pasijuto tarsi pirmą sykį važiuojąs į Niujorką anais senais laikais, kai Niujorkas visas spindėjo, toks baltas ir gražus. Tik paskui viskas dingo, pagalvojo jis, viską apniaukė migla. Aš važiuoju į savo miestą. Viešpatie, pagalvojo jis, koks nuostabus miestas!

Jie pasuko į kairę, palei kanalą, kur stovėjo pririšti žvejų laivai, pulkininkas žiūrėjo į juos, ir jo širdis buvo kupina laimės – tokie gražūs, tobuli laivų kontūrai, rudi tinklai ir pintos varžos. Nepasakysi, kad visa tai labai tapybiška. Velniop tapybiškumą! Tiesiog pašėlusiai gražu.

Jie pravažiavo pro ilgą virtinę laivų kanale, kuris lėtai plukdė savo vandenis nuo Brentos, ir jis prisiminė ilgą Brentos krantinę, kur stovėjo ištaigingos vilos, su vejomis ir sodais, su platanais ir kiparisais. Būtų gerai, kad mane ten palaidotų, pagalvojo jis. Toji vieta man labai patinka. Tik vargu ar man pasisektų taip susitvarkyti. O gal ir pasisektų? Pažįstu keletą žmonių, kurie tikriausiai leistų palaidoti mane savo žemėje. Reikės paprašyti Albertą. Bet jis, ko gera, pamanys, kad aš kvoštelėjęs.

Jis jau seniai pagalvodavo apie daugelį jaukių vietelių, kur norėtų būti palaidotas, ir apie tuos žemės kampelius, kurių dalele

jam patiktų būti. Iš tiesų, galvojo jis, kūnas ne taip jau ilgai dvokia ir pūva, paskui jis virsta šiokia tokia trąša, ir net iš kaulų galiausiai būna naudos. Norėčiau, kad mane palaidotų kur nors atokiai, sodybos pakraštyje, tik kad iš ten būtų matyti senas grakštus namas ir aukšti ūksmingi medžiai. Gal ir nebūtų daug rūpesčio dėl manęs. Aš sutrūnyčiau toje žemėje, kur vakarais žaistų vaikai, o rytais šeimininkai tikriausiai mokytų arklius šokinėti per kliūtis, ir jų kanopos dunksėtų aikštėje, o upėtakiai šokčiotų tvenkinyje, gaudydami museles.

Dabar, važiuodami nuo Mestrės į Veneciją grįstu keliu, jie matė bjaurius Bredos gamyklos pastatus, labai panašius į Hemondo gamyklą Indianos valstijoje.

– Ką čia gamina, pone pulkininke? – paklausė Džeksonas.

– Kompanija Milane daro garvežius, – atsakė pulkininkas. – O čia iš metalo gamina visko po truputį.

Venecijos reginys iš čia buvo visai nevykęs, ir pulkininkas nemėgo šito grįsto kelio, bet jis buvo trumpesnis, be to, iš čia galėjai pasigėrėti kanalais ir plūdurais.

– Šitas miestas pats save maitina, – tarė pulkininkas Džeksonui. – Kadaise Venecija buvo jūrų karalienė, žmonės čia pašėlę, nė velnio nepaiso, ir niekur daugiau nėra tokių. Ir visas miestas – jei jį gerai pažįsti – net pašėlesnis už Šajeną, nors visi čia labai mandagūs.

– Nepasakyčiau, kad Šajenas pašėlęs miestas, pone.

– Bet pašėlesnis už Kasperą.

– Jūs manot, kad Kasperas pašėlęs miestas, pone pulkininke?

– Kasperas – naftos miestas. Labai šaunus.

– Bet aš nepasakyčiau, kad jis pašėlęs, pone. Ir anksčiau nebuvo pašėlęs.

– Galbūt, Džeksonai. Matyt, mes bendraujame su skirtingais

žmonėmis. O gal mes tiesiog skirtingai suprantame pasaulį. Bet šitoji Venecija, nors visi čia mandagūs ir gražiai elgiasi, yra toks pat pašėlęs miestas kaip Kuk Sitis Montanoje tomis dienomis, kai veteranai ten švenčia Keptos Žuvies dieną.

– O aš pasakyčiau, kad pats pašėliausias miestas yra Memfis.

– Jam toli gražu iki Čikagos, Džeksonai. Memfis pašėlęs tik tuomet, jei esi negras. Čikaga pašėlusi skersai išilgai – iš šiaurės, pietų, vakarų, tik rytuose ten ežeras. Ir žmonės storžieviai. O šiame krašte, jeigu norit pamatyti *tikrai* pašėlusį miestą, turit važiuoti į Boloniją, kur žmonės labai skaniai valgo.

– Nesu ten buvęs.

– Na, štai *Fiat* garažas, čia pastatysime automobilį, – tarė pulkininkas. – Raktą galite palikti kontoroje. Čia nėra vagių. Kol susitvarkysite, aš nueisiu į barą. Ir bagažą panešėti čia yra kam.

– Ar nieko, kad šautuvą ir šovinius paliksime bagažinėje, pone?

– Nieko. Čia nėra vagių. Aš juk sakiau.

– Tik rūpinuosi vertingais jūsų daiktais, pone pulkininke.

– Jūs toks geras, kad net bloga darosi, po perkūnais, – pasakė pulkininkas. – Išsikrapštykite ausis, kad girdėtumėt, ką jums sako.

– Aš girdėjau, pone, – tarė Džeksonas.

Pulkininkas įdėmiai pažvelgė į jį savo mąsliu ir sykiu triuškinamu žvilgsniu.

Tai šunsnukis, pagalvojo Džeksonas, o dedasi nekalčiausiu avinėliu.

– Išimkit mano ir savo bagažą, pastatykit automobilį štai ten, patikrinkit benziną, vandenį, padangas, – nurodė pulkininkas ir nužingsniavo benzinu nutaškytu cementiniu taku tiesiai į barą.

VI skyrius

Bare, prie pirmo staliuko ties durimis, sėdėjo pokario metų prasisiekėlis, matyt, iš Milano, toks storas ir atšiaurus, koks gali būti tik milanietis; jis sėdėjo drauge su savo meilužė – prašmatnia ir neapsakomai gundoma. Jie gėrė *negronis* – dvi dalys saldaus vermuto ir viena selterio, – o pulkininkas pagalvojo, kiek mokesčių nusuko šitas žmogus, kad galėjo nusipirkti tą išpuoselėtą damą ilgu audinių manto ir tą puikų automobilį, kurį vairuotojas ilga vingria estakada ką tik nuvairavo į garažą. Porelė nemandagiai įsmeigė į jį akis, kaip ir būdinga tokios rūšies žmonėms, o pulkininkas nerūpestingai atidavė jiems pagarbą ir tarė itališkai:

– Atleiskite, kad aš uniformuotas. Bet kariškas drabužis yra kariškas drabužis, o ne vakarinis kostiumas.

Paskui nelaukdamas, kokį įspūdį padarys jo žodžiai, atsuko nugarą ir nuėjo prie baro. Iš ten galėjo stebėti savo bagažą, lygiai taip, kaip darė čia sėdintieji *pescecani*[1].

Jis, aišku, *commendatore*[2], galvojo pulkininkas. Jinai – gražuolė, gardus kąsnelis. Įdomu, kaip atrodytų, jeigu aš kada turėčiau pinigų, nusipirkčiau sau šitokią ir aprengčiau ją audinėmis? Bet man užtenka to, ką turiu, galvojo jis, o šiedu tegu prasmenga.

Barmenas paspaudė jam ranką. Barmenas buvo anarchistas, bet visai nesmerkė pulkininko, kad jis – pulkininkas. Net priešingai, džiaugėsi ir didžiavosi savo pažintim su juo, jam buvo smagu, tarsi anarchistai taip pat būtų turėję savą pulkininką, ir per tuos kelis jųdviejų pažinties mėnesius barmenui ėmė atrodyti,

[1] Čia: vertelgos *(ital).*

[2] Čia: verteiva *(ital.).*

kad jis pats tą pulkininką susikūrė ar bent jau pakėlė į šį rangą: buvo toks laimingas, tarsi pats būtų pastatęs kokią *campanile* ar net senąją Torčelo bažnyčią.

Barmenas girdėjo pokalbį, tiksliau, pulkininko pastabą pirmajam staliukui, ir buvo nepaprastai patenkintas. Jis jau buvo spėjęs užsakyti *Gordon's* džino ir kampario ir pasakė pulkininkui:

– Džinas tuoj bus. Kaip reikalai Trieste?

– Beveik taip, kaip jūs ir įsivaizduojate.

– Nieko aš neįsivaizduoju.

– Ir nesistenkite, – tarė pulkininkas, – tada niekad negausite hemorojaus.

– Spjaučiau į hemorojų, jeigu už tai būčiau pakeltas į pulkininkus.

– Ir aš spjaunu.

– Žiūrėkit, kad jūsų nesusuktų kaip nuo karčiosios druskos, – tarė barmenas.

– Tik nieko nesakykite didžiai gerbiamam Pačardžiui, – pasakė pulkininkas.

Juodu su barmenu visuomet juokaudavo šia tema – mat didžiai gerbiamas Pačardis buvo Italijos Respublikos gynybos ministras. Jis buvo pulkininko metų ir labai šauniai kovėsi Pirmajame pasauliniame kare, paskui Ispanijoje, vadovaudamas batalionui, kur pulkininkas, kaip karinis stebėtojas, ir susipažino su juo. Ir pulkininką, ir barmeną linksmino tasai orumas, su kuriuo didžiai gerbiamas Pačardis laikėsi gynybos ministro poste neišgalinčioje gintis valstybėje. Abu jie buvo žmonės praktiški ir labai ryškiai vaizdavosi didžiai gerbiamą Pačardį, ginantį Italijos Respubliką.

– Ten pas mus gana linksma, – tarė pulkininkas. – Žodžiu, gyventi galima.

– Reikėtų mechanizuoti didžiai gerbiamą Pačardį, – pasakė barmenas. – Duokite jam atominę bombą.

– Automobilio bagažinėje atsivežiau net tris, – atsakė pulkininkas. – Naujausio, tobuliausio modelio, su rankenėlėmis. Jį būtinai reikia apginkluoti. Aprūpinti botulizmo bakterijomis ir opomis.

– Negalime apvilti didžiai gerbiamo Pačardžio, – pasakė barmenas. – Verčiau vieną dieną pagyventi liūtu negu šimtą metų avimi.

– Verčiau stačiomis mirti, negu klūpomis gyventi, – pridūrė pulkininkas. – Ir vis dėlto dažnai akies mirksniu plojiesi ant pilvo kaip pašėlęs, jei tik nori išlikti gyvas.

– Neskleiskite pražūtingų minčių, pulkininke.

– Mes suraitysime juos plikomis rankomis, – tarė pulkininkas. – Per vieną naktį apginkluosime milijoninę kariuomenę.

– O iš kur ginklai? – paklausė barmenas.

– Bus pasirūpinta ir tuo, – patikino pulkininkas. – Čia tik vienas didžiojo žygio etapas.

Tuo metu pro duris įėjo vairuotojas. Pulkininkas pajuto, kad bejuokaudamas buvo nukreipęs akis nuo durų, ir įširdo, kaip širsdavo visada pamiršęs budrumą.

– Kurių galų taip ilgai krapštėtės, Džeksonai? Išgerkite.

– Ne, dėkui, pone.

Tai sumautas šventeiva, pagalvojo pulkininkas. O paskui pats save sudraudė: gana tau jį ūdyti.

– Tuojau eisime, – tarė pulkininkas. – Aš čia mokausi italų kalbos iš savo bičiulio.

Jis atsigręžė į Milano prasisiekėlius, bet jų nebebuvo.

Siaubingai lėta darosi mano reakcija, pagalvojo jis. Vieną gražią dieną imsiu ir pakliūsiu kam nors į nagus. Galbūt net didžiai gerbiamam Pačardžiui.

– Kiek aš skolingas? – šaltai paklausė jis barmeną.

Barmenas pasakė; jis žiūrėjo į pulkininką protingomis tipiško italo akimis, kurios jau nebesijuokė, liko tik linksmos raukšlelės, sklindančios spinduliais nuo akių kampučių. Reikia tikėtis, kad jam dar ne taip blogai, galvojo barmenas. Duos Dievas ar kas nors ten kitas, ir nieko bloga nenutiks.

– Laimingos kelionės, pulkininke, – palinkėjo jis.

– *Ciao,* – atsisveikino pulkininkas. – Džeksonai, mes dabar paėjėsime ilgąja estakada, o paskui suksime tiesiai į šiaurę, ten, kur prie krantinės stovi mažos motorinės valtys. Tokios nublizgintos. Štai ir nešikas su mūsų lagaminais. Matyt, leisime jam nunešti, jeigu čia tokia tvarka,

– Klausau, pone pulkininke, – pasakė Džeksonas.

Jie abu išėjo iš baro ir nė vienas negrįžtelėjo atgal.

Ant *imbarcadero*[1] pulkininkas užmokėjo žmogui, panešėjusiam du jų lagaminus, ir ėmė dairytis pažįstamo valtininko.

Jis neatpažino vyriškio valtyje, kuri stovėjo arčiausia, bet valtininkas pats prabilo:

– Labą dieną, pulkininke. Dabar mano eilė.

– Kiek kainuoja iki *Gritti* viešbučio?

– Jūs žinot ne blogiau už mane, pulkininke. Mes nesideram. Mes turim tvirtą taksą.

– Na ir kokia toji taksa?

– Trys tūkstančiai penki šimtai lirų.

– Garlaiviuku galima nuplaukti už šešiasdešimt.

– Niekas jums nedraudžia, – pasakė valtininkas, pagyvenęs vyriškis įraudusiu, bet nepiktu veidu. – Garlaiviukas neis iki *Gritti*, o sustos prie *imbarcadero* už „Pas Harį“, ir jums reikės skambinti į *Gritti*, kad iš ten ateitų žmogus paimti jūsų lagaminų.

[1] Krantinė *(ital.).*

Ką aš nupirksiu už tuos prakeiktus tris su puse tūkstančio lirų? O šitas seniokas visai neblogas.

– Norit, pasiųsiu su jumis štai tą žmogų? – valtininkas parodė suvargusį senį, kuris imdavosi visokių atsitiktinių darbų: lakstydavo šen ir ten už pasiuntinį, visada būdavo pasiruošęs nė neprašytas pagelbėti keleiviui įlipti į valtį arba išlipti, mielai padėdavo, nors jo pagalba būdavo nereikalinga, o paskui lankstydavosi, atkišęs seną fetrinę skrybėlę. – Jis palydės jus į garlaiviuką. Dvidešimt minučių kelio nuo čia.

– Velniai nematė, – nusileido pulkininkas, – plukdykit mus į *Gritti.*

– *Con piacere*[1], – pasakė valtininkas.

Pulkininkas ir Džeksonas nusileido į valtį, primenančią lenktyninį katerį. Ji visa tviskėjo laku, buvo sutvarkyta labai rūpestingai ir turėjo jūriniam susisiekimui pritaikytą mažytį fiato variklių. Tasai varikliukas, atitarnavęs jam skirtą laiką kokio nors provincijos daktaro automobilyje, buvo įsigytas automobilių laužyne, – tose mechanizmų kapinėse, kurias mūsų laikais rasi prie kiekvieno miesto, – o paskui perdirbtas ir pritaikytas naujam gyvenimui šito didelio miesto kanaluose.

– Kaip veikia variklis? – paklausė pulkininkas. Jis girdėjo, kad variklis užsikerta it pamuštas tankas ar savaeigis pabūklas, tiktai garsus jis leido kur kas silpnesnius, nes mažiau turėjo ir jėgos.

– Šiaip sau, – atsakė valtininkas, mostelėjęs laisvąja ranka.

– Jums reikėtų įsigyti mažąjį *Universal* modelį. Tai geriausias ir lengviausias laivybinis varikliukas.

– Taigi, – pritarė valtininkas. – Daug dar ką man reikėtų įsigyti.

[1] Mielai *(ital).*

– Gal bus geri metai.

– Tikėkimės. Daugybė *pescecani* iš Milano atvažiuoja į *Lido* palošti. Bet kas panorės antrą sykį sėsti į šitą valtį? O ji visai puiki. Tvirta, patogi valtis. Žinoma, ne tokia graži kaip gondola. Jai trūksta tik padoraus variklio.

– Pabandysiu jums gauti džipo variklį. Jau nurašytą, kurį galėtumėt persidirbti.

– Tuščios šnekos, – nukirto valtininkas. – Nei jūs gausit, nei ką. Nenoriu apie tai ir galvoti.

– O jūs pagalvokit, – tarė pulkininkas. – Aš žinau, ką kalbu.

– Ir nejuokaujat?

– Nė kiek. Žinoma, galvos neguldau. Bet pabandysiu. Kiek turit vaikų?

– Šešetą. Du berniukus ir keturias mergaites.

– Po šimts, jūs, matyt, nelabai pasikliovėte diktatoriumi. Tik šešetą!

– *Visai* nepasiklioviau.

– Jūs man akių nemuilinkit, – tarė pulkininkas. – Būtų visiškai normalu, jeigu *būtumėt* pasikliovęs. Nejau manot, kad dabar, kai mes laimėjom, aš imsiu priekaištauti žmogui.

Štai ir praplaukėm pačią nykiausią kanalo dalį nuo *Piazzale Roma* iki *Ca'Foscari*, pagalvojo pulkininkas; o vis dėlto ne taip jau čia nyku.

Negi visur turi būti tik rūmai ir bažnyčios? O čia visai gražu, iš tiesų. Jis pažvelgė į dešinę. Per dešinį bortą, pataisė save. Juk aš ant vandens. Ten stovėjo ilgas, žemas, malonus akiai pastatas, o šalia jo tratorija.

Gera būtų čia gyventi. Iš pensijos neblogai išsiverščiau. Nebūtina lankytis *Gritti* bare. Turėčiau sau kambarį tokiame name kaip šitas, žiūrėčiau į potvynius ir atoslūgius, į laivus, plau-

kiančius pro šalį. Rytais galėčiau skaityti, iki pietų pasivaikščioti po miestą, kiekvieną dieną galėčiau žiūrėti į Tintoretą Akademijoje ir lankytis *Scuola San Rocco,* maitinčiaus gerose pigiose užkandinėse už turgaus, o galbūt namų šeimininkė vakarais ruoštų man valgį.

Matyt, pietauti būtų geriau ne namie, kad po pietų galėtum pasivaikščioti. Labai gera vaikščioti po šitą miestą. Tikriausiai geriau negu po bet kurį kitą. Kiek kartų klaidžiojau po jį, ir visada būdavo smagu. Galėčiau jį visą gerai ištyrinėti, galvojo jis, o tada būtų dar maloniau.

Toks keistas, klaidus šitas miestas, ir ieškoti čia kokios nors vietos kur kas įdomiau, negu spręsti kryžiažodžius. Ir vienas iš nedaugelio dalykų, kuriuo galime pasigirti, tai tas, kad mes niekada jo nebombardavome, o ir jie, reikia pripažinti, žiūrėjo į jį su pagarba.

Viešpatie, kaip aš myliu Veneciją, tarė jis sau, ir esu toks laimingas, kad padėjau ją ginti, kai buvau dar pienburnis, kai dar blogai mokėjau itališkai ir net nebuvau jos matęs iki pat anos giedros žiemos dienos, kai turėjau trauktis į užnugarį perrišti tos menkos žaizdos, ir pamačiau ją, kylančią iš jūros. *Merde,* pagalvojo jis, tą žiemą mes labai šauniai kovėmės palei kryžkelę.

Norėčiau iš naujo kariauti tą karą, galvojo jis. Žinodamas visa, ką žinau dabar, ir turėdamas visa, ką mes dabar turime. Bet jie juk irgi nestovėjo vietoje, taigi esminės problemos lieka tos pačios, ir stipresnis būtų tas, kuris turėtų pranašumą ore.

Galvodamas apie tai, jis neatitraukė akių nuo dailiai nulakuoto, skoningai variu papuošto laivo, nuo gražiai išblizgintų varinių apkaustų, nuo aukštai iškeltos laivo nosies, kuri skrodė rudą vandenį, ir vis žiūrėjo, kaip laivas įveikia visokias smulkias kliūtis, pasitaikančias jo kelyje.

Jie praplaukė po baltu tiltu, vėliau po nebaigtu mediniu. Paskui dešinėje liko raudonas tiltas, ir jie praplaukė po pirmuoju dideliu baltu tiltu. Už jo pasirodė juodas ažūrinis geležinis tiltas, nutiestas per kanalą, vedantį į *Rio Nuovo,* praplaukė pro du stulpus, sukabintus viena grandine, bet nesusisiekiančius. Visai kaip mudu, pagalvojo pulkininkas. Jis žiūrėjo, kaip vanduo plakasi į stulpus, ir pamatė, kaip smarkiai grandinė nugremžė medį nuo to laiko, kai jis pirmą sykį juos išvydo. Visai kaip mudu, galvojo pulkininkas. Čia paminklas mudviem. Ir kiek dar paminklų stovi mums šio miesto kanaluose?

Jie plaukė palengva, kol pasiekė didelį žibintą dešinėje pusėje prie Didžiojo kanalo pradžios, o tada variklis ėmė plūktis iš paskutiniųjų, visomis savo metalinėmis galiomis, kad bent kiek greičiau pavarytų valtį į priekį.

Jie priartėjo prie Akademijos ir po pastato apačia, tarp polių, vos nesusidūrė su juodu dyzeliniu laivu, prikrautu medienos – rąstgalių – drėgniems Jūros Miesto namams apkūrenti.

– Čia beržas, tiesa? – paklausė pulkininkas valtininką.

– Beržas ir dar kitas medis, pigesnis, pamiršau, kaip vadinasi.

– Beržas židiniui – kaip antracitas viryklei. O kur tą beržą kerta?

– Aš apie kalnus nedaug tenutuokiu. Manau, kad anapus Basano, ant tolimųjų Grapos atšlaičių. Buvau nuvykęs į Grapą ieškoti, kur palaidotas mano brolis. Nuo Basano važiavom su ekskursija į dideles kapines. Grįžom per Feltrę. Kai leidomės nuo aukštumų į slėnį, mačiau anoje pusėje gražiu mišku apaugusius šlaitus. Mes važiavom tuo karo keliu, ir tada kaip tik buvo gabenama daug medienos.

– Kuriais metais jūsų brolis žuvo Grapoje?

– Aštuonioliktaisiais. Jis buvo karštas patriotas, baisiai užsidegęs nuo D'Anuncijaus kalbų. Jo dar nešaukė į kariuomenę,

išėjo savanoriu. Nė nespėjom kaip reikiant susigyventi su juo, o jis ėmė ir paliko mus.

– Kiek jūsų buvo šeimoje?

– Šešetas. Dviejų netekome už Izonco, vienas žuvo prie Bainzicos ir vienas prie Karso. Paskutinis žuvo prie Grapos, tai tasai brolis, apie kurį kalbėjom, o aš likau.

– Aš gausiu jums tą prakeiktą džipą su visais galais, – pasakė pulkininkas. – O dabar nebekalbėkim apie liūdnus dalykus, pasižiūrėkim į namus, kur gyvena mano draugai.

Jie plaukė Didžiuoju kanalu, ir visai nesunku buvo pamatyti, kur tie draugai gyvena.

– Štai grafienės Dandolo namas, – tarstelėjo pulkininkas.

Jis nepasakė garsiai, tik pagalvojo: jai jau per aštuoniasdešimt, o ji linksma kaip mergiotė ir visai nesibaimina mirties. Plaukus dažosi raudonai ir labai puikiai atrodo. Ji nuostabi moteris, šalia jos visada smagu.

Jos dailūs *palazzo*[1] stovėjo truputį atokiau nuo kanalo, priešais buvo sodelis ir nuosava prieplauka, kur visais laikais dažnai sustodavo gondolos su įvairiausiais žmonėmis: nuoširdžiais, linksmais, liūdnais, nusivylusiais gyvenimu. Bet dažniausiai linksmais – juk jie atvyko pasisvečiuoti pas grafienę Dandolo.

Jie sunkiai varėsi kanalu prieš šaltą kalnų vėją, gėrėdamiesi senojo miesto amžinaisiais kerais ir grožybe, o namai buvo ryškūs ir reljefiški kaip žiemą, nes iš tiesų buvo žiemos metas. Pulkininką miestas žavėjo dar ir tuo, kad jis pažinojo nemaža žmonių, gyvenančių šiuose rūmuose, o jeigu juose ir niekas negyveno, jis žinojo daugelio pastatų likimą.

Štai Alvarito motinos namas, pagalvojo jis, bet irgi nutylėjo.

[1] Rūmai *(ital.)*.

Ji niekad ilgai čia nebūna, gyvena dvare prie Trevizo, kur auga daug medžių. Jai nejauku, kad Venecijoje nėra medžių. Ji neteko puikaus vyro ir niekuo rimtai nesidomi, išskyrus namų ūkį.

Kadaise jų šeima buvo išnuomojusi namą Džordžui Gordonui, lordui Baironui, ir iki šios dienos niekas nemiega Bairono lovoje, nei kitoje lovoje, dviem aukštais žemiau, kur jis miegodavo su gondoljero žmona. Tų lovų nelaiko kokiomis šventenybėmis ar relikvijomis. Tiesiog jos atliekamos, nenaudojamos dėl daugelio įvairių priežasčių, o gal ir iš pagarbos lordui Baironui, kuris buvo labai mylimas šiame mieste, kad ir kokių klaidų pridarė. Matyt, pagalvojo pulkininkas, turi būti tikrai pašėlęs, kad šitame mieste tave mylėtų. Juk nei Robertas Brauningas, nei ponia Brauning, nei jų šuo neturėjo čia jokio pasisekimo. Jie taip ir netapo venecijiečiais, nors jis ir labai puikiai rašė apie šį miestą. O ką reiškia pašėlęs, paklausė save pulkininkas. Taip įsikandau tą žodį, kad turėčiau suvokti jo reikšmę. Gal tai žmogus, energingai siekiantis užsibrėžto tikslo, o paskui pasitraukiantis į užkulisius. Ar apskritai nerodantis savo tikrojo veido. Žinoma, aš ne apie teatrą kalbu. Kad ir kaip ten viskas gražu.

Ar tikrai taip, galvojo jis žiūrėdamas į nedidelę vilą, stūksančią prie pat vandens, bjaurią, kaip ir tie pastatai, kurių daug matyti plaukiant į Havrą ar Šerbūrą arba važiuojant traukiniu per Paryžiaus priemiesčius. Aplink vilą augo apleisti medžiai – tokiam name jokiu būdu negyventum, jei tik galėtum to išvengti. Bet *jis* čia gyveno.

Jį mylėjo už talentą, už ydas, už narsumą. Beturtis jaunas žydas, jis užvaldė visą šalį savo talentu, savo iškalba. Nežinau didesnės menkystos, labiau vertos pasigailėjimo asmenybės. Tačiau tas, kurį galėčiau jam prilyginti, niekada nestatė visko ant kortos, jis kovojo, galvojo pulkininkas, o Gabrielis D'Anuncijus

(įdomu, kokia buvo tikroji jo pavardė, kadangi nėra žmonių tokia pavarde[1] šiame praktiškame krašte, pagaliau gal jis visai nebuvo žydas, ir koks skirtumas – žydas jis ar ne) tik ėjo per įvairių rūšių kariuomenės dalinius, kaip anksčiau nuo vienos moters pas kitą.

Visuose daliniuose jam gerai sekėsi tarnauti, ir visi jo žygiai baigėsi lengvai ir žaibiškai visur, išskyrus pėstininkų kariuomenę. Jis prisiminė, kaip D'Anuncijus neteko akies sudužus lėktuvui, kuriuo jis skrido kaip stebėtojas kažkur palei Triestą ar Polą, ir kaip paskui visą laiką nešiojo raištį, o žmonės, kurie nežinojo, nes tuo metu niekas nieko kaip reikiant nežinojo, manė, kad akis jam sužalota prie Velikio ar San Mikelės, ar kokiame sunkiame mūšyje prie Karso, kur visi arba žuvo, arba liko luošiai. Tačiau D'Anuncijus tik didvyriškai gestikuliavo. Pėstininkų tarnyba ypatinga, galvojo pulkininkas, gal net pati sunkiausia. Jis, Gabrielis, skraidė, bet nebuvo lakūnas. Jis tarnavo pėstininkų kariuomenėje, bet nebuvo pėstininkas, jis visą laiką tik pozavo.

Ir dar pulkininkas prisiminė tą be galo ilgą žiemą, kada nuolat lijo lietus, – o per paradus ir kai būdavo sakomos kalbos kariuomenei, tai lydavo būtinai, – kaip vieną lietingą dieną jis stovėjo savo būrio priešaky ir kaip D'Anuncijus su raiščiu ant sužalotos akies, išbalusiu veidu, primenančiu baltą plekšnę turguje, padėtą pilvu į viršų ir jau daugiau kaip parą ten pragulėjusią, šaukė: *„Morire non è basta!*[2]*,* o pulkininkas, tada dar leitenantas, galvojo: „Kurių velnių jiems iš mūsų reikia?"

Bet jis nepaliovė klausytis kalbos iki pat pabaigos, kai papulkininkis D'Anuncijus, rašytojas ir tautos didvyris, tikras ir

[1] *Annunzio* – pranašingas ženklas *(ital.).*
[2] Numirti – tai dar ne viskas! *(Ital.)*

užpatentuotas, – nors pulkininkas didvyriais ir netikėjo, bet jų vis vien reikėjo, – paprašė tylos minute pagerbti žuvusiuosius. Pulkininkas stovėjo išsitempęs, tačiau jo būrio kariai, oratoriaus beveik negirdėję, nes tuomet nebuvo garsiakalbių, per žuvusiųjų pagerbimo tylos minutę visi kaip vienas suskardeno: *„Evviva D'Annuzio!"*[1]

D'Anuncijus ne sykį buvo kreipęsis į juos po pergalių ir prieš pralaimėjimus, ir jie žinojo, ką reikia šaukti, kai oratorius padaro pauzę.

Pulkininkas, kuris tada buvo leitenantas ir mylėjo savo būrį, riktelėjo kartu su visais, tarsi duodamas komandą: *„Evviva D'Annunzio!"*, šitaip pateisindamas tuos, kurie nesiklausė visos tos kalbos ir gražbylystės; jis kukliai bandė pasidalyti kaltę su savo kareiviais, kaip ir dera leitenantui, žinoma, jeigu tai nėra neišlaikomų pozicijų gynimas arba jo asmeninė iniciatyva mūšyje.

Bet dabar jis plaukė pro namą, kuriame gyveno šis vargšas senas sugniuždytas vyriškis su savo didžia, liūdna, nelabai mylima artiste, ir prisiminė jos nuostabias rankas, jos veidą, kuris nebuvo gražus, bet toks permainingas, gebantis įkūnyti meilę ir didybę, džiaugsmą ir liūdesį; jis prisiminė, kaip vienas lengvas jos rankos mostas galėjo sužeisti širdį, ir galvojo: Viešpatie, jie abu jau mirę, o aš net nežinau, kur palaidotas nei vienas, nei kitas. Bet aš nuoširdžiai tikiu, kad šiame name jiems būdavo gera.

– Džeksonai, – tarė jis, – ši nedidelė vila kairėje priklausė Gabrieliui D'Anuncijui, kuris buvo įžymus rašytojas.

– Taip, pone pulkininke, – atsiliepė Džeksonas, – dėkui, kad man pasakėte. Nesu apie jį girdėjęs.

[1] Tegyvuoja D'Anuncijus! *(Ital.)*

– Aš pasakysiu, ką jis yra parašęs, jei panorėsite paskaityti, – pasakė pulkininkas. – Kai kurie jo kūriniai neblogai išversti į anglų kalbą.

– Ačiū, pone, – padėkojo Džeksonas. – Mielai paskaitysiu, kai turėsiu laiko. Jo čia visai neblogai įsikurta. Kaip, sakėte, jo pavardė?

– D'Anuncijus, – tarė pulkininkas. – Rašytojas.

O paskui, nenorėdamas painioti Džeksono, kaip jau buvo šiandien keletą kartų padaręs, pridūrė pats sau: rašytojas, poetas, tautos didvyris, fašizmo frazierius, egocentriškas mirties dainius, aviatorius, pirmos torpedinių katerių atakos dalyvis, pėstininkų kariuomenės papulkininkis, nemokėjęs vadovauti ne tik kuopai, bet ir būriui, didis puikus rašytojas, visų gerbiamas *Notturno* autorius ir tikra menkysta.

Priešais, palei *Santa Maria del Giglio* bažnyčią, buvo dviejų kanalų sankryža, o už jos – medinė *Gritti* prieplauka.

– Štai ir mūsų viešbutis, Džeksonai.

Pulkininkas parodė rausvos spalvos dailų rūmą, nedidelį, triaukštį, stovintį prie pat kanalo. Kadaise čia buvo *Grand Hotel* filialas, o dabar atskiras ir labai geras viešbutis. Jei nenorėjai, kad šitame didelių viešbučių mieste tau keliaklupsčiautų, be perstojo šokinėtų aplink ir neduotų pačiam nė žingsnio žengti, tai turėjai pasirinkti kaip tik šitą viešbutį, ir pulkininkas jį mėgo.

– Viešbutis atrodo visai neblogas, pone pulkininke, – tarė Džeksonas.

– Jis ir yra neblogas, – atsakė pulkininkas.

Motorinė valtis galantiškai atsišliejo į prieplaukos polius. Kiekvienas šito laivo judesys, galvojo pulkininkas, tai tikras nukaršusio variklio triumfas. Pas mus dabar nėra karo žirgų – kaip įžymusis Keleivis arba generolo Marbo Lizetė, dalyvavusi

mūšyje prie Eilau. Dabar mes gėrimės nudėvėtais, bet galutinai nenusidėvinčiais mechanizmais, cilindro stūmokliu, kuris vis neišeina iš rikiuotės, nors seniai turi tam teisę, ir kitais panašiais dalykais.

– Jau prieplauka, pone, – pasakė Džeksonas.

– Tai ko laukiat, jei prieplauka? Šokit laukan, o aš atsiskaitysiu su šiuo lenktynininku.

Jis atsigręžė į valtininką ir tarė:

– Aš skolingas tris tūkstančius penkis šimtus, taip?

– Taip, pulkininke.

– Seno džipo variklio nepamiršiu. Imkit pinigus ir nupirkit avižų savo arkliokui.

Durininkas, kuris periminėjo iš Džeksono lagaminus, nusijuokė išgirdęs tuos žodžius.

– Nėra tokio veterinaro, kuris išgydytų šitą arklį.

– O jis vis bėga, – atkirto valtininkas.

– Bet lenktynių nelaimės, – laikėsi savo durininkas. – Kaip gyvuojat, pulkininke?

– Kuo geriausiai, – atsakė pulkininkas. – O kaip gyvuoja ordino nariai?

– Visi gyvi sveiki.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Einu pasimatyti su Didžiuoju Magistru.

– Jis laukia jūsų, pulkininke.

– Jei taip, tai paskubėkim, Džeksonai, – pasakė pulkininkas. – Eikit į holą su šituo ponu ir užrašykit mane. Parūpinkite kambarį seržantui, – tarė jis durininkui. – Mes nakvosim tik vieną naktį.

– Baronas Alvaritas ieškojo jūsų.

– Rasiu jį „Pas Harį“.

– Gerai, pulkininke.
– Kur Didysis Magistras?
– Aš jį surasiu.
– Pasakykit jam, kad būsiu bare.

VII skyrius

Gritti viešbučio baras buvo greta holo, ir pulkininkas pagalvojo, kad žodis holas visai netinka tokiai puikiai, kilnių proporcijų patalpai apibūdinti. Ar tik ne Džotas suformulavo skritulio apibrėžimą? Ne, rodos, kažkoks matematikas. Pulkininkui labiausiai patiko vienas anekdotas apie tą menininką – kartą Džotas nupiešė tikslų apskritimą ir pasakė: „Kaip paprasta." Po šimts, kas ir kur jam tatai pasakojo?

– Labas vakaras, Slaptasis Patarėjau, – tarė jis barmenui, kuris buvo tik kandidatas į ordino narius, tačiau pulkininkas nenorėjo jo įžeisti. – Kaip galėčiau jums patarnauti?

– Išgerkit, pulkininke.

Pulkininkas žiūrėjo pro baro langus ir duris į Didžiojo kanalo vandenis. Jis matė didelį juodą stulpą, prie kurio sustodavo gondolos, ir žiemos popiečio saulės atšvaitą ant vėjo sušiaušto vandens. Anapus kanalo stovėjo senovinis rūmas; kanalu slinko medinė barža, juoda ir plati, sunkiai skirdama vandenį nosimi, nors ir plaukė pavėjui.

– Duokit man sauso martinio, – pasakė pulkininkas. – Dvigubą porciją.

Kaip tik tuo metu į barą įėjo Didysis Magistras. Jis vilkėjo juodą kostiumą, kaip ir dera metrdoteliui. Buvo vyriškai gražus tuo vidiniu grožiu, kurį liudija šypsena iš pačios širdies, ar kas

ten būtų svarbiausia viduje, ir kuris taip atvirai, taip pasigėrėtinai atsispindėjo jo veide. Veidas buvo dailus, nosis ilga, tiesi, kaip ir visų, gimusių šioje Veneto dalyje; akys malonios, linksmos, doros, plaukai žili, derantys jo garbingam amžiui, – jis buvo dvejais metais vyresnis už pulkininką.

Metrdotelis priėjo maloniai ir kartu paslaptingai šypsodamasis, nes juodu siejo nemaža paslapčių, ir ištiesė ranką – didelę, stiprią, ilgais, dailiai apvalėjančiais pirštais; jo rankos buvo gerai prižiūrimos, kaip derėjo ir net buvo neišvengiama, užimant tokias pareigas. Pulkininkas taip pat ištiesė ranką, kuri buvo du kartus peršauta ir liko sužalota. Šitaip susitiko du seni Veneto gyventojai, du vyrai, du broliai iš žmonių genties – vienintelio klubo, kuriam ir vienas, ir kitas mokėjo duoklę, du broliai dar ir todėl, kad abu mylėjo šitą seną kraštą, dėl kurio amžiais buvo kariaujama, kuris, net ir nugalėtas, visuomet triumfuodavo ir kurį jie abu gynė jaunystėje.

Jie tik spustelėjo viens kitam ranką, bet to pakako pajusti artumui ir susitikimo džiaugsmui, o paskui metrdotelis tarė:

– Sveiki, pulkininke.

Pulkininkas pasakė:

– Sveiki, *Gran Maestro.*

Tada pulkininkas pakvietė *Gran Maestro* drauge išgerti, bet metrdotelis atsakė, kad šiuo metu jis dirba. Todėl gerti nedera, be to, uždrausta.

– Kad jiems kiaurai išeitų tokie draudimai, – tarė pulkininkas.

– Žinoma, – atsakė *Gran Maestro,* – bet kiekvienas turi atlikti savo pareigas, reikalavimai čia protingi, mes privalome jų laikytis, o visų pirma aš, nes visiems turiu rodyti pavyzdį.

– Bet jūs vis dėlto esate *Gran Maestro!* – pasakė pulkininkas.

– Duokit man mažą taurelę *Carpano punto e mezzo,* – kreipėsi *Gran Maestro* į barmeną, kuris iki šiolei nepriklausė prie ordino dėl kažkokios menkos, nelabai aiškios ir dar nepatikrintos priežasties. – Aš geriu už *ordine* [1].

Ir, laužydami nuostatus, pamindami vyresniojo pareigą rodyti kitiems pavyzdį, pulkininkas su *Gran Maestro* bematant išlenkė savo taures. Jie išgėrė greitai tik šiaip sau, ne dėl to, kad būtų skubėję ar *Gran Maestro* būtų nerimavęs.

– Na, o dabar aptarsime ordino reikalus, – pradėjo pulkininkas. – Ar mūsų posėdis slaptas?

– Taip, – atsakė *Gran Maestro.* – Kitaip tariant, aš jį skelbiu esant slaptą.

– Toliau, – tarė pulkininkas.

Tasai ordinas buvo grynas fantazijos vaisius, *Gran Maestro* ir pulkininkas besišnekėdami prasimanė šitą organizaciją ir pavadino *El Ordine Militar, Nobile y Espirituoso de los Caballeros de Brusadelli* [2]. Ir pulkininkas, ir metrdotelis mokėjo ispaniškai, o kadangi toji kalba geriausiai tinka visokiems ordinams, tai jie ir pavadino savąjį ispaniškai, pasinaudodami vieno plačiai žinomo milaniečio vertelgos ir multimilijonieriaus pavarde. Tas veikėjas per teismo procesą, kai iškilo ginčai dėl turto padalijimo, viešai apkaltino savo jauną žmoną besaikiais seksualiniais potroškiais, kurie buvo sumaišę jam protą.

– *Gran Maestro,* ar girdėjote ką nors apie mūsų didžiai gerbiamą patroną? – paklausė pulkininkas.

– Ničnieko. Paskutiniu metu jis pritilo.

– Tikriausiai mąsto.

[1] Ordinas *(ital).*

[2] Karinis, kilmingas ir dvasinis Brusadelio kavalierių ordinas *(isp.).*

– Tikriausiai.

– Matyt, apmąsto naujus ir dar gėdingesnius darbus.

– Matyt. Jis man ničnieko nepranešė.

– Bet mes galime juo pasikliauti.

– Kol jis gyvas, – tarė *Gran Maestro.* – Paskui tegu spirga pragare, o mes šlovinsime jo atminimą.

– Džordžijau, – tarė pulkininkas, – duokite *Gran Maestro* dar vieną mažutę *Carpano* taurelę.

– Jeigu tai įsakymas, – pasakė *Gran Maestro,* – man belieka tik paklusti.

Jiedu susidaužė.

– Džeksonai! – šūktelėjo pulkininkas. – Štai jūs ir svečiuojatės mieste. Maistas nemokamas, tik pasirašykite sąskaitą. Ir nesirodykit man iki rytojaus 11. 00, nebent ištiktų kokia bėda; susitiksime hole. Ar pinigų turit?

– Taip, pone, – tarė Džeksonas ir pagalvojo: tas senas šunsnukis *tikrai* kuoktelėjęs, kaip žmonės sako. Galėjo žmoniškai pašaukti, užuot rėkavęs.

– Nesirodykit man akyse, – pakartojo pulkininkas.

Džeksonas stovėjo prieš jį išsitempęs.

– Nusibodot jūs man – amžinai susirūpinęs, nemokat linksmintis. Dėl Dievo meilės, pasilinksminkit bent truputį.

– Taip, pone.

– Ar supratot, ką jums sakiau?

– Taip, pone.

– Pakartokit.

– Ronaldui Džeksonui, numeris 100678, būti *Gritti* viešbučio hole lygiai vienuoliktą valandą rytoj, datos nežinau, iki to laiko nesirodyti pulkininkui akyse ir truputį pasilinksminti. Arba, – pridūrė jis, – išbandyti visas įmanomas priemones šitam tikslui pasiekti.

– Atleiskite, Džeksonai, – atsiprašė pulkininkas. – Aš – mėšlas.

– Leiskite nesutikti, pone, – tarė Džeksonas.

– Dėkui, Džeksonai, – pasakė jam pulkininkas. – Gal ir ne mėšlas. Gal jūs ir teisybę sakot. O dabar išnykit. Jūs jau gavot ar gausit kambarį, tik pasirašykit maisto sąskaitą. Na, ir pasistenkit smagiai praleisti laiką.

– Klausau, pone pulkininke, – tarė Džeksonas.

Kai jis išėjo, *Gran Maestro* paklausė pulkininką:

– Kas tas vyrukas? Vienas iš *nykiųjų* amerikiečių?

– Taip, – tarė pulkininkas. – Viešpatie, kiek jų pas mus priviso. Paniurę, dorovingi, per gerai nušerti ir per menkai išprusę. Dėl menko išprusimo ir aš kaltas. Bet mes turim ir gerų vyrukų.

– Ar manot, kad jie būtų kovęsi prie Grapos, Pasubijo ir Baso Pjavės taip, kaip mes?

– Tie gerieji – taip. Gal net geriau. Bet juk žinot, mūsų karinėse pajėgose nešaudo net tų, kurie tyčiomis susižeidžia.

– Viešpatie, – pasakė *Gran Maestro.*

Abu jie prisiminė žmones, kurie nenorėjo mirti ir net nenumanė, kad tam, kuris miršta ketvirtadienį, jau nebereikės mirti penktadienį, jie prisiminė, kaip vienas kareivis apvyniodavo kitam kareiviui koją su smėlio maišu, kad neliktų nudegimo žymių nuo parako, ir pildavo į savo draugą iš tokio atstumo, iš kokio galima sužeisti blauzdą nepaliečiant kaulo, o paskui paleisdavo dar keletą šūvių per parapetą, vaidindami susišaudymą. Jie viską žinojo, buvo daug sykių apie tai šnekėję, ir dėl to – taip pat iš tikros, doros neapykantos visiems, pasipelniusiems iš karo – įsteigė savo ordiną.

Jie abu, mylį ir gerbią vienas kitą, prisiminė, kaip nenorintys mirti vargšai vaikinai siųsdavo kits kitam degtukų dėžutę, pilną

gonorėjos pūlių, kad apsikrėstų ir išsigelbėtų nuo naujos kruvinos atakos.

Jie prisiminė ir kitus vaikinus, kurie dėdavo dideles dešimties santimų monetas į pažastis, kad susirgtų geltlige. Jie prisiminė, kaip įvairiuose miestuose turtingesni vaikinai susileisdavo parafino po kelio girnele, kad jiems apskritai nereikėtų eiti į karą.

Jie žinojo, ką daryti su česnaku, kad jis atitinkamai paveiktų ir padėtų išsisukti nuo atakos, jie žinojo visas arba beveik visas išmones, nes vienas buvo pėstininkų seržantas, o kitas – leitenantas, ir abu kariavo trijuose svarbiausiuose taškuose – prie Pasubijo, Grapos ir Pjavės – iš kur tikrai vertėjo bėgti.

Dar anksčiau jie buvo perėję beprasmišką Izonco ir Karso skerdyklą. Ir abiem buvo gėda už tuos, kurie ją surengė, jie stengėsi negalvoti apie tą gėdingą beprasmišką įvykį ir greičiau jį užmiršti, nors pulkininkas kartais prisimindavo jį lyg gerą pamoką. Taigi dabar jie buvo įkūrę Brusadelio ordiną – karinį, kilmingą ir dvasinį, ir jame buvo tik penki nariai.

– Kas girdėti ordine? – paklausė pulkininkas *Gran Maestro.*

– Virėją iš restorano *Magnificent* mes pakėlėme į komandorus. Per savo penkiasdešimties metų sukaktį jis tris kartus pasielgė tikrai vyriškai. Aš priėmiau jo pareiškimą netikrinęs. Jis niekada nėra pamelavęs.

– Ne. Jis nėra pamelavęs. Bet šiuo atveju per daug pasitikėti nepatartina.

– Aš patikėjau juo. Jis atrodė toks sugniužęs.

– O aš prisimenu, kad jis buvo pašėlęs vaikinas ir mes vadinome jį bobišium.

– *Anch'io!* [1]

[1] Aš taip pat *(ital.)*.

– Ar turite kokių planų ordino veiklai žiemą?

– Ne, Vyriausiasis Vade.

– Ar jums neatrodo, kad turėtume pareikšti savo ištikimybę didžiai gerbiamam Pačardžiui?

– Kaip jūs panorėsite.

– Geriau atidėkime šitą klausimą, – pasakė pulkininkas. Jis valandėlę pagalvojo, paskui davė ženklą įpilti dar vieną taurę sauso martinio. – Kaip manote, gal mes galėtume suorganizuoti manifestaciją ir pareikšti savo ištikimybę mūsų didžiajam patronui, šlovingajam Brusadeliui, kokioje nors istorinėje vietoje, sakysim, prie Šventojo Morkaus arba senosios Torčelo bažnyčios?

– Abejoju, ar šiuo metu bažnytinė valdžia duos sutikimą.

– Tada spjaukim į visas viešas manifestacijas šią žiemą ir dirbkim ordino labui savo tarpe.

– Manau, kad tai būtų protingiausia, – pritarė *Gran Maestro.* – Mes pergrupuosime jėgas.

– O kaip jūs pats gyvenat?

– Baisiai, – atsakė *Gran Maestro.* – Žemas kraujo spaudimas, skrandžio opos, skolos.

– Bet jūs laimingas?

– Žinoma. Aš labai mėgstu savo darbą, čia susiduriu su įdomiais žmonėmis, sutinku nemaža belgų. Šiais metais jų čia kaip amaro. O anksčiau plūdo vokiečiai. Kaip čia pasakė Cezaris? „Ir narsiausi iš jų buvo belgai." Tik apsirengę ne geriau už kitus. Tiesa?

– Briuselyje mačiau visai gerai apsirengusių, – pasakė pulkininkas. – Soti, linksma sostinė. Niekad nemačiau jų kariaujančių, nors visi sako, kad jie geri kariai.

– Deja, anais laikais mes nekariavome Flandrijoje.

– Anais laikais mes buvom dar negimę, taigi savaime suprantama, kad negalėjom kariauti.

– Gaila, jog mes nekariavom kaip kondotjerai, nes tuomet nieko nereikėdavo daryti, tik pergudrauti priešą, ir jis tuojau pasiduodavo. Jūs prasimanytumėt visokių gudrybių, o aš vykdyčiau jūsų nurodymus.

– Pirmiausia mums reikėtų paimti keletą miestų, kad jie pradėtų gerbti mūsų išmintį.

– Jeigu jie imtų ginti tuos miestus, mes juos apiplėštume, – pasakė *Gran Maestro*. – Kokius miestus jūs imtumėt?

– Tik ne šitą, – atsakė pulkininkas. – Imčiau Vičencą, Bergamą ir Veroną. Nebūtinai tokia eile.

– Reikia dar dviejų.

– Teisingai, – tarė pulkininkas. Dabar jis vėl buvo generolas ir buvo laimingas. – Aš manau, kad Brešą galima palikti ramybėje. Ji kris pati nuo savo svorio.

– Na, o kaip jūs jaučiatės, Vyriausiasis Vade? – paklausė *Gran Maestro* supratęs, kad ši miestų užkariavimo tema jam neįkandama.

Jis pats geriausiai jautėsi savo mažame namelyje Trevize, šalia sraunios upės, prie senų miesto sienų. Vandens žolės draikėsi srovėje, ir žuvys tūnojo tų žolių prieglobstyje, iškildamos į paviršių pasigauti muselių, sutemose nusileidžiančių prie vandens. Jis gerai jautėsi ir kautynėse, jeigu jose dalyvaudavo ne daugiau kaip viena kuopa – tada jam viskas būdavo aišku ir suprantama kaip nedidelės salės serviravimas, beje, taip pat ir didelės salės serviravimas.

Bet kai pulkininkas vėl tapdavo generolu ir imdavo operuoti tokiomis sąvokomis, kurios metrdoteliui atrodydavo tolimos kaip ir integralai mokiniui, teišmanančiam aritmetiką, jam

darydavosi nejauku, tarp jų imdavo augti siena, ir jis norėdavo, kad pulkininkas greičiau grįžtų prie dalykų, kuriuos jie abu gerai išmanė tais laikais, kai vienas buvo leitenantas, o kitas – seržantas.

– O kaip pasielgtumėt su Mantuja? – paklausė pulkininkas.

– Nežinau, pulkininke. Aš juk nežinau, koks jūsų priešas, kokios jo jėgos ir kokiomis jėgomis disponuojat jūs.

– Man regis, pats sakėte, kad mes kondotjerai. Bazuojamės čia, Venecijoje arba Paduvoje.

– Pulkininke, – pasakė *Gran Maestro,* nė kiek neslėpdamas tiesos, – aš tikrai nieko nežinau apie kondotjerus. Ir visai nežinau, kaip jie tada kariaudavo. Aš norėjau pasakyti, kad ir anais laikais būčiau norėjęs kariauti jūsų vadovaujamas.

– Nebėr ir nebebus anų laikų, – baigė pulkininkas, sugriaudamas jų fantazijos rūmą.

Prakeikimas! Gal to rūmo niekada ir nebuvo, pagalvojo pulkininkas. Velniai mane rautų. Nekvailiok, būk paprastas žmogus, juk tau jau pusšimtis metų.

– Gal dar *Carpano*? – paklausė jis *Gran Maestro.*

– Leiskite atsisakyti. Skrandžio opa.

– Taip. Taip. Žinoma. Klausykit, kuo jūs vardu? Džordžijus? Dar vieną sauso martinio. *Secco, molto secco e doppio*[1].

Griauti fantazijos rūmus – ne mano amatas, pagalvojo jis. Mano amatas žudyti ginkluotus vyrus. Fantazijos rūmai turi virsti tvirtove, tada imčiau ją griauti. Bet mes žudėm ne vien tik ginkluotus vyrus. Na, tiek to, rūmų griovėjau, liaukis.

– *Gran Maestro,* – pasakė jis, – vis tiek jūs esate *Gran Maestro,* ir tegu jie krušasi be mūsų, tie kondotjerai.

[1] Sauso, labai sauso, dvigubą porciją *(ital).*

– Jie jau seniai nusikrušę, Vyriausiasis Vade.

– Teisingai, – pritarė pulkininkas.

Bet fantazijos rūmas vis tiek buvo sugriautas.

– Susitiksim per vakarienę, – pasakė pulkininkas. – Ko turit skanaus?

– Visko, ko tik panorėsit, o ko nėra – parūpinsiu.

– Ar turit šviežių šparagų?

– Juk žinot, kad tokiu metu jų nebūna. Gaunam tik balandyje, ir tai iš Basano.

– Kaip visada – teks virškinti, kas papuola, – tarė pulkininkas. – Sugalvokit pats, ką paduoti.

– Keliese būsite? – paklausė metrdotelis.

– Dviese, – atsakė pulkininkas. – Kelintą valandą uždarote bistro?

– Paduosime jums vakarienę kada tik norėsite, pulkininke.

– Pasistengsiu grįžti deramu laiku, – pasakė pulkininkas. – Viso labo, *Gran Maestro,* – pridūrė jis šyptelėjęs ir padavė *Gran Maestro* savo sužalotą ranką.

– Viso labo, Vyriausiasis Vade, – atsisveikino *Gran Maestro,* ir fantazijos rūmas vėl iškilo beveik toks pat, koks buvo iš pradžių.

Bet jam vis tiek kažko stigo, pulkininkas tai jautė ir pagalvojo: kodėl aš visada toks šiurkštus, kodėl negaliu išsižadėti savo kariško amato, negaliu būti malonus ir geras žmogus, toks, koks norėčiau būti.

Visada stengiuosi būti teisingas, bet pasielgiu storžieviškai, stačiokiškai. Ir darau taip tik vengdamas padlaižiauti vyresnybei ar visam pasauliui. Turėčiau būti geresnis, tramdyti savo laukinį būdą bent jau tomis paskutinėmis dienomis, kurios liko gyventi. Pabandysiu šį vakarą. Tik su kuo, galvojo jis, ir kur, ir Dieve, padėk man, kad nebūčiau blogas.

– Džordžijau, – kreipėsi jis į barmeną, kurio veidas buvo baltas kaip raupsuotojo, tik be gumburėlių ir be sidabrinio atspalvio.

Džordžijus nelabai mėgo pulkininką, o gal jis buvo tik pjemontietis ir todėl niekam nejautė palankumo; tatai buvo visai atleistina šaltiems žmonėms iš pasienio provincijų. Pasienio gyventojai nepatiklūs, pulkininkas tai žinojo ir niekad nesitikėjo iš žmogaus to, ko jis negalėjo duoti.

– Džordžijau, – pasakė jis blyškiajam barmenui, – užrašykit viską į mano sąskaitą.

Jis išėjo iš baro įprastiniu žingsniu, šiek tiek labiau, negu reikia, pabrėždamas savo tvirtą eiseną, tebegalvodamas, kad nori būti malonus, nuolankus ir geras; jis pasveikino durininką, savo bičiulį, ir valdytojo padėjėją, kuris buvo karo belaisvis Kenijoje ir mokėjo suahelių kalbą, labai simpatišką jauną vyriškį, dailų ir žydintį. Jis, matyt, dar nepriklausė prie ordino, nors jau buvo nemaža patyręs.

– O kur *cavaliere ufficiale,* valdytojas? – paklausė pulkininkas. – Kur mano bičiulis?

– Dabar nėra, – atsakė valdytojo padėjėjas. – Bet, žinoma, tuojau bus, – pridūrė jis.

– Perduokite jam linkėjimus. Ir tegu man kas nors parodo mano kambarį.

– Kambarys tas pats kaip visuomet. Ar jums dar nenusibodo?

– Ne. O seržantu pasirūpinot?

– Be abejo.

– Gerai, – tarė pulkininkas.

Ir jis nuėjo į savo numerį, lydimas pasiuntinio, kuris nešė lagaminą.

– Prašom, pulkininke, – tarė pasiuntinys, kai liftas sustojo, ne visai pasiekęs viršutinį aukštą.

– Argi negalit žmoniškai sureguliuot lifto? – paklausė pulkininkas.

– Ne, pulkininke, – atsakė pasiuntinys. – Pas mus nepastovi srovė.

VIII skyrius

Pulkininkas nieko nebesakė ir, pasiuntinio lydimas, pasuko į koridorių. Koridorius buvo erdvus, platus, aukštomis lubomis, ir ypač ilgi tarpai skyrė duris, už kurių buvo kambariai į Didžiojo kanalo pusę. Čia anksčiau gyveno didikai, todėl iš visų langų reginiai buvo puikūs, išskyrus kambarius, skirtus tarnams.

Pulkininkui atrodė, kad jie eina labai ilgai, nors iš tiesų jo numeris buvo visai netoli, o kai pasirodė budėtojas, nedidukas, tamsaus gymio, su blykčiojančia stikline akimi kairėje akiduobėje, tramdantis plačią, dorą šypseną, ir ėmė sukalioti didelį raktą spynoje, pulkininkas niekaip negalėjo sulaukti, kada pagaliau tos durys atsivers.

– Atidarykite gi, – tarė jis.

– Tuojau, pulkininke, – pasakė budėtojas, – juk žinote tas mūsų spynas.

Taip, pagalvojo pulkininkas. Žinau, bet noriu, kad greičiau atrakintum.

– Kaip gyvuoja jūsų šeima? – paklausė jis budėtoją, kuris jau buvo plačiai atvėręs duris ir įleidęs pulkininką į kambarį su aukšta, patamsėjusia, bet gerai poliruota drabužių spinta, dviem

patogiom lovom, didžiuliu sietynu; pro uždarytus langus buvo matyti vėjo čaižomas Didžiojo kanalo vanduo.

Greitai gęstančioj blandžioj žiemos šviesoj kanalas atrodė pilkas it plienas, ir pulkininkas pasakė:

– Arnaldai, atidarykite langus.

– Labai vėjuota, pulkininke, o kambarys blogai apšildomas, nes pas mus stinga elektros energijos.

– Todėl, kad stinga lietaus, – pasakė pulkininkas. – Atidarykite langus. Visus.

– Prašom, pulkininke.

Budėtojas atidarė langus, ir į kambarį įsiveržė šiaurys.

– Susijunkite su komutatorium ir paprašykite surinkti šitą numerį.

Budėtojas pakėlė ragelį, o pulkininkas tuo tarpu nuėjo į vonią.

– Grafaitės nėra namie, pulkininke, – tarė jis. – Man pranešė, kad ją galite rasti „Pas Harį“.

– „Pas Harį“ rasi ką tik nori.

– Taip, pulkininke. Išskyrus galbūt laimę.

– Surasiu, velniai rautų, ir laimę, – užtikrino pulkininkas. – Laimę, kaip jūs žinot, kiekvienas savaip supranta.

– Kur nežinosi, – pasakė budėtojas. – Aš atnešiau kampario karčiosios ir *Gordon's* džino butelį. Paruošti kampario su džinu ir gazuotu vandeniu?

– Jūs šaunus vyras, – pagyrė pulkininkas. – Iš kur atnešėt? Iš baro?

– Ne. Nupirkau, kol jūsų nebuvo, kad jums nereikėtų permokėti bare. Ten labai brangu.

– Tiesa, – sutiko pulkininkas. – Bet nereikėjo leisti savo pinigų tokiai avantiūrai.

– Nieko nepadarysi – rizika. Mes abu žinom, kas yra rizika.

Džinas kainavo tris tūkstančius du šimtus lirų, jis nekontrabandinis. Kamparis – aštuonis šimtus.

– Jūs tikrai šaunus vyras, – pakartojo pulkininkas. – O kaip patiko antys?

– Mano žmona lig šiolei negali jų pamiršti. Mes niekada nebuvom valgę laukinių ančių, tokia prabanga ne mūsų kišenei. Bet vienas kaimynas pamokė žmoną, kaip reikia paruošti antis, o paskui valgėme jas kartu su tais kaimynais. Aš net neįsivaizdavau, kad esama tokių stebuklingų valgių. Kandi kąsnelį, o jis tirpsta burnoje.

– Iš tiesų, ir man taip atrodo. Nėra didesnio skanėsto už tas riebias antis iš už Geležinės uždangos. Jų kelias eina virš didžiulių Dunojaus slėnio javų laukų. Čia jos skraido nedideliais atstumais, bet visada, dar nuo tų laikų, kai šautuvų nebuvo.

– Aš nieko neišmanau apie medžioklę, – pasakė budėtojas. – Mes neturtingi žmonės.

– Juk Veneto apylinkėse medžioja ne tik turtingieji.

– Taip. Žinoma. Kartais visą naktį girdėti, kaip jie pyškina. Bet mes neturtingesni net už juos. Mes tokie neturtingi, kad jūs negalite įsivaizduoti, pone pulkininke.

– Man atrodo, kad galiu įsivaizduoti.

– Galbūt, – tarė budėtojas. – Mano žmona net plunksnas laiko surinkusi. Ji prašė jums padėkoti.

– Jeigu poryt gerai seksis, ančių turėsime daug. Didelių gaigalų žaliomis galvomis. Pasakykit žmonai, jeigu seksis, turėsim gerų ančių, riebių kaip paršiukai – jos gerai nusipenėjo pas rusus, – ir su nuostabiomis plunksnomis.

– O ką jūs manote apie rusus, jeigu ne paslaptis, pulkininke?

– Jie mūsų potencialūs priešai. Taigi, kaip kareivis, aš pasirengęs su jais kariauti. Bet man jie labai patinka, ir aš nesu matęs puikesnių, į mus panašesnių žmonių.

– Deja, neteko nė su vienu iš jų susipažinti.

– Dar susipažinsite. Nebent didžiai gerbiamas Pačardis sustabdys juos prie Pjavės, prie upės, kurioje nebėra vandens. Viską sulaiko hidroelektrinės. Gal didžiai gerbiamas Pačardis ten stos į kovą? Tik kažin ar toji kova ilgai truks.

– Nieko nežinau apie tą didžiai gerbiamą Pačardį.

– Užtat aš žinau. O dabar paprašykite, kad sujungtų su „Pas Harį" ir paklaustų, ar grafaitė ten. Jei ne, tegu dar kartą paskambina jai į namus.

Pulkininkas išgėrė taurę, kurią Arnaldas, budėtojas su stikline akimi, buvo paruošęs. Gerti jis nenorėjo, be to, žinojo, kad tai jam kenkia.

Bet išgėrė su tuo pačiu laukiniu įniršiu, kaip buvo pratęs visada viską daryti, o paskui nuėjo prie atviro lango, ir jo judesiai buvo kaip katino, nors jau seno, ir pažvelgė į Didįjį kanalą, tokį pilką, tarsi Dega būtų nutapęs jį pačią pilkiausią savo dieną.

– Labai dėkui už gėrimą, – pasakė pulkininkas, o Arnaldas, kuris tuo metu kalbėjo telefonu, linktelėjo galva ir nusišypsojo savo stikline akimi.

Gaila, kad ta jo akis stiklinė, pagalvojo pulkininkas. Ir dar jis pagalvojo, kad myli tik tuos žmones, kurie kariavo ir liko luoši.

Jis pažinojo daug žmonių, mėgo juos ir draugavo su jais, tačiau tikrą švelnumą ir meilę jautė tik tiems, kurie buvo kare ir atsiėmė dalį, atitenkančią kiekvienam, ilgėliau ten pabuvusiam.

Kiekvienam luošiui nesunku iš manęs pasipelnyti, galvojo jis, gerdamas gėrimą, kurio visai nenorėjo. Taip pat ir kiekvienam šunsnukiui, kuris buvo gerai trinktelėtas, o kam gi, ilgiau ten pabuvusiam, nėra kliuvę. Štai tokius aš myliu.

Taip, sutiko geroji jo pusė. Tu myli tokius.

Verčiau aš nieko nemylėsiu, pagalvojo pulkininkas. Linksminsiuos, ir tiek.

Kokia čia linksmybė, pasakė geroji pusė, koks gali būti malonumas, jeigu tu nemyli?

Tegu. Aš myliu labiau negu pats šuniškiausias šunsnukis pasaulyje, pasakė pulkininkas, bet tik pats sau.

O garsiai paklausė:

– Tai ką pešėt, Arnaldai?

– Čiprianis dar neatėjo, – atsakė budėtojas. – Bet turėtų bematant pasirodyti, todėl aš nededu ragelio, gal sulauksime.

– Brangi procedūra, – pasakė pulkininkas. – O kad negaištume laiko, išvardykite, kas ten sėdi. Norėčiau tiksliai sužinoti, kas ten dabar yra.

Arnaldas kažką patyliukais pasakė į ragelį. Paskui uždengė mikrofoną ranka ir tarė:

– Kalbuosi su Etore. Jis sako, kad barono Alvarito nėra. Etorė sako, kad grafas Andrea sėdi ir jau gerokai išgėręs, bet dar ne toks girtas, kad netiktų jums į kompaniją. Ten yra būrelis damų, kurios ateina kiekvieną popietę, ir yra jūsų pažįstama graikų princesė, ir dar keli žmonės, kurių nepažįstate. Plevėsos iš Amerikos atstovybės sėdi ten nuo pusiaudienio.

– Pasakykit jam, kad paskambintų, kai plevėsos išeis. Tada aš ateisiu.

Arnaldas perdavė pulkininko žodžius, paskui atsigręžė į jį, o jis tuo tarpu žiūrėjo pro langą į didingą Doganos kupolą.

– Etorė sako, kad pasistengs juos iškrapštyti, tik bijo užpykinti Čiprianį.

– Pasakykite, tegu nekrapšto. Šį vakarą jie neturi darbo, tai kodėl jiems nepagerti kaip ir kiekvienam kitam žmogui? O aš tiesiog nenoriu jų matyti.

– Etorė sako, kad paskambins. Jis liepia pasakyti jums, kad jie patys užleis savo pozicijas.

– Padėkokite jam, – tarė pulkininkas.

Jis žiūrėjo į gondolą, kovojančią su vėju kanale, ir galvojo, kad jeigu jau amerikiečiai geria, tai greit nepasijudins. Aš žinau, jiems nuobodu, galvojo jis. Net šitame mieste. Jiems nuobodu šitame mieste. Čia šalta, moka jiems per mažai, o kuras brangiai kainuoja. Aš labai gerbiu jų žmonas už didvyriškas pastangas perkelti Kjekeko gyvenimo būdą į Veneciją, ir jų vaikai jau kalba itališkai kaip tikri maži venecijiečiai. Bet šiandien man, Džekai, nesinori staigių šūvių. Šiandien mes apsieisime be staigių šūvių, be apygirčių išpažinčių, be draugiško gėrimo per prievartą ir nuobodžių tragedijų iš konsulato buities.

– Nenoriu šiandien matyti nei pirmojo, nei antrojo, nei trečiojo vicekonsulo, Arnaldai.

– Konsulate yra labai malonių žmonių.

– Aha, – pasakė pulkininkas. – Čia aštuonioliktais metais buvo vienas konsulas, pasiutusiai malonus. Jį visi mėgo. Tuoj prisiminsiu jo pavardę.

– Jūs grįžtat į tolimą praeitį, pulkininke.

– Tokią velniškai tolimą, kad net nelinksma darosi.

– Ar jūs viską prisimenat iš tų laikų?

– Viską, – patvirtino pulkininkas. – Jo pavardė buvo Kerolas.

– Esu girdėjęs apie jį.

– Jūsų tuomet dar nebuvo.

– Nejau manot, pulkininke, kad būtinai reikia gimti atitinkamu laiku, jei nori žinoti, kas dedasi šitame mieste?

– Jūsų teisybė. Sakykit, ar čia visada visi žino viską, kas dedasi mieste?

– Ne visi. Tačiau beveik visi, – pasakė budėtojas. – Pagaliau

paklodės yra paklodės, ir kažkas turi jas keisti, kažkas turi jas skalbti. Žinoma, aš nekalbu apie paklodes tokiuose viešbučiuose kaip mūsiškis.

– Būdavo velniškai gerų valandų mano gyvenime, kai išsiversdavau be paklodžių.

– Žinoma. Bet gondoljerai, nors bendrauja su daugybe žmonių ir, mano nuomone, yra puikiausi žmonės, tarpusavyje mėgsta paplepėti.

– Visai suprantama.

– Ir dar kunigai. Jie niekad neišduos išpažinties paslapčių, bet irgi paplepa tarp saviškių.

– Aš manau.

– O jų šeimininkės irgi pasiplepa tarpusavy.

– Jos turi teisę.

– Ir dar padavėjai, – tęsė Arnaldas. – Žmonės prie staliukų kalba nesivaržydami, tarsi padavėjas būtų kurčias it akmuo. Padavėjas, kaip jam ir dera, nesistengia klausytis tų pokalbių. Bet kartais norom nenorom nugirsta. Mes, žinoma, taip pat turime apie ką paplepėti tarp savęs. Bet, aišku, ne tokiame viešbutyje kaip mūsiškis. Ir taip toliau.

– Taip, aš suprantu.

– Nekalbu jau apie kirpėjus ir barzdaskučius.

– O kokios naujienos iš Rialto?

– Visas istorijas sužinosite „Pas Harį“, išskyrus tas, kuriose įpainiotas jūs pats.

– Argi aš įpainiotas?

– Visi viską žino.

– Iš tiesų, velniškai smagi istorija.

– Kai kas tai nesupranta tų Torčelo istorijų.

– Kad aš, po perkūnais, kartais ir pats nesuprantu.

– Kiek jums metų, pulkininke, jeigu mano klausimas nepasirodys nekuklus?

– Penkiasdešimt plius vieneri. Kodėl nepasiklausėte durininko? Aš visada užpildau lapelį kvestūrai[1].

– Norėjau išgirsti iš jūsų asmeniškai ir pasveikinti jus.

– Kokia proga? Nesuprantu.

– Vis vien leiskite pasveikinti.

– Negaliu, nežinodamas dėl ko.

– Jus labai mėgsta mūsų mieste.

– Dėkui. Man labai malonu.

Tuo metu suskambėjo telefonas.

– Aš atsiliepsiu, – tarė pulkininkas.

Ragelyje jis išgirdo Etorės balsą:

– Kas kalba?

– Pulkininkas Kantvelas.

– Pozicijos paliktos, pulkininke.

– Kur jie nuėjo?

– Pjacos link.

– Gerai. Einu.

– Paruošti jums staliuką?

– Kampinį, – pasakė pulkininkas ir padėjo ragelį. – Einu „Pas Harį“.

– Sėkmingos medžioklės.

– Medžiosiu poryt prieš aušrą iš *botte*[2] pelkyne.

– Tikriausiai bus šalta.

– Tikriausiai, – pritarė pulkininkas, užsimetė apsiaustą ir, dėdamasis ant galvos kepurę, pasižiūrėjo į didžiulį veidrodį. –

[1] Policijos valdyba Italijoje.

[2] Statinė *(ital.)*.

Bjauri fizionomija, – pasakė jis, žvelgdamas tiesiai į savo atvaizdą. – Ar matėte kada bjauresnę?

– Taip, – atsakė Arnaldas. – Matau kiekvieną dieną, kai skutuosi.

– Mums abiem vertėtų skustis patamsy, – pareiškė pulkininkas ir išėjo iš kambario.

IX skyrius

Kai pulkininkas Kantvelas išėjo iš *Gritti* viešbučio, saulė jau leidosi. Jos spinduliai dar siekė kitą pusę aikštės, bet ten pūtė šaltas vėjas, ir gondoljerai slėpėsi nuo jo, glausdamiesi prie *Gritti* sienų, nes saulės šviesos likučiai vėjo gairinamoje aikštėje vis vien nešildė.

Pasižiūrėjęs į gondoljerus, pulkininkas pasuko į dešinę ir nužingsniavo per aikštę iki grįstos gatvės, kuri irgi vedė į dešinę. Pasukęs gatve, jis stabtelėjo ir pažvelgė į *Santa Maria del Giglio* bažnyčią.

Koks gražus, kompaktiškas pastatas, galvojo jis, ir drauge toks lengvutis, rodos, ims ir pakils į orą. Niekad nepagalvočiau, kad nedidukė bažnyčia gali būti taip panaši į lėktuvą P-47. Reikia sužinoti, kas ją statė ir kada. Šimts velnių, gaila, kad negaliu vaikštinėti po šitą miestą visą laiką. Visą gyvenimą, galvojo jis. Kokia nesąmonė. Nesąmonių nesąmonė. Pasikark su savo išmonėmis! Atsipeikėk, vyre, pasakė jis sau. Su dvesiančiu kuinu toli nenujosi.

Ir vis dėlto ne taip jau blogai aš jaučiuosi, galvojo jis, eidamas gatve ir žiūrėdamas į parduotuvių vitrinas, – štai *charcuterie*[1]

[1] Dešrinė *(pranc.)*.

su parmezano sūriais, kumpiais iš San Danielės ir *alla cacciatora*[1] dešromis, su gero škotiško viskio ir tikro *Gordon's* džino buteliais, štai peilių parduotuvė, štai antikvariatas, kur galima rasti gerų senų daiktų, senoviškų žemėlapių ir graviūrų, štai antros rūšies restoranas, prašmatnia išore pretenduojantis į pirmarūšį, o štai ir pirmasis tiltas per vieną kanalų, ir laipteliai, kuriais reikia kopti. Tačiau aš ne taip jau blogai jaučiuosi. Tik ausyse spengia. Prisimenu, kai pirmą sykį išgirdau tą spengimą, maniau – cikados ir labai nenorėjau klausti jaunąjį Laurį, bet paklausiau. O jis atsakė: „Ne, generole, aš negirdžiu nei žiogų, nei jokių cikadų. Naktis visiškai tyli, girdėti tai, kas ir visada".

Paskui, kopdamas laipteliais, jis pajuto skausmingą dilgčiojimą, o leisdamasis išvydo dvi dailias merginas. Jos buvo labai patrauklios, vienplaukės, kukliai, bet madingai apsirengusios; kopdamos laipteliais ilgomis kojomis lengvu, venecijietėms būdingu žingsniu, jos kalbėjosi labai greitai, ir vėjas plaikstė jų plaukus, o pulkininkas tarė sau: gana žioplinėti į vitrinas, turiu pereiti dar vieną tiltą, paskui dar dvi aikštes, pasukti į dešinę ir drožti nosies tiesumu „Pas Harį".

Jis taip ir padarė: perėjo tiltą, kęsdamas skausmą, bet nekeisdamas žingsnio ir tik probėgomis žvilgčiodamas į praeivius. Šitame ore daug deguonies, pagalvojo jis, atsukdamas veidą į vėją ir giliai kvėpuodamas.

Paskui atidarė restorano „Pas Harį" duris ir įėjo vidun. Taigi vėl viskas baigėsi gerai, dabar jis namie.

Prie baro stovėjo aukštas, labai aukštas vyriškis apvytusiu aristokrato veidu, linksmomis mėlynomis akimis ir išstypusia, netvirtai sukabinta vilkiška figūra.

[1] Medžiotojų *(ital.)*.

– Sveiki, pulkininke, senas nusidėjėli, – pasakė jis.

– Sveiki, Andrea, nenaudėli.

Juodu apsikabino, ir pulkininkas ranka užčiuopė gražaus Andrea švarko, dėvimo jau bent dvidešimt metų, šiurkščią tvido faktūrą.

– Gerai atrodot, Andrea, – pasakė pulkininkas. Tai buvo melas, ir abu tą žinojo.

– Kur jau ne, – Andrea nusigriebė to melo. – Turiu prisipažinti, kad niekada taip gerai nesijaučiau. O jūs irgi nuostabiai gerai atrodot.

– Dėkui, Andrea. Mes sveiki kaip ridikai ir paveldėsime visą pasaulį.

– Puiki mintis! Turiu prisipažinti, kad šiuo metu man būtų visai ne pro šalį paveldėti lopinėlį žemės.

– Kam taip kukliai. Jums atiteks ne mažiau kaip šešios pėdos ir keturi coliai žemės.

– Man reikia šešių pėdų ir šešių colių, – pasakė Andrea. – O jūs, senas nenaudėli, ar vis tebevergaujat savajam *la vie militaire*[1]?

– Vergauju, bet nepersistengiu, – atsakė pulkininkas. – Atvažiavau pamedžioti į San Relachą.

– Žinau. Bet šiandien nejuokaukit ispaniškai. Alvaritas ieškojo jūsų. Prašė pasakyti, kad dar sugrįš.

– Gerai. O jūsų mieloji žmona ir vaikučiai sveiki?

– Kuo sveikiausi ir prašė perduoti linkėjimus, kai pamatysiu jus. Jie dabar Romoje. Ateina jūsų mergina. Arba viena iš jūsų merginų.

Jis buvo toks aukštas, jog matė, kas dedasi gatvėje, kur buvo jau tamsu. Nors šitą merginą galėjai pažinti kur kas didesnėje tamsoje.

[1] Kareiviškas gyvenimas *(pranc.)*.

– Pakvieskit ją išgerti čia kartu prie baro, o paskui galėsit nusivesti prie savo stalo kertėje. Graži, tiesa?

– Graži.

Tą akimirką įėjo ji, švytėdama savo jaunatve ir grožiu, aukšta, ilgakojė, vėjo sutaršytais plaukais. Jos oda buvo pablyškusi, kone alyvų spalvos, plaukai tamsūs, blizgantys, ant pečių krentantys, o profilis toks, kokį pamačius gniaužiasi širdis, ir gniaužiasi ne tik tau vienam.

– Labas, mano gražiausioji, – pasisveikino pulkininkas.

– O, labas, – atsakė ji. – Maniau, jau nerasiu tavęs. Nepyk, kad atėjau taip vėlai.

Jos balsas buvo žemas, švelnus, ji rūpestingai tarė angliškus žodžius.

– *Ciao,* Andrea, – tarė ji. – Kaip gyvuoja Emilija ir vaikai?

– Tikriausiai taip, kaip ir dieną, kada tu klausei to paties.

– Atleisk, – pasakė ji ir paraudo. – Aš taip susijaudinus ir amžinai nepataikau. Ką gi turėjau pasakyti? Ar tu smagiai praleidai šią popietę?

– Taip, – atsakė Andrea. – Su savo senu draugu ir pikčiausiu kritiku.

– Kas jis?

– Škotiškas viskis su vandeniu.

– Na ką gi, jeigu jis nori pasišaipyti iš manęs, tegu šaiposi, – pasakė ji pulkininkui. – Bet tu nesišaipysi, ne?

– Veskis jį prie staliuko kertėje ir kalbėkis su juo. Jūs man abu nusibodot.

– O jūs man nenusibodot, – pasakė jam pulkininkas. – Bet jūsų pasiūlymas man patiko. Eime, Renata, atsisėsime prie staliuko, gerai?

– Mielai, jeigu Andrea nesupyks.

– Aš niekada nepykstu.

– Išgersit su mumis, Andrea?

– Ne, – atsakė Andrea. – Eikit prie savo staliuko. Aš negaliu matyti jo tuščio.

– Likite sveikas, *caro*[1]. Dėkoju už taurelę, kurios neišgėrėme drauge.

– *Ciao,* Rikardai, – tepasakė Andrea.

Jis atsuko jiems nugarą, ilgą ir grakščią, ir pažvelgė į veidrodį, kuris kabojo už baro, kad žmogus galėtų pamatyti, kada yra per daug išmetęs. Paskui nutarė, kad tai, ką mato veidrodyje, jam nepatinka.

– Etore, – kreipėsi jis, – prašom užrašyti tą smulkmeną į mano sąskaitą.

Jis kantriai palaukė savo apsiausto, vikriai įnėrė rankas į rankoves ir davė drabužininkui arbatpinigių tiek, kiek visuomet, plius dvidešimt procentų.

Prie kampinio staliuko Renata paklausė:

– Kaip manai, mes jį įžeidėm?

– Ne. Jis tave myli, o mane mėgsta.

– Andrea toks mielas žmogus. Tu taip pat.

– Padavėjau! – pašaukė pulkininkas, o paskui paklausė: – Tu irgi gersi sausą martinį?

– Taip, – tarė ji. – Mielai išgerčiau vieną.

– Dvi taures labai sauso martinio, – užsakė pulkininkas. – *Montgomery.* Penkiolika dalių ir viena.

Padavėjas, kuris kadaise kariavo dykumoje, šyptelėjęs nuėjo, o pulkininkas atsigręžė į Renatą.

[1] Brangusis *(ital.).*

– Tu nuostabi, – pasakė jis. – Ir labai graži, ir miela, ir aš myliu tave.

– Tu visada taip kalbi. Aš nelabai suprantu, ką tai reiškia, bet man smagu klausytis.

– Kiek tau metų?

– Greit bus devyniolika. O ką?

– Ir tu nesupranti, ką tai reiškia?

– Ne. Ką čia suprasti? Amerikiečiai visada taip šneka, kai ruošiasi išvažiuoti. Matyt, jie taip įpratę. Bet nesvarbu, vis tiek aš tave labai myliu.

– Na, tada džiaukimės, – tarė pulkininkas. – Ir nieko negalvokim.

– Pritariu. Vakarais aš niekada nelinkusi rimtai galvoti.

– Čia mūsų gėrimas. Atsimink, kad geriant nereikia sakyti: „Būk sveikas!“

– Atsimenu, tu man jau sakei. Aš dabar niekad nesakau „būk sveikas“, nei „į sveikatą“, nei „iki dugno“.

– Tik pakelkim stiklus ir, jei nori, susidaužkim.

– Noriu, – pasakė ji.

Gėrimas buvo ledinis, tikras *Montgomery*, jie susidaužė ir pajuto, kaip smagiai kaista krūtinės.

– Ką veikei per tą laiką?

– Nieko. Vis laukiau, kada reikės važiuoti mokytis.

– Kur dabar?

– Dievai žino. Kad ir kur, mokysiuos anglų kalbos.

– Pasuk galvą ir pakelk aukščiau smakrą.

– Tu rimtai?

– Taip. Visai rimtai.

Ji pasuko galvą ir pakėlė smakrą be jokios tuštybės, be koketavimo, ir pulkininkas pajuto, kaip širdis persivertė jo krūtinėje,

tarsi koks miegantis žvėris būtų apsisukęs ant kito šono savo guolyje ir lengvai nugąsdinęs kitą, greta miegantį žvėrį.

– Ak tu, – tarė jis. – Ar niekada netaikei į dangaus karalienes?

– Kokie šventvagiški žodžiai!

– Taip, – sutiko jis. – Tikriausiai, ir aš atsiimu savo pasiūlymą.

– Ričardai... – pradėjo ji. – Ne, nesakysiu.

– Pasakyk.

– Ne.

Pulkininkas pagalvojo: įsakau tau tuojau pat pasakyti. Ir ji tarė:

– Būk geras, niekada taip į mane nežiūrėk.

– Atleisk, – atsiprašė pulkininkas. – Netyčiomis prisiminiau savo amatą.

– O jeigu mudu būtume su tavim, na, susituokę, ar namuose tu užsiiminėtum savo amatu?

– Ne. Prisiekiu. Niekada. Bent jau širdyje.

– Su niekuo?

– Su tavo lyties žmogumi ne.

– Man nepatinka, kai tu sakai „tavo lyties“. Šitie žodžiai vėl primena tavo amatą.

– Velniop tą mano amatą, aš jį šveičiu pro langą į Didįjį kanalą.

– Matai, – pasakė ji, – kaip greitai tu vėl prie jo grįžti.

– Na gerai, – tarė jis. – Aš myliu tave ir galiu mandagiai su juo atsisveikinti.

– Duok man savo ranką, – paprašė ji. – Dabar gerai. Gali padėti ją ant stalo.

– Dėkui, – padėkojo pulkininkas.

– Ką tu, nereikia, – tarė ji. – Norėjau ją paliesti, nes visą praėjusią savaitę kiekvieną naktį arba beveik kiekvieną naktį aš ją sapnuodavau, ir toks keistas, toks supainiotas buvo tas sapnas, ir man rodės, kad tai buvo Viešpaties ranka.

– Blogai. Tu neturėtum sapnuoti tokių sapnų.

– Žinau. Bet vis vien sapnavau.

– Ar tik nebuvai ko prisilaižiusi, ką?

– Nesuprantu, apie ką tu kalbi, ir prašau nesijuokti, kai aš sakau tiesą. Taip sapnavau, kaip tau pasakoju.

– Ką ta ranka darė?

– Nieko. O gal ir ne visai taip. Tiesiog buvo ranka kaip ranka.

– Panaši į šitą? – paklausė pulkininkas. Žiūrėdamas į sužalotą ranką su pasibjaurėjimu, jis prisiminė abu kartus, kada žaizdos ją taip sudarkė.

– Ne panaši, o ta pati. Ar galiu ją paliesti atsargiai, jeigu tau neskauda?

– Neskauda. Skauda galvą, kojas ir pėdas. O ranka, regis, visai nejautri.

– Tu klysti, Ričardai, – tarė ji. – Šita ranka labai jautri.

– Nemėgstu į ją ilgai žiūrėti. Geriau liaukimės apie ją kalbėję.

– Liaukimės. Bet tu tikriausiai jos nesapnuoji.

– Ne. Man sapnuojasi kiti sapnai.

– Taip. Įsivaizduoju. O man paskutiniu metu sapnuojasi šita ranka. Dabar, kai aš ją atsargiai palytėjau, galime kalbėti apie linksmus dalykus, jeigu tu nori. Apie kokias linksmybes kalbėsim?

– Žiūrėsim į žmones ir kalbėsim apie juos.

– Labai smagu, – pasakė ji. – Tik be piktumo. Juk mes mokam juokauti? Ir tu, ir aš.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Padavėjau! *Ancora due Martini.*[1]

Jis nenorėjo garsiai prašyti *Montgomery*, nes prie gretimo staliuko sėdėjo porelė, tikriausiai anglai.

Vyriškis, ko gera, irgi buvo sužeistas, pagalvojo pulkininkas, nors pažiūrėjęs į jį to nepasakytum. Bet neduokdie žmogų įžeisti. Geriau žiūrėk, galvojo jis, kokios Renatos akys. Jos yra pati didžiausia grožybė iš visų jos grožybių: blakstienos ilgos ilgos, o žvilgsnis tiesus ir atviras. Pašėlusiai nuostabi mergina, o ką aš darau? Tai nedora. Ji tavo paskutinė, tikra ir vienintelė meilė, galvojo jis, ir kas gi čia blogo? Čia tik nelaimė. Ne, galvojo jis, pasiutusi laimė, ir tu esi labai laimingas.

Jie sėdėjo prie mažo staliuko kampe, o dešinėje, prie didesnio stalo, sėdėjo keturios moterys. Viena jų vilkėjo gedulo drabužiais, tokiais teatrališkais, kad priminė pulkininkui Dianą Meners, Makso Reinhardo „Stebukle“ vaidinusią vienuolę. Moters veidas buvo patrauklus ir putnus, linksmas iš prigimties, todėl gedulas jai visai netiko.

Kitos moters, sėdinčios prie to stalo, plaukai trigubai baltesni už normalius žilus plaukus, pagalvojo pulkininkas. Ir jos veidas simpatiškas. Kitų dviejų moterų veidai pulkininkui nieko nesakė.

– Ar jos lesbietės? – paklausė jis.

– Nežinau, – atsakė mergina. – Jos atrodo labai mielos.

– Aš manau, kad lesbietės. O gal jos tik geros draugės? O gal ir draugės, ir lesbietės? Žinoma, man vis vien, ir aš jų visai nesmerkiu.

– Man patinka, kad tu geras.

– Ar tu manai, kad žodis „džentelmenas“ kilęs iš žodžio „geras“[2]?

[1] Dar du martinio *(ital.)*.

[2] *Gentle* – geras, švelnus *(angl.)*.

– Nežinau, – pasakė mergina ir labai lengvai palietė pirštais sužalotą pulkininko ranką. – Bet aš myliu tave, kai tu geras.

– Aš labai stengiuosi būti geras. Kaip manai, kas tas šunsnukis, kuris sėdi prie ano staliuko?

– Tavo gerumo neilgam užtenka, – tarė mergina. – Paklauskime Etorę.

Jie žiūrėjo į vyriškį prie trečiojo staliuko. Jo veidas buvo keistas – priminė gerokai padidintą liūdną šeško ar žebenkšties snukutį. Tas veidas buvo visas išvarpytas duobučių ir dėmėtas it mėnulio paviršius, kai žiūri į jį per blogą teleskopą. Jis panašus į Gėbelsą, į poną Gėbelsą, skrendantį lėktuvu, kuris staiga užsidega, ir negalima iš jo iššokti, pagalvojo pulkininkas.

Viršum to veido, kuris be paliovos kažką stebėjo, – tarsi gerai paspoksojus ir paklausinėjus būtų galima viską pasaulyje sužinoti, – styrojo juodi plaukai, nė per nago juodymą nepanašūs į žmogaus plaukus. Atrodė, tarsi tą vyrą būtų nuskalpavę, o paskui vėl užklijavę plaukus. Labai įdomu, pagalvojo pulkininkas. Nejaugi mano tėvynainis? Taip, tikriausiai.

Kai jis kažką kalbėjo, atidžiai žiūrėdamas į sėdinčią šalia dailios išvaizdos pagyvenusią moterį, jo lūpų kampučiuose vis pasirodydavo seilės. Ji panaši į amerikietę motiną iš *The Ladies' Home Journal,* galvojo pulkininkas. *The Ladies' Home Journal* drauge su kitais žurnalais prenumeruodavo Karininkų klubas Trieste, ir pulkininkas visada peržiūrėdavo naują numerį. Puikus žurnalas, galvojo jis. Sekso reikalai greta nuostabiausių valgių. Žadina ir seksą, ir apetitą.

Bet kas gi jis, tas tipas? Jis panašus į karikatūrą: amerikietis, paskubomis perleistas per mėsos malamąją mašinėlę, o paskui pavirintas aliejuje. O aš vėl ne toks jau geras, pagalvojo jis.

Priėjo Etorė, asketišku veidu, mėgėjas pajuokauti, nuoširdžiai ir absoliučiai netikįs nei Dievo, nei velnio, ir pulkininkas paklausė:

– Kas tas ne šios žemės gyventojas?

Etorė papurtė galvą.

Tas žmogus buvo neaukštas, tamsaus gymio, blizgančiais juodais plaukais, kurie visai netiko prie jo keisto veido. Atrodo, pagalvojo pulkininkas, tarsi jis būtų pamiršęs pakeisti peruką, nebederantį prie senstelėjusios fizionomijos. O toji fizionomija iš tiesų neapsakoma, galvojo pulkininkas. Tarsi kalvos aplink Verdeną. Vargu ar jis galėtų būti Gėbelsas, ir kam rinktis tokią kaukę paskutinėmis dienomis, kai visi jie vaidino „Dievų sutemose“? *Komm' süsser Tod*[1], pagalvojo pulkininkas. Ką gi, visi jie galų gale užsidirbo po gerą, didelį gabalą tos *süsser Tod.*

– Gal norit sumuštinio su *süsser Tod,* panele Renata?

– Ne, nenoriu, – atsakė mergina. – Nors mėgstu Bachą ir neabejoju, kad Čiprianis galėtų tokį sumuštinį padaryti.

– Prieš Bachą aš nieko nesakau, – tarė pulkininkas.

– Žinau.

– Po velnių! Juk Bachas iš esmės buvo mūsų sąjungininkas. Kaip ir tu, – pridūrė jis.

– Iš manęs tai jau nesišaipyk.

– Dukrele, – pasakė pulkininkas, – kada tu suprasi, kad galiu pajuokauti, nes myliu tave?

– Aš jau supratau, – tarė ji. – Bet nelabai smagu, kai tavo juokai šiurkštūs.

– Gerai. Aš irgi supratau.

[1] Ateik, saldžioji mirtie *(vok.).*

– Kiek kartų tu pagalvoji apie mane per savaitę?

– Visą laiką galvoju.

– Ne, sakyk tiesą.

– Visą laiką. Tikrai.

– Kaip manai, ar mūsų atvejis labai sunkus?

– Negaliu pasakyti, – tarė pulkininkas. – Ko nežinau, to nežinau.

– Kitiems, matyt, ne toks sunkus. Ir niekad nebūčiau pamaniusi, kad mums jis bus toks sunkus.

– O dabar jau manai?

– Taip, – atsakė mergina. – Žinau dabar. Žinau dabar ir visados, ir per amžių amžius. Ar aš taisyklingai pasakiau?

– „Žinau dabar" ganėjo sakyti vieną kartą, – paaiškino pulkininkas. – Etore, ar tas tipas įkvėptu veidu ir malonios išvaizdos moteris negyvena kartais *Gritti* viešbutyje?

– Ne, – atsakė Etorė. – Jis gyvena čia greta, bet kartais eina į *Gritti* valgyti.

– Puiku, – tarė pulkininkas. – Dabar žinosiu, į ką man žiūrėti, kai bus liūdna. Kas toji moteris? Jo žmona? Motina? Duktė?

– Deja, negaliu jums pasakyti, – atsakė Etorė. – Mes čia, Venecijoje, jo nestebėjome. Jis niekam nesužadino meilės, neapykantos ar nepasitenkinimo, baimės ar įtarimo. Ar jums iš tiesų įdomu? Galėčiau pasiteirauti Čiprianį.

– Bala jo nematė, – pasakė mergina. – Rodos, taip tu sakai?

– Bala nematė, – atkartojo pulkininkas.

– Juk mes turim taip mažai laiko, Ričardai. Nešvaistykim jo veltui.

– Žiūrėjau į jį kaip į Gojos paveikslą. Veidai ir paveikslai.

– Žiūrėk į mane, o aš žiūrėsiu į tave. Bala nematė to vyro. Juk jis čia niekam blogo nedaro.

– Leisk man žiūrėti į tave, o tu į mane nežiūrėk.

– Ne, – tarė ji. – Taip neteisinga. Aš turėsiu prisiminti tavo veidą visą savaitę.

– O ką man liepsi daryti? – paklausė pulkininkas.

Atėjo Etorė, labai patenkintas sąmokslu, kaip tikras venecijietis greitai surinkęs žinias, ir tarė:

– Mano kolega, kuris dirba tame viešbutyje, sako, kad jis išgeria tris ar keturis stiklus viskio su gazuotu vandeniu ir ledu, o paskui pusę nakties daug ir greitai rašo.

– Įsivaizduoju, kaip smagu bus visa tai skaityti.

– Taigi, įsivaizduoju, – pasakė Etorė. – Dantė tikriausiai dirbo kitais metodais.

– Dantė irgi buvo *vieux con*[1], – pridūrė pulkininkas. – Kaip vyras, o ne rašytojas.

– Sutinku, – pritarė Etorė. – Tikriausiai neatsiras nė vieno jo biografo, išskyrus florentiečius, kurie su tuo nesutiktų.

– Nusiš... man ant Florencijos, – pasakė pulkininkas.

– Ne taip jau lengva, – tarė Etorė. – Ne vienas bandė, bet tik nedaugeliui pasisekė. Kodėl jinai jums nepatinka, pulkininke?

– Labai sunku paaiškinti. Kai aš buvau jaunas, ten buvo mokomoji mano pulko bazė, *deposito.*

– Dabar aišku. Aš taip pat turiu savų sumetimų jos nemėgti. Ar yra miestas, kuris jums patinka?

– Taip, – atsakė pulkininkas. – Šitas miestas. Dar šiek tiek Milanas ir Bolonija. Ir Bergamas.

– Čiprianis sukaupė nemažai vodkos atsargų, jeigu kartais čia ateitų rusai, – pasakė Etorė. Jis mėgo kandžiai pajuokauti.

– Jie patys atsigabens savo vodkos, ir be muito.

[1] Senas krienas *(pranc.)*.

– Vis vien aš tikiu, kad Čiprianis pasirengęs juos sutikti.

– Matyt, jis vienintelis pasirengęs, – pasakė pulkininkas. – Pasakykit jam, kad neimtų Odesos banko čekių iš jaunesniųjų karininkų ir padėkokit už žinias apie mano tėvynainį. Daugiau netrukdysiu jūsų.

Etorė nuėjo, o mergina atsigręžė į jį, pažvelgė į senas plienines akis, uždėjo abi rankas ant jo sužalotosios rankos ir tarė:

– Tu buvai visai neblogas.

– O tu visų gražiausia, ir aš myliu tave.

– Ką gi, man labai smagu.

– Kur vakarieniausime?

– Reikės paskambinti namo ir sužinoti, ar galėsiu negrįžti.

– Kodėl nuliūdai?

– Nejaugi?

– Taip.

– Aš neliūdna, tikrai. Aš laiminga kaip ir visuomet. Iš tiesų. Patikėk, Ričardai. Bet kaip tu jaustumeis, jei būtum devyniolikmetė mergina ir mylėtum vyresnį nei penkiasdešimties metų žmogų žinodama, kad jis ruošiasi mirti?

– Kam taip tiesmukai? – paklausė pulkininkas. – Bet tu buvai labai graži, sakydama tuos žodžius.

– Aš niekada neverkiu, – pasakė mergina. – Niekada. Mano toks sprendimas – niekada neverkti. Bet dabar pravirksiu.

– Neverk, – tarė pulkininkas. – Juk aš dabar geras, o visa kita teprasmenga skradžiai.

– Pasakyk dar sykį, kad myli mane.

– Aš myliu tave, myliu tave, myliu tave.

– Ar tu labai stengsies nenumirti?

– Stengsiuos.

– Ką sako daktaras?

– Nieko ypatinga...

– Tau ne blogiau?

– Ne, – pamelavo jis.

– Tai išgerkim dar vieną martinio, – pasiūlė mergina. – Žinai, aš niekada negerdavau martinio, kol nepažinojau tavęs.

– Žinau. Bet dabar tu šauniai geri.

– Ar dar ne laikas gerti vaistus?

– Taip, – pasakė pulkininkas. – Išgersiu vaistų.

– Ar galima tau paduoti?

– Taip, – tarė pulkininkas. – Galima.

Juodu sėdėjo prie savo staliuko kampe; vieni žmonės išeidavo, kiti įeidavo. Nuo vaistų pulkininkui truputį apsvaigo galva, ir jis laukė, kol praeis. Kas kartas šitaip, pagalvojo jis. Tegu velniai tuos vaistus.

Jis matė, kad mergina stebi jį, ir šyptelėjo. Tai buvo sena, išbandyta šypsena, kuri tarnavo jam penkiasdešimt metų nuo to laiko, kai jis nusišypsojo pirmą sykį, ir nė sykio neapvylė kaip ir senelio šautuvas. Jis tikriausiai atiteko vyresniajam broliui, pagalvojo pulkininkas. Žinoma, taip ir derėjo, nes brolis visuomet šaudė geriau už mane.

– Klausyk, dukrele, – tarė jis. – Tu dėl manęs nesielvartauk.

– Aš nesielvartauju. Nė kiek. Aš tik myliu tave.

– Ne kažin koks užsiėmimas, tiesa? – jis pasakė ne „užsiėmimas“, o *oficio,* nes kartais jie imdavo kalbėti ispaniškai arba prancūziškai, jeigu nenorėdavo kitiems girdint kalbėti angliškai. Ispanų kalba šiurkšti, pagalvojo pulkininkas, kartais ji atrodo šiurkštesnė už akuotą. Užtat gali tiksliai pasakyti, ką nori, ir ją lengva įsiminti.

– *Es un oficio bastante malo,* – pakartojo jis, – mane mylėti.

– Taip. Bet tai mano vienintelis užsiėmimas.

– Tu neberašai eilėraščių?

– Anie eilėraščiai buvo vaikiški. Kaip ir mano piešinukai. Kiekvienas vaikystėje turi kokių nors talentų.

Pulkininkas pagalvojo: kokio amžiaus šituose kraštuose žmonės sensta? Venecijoje niekas nepasensta, o subręsta čia anksti. Aš irgi subrendau labai anksti Veneto apylinkėse ir niekad nebuvau toks senas kaip tada, dvidešimt vienerių metų.

– Kaip jaučiasi tavo mama? – švelniai paklausė jis.

– Gerai. Bet ji nieko nepriiminėja ir beveik su niekuo nesusitikinėja. Ji labai sielvartauja.

– Kažin ką ji pasakytų, jei mes turėtume kūdikį?

– Nežinau. Supranti, ji labai protinga. Bet man tikriausiai reikės už ko nors ištekėti. O aš labai nenoriu.

– Mudu galėtume susituokti.

– Ne, – paprieštaravo ji. – Aš galvojau apie tai ir nutariau, kad mums nereikia tuoktis. Toks mano sprendimas, kaip ir dėl verkimo.

– O gal tavo sprendimai klaidingi? Dievas mato, dėl mano klaidų žuvo ne vienas ir ne du žmonės, žuvo daug žmonių.

– Man atrodo, tu gerokai perdedi. Aš netikiu, kad būtum daug sykių klydęs.

– Nedaug, – pritarė pulkininkas. – Tačiau užtektinai. Trys kartai mano amatui jau daug, o tris kartus aš klydau.

– Norėčiau sužinoti apie tuos tris kartus.

– Tau bus nuobodu klausytis, – pasakė pulkininkas. – Man pačiam pasiutusiai šlykštu visa tai prisiminti. O ką šnekėt apie pašalinius?

– Tai aš pašalinė?

– Ne. Tu mano tikroji meilė. Mano paskutinė, vienintelė, tikroji meilė.

– Kada tu jas padarei – seniai ar vėliau? Tas klaidas?

– Seniai. Ir vėliau. Ir dar vėliau.

– Gal vis dėlto papasakosi? Aš norėčiau pasidalyti su tavim tavo liūdnu amatu.

– Velniop jas, – tarė pulkininkas. – Jos buvo padarytos, ir aš už jas užmokėjau. Jeigu tik galima už tai užmokėti.

– Papasakok, kaip buvo ir kodėl neįmanoma.

– Ne, – pulkininko atsakymas buvo tvirtas.

– Tada linksminkimės.

– Linksminkimės, – pritarė pulkininkas. – Juk vieną kartą tegyvename.

– O gal dar gyvensime. Kitą gyvenimą.

– Nemanau, – pasakė pulkininkas. – Pasuk galvą į šoną, mano grožybe.

– Taip?

– Šitaip. Kaip tik šitaip.

Štai, pagalvojo pulkininkas, prasideda paskutinis raundas, o aš net nežinau, kelintas iš eilės. Aš mylėjau tik tris moteris ir tris kartus jas praradau.

Praradai taip, kaip batalionus – darydamas klaidas, duodamas įsakymus, kurių negalima įvykdyti, ir dėl neįmanomų sąlygų. Ir per savo šiurkštumą taip pat.

Praradau gyvenime tris batalionus ir tris moteris, o dabar turiu ketvirtą, pačią nuostabiausią, ir kaip, po šimts, visa tai baigsis?

Atsakykit man, generole, jeigu jau kalbam apie tuos dalykus, be to, čia ne karo taryba, o atviras pokalbis, atsakykit į klausimą, kurį ne kartą esat man pateikęs: KUR JŪSŲ KAVALERIJA, GENEROLE?

Taip ir maniau, tarė jis sau. Vadas nežino, kur jo kavalerija, jo kavalerija menkai tenutuokia apie savo padėtį ir apie savo

uždavinius; kavalerijos dalis, užtektinai *didelė* dalis, sudergs visą reikalą, kaip kad darė visuose karuose nuo to laiko, kai ji, kavalerija, sėdi ant arklių.

– Grožybe, – tarė jis. – *Ma très chère et bien aimée.*[1] Aš labai nuobodus, bet tu man atleisk.

– Tu niekada nebūni nuobodus, ir aš myliu tave. Ir noriu vieno – kad šį vakarą mes būtume linksmi.

– Būsime pašėlusiai linksmi, – pasakė pulkininkas. – O gal tu žinai ką nors, kas galėtų mus pralinksminti?

– Mes patys ir šitas miestas. Tu dažnai būdavai labai linksmas.

– Taip, – sutiko pulkininkas. – Būdavau.

– Ar manai, kad mes negalim dar sykį pabūti linksmi?

– Žinoma. Galim. Kodėl gi ne?

– Matai tą vaikiną garbanotais plaukais, jie patys raitosi, tik jis moka juos taip sušukuoti, kad būtų dar gražesnis.

– Matau, – tarė pulkininkas.

– Jis labai geras dailininkas, bet priekiniai jo dantys dirbtiniai, nes anksčiau jis buvo šiek tiek *pédéraste,* o kiti *pédérastes* užpuolė jį vieną naktį *Lido,* kai švietė mėnulio pilnatis.

– Kiek tau metų?

– Greitai bus devyniolika.

– Iš kur žinai tokius dalykus?

– Gondoljeras papasakojo. Tas jaunuolis, kaip šiems laikams, labai geras dailininkas. Juk dabar nėra tikrai gerų dailininkų. Bet dvidešimt penkerių metų turėti dirbtinius dantis – čia tai bent!

– Aš myliu tave iš visos širdies, – pasakė pulkininkas.

[1] Mano brangiausioji ir mylimiausioji *(pranc.).*

– Ir aš tave myliu iš visos širdies. Nežinau, ką tai reiškia amerikietiškai. Bet aš myliu tave ir itališkai, kad ir kokie būtų visi tie mano sprendimai ir mano norai.

– Mes neturime trokšti dievažin ko, – pasakė pulkininkas. – Nes, žiūrėk, mūsų troškimai ims ir išsipildys.

– Sutinku, – pritarė ji. – Bet aš norėčiau, kad dabartinis mano troškimas išsipildytų.

Abu jie patylėjo, paskui mergina pasakė:

– Tas vaikinas, – dabar jis, žinoma, vyras ir turi daugybę moterų, kad tik nuslėptų, kas jis toks, – sykį nutapė mano portretą. Jeigu nori, atiduosiu jį tau.

– Dėkui, – tarė pulkininkas. – Aš jį mylėsiu.

– Portretas labai romantiškas. Plaukai nutapyti dvigubai ilgesni negu iš tikrųjų, ir aš atrodau taip, tarsi išlipu iš jūros nesušlapusi galvos. O iš tiesų, kai lipi iš jūros, plaukai būna visai lygūs, o patys galai sulipę. Būni labai panaši į pastipusią žiurkę. Bet tėvelis už portretą jam gerai užmokėjo, ir aš nutapyta ne tokia, kokia esu, o tokia, kokią tu mėgsti įsivaizduoti.

– Aš irgi įsivaizduoju tave lipančią iš jūros.

– Na jau. Tokią bjaurią? O gal tikrai norėtum turėti tą portretą atminimui?

– O ką sakys tavo mieloji mama?

– Mamytė nieko nesakys. Manau, net džiaugsis juo atsikračiusi. Mūsų namuose yra geresnių paveikslų.

– Myliu ir tave, ir tavo mamą.

– Aš jai būtinai pasakysiu, – tarė mergina.

– Kaip manai, ar tas raupuotas šmikis tikrai rašytojas?

– Žinoma. Jeigu Etorė taip sako. Jis mėgsta pajuokauti, bet niekada nemeluoja. Ričardai, ką reiškia šmikis? Išaiškink man.

– Sunkoka išaiškinti. Manyčiau, kad tai reiškia žmogų, kuris niekada neužsiiminėja savo amatu *(oficio)* dorai, kuris visus erzina savo įžūlumu.

– Turiu išmokti tiksliai vartoti tą žodį.

– Geriau nevartok, – tarė pulkininkas. O paskui paklausė: – Kada aš gausiu portretą?

– Šį vakarą, jeigu nori. Paprašysiu, kad jį supakuotų ir atsiųstų tau. Kur tu jį kabinsi?

– Kareivinėse, savo bute.

– Ar ten niekas neateis, neapšnekės manęs, nekritikuos?

– Ne. Tegu tik pabando. Be to, aš jiems pasakysiu, kad tai mano dukters portretas.

– Tu turi dukterį?

– Ne. Bet visada norėjau turėti.

– Aš galiu būti tau viskuo, net ir dukra.

– Tai jau būtų kraujomaiša.

– Tokiam senam mieste kaip mūsiškis vargu ar ką nustebintum. Ko tik čia nėra buvę!

– Klausyk, dukrele.

– Gerai, – tarė ji. – Taip labai smagu. Man patiko.

– Puiku, – pasakė pulkininkas truputį prikimusiu balsu. – Ir man patiko.

– Dabar supranti, kodėl myliu tave, nors ir žinau, kad nereikia.

– Klausyk, dukrele. Kur mes vakarieniausime?

– Kur tik panorėsi.

– Gal eisim į *Gritti*?

– Žinoma.

– Tai skambink į namus ir paklausk, ar leis.

– Ne. Aš nutariau neklausti, o tik parašyti raštelį, kur vakarieniauju. Kad jie nesirūpintų.

– Tu tikrai nori vakarieniauti *Gritti* restorane?

– Tikrai. Labai mielas restoranas, tu ten gyveni, ir visi galės mus pamatyti.

– Nuo kada tokia pasidarei?

– Aš visada buvau tokia. Niekada nepaisiau, ką apie mane kas galvoja. Ir niekada nedariau to, ko turėčiau gėdytis, gal tik meluodavau, kai buvau maža, ir dar būdavau nemandagi.

– Norėčiau, kad susituoktume ir turėtume penketą sūnų, – tarė pulkininkas.

– Ir aš norėčiau, – pasakė mergina. – Ir išsiųstume juos į visas penkias pasaulio šalis.

– Argi pasaulio šalys penkios?

– Nežinau. Kai sakiau, atrodė, kad taip ir yra. Štai mes ir vėl linksminamės, tiesa?

– Taip, dukrele, – pritarė pulkininkas.

– Dar sykį pasakyk. Lygiai taip pat.

– Taip, dukrele.

– O, – tarė ji. – Žmonės iš tiesų labai sudėtingi. Duosi man palaikyti savo ranką?

– Ji velniškai bjauri, ir aš nemėgstu žiūrėti į ją.

– Tu nieko neišmanai apie savo ranką.

– Skonio dalykas, – atrėmė jis. – Bet aš manau, kad tu klysti, dukrele.

– Galbūt. Bet mes vėl linksminamės, ir visos juodos mintys pradingo.

– Jos dingo it rūkas iš slėnio saulei pakilus viršum kalvų, – pasakė pulkininkas. – Ta saulė tai tu.

– Aš noriu būti ir mėnulis.

– Tu ir mėnulis, – tarė pulkininkas. – Taip pat bet kokia kita planeta, kokia tik nori, ir aš tau tiksliai pasakysiu, kur toji planeta yra. Po šimts, dukrele, tu gali būti, jei nori, visas žvaigždynas. Tik pas mus taip vadina lėktuvus.

– Aš geriau būsiu mėnulis. Jis irgi turi daug bėdų.

– Taigi. Jam vargai užeina nustatytu laiku. Bet prieš delčią visada būna pilnatis.

– Mėnulis kartais atrodo toks liūdnas tenai, virš kanalo, kad man net širdį sugelia.

– Jis nemaža matęs per savo amžių, – pasakė pulkininkas.

– Kaip manai, gal paprašyti dar po *Montgomery*? – paklausė mergina, ir tą akimirką pulkininkas pastebėjo, kad anglų nebėra.

Jis nieko nematė, tik jos veidą. Žiūrėk, pagalvojo jis, ims tave ir užmuš, jeigu žiopsosi. Tačiau, kita vertus, tai liudija, kad tu susikaupęs. Tik velniškai neatsargus.

– Taip, – sutiko jis. – Galim.

– Mane tas gėrimas labai gerai nuteikia, – pasakė mergina.

– Čiprianis puikiai jį sutaiso, jis net mane veikia.

– Čiprianis labai išradingas.

– Ne tik išradingas. Jis tikras meistras.

– Vieną gražią dieną jo kišenėje sėdės visa Venecija.

– Ne visiškai visa, – paprieštaravo pulkininkas. – Tu niekada nesėdėsi.

– Taip, – tarė ji. – Nei kieno kito kišenėje, nebent tu nebenorėsi manęs.

– Aš noriu tavęs, dukrele. Bet nenoriu, kad sėdėtum mano kišenėje.

– Žinau, – pasakė mergina. – Myliu tave dar ir dėl to.

– Pasišaukim Etorę, tegu jis paskambina į tavo namus. Pasakysi jiems dėl portreto.

– Tikrai. Jeigu tu nori portreto šį vakarą, aš turiu pasakyti majordomui, kad supakuotų ir atsiųstų. Ir su mamyte pašnekėsiu, pasakysiu, kur mes vakarieniaujame, ir paprašysiu jos leidimo, jeigu tu nori.

– Ne, – tarė pulkininkas. – Etore, du *Montgomery*, du puikiausius *Montgomery* su smulkiomis alyvuogėmis ir prašom paskambinti į šitos damos namus ir pranešti jai, kada bus sujungta. Visa tai prašyčiau padaryti kuo greičiau.

– Klausau, pulkininke.

– O dabar, dukrele, linksminkimės toliau.

– Mes linksminamės nuo to laiko, kai tu pradėjai su juo kalbėti, – tarė ji.

X skyrius

Jie ėjo į *Gritti* dešiniąja gatvės puse. Vėjas pūtė jiems į nugaras ir nubloškė merginos plaukus į priekį. Jis perskyrė plaukus pakaušyje ir supūtė aplink veidą. Jie apžiūrinėjo parduotuvių vitrinas, ir mergina sustojo prie apšviestos juvelyro vitrinos.

Lange buvo išdėstyta daug gražių senoviškų daiktų, ir juodu stovėjo, žiūrėdami į juos, geriausius rodydami vienas kitam, ir tada jiems reikėdavo paleisti vienas kito ranką.

– Gal tu ko nors labai norėtum? Iš ryto galėčiau tau nupirkti. Čiprianis paskolintų man pinigų.

– Ne, – tarė ji, – aš nieko nenoriu, juk vis tiek tu man niekada nieko nedovanoji.

– Tu kur kas turtingesnė už mane. Aš atvežu tau visokių smulkmenų iš kariškos parduotuvės, be to, moku už gėrimus ir valgius.

– Ir plukdai mane gondolomis, ir parodai man visokių gražių vietų užmiestyje.

– Man net mintis nekilo, kad tu nori gauti dovanų brangakmenių.

– Nenoriu. Bet jie man primintų tave, kai žiūrėčiau į juos, aš nešiočiau ir jausčiau, kad juos turiu.

– Supratau, – tarė pulkininkas. – Bet nejau aš iš savo kariškio atlyginimo galiu nupirkti ką nors panašaus į tavo kvadratinius smaragdus?

– Blogai supratai. Juk jie paveldėti. Jie man atiteko iš močiutės, o ji gavo juos iš savo mamos, kuri buvo gavusi iš savo mamos. Manai, kad labai smagu dėvėti papuošalus, atitekusius iš numirėlių?

– Niekada negalvojau apie tai.

– Gali pasiimti juos, jeigu nori, jeigu tau patinka brangakmeniai. Man jie tas pat, kas ir kiekvienas apdaras, kas ir suknelė iš Paryžiaus. O ar tu mėgsti vilkėti savo paradinę uniformą?

– Ne.

– O kardą nešioti mėgsti?

– Ne, sakau juk.

– Tu ne toks kareivis, o aš ne tokia mergina. Bet kada nors padovanok man kokį ilgaamžį daiktą, kurį galėčiau nešioti ir nešiodama būti laiminga.

– Aišku, – tarė pulkininkas. – Padovanosiu.

– Tu greitai perpranti tuos dalykus, kurių anksčiau neišmanei, – pasakė mergina. – Ir labai malonu, kad taip greitai viską sprendi. Norėčiau, kad paimtum mano smaragdus ir lai-

kytum juos kišenėje kaip talismaną, ir paliestum juos, jeigu tau būtų ilgu.

– Tarnyboje aš retai kišu ranką kišenėn. Dažniausiai sukinėju rankoje lazdelę ar rodau pieštuku.

– Bet retkarčiais galėtum įkišti ranką į kišenę ir užčiuopti juos.

– Kai dirbu, nebūna ilgu. Man reikia gerai pasukti galvą, nėra kada ilgėtis.

– Dabar juk nedirbi.

– Ne. Tik darau viską, kad mane greičiau nurašytų.

– Vis vien atiduodu juos tau. Neabejoju, kad mamytė supras mane. Be to, dar negreitai pasisakysiu jai. Ji netikrina mano daiktų. O mano kambarinė tikrai neprasitars.

– Tikriausiai aš neimsiu jų.

– Paimk, susimildamas.

– Abejoju, ar padoru taip daryti.

– Lygiai kaip mergaitė abejotų, ar ji skaisti. Visa, kas džiugina mylimą žmogų, yra kuo padoriausia.

– Gerai, – sutiko pulkininkas. – Paimsiu, kas bus, tas bus.

– Dabar pasakyk dėkui, – tarė mergina ir kyštelėjo papuošalus jam į kišenę taip vikriai ir apsukriai, kaip tikras brangakmenių vagis. – Aš juos pasiėmiau šiandien, nes visą savaitę galvojau ir nutariau tau atiduoti.

– O aš maniau, kad galvojai apie mano ranką.

– Nebūk šiurkštus, Ričardai. Kam kam, o tau gėda elgtis kvailai. Juk tavo ranka juos laikys. Argi nesupranti?

– Ne. Ir aš elgsiuosi kvailai. Ko norėtum iš šitos vitrinos?

– Man patinka tas mažas negriukas su juodmedžio veidu ir turbanu iš deimančiukų, su maža rubino akute per vidurį. Aš nešiosiu jį kaip segę. Mūsų mieste senovėje visos moterys nešiodavo figūrėles su veidais, panašiais į jų patikimiausių tarnų

veidus. Aš seniai troškau tokio papuošalo, bet norėjau, kad tu man padovanotum.

– Rytoj rytą atsiųsiu tau.

– Ne. Padovanok, kai pietausime, prieš išvažiuodamas.

– Gerai, – sutiko pulkininkas.

– O dabar eikim, nes pavėluosim vakarienės.

Juodu nuėjo po ranka, o kai užlipo ant pirmo tilto, juos persmelkė stiprus vėjo gūsis.

Vėl pajutęs skausmą, pulkininkas tarė sau: velniava.

– Ričardai, – tarė mergina, – įkišk ranką į kišenę, paliesk juos, man bus labai malonu.

Pulkininkas paklausė.

– Labai gera juos liesti, – pasakė jis.

XI skyrius

Iš šaltos vėjuotos gatvės pro paradines duris jie įėjo į šviesų ir šiltą *Gritti* viešbučio holą.

– Labas vakaras, grafaite, – pasisveikino durininkas. – Labas vakaras, pulkininke. Lauke tikriausiai šalta?

– Šalta, – atsakė pulkininkas, bet nepridūrė jokios šmaikščios ar šiurkštokos pastabos apie tai, koks bjaurus šaltis, koks stiprus vėjas, nors paprastai, kalbėdamiesi dviese, jiedu mėgdavo pajuokauti.

Jie pasuko į ilgąjį koridorių, kuris vedė link didžiųjų laiptų ir lifto; kairėje buvo durys į barą, į Didįjį kanalą ir restorano salę; tuo metu iš baro išėjo *Gran Maestro.*

Jis vilkėjo ilgą baltą tarnybinį švarką, šyptelėjo jiems ir tarė:

– Labas vakaras, grafaite. Labas vakaras, pulkininke.

– Sveiki, *Gran Maestro,* – atsakė pulkininkas.

Gran Maestro vis šypsojosi, jis nusilenkė dar sykį ir tarė:

– Pas mus vakarieniaujama bare, pačiame gale. Restorano salė labai didelė ir tokią šaltą dieną beveik tuščia. Aš palikau jums staliuką. Turime labai puikų omarą užkandai, jeigu panorėsite.

– Ar jis šviežias?

– Mačiau jį iš ryto, atneštą krepšyje iš turgaus. Jis buvo gyvas, tamsiai žalias ir labai nedraugiškai nusiteikęs.

– Ar panorėsi pradėti vakarienę omaru, dukrele?

Staiga pulkininkas susigriebė pavadinęs ją dukrele, pastebėjo tai ir *Gran Maestro,* ir pati mergina. Bet kiekvienam šis žodis turėjo savą prasmę.

– Laikiau jį specialiai jums, kad neatitektų *pescecani.* Dabar jie išvažiavę į *Lido* lošti. Nemanykite, kad noriu jums iškišti.

– Aš norėčiau omaro, – pasakė mergina. – Šalto, su majonezu. Su aštresniu majonezu, – pridūrė ji itališkai. Paskui labai rimtai paklausė pulkininką: – Ar nebus per brangu?

– *Ay hija mía!*[1] – tarė pulkininkas.

– Įkišk ranką į dešinę kišenę, – pasakė ji.

– Pasirūpinsiu, kad nebūtų labai brangu, – pažadėjo *Gran Maestro.* – Arba pats apmokėsiu. Savaitės algos užteks ir dar liks.

– Jau parduota TRESTUI, – tarė pulkininkas; TRESTAS buvo karinis slaptažodis, jis reiškė okupacinę Triesto kariuomenę. – Man atsieis tik vienos dienos atlyginimą.

– Įkišk ranką į dešinę kišenę ir pasijusi labai turtingas, – pasakė mergina.

[1] Ak, mano dukra! *(Isp.).*

Gran Maestro pamatęs, kad šie žodžiai suprantami tik jiems dviem, tylėdamas pasitraukė. Jis džiaugėsi už merginą, kurią gerbė ir mylėjo, jis džiaugėsi ir už savąjį pulkininką.

– Aš turtingas, – pareiškė pulkininkas. – Bet jeigu tu vis erzinsi mane, aš grąžinsiu juos tau, padėsiu visiems matant tiesiai ant staltiesės.

Dabar jis jau kandžiai erzino ją, be atodairos puldamas į kontrataką.

– Ne, taip nepadarysi, – tarė ji. – Nes tu jau pamilai juos.

– Aš galiu paimti viską, ką myliu, nusviesti nuo pačios aukščiausios uolos ir nueiti net negrįžtelėjęs.

– Ne, negali, – pasakė mergina. – Manęs tu nenusviestum nuo aukščiausios uolos.

– Taip, – sutiko pulkininkas. – Ir atleisk man, kad taip piktai kalbėjau.

– Tu kalbėjai nelabai piktai, be to, aš vis vien nepatikėjau, – pasakė jam mergina. – O dabar pasakyk – kur man susišukuoti ir susitvarkyti, ar moterų kambaryje, ar pas tave?

– Kur tu norėtum?

– Žinoma, pas tave. Noriu pasižiūrėti, kur tu gyveni ir kaip ten viskas atrodo.

– Nepamiršai, kad čia viešbutis?

– Vis tiek Venecijoje visi viską žino. Žino, kad aš padori mergina, iš geros šeimos. Žino taip pat, kad tu – tai tu, o aš – tai aš. Mes dar nepraradome visuotinio pasitikėjimo.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Lipsime laiptais ar kelsimės liftu?

– Liftu, – pasakė ji, ir pulkininkas išgirdo, kad jos balsas pasikeitęs. – Pašaukti liftininką ar kelsimės patys?

– Kelsimės patys, – pasakė pulkininkas. – Aš jau seniai išmokau naudotis liftais.

Pakilo jie sėkmingai, tik iš pradžių liftas smarkokai trūktelėjo, o viršuje sustojo kiek žemiau aikštelės, ir pulkininkas pagalvojo: išmokai, kurgi ne. Galėtum dar pasimokyti.

Dabar koridorius jam atrodė ne tik gražus, o net stebuklingas, ir jis pasuko raktą spynoje ne šiaip sau paprastai, bet lyg atlikdamas kokias apeigas.

– Štai, – pulkininkas plačiai atvėrė duris. – Tai viskas, ką aš galiu pasiūlyti.

– Nuostabu, – pasakė mergina. – Bet langai atviri, ir baisiai šalta.

– Aš uždarysiu.

– Ne, nereikia. Jeigu tau patinka, tegu būna atviri.

Pulkininkas pabučiavo ją ir visu savo kūnu, sužalotu, tačiau stipriu ir raumeningu, pajuto jos puikų, jauną kūną, ilgą, liauną, gerai sudėtą, ir jis nieko negalvojo bučiuodamas ją.

Jie bučiavosi ilgai, stovėdami vienas prieš kitą, ilgai ir karštai, o pro langus, atvertus į Didįjį kanalą, sruvo šaltis.

– O! – atsiduso ji. Paskui dar sykį: – O!

– Mes vargšai, – tarė pulkininkas. – Mes nieko neturime.

– Ar tu vesi mane ir mes turėsime penkis sūnus?

– Taip! Taip!

– Ar tikrai to nori?

– Žinoma.

– Pabučiuok mane dar sykį, kad man skaudėtų nuo tavo uniformos sagų, tik nelabai smarkiai.

Jie stovėjo ir karštai bučiavosi.

– Žinai, Ričardai, turiu tave nuvilti, – tarė ji. – Dėl visko nuvilti.

Ji pasakė jam paprastai, ir pulkininkas įvertino tai taip pat, kaip žinią nuo vieno iš tų trijų batalionų, kada bataliono vadas kalbėjo gryną tiesą, išklodamas pačią blogiausią naujieną.

– Tikrai?

– Taip.

– Vargšė mano dukrelė, – tarė jis.

Dabar šis žodis jau turėjo aiškią prasmę, ji tikrai buvo jam kaip dukra, kurią jis mylėjo ir užjautė.

– Nesijaudink, – tęsė jis. – Susišukuok, pasidažyk lūpas, susitvarkyk, ir mes gerai pavakarieniausime.

– Pirmiau dar sykį pasakyk, kad myli mane, ir labai stipriai prispausk, kad jausčiau tavo sagas.

– Aš myliu tave, – pasakė pulkininkas labai oriai. O paskui sušnibždėjo tylutėliai, taip tyliai, kaip šnibždėdavo būdamas leitenantu ir eidamas sargybą už penkiolikos pėdų nuo priešo pozicijų. – Aš myliu tave, mano didžiausia ir paskutine, ir vienintele, ir tikroji meile.

– Gerai, – pasakė ji ir pabučiavo jį taip stipriai, kad jis pajuto ant savo lūpos salsvą kraujo sūrumą.

Taip, gerai, pagalvojo jis.

– Dabar susišukuosiu, pasidažysiu lūpas, ir tu galėsi žiūrėti į mane.

– Nori, kad uždaryčiau langus?

– Ne, – pasakė ji. – Mes nesušalsime.

– Ką tu myli?

– Tave, – atsakė ji. – Bet mums teko ne itin daug laimės, tiesa?

– Nežinau, – pasakė pulkininkas. – Eik, susišukuok.

Pulkininkas nuėjo į vonią apsiprausti prieš vakarienę. Vonia buvo vienintelis nepatogumas jo numeryje. *Gritti* viešbutis įsikūrė rūmuose, statytuose dar tais laikais, kai vonios kambarių nebuvo; tik vėliau juos įrengė koridoriaus gale, ir, norėdamas nusiprausti, turėjai iš anksto pranešti, kad pašildytų vandenį ir paduotų švarius rankšluosčius.

Pulkininko vonia buvo atitverta kambario kampe ir priminė pulkininkui ne tiek puolamąsias, kiek ginamąsias pozicijas. Prausdamasis jis norom nenorom turėjo pasižiūrėti į veidrodį, ar neišteptas lūpų dažais, ir pamatė savo veidą.

Šitas veidas atrodo taip, lyg jį būtų išskaptavęs iš medžio negabus amatininkas, pagalvojo jis.

Jis žiūrėjo į visokiausius randus ir rumbus, likusius nuo to laiko, kai dar nebuvo plastinių operacijų, ir plonučius, kitų akimis neįžiūrimus ruoželius, likusius po puikios plastinės operacijos, kurią jam darė gydydami sužeistą galvą.

Štai ir viskas, ką aš galiu pasiūlyti kaip *gueule*[1] ar *façade*[2], pagalvojo jis. Velniškai prastas pasiūlymas. Vienintelė paguoda, kad aš nudegęs – vis kiek žmoniškiau atrodau. Bet, Viešpatie, koks aš bjaurus!

Jis nepastebėjo, kad jo akys pilkos kaip nugludinti plieniniai ašmenys, kad akių kampučiuose susibėga ilgos, plonytės šypsenos raukšlelės, kad sulaužyta nosis kaip gladiatoriaus iš senos skulptūros. Nepastebėjo ir švelnios iš prigimties burnos, kuri galėjo būti ir labai negailestinga.

Eik tu po velnių, pasakė jis veidrodžiui. Vargdieni tu, luošy. Na, reikia grįžti pas damas.

Ir jis grįžo iš vonios į kambarį, ir vėl buvo jaunas kaip prieš pirmąjį savo mūšį. Visi nereikalingi dalykai liko vonioje. Kaip visuomet, pagalvojo jis. Ten jiems ir vieta.

Où sont les neiges d'antan? Où sont les neiges d'autrefois? Dans le pissoir toute la chose comme ça[3].

[1] Snukis *(pranc.)*.
[2] Fasadas *(pranc.)*.
[3] Kur pernykštis sniegas? Kur anų dienų sniegas? Visa tai pisuare *(pranc.)*.

Mergina, kurios vardas buvo Renata, stovėjo prie aukštos spintos, atidariusi duris. Per visas duris iš vidaus buvo veidrodis, ir ji šukavosi plaukus.

Šukavosi ne iš tuštybės, ne todėl, kad būtų norėjusi sužavėti pulkininką, nors ir žinojo, kad jam labai patiks. Jai buvo sunku šukuotis, ji pešė plaukus be pasigailėjimo, o kadangi plaukai buvo labai tankūs, neklusnūs kaip valstietės ar kilmingos gražuolės, jie nenorėjo pasiduoti šukoms.

– Vėjas labai sutaršė, – pasakė ji. – Tu mane tebemyli?

– Taip, – atsakė pulkininkas. – Gal tau padėti?

– Ne, aš visą gyvenimą šukuojuosi pati.

– O gal tu galėtum pasisukti šonu?

– Ne. Viskas dabar – mūsų penkiems sūnums ir tau, kad turėtum kur priglausti galvą.

– Aš galvoju tik apie veidą, – pasakė pulkininkas. – Ir dėkui, kad priminei. Aš kaltas, kad toks išsiblaškęs.

– O aš per daug drąsi.

– Ne, – paprieštaravo pulkininkas. – Amerikoje tokius daiktus daro iš vielos ir korėtos gumos, kaip sėdynes tankuose. Iš karto ir nesuprasi, ar čia tikras daiktas, jeigu nebūsi toks įžūlus kaip aš.

– Pas mus kitaip, – pasakė ji ir šukomis permetė sklastymu perskirtus plaukus į priekį; plaukai pridengė skruostą, laisvai krisdami ant pečių ir nugaros.

– Tau patinka lygiai sušukuoti plaukai?

– Jie nelabai lygiai sušukuoti, bet man velniškai patinka.

– Galėčiau sukelti juos aukštyn ar kaip kitaip, jeigu tu labiau vertini glotnią šukuoseną. Tik man atrodo labai kvaila segioti plaukus segtukais, visai nemoku.

Jos balsas buvo labai mielas, jis taip primindavo pulkininkui Pablo Kazalso violončelę, kad viduje jis jausdavo sunkiai pakenčiamą sopulį, kaip nuo žaizdos. Bet iškentėti galima viską, pagalvojo jis.

– Aš myliu tave tokią, kokia esi, – pasakė pulkininkas. – Ir tu pati gražiausia moteris iš visų, kokias esu regėjęs ne tik gyvenime, bet ir gerų dailininkų paveiksluose.

– Kažin, ar dar neatsiuntė portreto?

– Už portretą aš tau labai dėkingas, – pasakė pulkininkas. Staiga pridūrė visai generoliškai: – Bet tai tik padvėsusio arklio oda.

– Nebūk šiurkštus, gerai? Šį vakarą aš visai nenoriu, kad būtum šiurkštus.

– Nejučiomis išsprūdo mano *sale métier*[1] žargonas.

– Nereikia, – tarė mergina. – Apkabink mane. Švelniai ir stipriai. Apkabink. Tas amatas visai nebjaurus. Jis pats seniausias ir geriausias amatas, nors daugelis juo užsiimančių žmonių neverti jo.

Jis apkabino ją stipriai, bet stengdamasis neįskaudinti, ir ji pasakė:

– Aš nenorėčiau, kad būtum advokatas arba dvasininkas. Arba koks prekybininkas. Arba kuo nors pagarsėtum. Man patinka, kad tavo toks amatas, ir aš myliu tave. Jeigu nori, pašnibždėk man ką nors.

Pulkininkas pašnibždėjo; jis laikė ją tvirtai apkabinęs, plyštančia iš sielvarto širdim, ir šnibždėjo taip tyliai, kad tyliau jau niekaip nebūtų galima, į pačią ausį:

– Myliu tave, velnio vaike. Ir mano dukrele. Ir neimu į galvą visų mūsų nesėkmių, nes mėnulis yra mūsų tėvas ir mūsų motina. O dabar eime vakarieniauti.

[1] Bjaurus amatas *(pranc.)*.

Jis šnibždėjo tuos žodžius taip tyliai, kad juos galėjo išgirsti tik tas, kas myli.

– Taip, – pasakė mergina. – Taip. Bet pirmiau dar pabučiuok mane.

XII skyrius

Jie sėdėjo prie staliuko tolimame baro gale, kampe, kur pulkininkas buvo pridengtas iš abiejų flangų ir jautėsi smagiai. *Gran Maestro* visa tai suprato, ne veltui jis buvo puikus seržantas geroje pėstininkų kuopoje, rinktiniame pulke, – jis pats niekada nebūtų užėmęs netinkamos gynybai pozicijos, taigi ir savo pulkininko niekada nebūtų pasodinęs patalpos vidury.

– Omaras, – paskelbė *Gran Maestro.*

Omaras buvo įspūdingas, dvigubai didesnis negu įprasta; jo nedraugiška nuotaika išvirė vandenyje ir jis priminė paminklą pačiam sau – su iškiliomis akimis ir jautriais ilgais čiuptuvais, kurie turėjo pranešti jam viską, ko negalėjo pamatyti apykvailės akys.

Jis truputį primena Džordžį Patoną, pagalvojo pulkininkas. Tik vargu ar šis nors kartą gyvenime yra verkęs.

– Kaip manai, ar nebus kietas? – paklausė jis merginą itališkai.

– Ne, – užtikrino *Gran Maestro,* pasilenkęs prie jų su omaru. – Tikrai nebus kietas. Jis tik didelis. Jūs žinot, kokie jie būna.

– Puiku, – tarė pulkininkas. – Duokit jį šen.

– Ką jūs gersit?

– Ko norėtum, dukrele?

– Ko ir tu.

– *Capri Bianco,* – užsakė pulkininkas. – Sauso ir gerai atšaldyto.

– Jau paruošta, – pasakė *Gran Maestro.*

– Mes jau linksminamės, – tarė mergina. – Vėl linksminamės ir visai nesielvartaujame. Labai įspūdingas omaras, tiesa?

– Tikrai, – pasakė pulkininkas. – Tik kad nors šitas velnias būtų minkštas.

– Bus minkštas, – patikino mergina. – *Gran Maestro* nemeluoja. Kaip nuostabu, kad yra žmonių, kurie nemeluoja.

– Labai nuostabu, tik gana reta, – pasakė pulkininkas. – Kaip tik dabar aš galvojau apie vieną žmogų, apie Džordžį Patoną, kuris tikriausiai nė sykio gyvenime nėra pasakęs tiesos.

– O tu meluoji?

– Esu pamelavęs keturis kartus. Ir tik todėl, kad buvau baisiai nuvargęs. Žinoma, čia ne pasiteisinimas, – pridūrė jis.

– Aš labai meluodavau, kai buvau maža. Bet dažniausiai kurdavau visokias istorijas. Bent jau dabar man taip atrodo. Ir niekada nesu melavusi savanaudiškais tikslais.

– O aš esu, – pasakė pulkininkas. – Keturis kartus.

– Jei būtum nemelavęs, ar būtum buvęs generolu?

– Būčiau turėjęs tris generoliškas žvaigždes, jei būčiau melavęs tiek, kiek kiti.

– O ar būtum laimingesnis su trimis žvaigždėmis?

– Ne, – atsakė pulkininkas. – Nebūčiau.

– Įkišk dešinę ranką, tą gerąją ranką, į kišenę ir pasakyk, ką ji jaučia.

Pulkininkas įkišo ranką.

– Nuostabu, – tarė jis. – Bet žinai, aš turėsiu juos tau grąžinti.

– Nereikia, susimildamas. Nereikia.

– Na, dabar nekalbėsime apie tai.

Kaip tik tą akimirką jiems atnešė supjaustytą omarą.

Jis buvo minkštutis, su itin švelniu, trapiu raumenėliu toje vietoje, kur turėjo būti uodega, o ir žnyplės buvo puikios – ne per daug liesos, ne per daug mėsingos.

– Per pilnatį omarai geriausi, – pasakė pulkininkas merginai. – Kai mėnulis jaunas, jų neverta valgyti.

– To aš nežinojau.

– Man atrodo, kad stojus pilnačiai jie maitinasi kiaurą naktį. O gal per pilnatį daugiau maisto.

– Juos atveža nuo Dalmatijos pakrančių, ar ne?

– Taip, – pasakė pulkininkas. – Tose jūsų pakrantėse gausu žuvies. O gal reikėtų sakyti „mūsų pakrantėse".

– Sakyk „mūsų", – tarė mergina. – Tu neįsivaizduoji, kokie svarbūs kartais esti dalykai, pasakyti balsu.

– Ir dar svarbesni, kai juos parašo popieriuje.

– Ne, – tarė mergina, – nesutinku. Popierius nieko nepagelbės, jeigu žodžiai neina iš širdies.

– O jeigu neturi širdies arba ta širdis nedora?

– Tu turi širdį, ir tavo širdis dora.

Pašėlusiai norėčiau pakeisti ją į kitą, naują, pagalvojo pulkininkas. Nesuprantu, kodėl iš visų mano raumenų atsisako veikti kaip tik šitas. Bet balsu jis nieko nepasakė, tik kyštelėjo ranką į kišenę.

– Jie nuostabūs, – pasakė jis. – Ir tu nuostabi.

– Ačiū, – padėkojo ji. – Prisiminsiu tuos žodžius visą savaitę.

– Tu gali bet kada pasižiūrėti į veidrodį.

– Baisiai nemėgstu žiūrėti į veidrodį, – tarė ji. – Dažytis lūpas, čiaupytis, kad dažai lygiai nugultų, šukuoti tokį kalną plaukų – ar tai gyvenimas mylinčiai moteriai arba net merginai? Jeigu nori būti mėnuliu ir visokiomis žvaigždėmis, gyventi su

savo vyru ir turėti penkis sūnus, tai nelabai smagu sėdėti prieš veidrodį ir užsiiminėti moteriškomis gudrybėmis.

– Tai susituokime iš karto.

– Ne. Tą klausimą aš jau esu išsprendusi, kaip ir daugelį kitų. Aš turiu visą savaitę laiko daryti sprendimams.

– Aš taip pat juos darau, – pasakė pulkininkas. – Bet tavo sprendimas man labai skaudus.

– Nekalbėkim apie tai. Man pradeda mausti širdį. Geriau pasidomėkim, kuo mus vaišins *Gran Maestro.* Gerk vyną, gerai? Tu net neparagavai jo.

– Tuojau paragausiu.

Pulkininkas gurkštelėjo vyno, šviesaus ir šalto kaip Graikijos vynai, tik ne tokio tiršto, skoniu ir kvapu taip primenančio Renatą.

– Tas vynas visai kaip tu.

– Taip. Žinau. Todėl ir norėjau, kad paragautum.

– Ragauju, – pasakė pulkininkas. – O dabar išgersiu visą taurę.

– Tu geras.

– Ačiū, – tarė pulkininkas. – Prisiminsiu šituos žodžius visą savaitę ir stengsiuosi būti geras, – paskui pašaukė: – *Gran Maestro!*

Gran Maestro priėjo smagus, su sąmokslininko išraiška, visai pamiršęs savo opas, ir pulkininkas paklausė:

– Ar turite kokios mėsos, kurios mums vertėtų paragauti?

– Reikia pažiūrėti, – atsakė *Gran Maestro.* – Tuojau sužinosiu. Jūsų tėvynainis sėdi čia netoli ir viską girdi. Jis nenorėjo sėsti atokiau.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Mes pasistengsime, kad jis turėtų apie ką rašyti.

– Žinot, jis rašo kiekvieną naktį. Man pasakojo kolegos iš jo viešbučio.

– Tegu rašo, – tarė pulkininkas. – Tai rodo, kad jis labai darbštus, nors ir išsisėmęs.

– Visi mes darbštūs, – pasakė *Gran Maestro.*

– Kiekvienas savaip.

– Eisiu pasižiūrėti, kokios ten yra mėsos.

– Tik gerai žiūrėkite.

– Aš irgi darbštus.

– Ir velniškai įžvalgus.

Kai *Gran Maestro* nuėjo, mergina tarė:

– Jis mielas žmogus, ir man labai patinka, kad jis myli tave.

– Mudu geri draugai, – pasakė pulkininkas. – Tikiuosi, kad jis parūpins tau gerą jautienos kepsnį.

– Yra labai puikus jautienos kepsnys, – grįžęs pasakė *Gran Maestro.*

– Paimk jį, dukrele. Aš gaunu jų kasdien kariškoje valgykloje. Ar nori su krauju?

– Būtinai su krauju.

– *Al sangue*[1], – tarė pulkininkas. – Kaip sakė Džonas, kalbėdamas su padavėju prancūziškai, – *crudo*[2], *bleu*[3]. O paprastai tariant – su krauju.

– Su krauju, – pakartojo *Gran Maestro.* – O ką jums, pulkininke?

– Eskalopą marsalos padaže ir svieste troškintų žiedinių kopūstų. Jeigu bus – dar artišokų salotų. Ko tau prie mėsos, dukrele?

– Bulvių košės ir salotų.

– Atsimink, tu dar augi.

– Taip. Bet nenorėčiau per daug augti arba augti ne tose vietose, kur reikia.

[1] Su krauju *(ital).*

[2] Neiškeptas *(ital).*

[3] Mėlynas *(pranc.).*

– Tada viskas, – tarė pulkininkas. – O *fiasco*[1] valpoličelio bus?

– Mes nelaikom dvilitrinių butelių. Mūsų viešbutis, kaip žinote, pirmos klasės. Vyną gauname paprastuose buteliuose.

– Visai užmiršau, – pasakė pulkininkas. – Ar atsimenat, kai litras kainuodavo trisdešimt čentezimų?

– O atsimenat, kaip tuščius butelius iš ešelonų mėtydavome į žandarus?

– O grįždami iš Grapos išsvaidėme visas likusias granatas nuo kalvos žemyn.

– Ir visi manė, kad frontas pralaužtas, kai pamatė tuos sprogimus, ir jūs tada nesiskusdavot barzdos, ir mes turėjome *fiamme nere*[2] antsiuvus ant pilkų švarkų, kuriuos nešiodavome atsegiotus, o po uniforminiais švarkais – pilkus megztinius.

– O aš tiek gerdavau grapos, kad ir skonio nebejausdavau. Matyt, buvom pašėlę anais laikais, – pasakė pulkininkas.

– Buvom pašėlę, – atkartojo *Gran Maestro.* – Ir nesuvaldomi, o jūs buvot pats pasiučiausias iš mūsų visų.

– Taip, – tarė pulkininkas. – Ir man atrodo, kad buvom pasiutę. Aš tikiuosi, kad tu atleisi, dukrele?

– Gal turi nuotrauką iš tų laikų?

– Ne. Tada visi fotografuodavosi tik su ponu D'Anuncijum. Be to, daugelis mūsiškių sulaukė liūdno galo.

– Išskyrus mus, – tarė *Gran Maestro.* – Dabar eisiu pažiūrėti, kaip sekasi mūsų kepsniui.

Pulkininkas sėdėjo susimąstęs – dabar jis vėl buvo jaunesnysis leitenantas, važiavo sunkvežimiu, veidas buvo visas apdulkėjęs, tik švietė plieninės karščiuojančios akys ir skruostai degė.

[1] Dviejų litrų apipintas butelis *(ital.)*.
[2] Juoda liepsna *(ital.)*.

Trys svarbiausios pozicijos, galvojo jis. Grapos masyvas su Asalone, Pertika ir dar viena aukštuma dešinėje, kurios pavadinimo nepamenu. Štai ten aš subrendau, galvojo jis, ten kasnakt nubusdavau prakaito išpiltas, man sapnuodavosi, kad negaliu priversti savo kareivių išlipti iš sunkvežimių. Žinoma, paskui paaiškėdavo, kad geriau jau jie nebūtų lipę lauk. Baisus amatas!

– Žinai, – pasakė jis merginai, – mūsų kariuomenėje nė vienas generolas praktiškai niekada nėra kariavęs. Jiems toks užsiėmimas neįprastas, todėl viršūnėse nemėgstami tie, kurie kariavo.

– O apskritai generolai kariauja?

– Žinoma. Kol jie dar kapitonai ir leitenantai. Vėliau tai atrodytų kvaila, nebent reikėtų kautis atsitraukiant.

– Tu daug kariavai? Aš žinau, kad daug. Bet papasakok man.

– Kariavau tiek, kad mūsų didžiųjų išminčių galiu būt priskirtas prie kvailių.

– Papasakok.

– Kai buvau vaikėzas, kariavau prieš Erviną Romelį tarp Kortinos ir Grapos, kur buvo mūsų įtvirtinimai. Jis tada buvo kapitonas, o aš ėjau kapitono pareigas, nors faktiškai buvau jaunesnysis leitenantas.

– Tu jį pažinojai?

– Ne. Susipažinau tik po karo, kada jau galėjome pasikalbėti. Jis buvo malonus žmogus, man labai patiko. Eidavom drauge slidinėti.

– Ir daug vokiečių tau patiko?

– Labai daug. O labiausiai – Ernstas Udetas.

– Bet jie buvo neteisūs.

– Žinoma. Ir mes ne visada teisūs.

– Nuo to laiko, kai nužudė mano tėvą ir sudegino mūsų vilą prie Brentos, o ypač nuo tos dienos, kai pamačiau vokiečių kari-

ninką šratais šaudantį balandžius Šventojo Morkaus aikštėje, niekada negalėsiu jų mėgti arba toleruoti kaip tu.

– Suprantu, dukrele, – pasakė pulkininkas. – Bet prašau, suprask ir tu mane. Nukovęs tokią daugybę priešų, gali leisti sau ir padraugauti su jais.

– Kiek jų nukovei?

– Šimtą dvidešimt du – tikrai. O dar kiek atsitiktinai – neskaičiavau.

– Ar niekada nesigaili?

– Niekada.

– Nekankina slogūs sapnai?

– Slogūs? Ne. Tik keisti. Būdavo, po mūšio kurį laiką vis sapnuojasi mūšis. Dažniausiai kokia nors vietovė. Žinai, mums, kariškiams, svarbiausia vietovės reljefas. Todėl ir miegodamas apie tą reljefą galvoji.

– O mane kai kada sapnuoji?

– Stengiuosi. Bet neišeina.

– Gal portretas tau padės?

– Tikiuosi, – pasakė pulkininkas. – Tik nepamiršk priminti, kad grąžinčiau tau brangakmenius.

– Nebūk toks žiaurus.

– Aš savaip, kukliai suprantu garbę, kuri man lygiai svarbi, kaip ir mums abiem svarbi mūsų didžioji meilė, kurią abu saugome. Viena negali egzistuoti be antrosios.

– Bet kai kada tu gali man nusileisti.

– Aš nusileidžiu, – tarė pulkininkas. – Juk brangakmeniai mano kišenėje.

Priėjo *Gran Maestro* su jautienos kepsniu, eskalopu ir daržovėmis. Patiekalus nešė vaikinas prilaižytais plaukais; jis buvo abejingas visam pasauliui, bet labai stengėsi būti geras jaunes-

nysis padavėjas. Jis jau buvo ordino narys. *Gran Maestro* vikriai išdėliojo valgius, rodydamas didelę pagarbą ir valgiams, ir tiems, kurie juos valgys.

– Skanaus, – pasakė jis. – Atkimšk valpoličelį, – paliepė vaikinui, žvelgiančiam nepasitikėjimo pilnomis spanielio akimis.

– Ko jūs norite iš to tipo? – paklausė pulkininkas, rodydamas į savo rauplėtąjį tėvynainį, kuris be ceremonijų kramtė valgį; jo pagyvenusi kaimynė valgė su provinciališku įmantrumu.

– Į tą klausimą jūs turėtumėt atsakyti, o ne aš.

– Niekad anksčiau nebuvau jo matęs, – tarė pulkininkas. – Bet jis gadina man apetitą.

– Jis žiūri į mane iš aukšto. Iš paskutiniųjų stengiasi kalbėti itališkai, o tik laužo liežuvį. Studijuoja Bedekerio kelionių vadovą, valgo ir geria kas papuola, neišrankus. Moteris maloni. Atrodo – jo teta. Tačiau garantuoti negaliu.

– Mes puikiausiai apsieitume ir be jo.

– Ir aš taip manau. Kaip nors apsieitume.

– Jis klausinėjo apie mus?

– Klausė, kas jūs. Grafaitės pavardė jam buvo girdėta, iš vadovo. Susipažino ir su kai kuriomis vietovėmis, priklausančiomis grafaitės šeimai. Jūsų pavardė, madam, padarė jam didelį įspūdį, tik dėl to aš ją ir pasakiau.

– Kaip manot, jis mus aprašys?

– Būtinai. Jis viską aprašinėja.

– Mums reikėtų patekti į kokią nors knygą, – pasakė pulkininkas. – Tu neprieštarauji, dukrele?

– Nė kiek, – atsakė mergina. – Bet būtų geriau, jeigu tą knygą rašytų Dantė.

– Dantės čia dabar nematyti, – tarė pulkininkas.

– Ar papasakosi man ką nors apie karą? – paklausė mergina. – Ką nors, ką man galima žinoti.

– Prašau. Ką tik nori.

– Koks žmogus generolas Eizenhaueris?

– Aukščiausios klasės. O gal aš klystu. Juk ir jis ne visada galėjo elgtis kaip tinkamas. Puikus politikas. Politinis generolas. Tam jis labai gabus.

– O kiti vadai?

– Geriau nekalbėti apie juos. Jie ganėtinai pripasakojo apie save memuaruose. Dauguma jų nepaprastai panašūs į karvedžius ir priklauso *Rotary* klubui, apie kurį tu nieko nesi girdėjusi. Tame klube visi nariai turi emaliuotus ženkliukus, kuriuose įrašyti jų vardai, ir reikia mokėti baudą, jeigu ką pavadini pavarde. Kariauti jiems neteko. Niekada.

– Argi tarp jų nėra gerų kariškių?

– Yra nemažai. Sakysim, Bredlis, buvęs mokytojas, ir daug kitų. Galiu dar paminėti Džo Žaibą. Jis šaunus. Labai šaunus.

– Kas jis buvo?

– Septintojo korpuso vadas, kai aš ten tarnavau. Labai sumanus. Viską spręsdavo greitai. Tiksliai. Dabar štabo viršininkas.

– O ką tu gali pasakyti apie žymiausius vadus, apie kuriuos ir mes esam girdėję – apie generolą Montgomerį, generolą Patoną?

– Pamiršk juos, dukrele. Montis toks tipas, kuriam reikėdavo dešimteriopos jėgų persvaros, kad išdrįstų pulti priešą, ir tai pavėluotai.

– Aš visą laiką maniau, kad jis labai įžymus generolas.

– Anaiptol, – paprieštaravo pulkininkas. – Ir užvis blogiausia, kad jis tai žino. Sykį mačiau, kaip jis atėjo į viešbutį ir pakeitė savo įprastinę uniformą paradiniais drabužiais, šitaip ketindamas įkvėpti miesto gyventojus.

– Tu jo nemėgsti?

– Kodėl gi? Aš manau, kad jis tipiškas britų generolas. Štai kodėl jis toks ir yra. Todėl apie didžiuosius karvedžius geriau nė nešnekėti.

– Juk jis sumušė generolą Romelį.

– Taip. Bet nejau tu manai, kad jam ten niekas nepadėjo? Neįmanoma nelaimėti, turint persvarą penkiolika prieš vieną! Kai mes su *Gran Maestro* buvom dar vaikėzai ir čia kovėmės, tai ištisus metus laimėdavom mūšius, kiekvieną mūšį, nors priešas turėdavo trigubą arba keturgubą persvarą. Atlaikėm tris svarbiausius, sunkiausius mūšius. Štai kodėl mes turim teisę pajuokauti ir nesipučiam kaip kalakutai. Tais metais mūsiškių žuvo daugiau nei šimtas keturiasdešimt tūkstančių. Štai kodėl galime šnekėti linksmai ir nesipūsti.

– Koks liūdnas mokslas, jeigu tai apskritai mokslas, – pasakė mergina. – Nekenčiu karo paminklų, nors labai juos gerbiu.

– Ir aš jų nemėgstu. Kaip ir tų darbų, kurių garbei jie pastatyti. Ar kada nors esi apie tai pagalvojusi?

– Ne. Bet norėčiau viską žinoti.

– Geriau nežinoti, – tarė pulkininkas. – Valgyk savo kepsnį, kol dar neataušo, ir atleisk, kad šneku apie savo amatą.

– Nekenčiu jo. Ir myliu.

– Matau, kad abu panašiai jaučiam, – pasakė pulkininkas. – Bet ką gi mąsto mano rauplėtasis tėvynainis prie trečiojo staliuko?

– Apie naują savo knygą arba apie tai, kas parašyta Bedekeryje.

– Gal po vakarienės eisim paplaukioti gondola?

– Būtų labai smagu.

– Ar reikia pasisakyti rauplėtajam, kad mes išeinam? Man atrodo, kad tokiomis pat duobutėmis nuberta jo širdis ir siela, o gal net ir jo smalsumas.

– Mudu nieko jam nesakysim, – tarė mergina. – *Gran Maestro* painformuos jį taip, kaip mes norėsim.

Ji suvalgė gerą gabalą kepsnio, o paskui pasakė:

– Kaip manai, ar tiesa, kad nuo paties žmogaus priklauso, koks bus jo veidas sulaukus penkiasdešimties metų?

– Tikriausiai netiesa. Aš juk nekaltas dėl savojo.

– Tu, – pasakė ji. – Tu.

– Ar kepsnys geras? – paklausė pulkininkas.

– Nuostabus. O kaip tavo eskalopas?

– Labai minkštas, ir padažas nė kiek nesaldus. O daržovės patinka?

– Žiediniai kopūstai tokie traškūs, visai kaip salierai.

– Reikėjo užsakyti salierų. Bet greičiausiai jų nėra, nes *Gran Maestro* būtų atnešęs.

– Matai, kaip smagu valgyti drauge. Įsivaizduok, jeigu taip visada kartu valgytume.

– Aš tau siūliau.

– Nekalbėkim apie tai.

– Gerai, – sutiko pulkininkas. – Ir aš šį tą nusprendžiau. Mesiu kariuomenę ir gyvensiu čia labai kukliai, iš savo pensijos.

– Puiku. Kažin, kaip tu atrodysi su civiliniais drabužiais?

– Tu mane matei.

– Žinau, brangusis. Aš pajuokavau. Juk ir tu kartais šiurkščiai pajuokauji, pats žinai.

– Civiliniai drabužiai man tiks. Žinoma, jeigu čia atsiras geras siuvėjas.

– Čia ne, bet Romoje yra. Ar mes važiuosim drauge užsisakyti drabužių?

– Taip. Ir apsigyvensim už miesto, Viterbe, į miestą važiuosim tik pasimatuoti ir pavakarieniauti. Paskui naktį grįšim namo.

– Susitiksim su kino žvaigždėmis, atvirai padiskutuosim, o kartais išgersim drauge?

– Susitiksim. Jų ten tūkstančiai.

– Pamatysim, kaip jie ten tuokiasi antrą ir trečią kartą ir gauna popiežiaus palaiminimą?

– Jeigu tau bus įdomu.

– Neįdomu, – pasakė mergina. – Juk ir dėl to aš negaliu ištekėti už tavęs.

– Suprantu, – tarė pulkininkas. – Dėkui.

– Bet aš mylėsiu tave, kad ir kas atsitiktų, o mudu abu labai gerai žinom, ką reiškia mylėti, kol bent vienas esame gyvas, ir dar paskui!

– Nežinau, ar galima mylėti po to, kai jau esi miręs, – pasakė pulkininkas.

Jis pradėjo valgyti artišoką, imdamas lapelį po lapelio ir mirkydamas mėsinguoju galu į padažą.

– Aš irgi nežinau, ar galima, – tarė mergina. – Bet aš stengsiuosi. Juk jautiesi geriau, kai esi mylimas?

– Žinoma, – patvirtino pulkininkas. – Rodos, anksčiau aš stovėjau ant plikos kaip kulnas kalvos, tokios akmenuotos, kad negalima apsikasti, ir aplink vienos uolos, niekur nepasislėpsi, neužsiglausi. Ir staiga pasijutau apsaugotas, šarvuotas. Mane saugo šarvai, ir šūviai manęs nekliudo.

– Tą turėtum papasakoti mūsų bičiuliui rašytojui, kurio veidas kaip mėnulio krateriai – tegu surašo viską šiąnakt.

– Turėčiau papasakoti Dantei, jeigu jis čia užsuktų, – pasakė pulkininkas. Jis staiga visas pasišiaušė kaip jūra užlėkus viesului. – Aš paaiškinčiau jam, ką reikia daryti, kai pasijunti uždarytas šarvuotyje tokią akimirką.

Kaip tik tada į salę įėjo baronas Alvaritas. Jis ieškojo jų, o kadangi buvo medžiotojas – iškart pastebėjo. Baronas priėjo prie staliuko, pabučiavo Renatai ranką ir tarė:

– *Ciao,* Renata.

Jis buvo gana aukštas, kostiumas dailiai gulėjo ant jo gražios figūros; pulkininkas niekada nebuvo matęs drovesnio žmogaus. Drovus jis buvo ne iš kvailumo, ne dėl kokio fizinio trūkumo ar dėl to, kad būtų varžęsis. Drovumas jam buvo įgimtas, kaip ir kai kuriems gyvūnams, pavyzdžiui, bongo antilopėms, kurias pamatysi džiunglėse tik medžiodamas su šunimis.

– Sveiki, pulkininke, – tarė jis ir šyptelėjo, kaip šypsosi labai drovūs žmonės.

Taip šypsotis negalėjo nei itin savim pasitikintis žmogus, nei įžūlus, užkietėjęs nedorėlis. Nebuvo tai ir dirbtinė, apgalvota prisitaikėlio ar politikieriaus šypsena. Toji šypsena buvo neįprasta, tikra retenybė, kylanti iš pačios gelmės, gilesnės už šulinį, gilios kaip pati giliausioji bedugnė, kurią slepia savyje žmogus.

– Užsukau tik valandėlei. Noriu jums pasakyti, kad medžioklė žada būti gera. Antys traukia ir traukia iš šiaurės. Yra nemažai didelių. Tokių, kaip jums patinka, – vėl šyptelėjo jis.

– Prašom sėsti, Alvaritai.

– Ne, – pasakė baronas Alvaritas. – Mes galim susitikti garaže pusę trijų, gerai? Atvažiavot savo automobiliu?

– Taip.

– Labai gerai. Jeigu tuo laiku išvažiuosim, spėsim pamatyti antis iki tamsos.

– Puiku, – pasakė pulkininkas.

– *Ciao,* Renata. Likit sveiki, pulkininke. Iki rytojaus, pusės trijų.

– Mudu pažįstami nuo vaikystės, – tarė mergina. – Jis gal trejetu metų vyresnis. Toks jau gimė – senukas.

– Taip. Žinau. Jis geras mano draugas.

– Kaip manai, ar tavo tėvynainis ieškojo jo pavardės savo kelionių vadove?

– Sunku pasakyti. *Gran Maestro!* – pašaukė pulkininkas. – Ar mano garsusis tėvynainis ieškojo barono pavardės savo Bedekeryje?

– Tiesą sakant, pulkininke, nemačiau, kad dabar prie stalo jis būtų sklaidęs Bedekerį.

– Už elgesį rašyk jam dešimtuką, – pasakė pulkininkas. – O žinai, man atrodo, kad valpoličelis geresnis, kai mažiau išlaikytas. Valpoličelis ne iš geriausių vynų, todėl supilsčius į butelius ir metų metus išlaikius tik atsiranda nuosėdų. Ar ne taip?

– Taip.

– Tai ką darysim?

– Pulkininke, jūs žinot, kad prašmatniam viešbutyje vynas nemažai kainuoja. Ir *Ritz* negausit pigaus vyno. Bet aš siūlau jums nusipirkti ir pasidėti pas mus kelis didelius butelius. Galėsit pasakyti, kad čia dovana iš grafaitės Renatos dvaro. O aš vaišinsiu jus tuo vynu. Taigi mes turėsim ir geresnio vyno, ir mums pigiau kainuos. Su valdytoju aš susitarsiu, jeigu jūs norit. Jis labai šaunus vyras.

– Susitarkit, – tarė pulkininkas. – Ir jis ne iš tų žmonių, kurie renkasi vynus pagal etiketes.

– Pritariu. O dabar gerkite šitą vyną. Juk jis irgi labai geras.

– Geras, – patvirtino pulkininkas. – Bet iki *Chambertin* jam toli.

– O ką mes anuomet gerdavome?

– Kas pakliūdavo, – pasakė pulkininkas. – Bet dabar aš siekiu tobulybės. Tiksliau, ne absoliučios, o tokios, kokią leidžia mano kišenė.

– Ir aš jos siekiu, – tarė *Gran Maestro,* – bet vis veltui. Ko norėsite desertui?

– Sūrio, – nusprendė pulkininkas. – O tu, dukrele?

Pamačiusi baroną Alvaritą, mergina pritilo, susimąstė. Mintys sukosi jos galvoje, o galvoti ji mokėjo labai blaiviai. Ir šią akimirką ji buvo kažkur toli toli.

– Gerai, – pasakė ji. – Sūrio.

– Kokio sūrio?

– Atneškit, kokių turite, mes pasirinksime, – tarė pulkininkas.

Gran Maestro nuėjo, o pulkininkas paklausė:

– Kas atsitiko, dukrele?

– Nieko. Visai nieko. Kaip visada.

– Tai neskrajok padangėmis. Mes neturime laiko tokiai prabangai.

– Žinoma. Sutinku. Dabar atsiduokime sūriui.

– Ar čia akmuo į mano daržą?

– Ne, – pasakė ji nesuprasdama posakio, bet suvokusi jo esmę ir pasijutusi kalta. – Įkišk dešinę ranką į kišenę.

– Gerai, – sutiko pulkininkas. – Taip ir padarysiu.

Jis įkišo ranką į kišenę ir užčiuopė, kas ten buvo, iš pradžių pirštų galiukais, paskui visais pirštais, o paskui delnu, visa savo sužalota ranka.

– Atleisk, – tarė ji. – Linksminsimės toliau. Ir su didžiausiu malonumu atsiduosime sūriams.

– Puiku, – pasakė pulkininkas. – Įdomu, kokių sūrių mums atneš.

– Papasakok man apie šitą karą, – paprašė mergina. – Paskui plauksime gondola per šaltą vėją.

– Kažin ar bus įdomu? – suabejojo pulkininkas. – Žinoma, mums tie dalykai visada įdomūs. Bet šitame kare buvo trys, o gal kokie keturi etapai, kurie mane rimtai domino.

– Kodėl?

– Mes mušėme sutriuškintą priešą, kurio komunikacijos buvo suardytos. Mes sumušėme daugybę divizijų popieriuje, bet tai nebuvo realios divizijos. Pamėklės. Mūsų taktinė aviacija sutriuškino jas anksčiau, negu jos spėjo sukaupti jėgas. Tikrai sunku buvo tik Normandijoje, nes ten nepatogus reljefas, ir tada, kai pralaužę frontą mes iš abiejų pusių laikėme kelią Džordžio Patono tankams.

– O kaip jūs pralaužiate frontą tankams? Papasakok.

– Pirmiausia atkovojame miestą, kuriame susikerta svarbiausi keliai. Pavadinkime jį Sen Lu. Paskui reikia užimti kitus miestus ir kaimus palei tuos kelius. Priešas tebekontroliuoja pagrindinį gynybos ruožą, bet jis negali atvesti savo divizijų kontratakon, nes mūsų lėktuvai bombarduoja jas tuose keliuose. Tau nenuobodu? Man visa tai velnioniškai įkyrėjo.

– Man neįkyrėjo. Pirmą sykį girdžiu taip suprantamai pasakojant.

– Dėkui, – padėkojo pulkininkas. – Ar tu tikrai dar nori klausytis apie šituos liūdnus įvykius?

– Noriu, – paprašė ji. – Tu žinai, aš myliu tave ir noriu, kad pasidalytum su manimi savo patirtimi.

– Mano amatu su niekuo nepasidalysi, – tarė pulkininkas. – Pasakoju tau, kaip visa tai daroma, ir tiek. Galiu įterpti vieną kitą detalę, kad būtų įtikinamiau ar įdomiau.

– Įterpk.

– Paryžių paimti buvo niekai, – pradėjo pulkininkas. – Jokių karinių operacijų, vienos emocijos. Mes nukovėme nemaža raštininkų, kuriuos vokiečiai visuomet palikdavo, pridengdami savo atsitraukimą. Turbūt jie manė, kad nė velnio jiems nebereikės tokios gausybės raštininkų, ir paliko juos vietoj kareivių.

– Argi Paryžiaus paėmimas buvo smulkmena?

– Leklerko žmonės – šios trečiarūšės ar ketvirtarūšės smulkmės žuvimą aš aplaisčiau dideliu buteliu *Perrier-Jouet Brut 1942* – šaudė kaip pašėlę, kad atrodytų įspūdingiau, ir dar dėl to, kad mes davėme jiems šovinių. Bet nieko reikšmingo nebuvo.

– Tu irgi dalyvavai?

– Taip, – atsakė pulkininkas. – Atrodo, drąsiai galiu sakyti, kad dalyvavau.

– Ir tau neliko jokio įspūdžio? Vis dėlto tai Paryžius, ir ne kiekvienam teko jį imti.

– Patys prancūzai jau buvo paėmę jį prieš keturias dienas. Bet VJEPŠas, kitaip sakant, Vyriausiasis jungtinių ekspedicinių pajėgų štabas, – jame buvo susirinkę visi užnugario politikieriai su garbės neteikiančiu antsiuvu, vaizduojančiu kažkokią liepsną, ir mes su keturlapio dobilo ženklu, kad išsiskirtume iš kitų ir kad laimė mūsų neaplenktų, – turėjo labai rimtą planą, kaip apsupti miestą. Todėl mes ir negalėjome paprastai jo užimti. Be to, turėjome laukti atvykstant generolo arba feldmaršalo Bernardo Lo Montgomerio, kuris nepajėgė sulaikyti net prie Falezo prasiveržusio priešo, todėl sunkiai judėjo į priekį ir nesuspėjo numatytu laiku.

– Jūs labai jo laukėte? – paklausė mergina.

– O, labai labai, – tarė pulkininkas. – Neapsakomai.

– Bet nejau tame žygyje nebuvo nieko kilnaus, ko nors tikrai gera?

– Kaipgi. Buvo, – pasakė pulkininkas. – Mes veržėmės nuo Ba Medono pro Port de Sen Klu tomis gatvėmis, kurias žinojau ir mylėjau, aukų nebuvo, ir mes stengėmės padaryti kuo mažiau žalos miestui. Žvaigždės aikštėje aš paėmiau į nelaisvę Elzos Maksvel tarną. Tai buvo labai sudėtinga operacija. Mums pranešė, kad jis japonų snaiperis. Kokia naujiena! Buvo įtariama, kad jis nušovęs ne vieną paryžietį. Taigi mes pasiuntėme tris kareivius ant stogo, kur jis slapstėsi, ir pasirodė, kad tai paprasčiausias vaikinas iš Indokinijos.

– Pradedu šį tą suprasti. Bet visa tai labai apmaudu.

– Visada būna velniškai apmaudu. Tačiau mūsų amato žmonės negali amžinai sielvartauti.

– Kaip manai, ar ir didžiųjų karvedžių laikais taip buvo?

– Neabejoju, kad buvo dar blogiau.

– Bet tavo ranka sužeista garbingai?

– Taip. Labai garbingai. Ant plikos akmenuotos aukštumos.

– Duok man ją paliesti, – paprašė ji.

– Tik atsargiai, – tarė pulkininkas. – Delno vidurys kiaurai peršautas, ir žaizda gali vėl atsiverti.

– Tu turėtum rašyti atsiminimus. Aš rimtai sakau. Kad žmonės tai žinotų.

– Ne, – paprieštaravo pulkininkas. – Neturiu talento, be to, per daug žinau. Paprasčiausias melagis dažnai parašo įtikinamiau negu tas, kuris matė viską savo akimis.

– Bet kariškiai dažnai rašo.

– Taip. Morisas Saksonietis. Frydrichas Didysis. Ponas Su Cunis.

– O mūsų amžininkai?

– Tu taip lengvai pasakei „mūsų amžininkai“. Bet man patinka.

– Juk daugelis kariškių dabar rašo?

– Daugelis rašo. O tu juos skaitai?

– Ne. Aš skaitau daugiausia klasikus ir iliustruotą aukštuomenės gyvenimo kroniką. Ir dar skaitau tavo laiškus.

– Sudegink juos, – pasakė pulkininkas. – Iš jų jokios naudos.

– Nebūk šiurkštus, gerai?

– Nebūsiu. Ką papasakoti, kad tau nebūtų nuobodu?

– Papasakok, kaip tu buvai generolas.

– O, apie tai, – tarė jis ir pamojo *Gran Maestro,* prašydamas šampano. Šampanas buvo jo mėgstamas, *Roederer Brut'42.* – Kai esi generolas, gyveni furgone, ir tavo štabo viršininkas gyvena furgone, ir tu visada turi gero viskio, kokio neturi kiti. Tavo skyrių viršininkai gyvena komandiniam poste. Papasakočiau, kas tie skyrių viršininkai, bet tau bus nuobodu. Papasakočiau apie pirmąjį, antrąjį, trečiąjį, ketvirtąjį, penktąjį skyrių ir apie vokiečių šeštąjį skyrių, bet tau bus nuobodu. Be to, kai esi generolas, turi žemėlapį, padengtą plastiku, kur pažymėti trys pulkai, kiekvienas sudarytas iš trijų batalionų. Visa tai pažymėta spalvotu pieštuku. Žemėlapyje kiekvienas batalionas apibrėžtas, kad pasijudinę iš vietos tie batalionai neiššaudytų vienas kito. Kiekvienas batalionas susideda iš penkių kuopų. Visi tie daliniai turi būti geri, tačiau esti taip, kad vieni geri, o kiti blogesni. Generolas dar turi divizijono artileriją, tankų batalioną ir daugybę rezervinių dalių. Visas tavo gyvenimas apribotas koordinatėmis.

Jis patylėjo, kol *Gran Maestro* pilstė keturiasdešimt antrųjų metų šampaną.

– Iš korpuso, – pasakė jis ir išvertė nemeiliu balsu, – iš *cuerpo d'Armata* tau praneša, ką reikia daryti, o tu paskui sprendi, kaip tai padaryti. Diktuoji įsakymus, bet dažniausiai perduodi juos telefonu. Prievartauji žmones, kuriuos gerbi, liepdamas jiems

daryti tai, kas, tavo nuomone, yra neįmanoma. Bet įsakymas yra įsakymas. Be paliovos laužai galvą, kažin kolei negali užmigti, o keliesi anksčiausia.

– Ir tu nerašysi apie tai? Bent jau man labai patiktų.

– Ne, – pasakė pulkininkas. – Knygas rašo nervingi ir kuoktelėję tipai, kuriems pirmoji mūšio diena, pirmosios trys ar net keturios dienos paliko labai stiprų įspūdį. Tai geros knygos, bet žmogui, kuris pats yra dalyvavęs ten, jos atrodo labai blankios. Dar kiti rašo, norėdami gerai pasipelnyti iš karo, kurio nė neuostė. Tai tie, kurie skubėjo užnugarin skelbti naujienų. Tos naujienos būdavo gana abejotinos. Bet jie baisiai skubėdavo jas pranešti. Rašytojai profesionalai, įsitaisę užnugario tarnybose, aprašinėjo mūšius, apie kuriuos nieko nenutuokė, ir aprašinėjo taip, tarsi patys juose būtų dalyvavę. Nežinau, nė kaip pavadinti tokią nuodėmę. O vienas išsičiustijęs laivyno kapitonas, kuris nemokėtų vadovauti nė valčiai, rašė apie didelio karo paslaptis. Anksčiau ar vėliau kiekvienas ketina parašyti savo knygą. Gali būti, kad tarp jų pasitaikys ir nebloga. Bet aš, dukrele, nerašysiu.

Jis mostelėjo *Gran Maestro* ir paprašė pripildyti taures.

– *Gran Maestro,* jums patinka kariauti? – pasiteiravo pulkininkas.

– Ne.

– Bet mes kariavome?

– Taip. Daugiau, negu reikia.

– O kaip jūsų sveikata?

– Puiki, neskaitant opų ir šlubčiojančios širdies.

– Tikrai? – pulkininkui suspurdėjo širdis, jis pajuto gniaužiant kvapą. – Jūs man sakėt tik apie opas.

– Na, tai dabar žinosit... – *Gran Maestro* nebaigė sakinio ir šyptelėjo pačia geriausia, pačia skaidriausia savo šypsena – ji nušvietė jo veidą kaip tekanti saulė.

– Kiek priepuolių?

Gran Maestro iškėlė du pirštus tarsi lošėjas rodydamas, kiek dar stato, ir laukdamas savo partnerio linktelint galva sutikimo ženklan.

– Aš aplenkiau jus, – tarė pulkininkas. – Bet šalin juodas mintis. Paklauskit doną Renatą, ar ji dar nori šito puikaus vyno.

– Tu man nesakei, kad buvo daugiau priepuolių, – priekaištavo mergina. – O turi būtinai pasisakyti.

– Nuo to laiko, kai matėmės paskutinį kartą, nieko nebuvo.

– Kaip manai, gal čia aš kalta? Jeigu taip, tai važiuoju su tavim, būsiu šalia tavęs ir tave prižiūrėsiu.

– Matai, viskas priklauso nuo vieno raumenėlio, – pasakė pulkininkas. – Bet tai svarbiausias raumuo. Jis veikia tobulai kaip *Rolex Oyster Perpetual* mechanizmas. Visa bėda, kad jo nenusiųsi į firmos dirbtuvę, jei pradeda gesti. Vieną sykį ims ir sustos, ir net nesužinosi kada. Numirsi, ir tiek.

– Nereikia, nekalbėk taip.

– Pati prašei, – tarė pulkininkas.

– O tas rauplėtasis su karikatūrišku veidu – ar jis visai sveikas?

– Žinoma, sveikas, – atsakė pulkininkas. – Ir jeigu jis vidutiniškas rašytojas – gyvens amžinai.

– Bet tu ne rašytojas. Iš kur žinai?

– Ne rašytojas, – pritarė pulkininkas. – Ir garbė Dievui. Bet aš esu perskaitęs vieną kitą knygą. Viengungis turi begales laiko skaitymui. Gal ir ne tiek, kiek prekybos laivyno jūreivis. Bet užtektinai. Galiu atskirti vieną rašytoją nuo kito, ir patikėk, kad

vidutinybei tenka ilgas gyvenimo gabalas. Visiems jiems prireikia priedų už ištarnautus metus.

– Nekalbėkim apie tai, nes man darosi labai liūdna, geriau papasakok kokį nors atsitikimą.

– Galiu papasakoti visą šimtą. Ir visi bus tikri.

– Papasakok vieną. Tada baigsime vyną ir eisime į gondolą.

– Kaip manai, nesušalsi?

– O ne.

– Nežinau, ką čia tau papasakoti, – tarė pulkininkas. – Tiems, kurie nekariavo, prisiminimai apie karą nuobodūs. Nebent tai būtų melagių prasimanymai.

– Norėčiau išgirsti apie Paryžiaus paėmimą.

– Kodėl? Gal kad sakiau, jog esi panaši į Mariją Antuanetę, vežamą giljotinuoti?

– Ne. Bet man labai patiko tavo palyginimas, ir žinau, kad mudvi šiek tiek panašios iš profilio. Bet manęs niekada nevežė į giljotiną, ir aš norėčiau išgirsti apie Paryžių. Kai myli žmogų ir laikai jį didvyriu, nori sužinoti apie vietas, kur jis buvo ir ką ten veikė.

– Tai pasisuk profiliu, – tarė pulkininkas, – ir aš papasakosiu. *Gran Maestro,* ar tame nelaimingame butelyje dar yra ko nors?

– Ne, – atsakė *Gran Maestro.*

– Atneškit dar vieną.

– Jau šaldau.

– Gerai. Duokit jį šen. Taip, dukrele. Mes atsiskyrėme nuo generolo Leklerko kolonos Klamare. Jie pasuko į Monružą ir Port d'Orleaną, o mes patraukėme tiesiai į Ba Medoną ir užėmėme Port de Sen Klu tiltą. Labai daug smulkmenų, ir tau jau nusibodo, tiesa?

– Ne.

– Būtų geriau su žemėlapiu.

– Pasakok toliau.

– Mes užėmėm tiltą ir anapus upės pastatėm įtvirtinimą, o vokiečius, kurie gynė tiltą, gyvus ir mirusius, sumetėm į Seną.

Jis patylėjo.

– Žinoma, jie taip gynėsi, kad tiltą gavom dovanai. O jiems buvo įsakyta jį susprogdinti. Mes sugrūdom visus tuos vokiečius į upę, į Seną. Atrodo, kad ten buvo beveik vieni raštininkai.

– Toliau.

– Kitą rytą mums pranešė, kad kai kuriose vietose vokiečiai stipriai įsitvirtinę, kad artilerija stovi ant Mon Valerieno, kad gatvėmis rieda tankai. Dalis tų pranešimų pasitvirtino. Be to, mus įsakmiai prašė neskubėti, kadangi miestą turėjo užimti generolas Leklerkas. Aš vykdžiau tą reikalavimą ir slinkau į priekį kaip įmanydamas lėčiau.

– Ir kaip tau sekėsi?

– Atidėdavau ataką dviem valandoms ir gerdavau šampaną su visais, kas tik pasiūlydavo, – patriotais, kolaborantais ar šiaip mėgėjais išgerti.

– Nejau nebuvo nieko didinga, nieko nepaprasta, kaip rašo knygose?

– Buvo, žinoma. Pats miestas. Žmonės buvo labai laimingi. Seni generolai vaikščiojo gatvėmis su kandžių išvarpytomis uniformomis. O mes džiaugėmės, kad nereikėjo kautis.

– Nejau nebuvo nė vieno mūšio?

– Tik trys. O apskritai – nieko rimta.

– Ėmėte tokį miestą, ir nieko rimta?

– Dukrele, nuo Rambujė iki Paryžiaus turėjome stoti mūšin dvylika kartų. Bet tik du iš tų susirėmimų galima pavadinti kautynėmis. Tai prie Tusiu le Noblio ir prie Lebiuko. Visa kita buvo

tarsi garnyras prie pagrindinio patiekalo. Ir man iš tiesų visiškai nereikėjo kautis, išskyrus tas dvi vietas.

– Pasakyk man, kaip iš tiesų kaunamasi?

– Pasakyk man, kad myli mane.

– Myliu tave, – tarė mergina. – Galėtum išspausdinti tuos prisiminimus *Gazzettino* puslapiuose, jei panorėtum. Aš labai myliu tavo stiprų, standų kūną ir keistas akis, kurios mane gąsdina, kai pasidaro piktos. Aš myliu tavo ranką ir visas kitas sužeistas vietas.

– Geriau aš pasakysiu tau ką nors malonaus, – pasakė pulkininkas. – Pirmų pirmiausia turiu pasakyti, kad myliu tave.

– Kodėl tau nenusipirkus gero Venecijos stiklo? – staiga paklausė mergina. – Galėtume abu nuvažiuoti į Muraną.

– Nieko neišmanau apie stiklą!

– Aš tau paaiškinsiu. Bus labai smagu.

– Mūsų gyvenimas toks nesėslus, kad nėra ko ir galvoti apie Venecijos stiklą.

– O kai išeisi į pensiją ir apsigyvensi čia?

– Tada ir nusipirksim.

– Aš noriu, kad jau šiandien nusipirktume.

– Ir aš noriu, bet šiandien yra šiandien, o rytoj važiuoju medžioti ančių.

– O aš galiu važiuoti į medžioklę?

– Galėtum, jeigu Alvaritas tave pakviestų.

– Priversiu jį pakviesti.

– Abejoju.

– Nemandagu abejoti tuo, ką sako tavo dukra, kuri jau išaugusi iš melagių amžiaus.

– Gerai, dukrele, atsiimu savo abejonę.

– Dėkui. Užtat nevažiuosiu ir nebūsiu jums našta. Pasiliksiu Venecijoje, nueisiu į pamaldas su mama ir su teta, ir su mamos teta, paskui aplankysiu savo vargšus. Esu vienturtė, todėl turiu daug visokių pareigų.

– Man visad buvo įdomu, ką tu veiki per dienas.

– Tą ir veikiu. Paskui paprašysiu kambarinę, kad išplautų man galvą, padarytų manikiūrą ir pedikiūrą.

– Bet juk rytoj sekmadienis.

– Tai atidėsiu tuos darbus pirmadieniui. O sekmadienį perskaitysiu visus iliustruotus leidinius, net ir pačius nepadoriausius.

– Gal rasi panelės Bergman nuotraukų. Tu vis dar nori būti panaši į ją?

– Nebenoriu, – tarė mergina. – Noriu būti panaši į save, tik daug daug gražesnė, ir noriu, kad mane mylėtum. Be to, – staiga pridūrė atvirai, nė kiek nesimaivydama, – noriu būti panaši į tave. Ar galiu šį vakarą nors valandėlę pabūti panaši į tave?

– Žinoma, – pasakė pulkininkas. – Juk tu nepamiršai, kokiame mieste esame.

– Venecijoje, – tarė ji. – Man regis, pačiame puikiausiame mieste.

– Sutinku. Ir dėkui tau, kad neprašai daugiau pasakoti apie karą.

– O, apie karą turėsi papasakoti vėliau.

– *Turėsiu?* – perklausė pulkininkas, ir jo akys užsiplieskė tokiu žiauriu ryžtu, tarsi būtų išvydusios atkištą į save žlegančio tanko pabūklą. – Tu pasakei „turėsiu“, dukrele?

– Pasakiau. Bet aš ne tai norėjau pasakyti. Atleisk, matyt, suklydau. Turėjau minty, kad vėliau paprašysiu tave papasakoti keletą epizodų. Ir paaiškinti kai kuriuos dalykus, kurių nesupratau.

– Gali sakyti „turėsi“, dukrele. Velniai nematė.

Jis šyptelėjo, ir jo akys vėl buvo švelnios kaip anksčiau, tačiau jis žinojo, kad jos niekad nebūna per daug švelnios. Bet ką gi jis dabar galėjo padaryti – tik stengėsi būti švelnus savo paskutinei, tikrai ir vienintelei meilei.

– Išties, dukrele, gali sakyti. Patikėk, aš neprieštarauju. Aš žinau, ką reiškia įsakinėti ir, tavo metų būdamas, įsakinėdavau su dideliu malonumu.

– Bet aš nenoriu įsakinėti, – tarė mergina. Nors ji ir buvo pasiryžusi niekada neverkti, dabar jos akyse pasirodė ašaros. – Aš noriu tau tarnauti.

– Suprantu. Bet ir įsakinėti nori. Čia nėra nieko bloga. Žmonės, tokie kaip mes, visi tą mėgsta.

– Ačiū už žmones, tokius kaip mes.

– Man tai nebuvo sunku pasakyti, – tarė pulkininkas ir pridūrė: – dukrele.

Tą akimirką priėjo durininkas:

– Atleiskit, pulkininke. Jūsų teiraujasi kažkoks žmogus, atrodo, jūsų tarnas, panele. Jis atnešė didelį paketą, kurį sakosi turįs perduoti pulkininkui. Palikti jį drabužinėje ar nusiųsti į jūsų kambarį?

– Į mano kambarį, – pasakė pulkininkas.

– O gal pažiūrėtume čia? – pasiūlė mergina. – Juk mums vis tiek, ką pagalvos kiti?

– Tada išvyniokit ir atneškite čia.

– Klausau.

– O paskui atsargiai nunešite į mano kambarį ir gerai supakuosite, kad rytoj po pietų galėčiau išsivežti.

– Klausau, pulkininke.

– Ar tau rūpi jį pamatyti? – paklausė mergina.

– Labai, – atsakė pulkininkas. – *Gran Maestro,* prašom atnešti dar butelį *Roederer* ir pastatyti kėdę taip, kad mes galėtume apžiūrėti portretą. Esame aistringi tapybos gerbėjai.

– Šalto *Roederer* nebėra, – pasakė *Gran Maestro.* – O jeigu norėtumėt *Perrier-Jouet...*

– Neškit, – tarė pulkininkas ir pasitaisė: – prašom nešti.

Tada pasiaiškino merginai:

– Aš nenoriu kalbėti su žmonėmis taip, kaip Džordžis Patonas. Manau, kad nereikia taip kalbėti. Be to, jis jau miręs.

– Vargšas.

– Taip, visą gyvenimą vargšas. Nors pinigų turėjo kaip šieno, tankų irgi.

– Tau nepatinka tankai?

– Ne. Ne tiek tankai, kiek tie, kurie juose sėdi. Šarvai padaro žmogų akiplėša, o nuo akiplėšos tik vienas žingsnis iki bailio. Tikro bailio. Gal čia įtakos turi ir klaustrofobija.

Jis pažvelgė į ją ir šyptelėjo apgailestaudamas, kam ėmė kalbėti apie neįkandamus jai dalykus, nes dabar ji priminė neįgudusią plaukikę, mokančią plaukioti tik seklioje vietoje, nuolaidžioje pakrantėje, ir staiga pajutusią, kad kojos nesiekia dugno. Jis tuoj susigriebė:

– Atleisk man, dukrele. Ir aš dažnai klystu. Bet vis vien pasakau daugiau tiesos negu generolai savo memuaruose. Kai žmonės gauna žvaigždę ar kelias žvaigždes, tiesa jiems pasidaro taip pat sunkiai pasiekiama, kaip mūsų protėviams Šventasis Gralis.

– Tu irgi buvai generolu.

– Ne dievaižin kiek, – pasakė pulkininkas. – Štai kapitonai žino tikrą tiesą ir beveik visuomet gali daug papasakoti. O jeigu ne, reikia juos vyti šunims šėko pjauti.

– Ir mane vysi, jei pameluosiu?

– Priklausys nuo to, ką meluosi.

– Ne, nieko meluoti neketinu. Nenoriu, kad vytum mane šunims šėko pjauti. Tai skamba siaubingai.

– Iš tiesų, – tarė pulkininkas. – Tokius siunčia į užnugarį su raportu, kurio turi būti vienuolika egzempliorių ir visi pasirašyti.

– Daugelį tu taip pavarei?

– Nemaža.

Įėjo durininkas, nešinas portretu didžiuliuose rėmuose; jis laviravo kaip laivas, iškėlęs visas bures.

– Paimkite dvi kėdes, – tarė pulkininkas jaunesniajam padavėjui, – ir pastatykite jas štai ten. Žiūrėkit, neįbrėžkite drobės. Ir palaikykit paveikslą, kad nenusprūstų.

Paskui pasakė merginai:

– Rėmą turėsim pakeisti.

– Žinau, – tarė ji. – Ne aš jį parinkau. Dabar pasiimk paveikslą be rėmo, o ateinančią savaitę išrinksim kitą, gerą rėmą. Žiūrėk dabar į paveikslą, ne į rėmą. Ar jis tau sako ką nors apie mane?

Portretas buvo puikus, nei amatininkiškas, nei snobiškas, nei labai stilizuotas, nei labai modernus. Kiekvienam patiktų šitoks mylimosios portretas, nutapytas Tintoreto ar bent jau Velaskeso, jeigu jie dar gyventų tarp mūsų. Portrete nebuvo sekama nė vienu iš tų dviejų dailininkų. Tiesiog tai buvo nuostabiai nutapytas portretas – tokių pasitaiko ir mūsų laikais.

– Nuostabu, – tarė pulkininkas. – Tikrai geras portretas.

Durininkas ir jaunesnysis padavėjas, laikydami paveikslą, žiūrėjo į jį iš šonų. *Gran Maestro* irgi neslėpė susižavėjimo. Žiūrėjo ir amerikietis, sėdintis prie trečio staliuko, savo žurnalistiška uosle bandydamas susigaudyti, kas šio portreto autorius. Kiti baro lankytojai tematė užpakalinę drobės pusę.

– Geras portretas, – pakartojo pulkininkas. – Bet tu negali man jo dovanoti.

– Jau padovanojau, – pasakė mergina. – Nors ir žinau, kad mano plaukai niekada nebuvo tokie ilgi, užkritę ant pečių.

– O man rodos, kad buvo.

– Pabandysiu juos vėl atauginti, jeigu tu nori.

– Pabandyk, – tarė pulkininkas. – Tu mano gražioji. Aš labai myliu tave. Ir tikrą, ir nutapytą.

– Gali pasakyti tą garsiai padavėjams. Neabejoju, kad jiems tai nebus didelė naujiena.

– Nuneškite paveikslą į mano kambarį, – paliepė pulkininkas durininkui. – Labai ačiū, kad atgabenote čia. Ketinu jį pirkti, jeigu kaina bus žmoniška.

– Kaina bus žmoniška, – pasakė jam mergina. – O gal tegu prineša kėdes ir paveikslą specialiai tavo tėvynainiui apžiūrėti? *Gran Maestro* praneštų jam dailininko adresą, ir jis galėtų aplankyti studiją.

– Portretas labai geras, – tarė *Gran Maestro,* – bet verčiau nunešime jį į kambarį. Nereikia duoti valios šampanui.

– Prašom nešti jį į kambarį.

– Tu pasakei „prašom" iš karto, nepagalvojęs.

– Dėkui, – tarė pulkininkas. – Portretas padarė man tokį didelį įspūdį, kad aš nelabai atsakau už savo žodžius.

– Abu neatsakykim.

– Sutinku, – pasakė pulkininkas. – O *Gran Maestro* visada atsako. Jis visada toks.

– Ne, – paprieštaravo mergina. – Man rodos, jis taip pasielgė ne iš atsakingumo, o iš pagiežos. Mes, venecijiečiai, visi daugiau ar mažiau pagiežingi. Man rodos, jis norėjo, kad tas žmogus nė iš tolo negautų pažvelgti į svetimą laimę.

– Kad ir kokia ta laimė būtų.

– Šitą frazę buvau iš tavęs išmokusi, o dabar tu perėmei ją iš manęs.

– Matai, kaip būna, – pasakė pulkininkas. – Ką išloši Bostone – prakiši Čikagoje.

– Visai nesuprantu.

– Čia jau vargiai beišaiškinsi, – tarė pulkininkas. Ir pridūrė: – Kodėl gi ne. Išaiškinsi. Aiškinti, kad kiti suprastų – svarbiausias mano užsiėmimas. Nė velnio – viską galima išaiškinti. Supranti, kaip būna profesionalams futbolininkams – Milane laimėjai, o Turine gali pralošti.

– Aš nesidomiu futbolu.

– Ir aš, – tarė pulkininkas. – Ypač kariuomenės ir laivyno rungtynėmis, kai mūsų karinių pajėgų tūzai pradeda vartoti amerikietiškojo futbolo terminus, kad patiems būtų aišku, ką nori pasakyti.

– Šiaip ar taip, šį vakarą gerai praleisime.

– Pasiimsim į gondolą šitą butelį?

– Pasiimsim, – pritarė mergina. – Ir gilesnes taures. Paprašysiu *Gran Maestro.* Apsirengiam ir eime.

– Gerai. Išgeriu vaistų, pasirašau sąskaitą, ir einame.

– Verčiau man, o ne tau reikėtų juos gerti.

– Velniai rautų! Viena laimė, kad man, – atrėmė pulkininkas. – Ar rinksimės gondolą patys, ar paprašysime, kad pakviestų?

– Surizikuokim. Tegu jie pakviečia. Ką gi mes prarasim?

– Gal ir nieko. Tikriausiai nieko.

XIII skyrius

Jie išėjo pro šonines duris į *imbarcadero,* ir vėjas išsyk užgriuvo juos. Šviesa iš viešbučio atsispindėjo ant juodos gondolos, o vandenį dažė žaliai. Gondola tokia graži kaip geras žirgas ar lenktyninis automobilis, pagalvojo pulkininkas. Kodėl aš niekad anksčiau nesigėrėjau gondola? Kokios reikia rankos ir akies, kad sukurtum tokią formų harmoniją?

– Kur mes plauksime? – paklausė mergina.

Ji stovėjo prieplaukoje ties juoda gondola, jos plaukai, apšviesti pro viešbučio duris sklindančios šviesos, plevėsavo vėjuje; iš veido ji buvo panaši į statulą senovinio laivo pirmagalyje. Ir ne tik iš veido, pagalvojo pulkininkas.

– Tiesiog per parką, – tarė pulkininkas. – Arba per Bulonės mišką ir atgal. Tegu nugabena mus į Armenonvilį.

– O į Paryžių keliausim?

– Būtinai, – atsakė pulkininkas. – Pasakyk jam, kad paplukdytų mus kokią valandą ten, kur lengviausia irtis. Nenoriu jo kankinti tokiame vėjuje.

– Šitas vėjas privarė labai daug vandens, – tarė mergina. – Ne visur galėsime praplaukti po tiltais. Aš pasakysiu jam, kur plaukti, gerai?

– Žinoma, dukrele.

Paskui paliepė jaunesniajam padavėjui, išėjusiam su jais į prieplauką:

– Įkelkite šitą kibirėlį su ledu į gondolą.

– *Gran Maestro* šitą vyno butelį dovanoja jums.

– Padėkokite jam ir pasakykite, kad nereikia tokių dovanų.

– Tegu iš pradžių pasuks prieš vėją, – tarė mergina. – Aš žinau, kur reikės plaukti paskui.

– *Gran Maestro* siunčia jums dar šitą, – pasakė jaunesnysis padavėjas.

Ir padavė jam sulankstytą seną karišką antklodę. Renata, plevėsuojančiais plaukais, kalbėjosi su gondoljeru. Gondoljeras vilkėjo storą mėlyną jūreivišką megztinį ir buvo taip pat vienplaukis.

– Padėkokite jam, – tarė pulkininkas.

Pulkininkas kyštelėjo jaunesniajam padavėjui į ranką banknotą. Bet jaunesnysis padavėjas grąžino jį atgal.

– Juk jau pasirašėte sąskaitą. Nei jūs, nei aš, nei *Gran Maestro* nebadaujame.

– Pagalvokite apie savo *moglie*[1] ir *bambini.*

– Neturiu šeimos. Jūsų bombonešiai sudaužė mūsų namus Trevize.

– Man labai gaila.

– Jums nėra ko gailėtis, – tarė jaunesnysis padavėjas. – Jūs buvote toks pat pėstininkas kaip ir aš.

– Vis tiek leiskite pasakyti, kad man labai gaila.

– Prašom, – tarė jaunesnysis padavėjas, – bet nuo to nė velnio niekas nepasikeis. Linkiu jums laimės, pulkininke, ir jums, panele.

Juodu nusileido į gondolą ir vėl, kaip visuomet, pajuto tuos pačius kerus – laivas lengvai kryptelėjo, jie greitai atsisėdo, įsitaisė jaukioje tamsoje, o paskui persėdo kitaip, nes gondoljeras ėmė irtis, pakreipęs laivą į šoną, kad patogiau būtų jį valdyti.

– Pagaliau, – pasakė mergina, – mudu savo namuose, ir aš myliu tave. Pabučiuok mane, kad žinočiau, kaip tu myli.

Pulkininkas stipriai ją apkabino, ji atlošė galvą, ir jis bučiavo ją tol, kol neliko nieko, tik neviltis.

– Aš myliu tave.

[1] Žmoną *(ital.).*

– Kad ir ką tie žodžiai reikštų, – įterpė ji.

– Aš myliu tave, ir tu žinai, ką tai reiškia. Portretas gražus. Bet jis nepasako, kokia tu esi.

– Laukinė? – paklausė ji. – Nerūpestinga ir susidraikiusi?

– Ne.

– Susidraikiusi – tai vienas pirmųjų žodžių, kuriuos išmokau iš savo guvernantės. Tai reiškia, kad per mažai šukuojiesi. O jeigu vakare neperbrauki šepečiu plaukų šimtą kartų – tai tinginė.

– Aš perbrauksiu juos ranka ir dar labiau sudraikysiu.

– Sužeistąja ranka?

– Taip.

– Tai mes ne taip sėdim. Pasikeiskim.

– Gerai. Čia protingas įsakymas, duotas trumpai ir aiškiai.

Jie ėmė linksmai keistis vietomis, stengdamiesi išlaikyti gondolos pusiausvyrą, ir vėl įsitaisė kaip patogiau.

– Dabar gerai, – tarė ji. – Tik stipriai apkabink mane kita ranka.

– Tu visada gerai žinai, ko nori?

– Žinau. Nejau tai nekuklu? Tą žodį irgi išmokau iš savo guvernantės.

– Ne, – tarė jis. – Tai labai miela. Aukščiau užsitrauk antklodę – jauti, koks vėjas?

– Jis pučia nuo aukštų kalnų.

– Taip. Nuo kalnų ir dar iš toliau.

Pulkininkas klausėsi bangų pliuškenimo, jautė aštrius vėjo šuorus ir taip gerai pažįstamą antklodės šiurkštumą, o paskui pajuto malonią vėsaus merginos kūno šilumą ir iškilias krūtis, kurias lengvai lietė jo kairioji ranka. Luošąja ranka jis perbraukė jos plaukus, paskui dar sykį, paskui trečią, o paskui pabučiavo ją, ir tai buvo baisiau už neviltį.

– Leisk, – pasakė ji, beveik visai pasislėpusi po antklode, – dabar aš tave pabučiuosiu.

– Ne, – tarė jis. – Vėl aš.

Vėjas buvo labai šaltas, jis gairino veidus, bet po antklode vėjo nebuvo, nieko nebuvo; tik jo sudarkyta ranka ieškojo salos didelėje upėje stačiais aukštais krantais.

– Štai čia, – tarė ji.

Jis vėl bučiavo ją ir ieškojo salos, čia rasdamas, čia vėl prarasdamas, ir vėl, savo laimei, surasdamas. Ir laimei, ir nelaimei, galvojo jis, ir laimei, ir visiems laikams.

– Brangioji, – prabilo jis. – Mylimiausioji mano. Prašau tave.

– Ne. Tik laikyk mane stipriai ir nesitrauk.

Pulkininkas nieko neatsakė, nes jis jau buvo įžengęs į misteriją, jis jau dalyvavo joje, vienintelėje, kuria tikėjo, neskaitant atsitiktinio vyriško narsumo akimirkų.

– Nejudėk, prašau, – tarė mergina. – O dabar smarkiau.

Ir pulkininkas, gulėdamas vėjuje po antklode, paklausė jos: jis žinojo, kad bet kokio išsilavinimo vyriškis iš savo santykių su moterimis išsaugo atmintyje tik šias akimirkas ir dar tas, kurias paaukoja savo gimtinei, savo tėvų žemei.

– Brangusis, – tarė mergina, – nereikia, aš nebeištversiu.

– Negalvok apie nieką. Visai apie nieką negalvok.

– Aš negalvoju.

– Ir negalvok.

– O, nekalbėkime.

– Tau gera?

– Tu pats žinai.

– Tikrai gera?

– O, nekalbėk, susimildamas. Nekalbėk.

Taip, pagalvojo jis. Džiaukimės ir tik džiaukimės.

Ji nieko nekalbėjo, tylėjo ir jis, o didysis paukštis išskrido pro uždarą gondolos langelį, nulėkė toli ir visai dingo iš akių, bet jie ir tada nepratarė nė žodžio. Jis prilaikė jos galvą sveikąja ranka, o kita ranka dabar laikėsi aukštojo kranto.

– Padėk ją kur reikia, – paprašė ji. – Savo ranką.

– Tu nori?

– Ne. Tik laikyk mane stipriai ir labai labai mylėk.

– Aš tave labai labai myliu, – tarė jis, ir kaip tik tuo metu gondola staigiai, labai staigiai pasuko į kairę, ir vėjas dabar pūtė jam į dešinį skruostą. Įžvalgia akimi pamatęs Dožų rūmų kontūrus, jis tarė:

– Tu dabar užuovėjoj, dukrele.

– Taip greitai? Argi nežinai, ką jaučia moteris?

– Ne. Žinau tiek, kiek tu man pasakai.

– Ačiū tau už tai. Nejau tikrai nežinai?

– Ne. Man rodos, aš niekada neklausdavau.

– Tai dabar susiprask, – pasakė ji. – Tik palauk, kol mes praplauksime po antruoju tiltu.

– Išgerk, – tarė pulkininkas, atsargiai ir vikriai pasiekęs kibirėlį su ledu ir traukdamas kamštį iš šampano butelio, kurį *Gran Maestro* jau iš anksto buvo atidaręs ir užkimšęs paprastu kamščiu, – tai padės. Vynas gydo mus nuo visų mūsų negalių, nuo visų nuliūdimų ir dvejonių.

– Aš niekuo nesiskundžiu, – tarė ji tokiu stiliumi, kokio buvo ją mokiusi guvernantė. – Aš tiesiog moteris ar mergaitė, ar kaip dar pavadintum, kuri daro tai, ko neturėtų daryti. Dabar, kai esu užuovėjoje, vėl galiu pradėti.

– Kurgi dabar sala ir kokioje upėje?

– Tu ieškai naujų žemių. O aš esu dar neištirta šalis.

– Šiek tiek tyrinėta, – paprieštaravo pulkininkas.

– Nebūk šiurkštus, – pasakė mergina. – Atakuok švelniai, taip, kaip pirmiau.

– Tai ne ataka, – tarė pulkininkas. – Tai kažkas kita.

– Kad ir kas tai būtų, kad ir kas būtų, kol aš dar užuovėjoj.

– Gerai, – sutiko pulkininkas, – gerai, jei tu nori arba priimi iš geros širdies.

– Taip, noriu.

Ji kalba kaip švelni katytė, galvojo pulkininkas, deja, vargšės katytės nemoka kalbėti. Paskui jis liovėsi galvojęs ir ilgą laiko tarpą visai nieko negalvojo.

Gondola dabar plaukė vienu mažesniųjų kanalų. Kai jie išsuko iš Didžiojo kanalo, vėjas taip pakreipė laivą, kad gondoljeras turėjo užgulti bortą visu savo svoriu, pulkininkas ir mergina taip pat pasislinko; jiems po antklode nirtulingai įsiveržė vėjas.

Jie ilgai tylėjo, ir pulkininkas pastebėjo, kad gondola vos per kelis colius neužkliudė paskutiniojo tilto apačios.

– Kaip jauties, dukrele?

– Neblogai.

– Tu myli mane?

– Neklausinėk kvailų klausimų.

– Vanduo aukštai pakilęs, ir mes vos pralindom pro tiltą.

– Aš žinau, kur reikia plaukti. Čia gimiau.

– Aš taip pat esu padaręs klaidų savo gimtajame mieste, – tarė pulkininkas. – Čia gimti – tai dar ne viskas.

– Tai labai daug, – atrėmė mergina. – Ir tu pats gerai žinai. Apkabink mane labai stipriai, kad valandėlę mudu pabūtume kaip vienas.

– Pabandykim, – tarė pulkininkas.

– Aš galėsiu tapti tavimi?

– Tai pašėlusiai sudėtinga. Žinoma, mes galim pabandyti.

– Dabar aš esu tu, – pasakė ji. – Aš ką tik užėmiau didelį miestą Paryžių.

– Viešpatie, dukrele, – tarė jis, – dabar tavo galvą užgriuvo visas kalnas svarbių klausimų. Be to, tuojau išeis paraduoti dvidešimt aštuntoji divizija.

– Man nusispjaut.

– O man ne.

– Netikusi divizija?

– Gera. Ir vadai puikūs. Tai buvo Nacionalinė gvardija, tik jai labai nesisekė. Vadinamoji T. S. divizija. Praradusi net kapelioną.

– Visai nesuprantu šitų dalykų.

– Neverta jų nė aiškinti, – tarė pulkininkas.

– Ar papasakosi man ką nors rimtai apie Paryžių? Aš taip jį myliu ir, kai pagalvoju, kad tu jį ėmei, jaučiuosi taip, tarsi sėdėčiau vienoje gondoloje su maršalu Nėjum.

– Menka laimė, – tarė pulkininkas. – Ypač po to, kai jis atlaikė tiek ariergardinių mūšių, traukdamasis nuo to didelio Rusijos miesto. Būdavo dešimt, dvylika, penkiolika mūšių per dieną. Gal ir daugiau. Tuosyk nebepažindavo žmonių. Ne jau, su juo nelipk į gondolą.

– Jis buvo vienas mėgstamiausių mano herojų.

– Aha. Ir mano. Iki Katr Bra. O gal ir ne Katr Bra. Atmintis stipriai šlubuoja. Pavadinkim tą vietą tiesiog Vaterlo.

– Jis ten blogai kariavo?

– Pasibaisėtinai, – atsakė pulkininkas. – Užmiršk jį. Šitiek ariergardinių mūšių traukiantis nuo Maskvos!

– Bet jis vadinamas narsiausiu iš narsiausių.

– Iš narsumo košės nevirsi. Narsiam reikia būti visuomet, bet taip pat ir protingiausiam iš protingiausių. Ir be to, dar reikalingas kuo geriausias tiekimas.

– Papasakok apie Paryžių. Aš žinau, daugiau nebesimylėsim.

– O aš nežinau. Kas sakė, kad ne?

– Aš sakau, nes myliu tave.

– Puiku. Tu taip sakai ir tu myli mane. Taip ir padarysim. Velniai nematė.

– Tu manai, kad galėtume dar sykį ir kad tau nepakenks?

– Man pakenks? – paklausė pulkininkas. – Po šimts, argi man kada nors pakenkdavo?

XIV skyrius

– Neširsk, būk geras, – tarė ji, traukdama antklodę ant jo ir savęs. – Išgerk su manim vieną taurę. Nepamiršk, kad buvai sužeistas.

– Teisybė, – pritarė pulkininkas. – Bet negalvokim apie tai.

– Klausau. Šitą žodį išmokau iš tavęs. Jau negalvojam.

– Kodėl tau taip patinka šita ranka? – paklausė pulkininkas dėdamas ją ten, kur ji dabar turėjo būti.

– Neapsimesk kvaileliu, ir negalvokim dabar nieko, nieko, ničnieko.

– Aš esu kvailas, – pripažino pulkininkas. – Bet dabar negalvosiu nieko, ničnieko niekiausio, negalvosiu net apie to nieko brolį rytojų.

– Būk geras ir švelnus.

– Būsiu. Ir atskleisiu tau karinę paslaptį. Visiškai slaptai – aš myliu tave.

– Labai miela, – tarė ji. – Ir tu taip mielai pasakei.

– Aš ir pats esu mielas, – pasakė pulkininkas, greitai sumetęs besiartinančio tilto aukštį ir nusprendęs, kad laivas praplauks. – Tatai žmonėms iš karto krinta į akis.

– Aš visada nepataikau pasakyti, – tarė mergina. – Mylėk mane, ir tiek. Norėčiau mylėti tave labiau negu kitos moterys.

– Tu ir myli.

– Taip, myliu. Visa širdimi.

Dabar jie plaukė pavėjui. Abu jautė nuovargį.

– Kaip manai...

– Aš nieko nemanau, – atsakė mergina.

– Pasistenk.

– Gerai.

– Išgerk vyno.

– Kodėl gi ne. Labai geras vynas.

Vynas tikrai buvo geras. Ledas kibirėlyje neištirpo, ir vynas buvo šaltas, skaidrus.

– Ar galėsiu pasilikti *Gritti* viešbutyje?

– Ne.

– Kodėl?

– Negerai. Dėl jų. Ir dėl tavęs. Dėl manęs tai velniai nematė.

– Matyt, gausiu eiti namo.

– Taip, – tarė pulkininkas. – Tu samprotauji logiškai.

– Baisu, kad tu taip paprastai sakai tokį liūdną dalyką. Nejau mes negalime nė kiek apsimesti?

– Ne. Aš palydėsiu tave namo, tu ramiai, gerai išsimiegosi, o rytoj susitiksim – kur norėsi ir kada norėsi.

– Ar galėsiu paskambinti į *Gritti*?

– Žinoma. Aš būsiu jau atsibudęs. Ar paskambinsi, kai tik atsikelsi?

– Taip. O kodėl tu visada taip anksti nubundi?

– Mano amato žmonės taip įpratę.

– O, aš nenoriu, kad tu užsiiminėtum tuo amatu ir kad mirtum.

– Ir aš nenoriu, – tarė pulkininkas. – Aš ketinu mesti savo amatą.

– Taip, – sumurmėjo ji mieguistu ir jaukiu balsu. – Tada važiuosim į Romą siūdintis drabužių.

– O paskui gyvensim ilgai ir laimingai.

– Nekalbėk taip, susimildamas, – pasakė ji. – Ak, nekalbėk, nereikia. Juk žinai, kad aš esu nutarusi neverkti.

– Tu jau verki, – tarė pulkininkas. – Kuriems tad galams reikalingi tokie nutarimai?

– Palydėk mane namo.

– Pirmiausia tą ir padarysiu, – pasakė pulkininkas.

– Pirmiausia būk geras.

– Būsiu, – pasižadėjo pulkininkas.

Vėliau jie, tiksliau, pulkininkas, sumokėjo gondoljerui, patikimam ir žinančiam savo vietą tvirtam žaliūkui, kuris viską suprato, nors ir dėjosi nesuprantąs, ir nuėjo per Pjacetą, paskui per didelę, šaltą, vėjo gairinamą aikštę, ir seni akmenys buvo tokie kieti po jų kojomis. Susiglaudę ir stipriai apsikabinę, jie ėjo su savo liūdesiu ir savo laime.

– Štai šitoje vietoje vokietis šaudė balandžius, – tarė mergina.

– Tikriausiai mes jį nudėjom, – pasakė pulkininkas, – arba jo brolį. O gal mes jį pakorėm. Ką aš galiu žinoti? Aš ne detektyvas.

– Tu ir dabar myli mane, ant šito darganų nudilinto, šalto ir seno grindinio?

– Taip. Aš pasirengęs ištiesti čia sulankstomąją lovą ir įrodyti tai.

– Būtų dar barbariškiau, negu šaudyti balandžius.

– Aš ir esu barbaras, – tarė pulkininkas.

– Ne visuomet.

– Ačiū už „ne visuomet“.

– Čia pasuksim.

– Atrodo, aš jau prisimenu. Kada gi galų gale nugriaus tą prakeiktą kino teatrą ir pastatys čia tikrą katedrą? To nori net kareivis Džeksonas.

– Tada, kai kas nors vėl atgabens šventąjį Morkų po kiaulių skerdiena iš Aleksandrijos.

– Tai buvo vyrukas iš Torčelo.

– Tu irgi vyrukas iš Torčelo.

– Taip. Aš vyrukas iš Baso Pjavės, vyrukas iš Grapos ir iš Pertikos. Aš taip pat ir vyrukas iš Pasubijo – jei tu žinotum, ką tai reiškia. Ten net atokvėpio dieną būdavo blogiau negu kitur per kautynes. Būryje kareiviai dalydavosi gonokokus, atvežtus iš Skio degtukų dėžutėje. Jie dalydavosi gonokokus, kad galėtų pasprukti iš to nepakeliamo pragaro.

– Bet tu pasilikai.

– Žinoma, – tarė pulkininkas. – Aš visada išeinu paskutinis – iš pasilinksminimų, žinoma, o ne iš politinių susirinkimų. Taigi labai nepageidautinas svečias.

– Eisim drauge?

– Aš maniau, tu jau apsisprendei?

– Taip. Bet kai pasakei apie nepageidautiną svečią, persigalvojau.

– Jei nusprendei, tai nusprendei.

– Aš moku laikytis savo nutarimo.

– Žinau. Pašėlusiai moki laikytis. Bet žinok, dukrele, kartais to visai nereikia. Tik kvailiai būna atkakliai užsispyrę. Kartais reikia staigiai persiorientuoti.

– Aš galiu persiorientuoti, jeigu tu nori.

– Nereikia. Tavo sprendimas buvo protingas.

– O jeigu iki ryto baisiai prailgs?

– Ką darysi, kaip kada pasiseka.

– Aš tikriausiai gerai miegosiu.

– Taip, – tarė pulkininkas. – Jeigu tu tokioj jaunystėj blogai miegotum, tave tiesiog reikėtų pakarti.

– Nereikia taip.

– Atleisk. Norėjau pasakyt – nušauti.

– Mes jau prie namų, ir tu galėtum būti bent kiek geresnis.

– Aš toks geras, kad net šleikštu. Tegu jau kiti būna geri.

Priešais stūksojo rūmai – jie jau stovėjo prie durų. Dabar beliko tik patraukti skambučio rankenėlę ar atrakinti duris raktu. Buvau čia pas juos pasiklydęs, pagalvojo pulkininkas, pirmą sykį gyvenime pasiklydęs.

– Pabučiuok mane atsisveikindamas, tik švelniai.

Pulkininkas pabučiavo, ir jo meilė buvo tokia didelė, kad atrodė jam nepakeliama.

Išsiėmusi raktą iš rankinuko, ji atrakino duris. Paskui įėjo į vidų, ir pulkininkas liko vienas su nudilintu grindiniu, su vėju, kuris tebepūtė iš šiaurės, su šešėliais iš tos pusės, kur užsidegė šviesa. Jis pasuko namų link.

Tik turistai ir meilužiai samdosi gondolas, pagalvojo jis. Na, nebent reikėtų persikelti per kanalą ten, kur nėra tiltų. Nebloga būtų užsukti „Pas Harį“ ar į kokią kitą panašią skylę. Bet, matyt, geriausia bus eiti namo.

XV skyrius

Jis tikrai pasijuto kaip namie, jei tik galima taip pavadinti viešbučio kambarį. Ant lovos gulėjo pižama. Ant stalelio, prie stalinės lempos stovėjo butelis valpoličelio, o prie lovos, ant si-

dabrinio padėklo – taurė ir butelis mineralinio vandens kibirėlyje su ledais. Portretas buvo išimtas iš rėmų ir pastatytas ant dviejų kėdžių taip, kad pulkininkas galėtų žiūrėti į jį iš lovos.

Paryžiuje išleistas *New York Herald Tribune* numeris gulėjo ant lovos šalia trijų pagalvių. Arnaldas žinojo, kad pulkininkas miega ant trijų pagalvių, ir ant stalelio padėjo dar atsarginį buteliuką vaistų, ne tų, kuriuos jis nešiojosi kišenėje. Spintos durys su veidrodžiais iš vidaus pusės buvo pravertos, kad jis matytų portretą iš šono. Palei lovą gulėjo įsispiriamos šlepetės.

Aš jį nupirksiu, tarė pulkininkas pats sau, kadangi kambaryje nieko nebuvo, tik portretas.

Jis atkimšo valpoličelio butelį, kuris jau buvo atidarytas, tik iš naujo rūpestingai, tvarkingai ir su meile užkimštas, ir įsipylė į gerą taurę, – tokių paprastai viešbučiuose neduoda bijodami, kad nesudaužytų.

– Į tavo sveikatą, dukrele, – tarė jis. – Mano gražioji, mano mieloji. Ar žinai, kad tu, be kita ko, visada skaniai kvepi? Tu nuostabiai kvepi, kai pučia smarkus vėjas, ir po antklode, ir kai bučiuoji mane atsisveikindama. Tatai ne dažnai pasitaiko, o juk tu nevartoji kvepalų.

Ji žiūrėjo į jį iš portreto ir nieko nesakė.

– Velniai nematė, – pasakė jis. – Negi kalbėsiuos su paveikslu.

Kažin kodėl šį vakarą viskas taip nesklandžiai susiklostė, pagalvojo jis. Tikriausiai aš kaltas. Gerai, rytoj visą dieną stengsiuos būti kuo geriausias; kuo geriausias nuo pat aušros.

– Dukrele, – tarė jis. Dabar jis kalbėjosi su ja, ne su portretu. – Žinok, kad myliu tave ir trokštu būti švelnus, geras. Ir prašau – niekada manęs nepalik.

Portretas tylėjo.

Pulkininkas išsiėmė iš kišenės smaragdus ir žiūrėjo, kaip jie slysta iš sužeistosios rankos į sveikąją – šitie šalti akmenys, prisigėrę jo kūno šilumos, tebesaugojo ją kaip ir visi brangakmeniai.

Reikėtų įdėti juos į voką ir užrakinti kur nors, pagalvojo jis. Bet koks gi bestija išsaugos juos geriau už mane? Reikia kuo greičiausiai grąžinti juos tau, dukrele.

O vis dėlto smagu juos laikyti. Jie kainuoja ne daugiau kaip ketvirtį milijono. Tiek aš galėčiau uždirbti per keturis šimtus metų. Reikės dar tiksliau paskaičiuoti.

Jis įsidėjo brangakmenius į pižamos kišenę ir ant viršaus įgrūdo dar nosinę. Paskui užsegė kišenę. Pirmas mano protingas įgūdis, pagalvojo jis, buvo pasirūpinti, kad visos kišenės turėtų antsiuvus ir sagas. Man rodos, kad to aš išmokau per anksti.

Smagu buvo jausti tuos akmenis. Kieti ir šilti, jie glaudėsi prie jo senos ir sausos krūtinės, kietos ir šiltos. Jis pasiklausė, kaip švilpia vėjas, pažvelgė į portretą, įsipylė dar vieną taurę valpoličelio ir ėmė skaityti Paryžiuje išleistą *New York Herald Tribune* numerį.

Reikėtų praryti piliulę, pagalvojo jis. Bet velniop tas piliules!

Tačiau vaistų jis vis dėlto išgėrė ir vėl paėmė laikraštį. Pradėjo skaityti Redą Smitą ir skaitė su didžiausiu malonumu.

XVI skyrius

Pulkininkas nubudo dar neprašvitus ir iš karto pajuto, kad guli lovoje vienas.

Vis dar pūtė stiprus vėjas, ir jis nuėjo prie atviro lango pasižiūrėti, koks gi oras. Rytuose, anapus Didžiojo kanalo, dar nebuvo matyti aušros, bet jis įžiūrėjo smarkiai banguojantį ka-

nalo vandenį. Po šimts, pagalvojo jis, bus potvynis. Gali užlieti ir aikštę. Labai smagus reginys. Tik balandžiams bus riesta.

Jis nuėjo į vonią, pasiėmęs laikraštį su Redu Smitu, taip pat ir taurę valpoličelio. Velniškai bus gerai, kai *Gran Maestro* gaus tuos didelius butelius, pagalvojo jis. Šitam vyne visada būna baisybė nuosėdų.

Jis sėdėjo vonioje su laikraščiu galvodamas, kas jo laukia šiandien.

Pirmiausia telefono skambutis. Bet jis gali pasigirsti labai vėlai, nes ji ilgai miegos. Jauni vėlai keliasi, o gražūs – dar vėliau. Ji tikriausiai neskambins anksti, o ir parduotuvės atsidaro ne anksčiau kaip devintą, gal net vėliau.

Po šimts, pagalvojo jis, juk tie prakeikti brangakmeniai pas mane. Kaip galima daryti tokias kvailystes?

Pats žinai kaip, tarė jis sau, skaitydamas skelbimus paskutiniame puslapyje. Ar mažai esi tenkinęs savo įgeidžių? Ir ji patenkino savo įgeidį – argi pavadinsi tai kvailiojimu arba nesveika išmone? Gerai tik, kad aš, o ne kas kitas vietoj manęs, pagalvojo jis.

Tikrai, nusprendė jis, viena laimė, kad tai aš, o ne kas nors kitas. Aš tai aš, bet velniai žino, ar tai geriau, ar blogiau. Gal man patiks sėdėti kareiviškoje išvietėje, – kaip sėdėdavau bene kasdien visą savo prakeiktą gyvenimą, – su tokiu turtu kišenėje? Šis klausimas nebuvo skiriamas niekam, nebent ateinančioms kartoms.

Kiek kartų rytą tu sėdėjai taip vienoje eilėje su kitais? Tai buvo pačios nemaloniausios valandėlės. Kaip ir skutimasis viešumoje. Būdavo, kartais taip norisi pabūti vienam, ką nors pagalvoti, arba nieko negalvoti, susirandi kokią nuošalią vietelę, o ten, žiūrėk, jau tupi du kareiviai ar miega sugulę.

Kariuomenėje niekada nepabūsi vienas, kaip ir viešnamyje. Niekada nesu buvęs viešnamyje, bet įsivaizduoju, kad jis panašiai tvarkomas. Aš išmokčiau vadovauti ir viešnamiui, pagalvojo jis.

Pačius aktyviausius viešnamio lankytojus padaryčiau ambasadoriais, o nevykėliai galėtų vadovauti korpusams arba karinėms apygardoms taikos metais. Neširsk, žmogau, tarė jis sau. Dar toks ankstyvas rytas, ir tavo darbai dar neatlikti.

O kur tu dėtum jų žmonas, paklausė jis save. Nupirktum naujas skrybėles ar pastatytum prie sienos? Iš esmės tai nedidelis skirtumas.

Jis pažvelgė į veidrodį pravirose duryse. Jo atspindys iš šono buvo šiek tiek iškreiptas. Sviedinys lekia pro šalį, pagalvojo jis, į mane blogai nutaikė. Ak tu, pasakė jis sau, senas nuvarytas kuine.

Dabar turėsi skustis ir skusdamasis žiūrėti į tą veidą. Be to, tau reikia apsikirpti. Venecijoje tai ne problema. Nepamiršk, kad esi pėstininkų kariuomenės pulkininkas. Negi vaikščiosi kaip Žana d'Ark arba generolas (be eilės) Džordžas Armstrongas Kasteris, tas gražuolis kavaleristas. Tikriausiai jam buvo labai smagu šitaip gyventi, turėti mylinčią žmoną ir pjuvenas vietoje smegenų. Bet, reikia manyti, jis suprato pasirinkęs ne tą kelią, kai atėjo atomazga ant tos kalvos ties Litl Big Hornu, kai dulkių sūkuriuose apkvaitę sukosi raiteliai, kai priešų arkliai trypė kanopomis tankiai suaugusius pelynus, o iš gyvenimo jam beliko tik gerai pažįstamas mielas parako kvapas ir jo paties kareiviai, kurie šaudė vienas į kitą ir patys į save, nes bijojo patekti į nagus indėnams.

Jo kūnas buvo neapsakomai sudarkytas, kaip paprastai rašoma laikraščiuose. Ant tos kalvos jis galutinai įsitikino padaręs lemtingą, nepataisomą ir pačią didžiausią savo klaidą. Vargšas kavaleristas, galvojo pulkininkas. Taip atėjo galas visoms jo iliuzi-

joms. Geriau jau būti pėstininkų kariuomenėje, nes ten niekada nesitiki nieko gero, vien tik blogo.

Na, tarė jis sau, štai ir baigta; netrukus bus visai šviesu, ir aš galėsiu žiūrėti į portretą. Tegu mane velniai, jeigu aš kada išleisiu jį iš rankų. Pasiliksiu jį sau.

O Viešpatie, tarė jis, kažin kaip ji atrodo dabar, kai miega? Bet aš žinau kaip. Nuostabiai. Atrodo, kad ji nemiega, o tik prigulė pailsėti. Tegu ji pailsi, galvojo jis. Tegu ji gerai pailsi. Jėzau Kristau, kaip aš myliu ją ir kaip nenorėčiau kuo nors įskaudinti.

XVII skyrius

Kai prašvito, pulkininkas išvydo portretą. Ir išsyk, vos tik jį išvydęs, suvokė jo visumą, kaip geba suvokti civilizuotas žmogus, įpratęs nuolat skaityti ir pasirašinėti raštus, kuriais netiki. Taip, tarė jis sau, aš turiu akis, jų žvilgsnis vis dar skvarbus, o kadaise jose spindėjo ir garbės troškimas. Aš vedžiau savo nutrūktgalvius ten, kur jiems gerai kliuvo. Iš jų visų, iš pustrečio šimto, teliko trys, ir tie patys turės iki karsto lentos elgetauti kur nors priemiesčiuose.

Čia iš Šekspyro, pasakė jis portretui. Nugalėtojo, dar ir šiandien absoliutaus čempiono.

Gal kas nors ir įveiks jį per kokį netikėtą susirėmimą. Bet aš linkęs geriau jį godoti. Ar skaitei „Karalių Lyrą“, dukrele? Ponas Džinas Tanis skaitė, o jis buvo pasaulio čempionas. Aš irgi skaičiau. Kareiviams taip pat patinka ponas Šekspyras, nors tai nepanašu į tiesą. Jis rašo taip, tarsi pats būtų buvęs kareivis.

Jis paklausė portretą: ką pasakysi, kaip pasiteisinsi? Ar tik tylėsi atlošusi galvą? Papasakoti dar apie Šekspyrą?

Tau nėra ko teisintis. Tik ilsėkis, ir tegu viskas būna kaip yra. Kad ir kiek mudu teisintumės, vis tiek nė velnio iš to neišeis. Bet kas gi tau liepė kišti galvą į kilpą, kišti drauge su manim?

Niekas, tarė jis sau, taip pat ir portretui. Ir jau, žinoma, ne aš.

Jis ištiesė savo sveikąją ranką ir pajuto, kad budėtojas šalia pirmojo valpoličelio butelio buvo palikęs ir antrą.

Jeigu myli kokią šalį, pagalvojo pulkininkas, tai neslėpk, prisipažink. Iš tiesų, kodėl neprisipažinti?

Aš mylėjau trejetą šalių ir tris kartus jas praradau. Na, čia tai jau netiesa. Dvi iš jų mes atsiėmėm. Susigrąžinome, pasitaisė jis.

Susigrąžinsime ir trečiąją iš storabambio generolo Franko, kuris sėdi ant medžioklinės kėdutės ir savo daktaro patarimu šaudo namines antis, saugomas savosios maurų kavalerijos.

Šit kaip, tyliai tarė jis merginai, kuri skaidriomis akimis žvelgė į jį skaidrioje ankstyvo rytmečio šviesoje.

Mes susigrąžinsime ją, ir jie visi bus pakarti žemyn galvomis prie degalinių. Mes jus įspėjome iš anksto, pridūrė jis.

– Portrete, – tarė jis, – kodėl, po velnių, tu negalėtum gulėti su manim lovoje, užuot tūnojusi už aštuoniolikos akmeninių kvartalų? Gal ir daugiau: aš dabar jau ne toks pastabus kaip kadaise.

– Portrete, – tarė jis merginai ir portretui, ir abiem kartu, nors jokios merginos nebuvo, o portretas liko toks, kokį jį nutapė. – Portrete, velniai griebtų, pakelk aukštyn smakrą, ir tau bus dar lengviau mane pražudyti.

Iš tiesų labai maloni dovana, pagalvojo pulkininkas.

– O manevruoti moki? – paklausė jis portretą. – Žaibiškai ir tiksliai?

Portretas tylėjo, ir pulkininkas atsakė: pats žinai, po šimts, kad moka. Ji taip vikriai apeis tave pačią laimingiausią tavo dieną ir stos į kovą ir kausis, o tu, švelniai kalbant, tik stovėsi išsižiojęs.

– Portrete, – tarė jis, – sūnau, dukra ar mano vienintele, tikroji meile, ar kas tu esi – juk tu pats žinai, kas esi, portrete.

Portretas kaip ir anksčiau tylėjo. Bet pulkininkas, kuris dabar vėl buvo generolas, šį ankstų rytmetį tikrai žinojo, – valpoličelio padedamas, – žinojo kuo puikiausiai, tarsi tris kartus būtų patikrinęs Vasermano reakciją, kad portretas nė kiek neapsimeta, ir jam buvo gėda, kad kalbėjo su juo taip šiurkščiai.

– Šiandien aš būsiu pašėlusiai geras, toks, kokio tu dar nebuvai matęs. Galėsi pranešti apie tai savo šeimininkei.

Portretas po senovei tylėjo.

Su kavaleristu jis tikriausiai imtų kalbėtis, pagalvojo generolas; jis dabar turėjo dvi žvaigždes, jos buvo aštrios ir baltai švytėjo ant neryškiai raudonos apsitrynusios lentelės, pritvirtintos prie jo džipo iš priekio. Jis niekada nevažinėdavo nei štabo mašinomis, nei šarvuotais automobiliais, prikrautais viduje smėlio maišų.

– Trauk tave velniai, portrete, – pasakė jis. – Arba slėpk savo nuodėmes nuo mūsų, – išpažįstančių įvairiausius tikėjimus, – universalaus kapeliono. Tą turėtum įsikalti sau į galvą.

– Trauk velniai tave patį, – atkirto portretas, nepajudindamas lūpų, – netašytas soldafone.

– Taip, – tarė pulkininkas, nes jis vėl buvo pulkininkas, atsisakęs ankstesnio rango. – Aš labai myliu tave, portrete. Tik nebūk toks šiurkštus. Aš labai myliu tave dėl to, kad esi gražus. Bet aš myliu puikesnę merginą už tave, milijoną kartų puikesnę, girdi?

Mergina portrete neparodė jokio ženklo, jog girdėjo, ir jam ėmė nusibosti toks žaidimas.

– Tu negali pajudėti iš vietos, portrete, – pareiškė jis. – Nors ir esi išimtas iš rėmų. O aš ketinu pamanevruoti.

Portretas nieko nesakė, jis tylėjo kaip ir tada, kai durininkas, jaunesniojo padavėjo padedamas, buvo atnešęs jį parodyti pulkininkui ir merginai.

Pulkininkas pažvelgė į merginą portrete ir pamatė, kokia ji beginklė dabar, kai jau beveik visai išaušo.

Ir dar jis pamatė, kad čia tikrosios jo meilės atvaizdas, todėl pasakė:

– Atleisk už visas kvailystes, kurių čia prišnekėjau. Aš niekada nenoriu būti šiurkštus. Gal dabar abu numigsim, jeigu pasiseks, o paskui gal paskambins tavo šeimininkė?

Turėtų pagaliau paskambinti, pagalvojo jis.

XVIII skyrius

Koridoriaus budėtojas įkišo pro durų apačią *Gazzettino* numerį, ir pulkininkas tylutėliai paėmė jį, vos tik pasirodžiusį po durimis, kone iš budėtojo rankų.

Pulkininkas nemėgo šito budėtojo nuo to laiko, kai vieną gražią dieną užtiko jį kraustant lagaminą: pulkininkas jau buvo išėjęs iš kambario, bet netrukus sugrįžo. Jis grįžo, nes turėjo pasiimti vaistų buteliuką, kurį buvo užmiršęs, o budėtojas rausėsi jo lagamine.

– Man atrodo, – tarė pulkininkas, – kad tokiame viešbutyje nedera sakyti: „Rankas aukštyn“. Bet jūs nedarot garbės savo miestui.

Žmogus fašisto veidu ir dryžuota liemene tylėjo kaip žemė, jis tylėjo ir tada, kai pulkininkas pasakė:

– Rauskitės, viską išrauskite. Bet aš nelaikau karinių paslapčių savo muilinėje.

Nuo to laiko jiedu šnairuodavo vienas į kitą, ir pulkininkas tyčia skubėdavo kuo greičiau pačiupti rytinį laikraštį iš dryžuotaliemenio rankos, pačiupti tyliai, vos tik išgirsdavo ar pamatydavo tą laikraštį kyštelint po durimis.

– Na, šiandien tavo viršus, nenaudėli, – tarė jis pačiu geriausiu venecijietišku dialektu, kokį tik galėjo sugalvoti šią ankstyvą valandą. – Pasikark!

Bet jie nepasikaria, pagalvojo jis. Jie kaišioja laikraščius po durimis žmonėms, kurie net nejaučia jiems neapykantos. Turbūt sunki buvusio fašisto duona. O gal jis visai ne buvęs fašistas? Ką gali žinoti?

Aš negaliu nekęsti fašistų, galvojo jis. Kaip ir bošų, kadangi, deja, esu kareivis.

– Klausyk, portrete, – pasakė jis. – Argi aš turėčiau nekęsti bošų dėl to, kad mes juos žudome? Argi aš turėčiau nekęsti jų kaip kareivių ir kaip žmonių? Tokia išeitis man atrodo per lengva.

Tiek to, portrete. Negalvok apie tai. Pamiršk. Tu dar ganėtinai jaunas ir neišmanai tų dalykų. Tu dvejais metais jaunesnis už merginą, kurią vaizduoji, o jinai ir jaunesnė, ir senesnė už patį pragarą, už vietelę su praeitim.

– Klausyk, portrete, – tarė jis ir tardamas pajuto, kad dabar jau iki pat gyvenimo pabaigos turės su kuo pasikalbėti, nubudęs ankstyvą rytmetį. – Taigi klausyk, ką tau sakau. Velniop ir visa tai! Tau dar toli iki to. Tai viena minčių, kurių negalima sakyti garsiai, nors ir labai ji būtų teisinga. Yra daug dalykų, kurių negaliu tau pasakyti, ir gal tai man tik į gera. Jau laikas, kad ir man būtų geriau. O kaip tu manai, portrete, kas man galėtų būti į gera? Kas atsitiko, portrete? Išalkai? Aš išalkau.

Ir jis paskambino budėtojui, kad atneštų pusryčius.

Jis žinojo, kad telefono skambučio sulauks tik po kelių valandų, nors buvo jau visai šviesu – Didžiajame kanale lengvai galėjai įžiūrėti kiekvieną bangą, švininę, pritvinkusią vėjo, ir aukštai pakilusį vandenį, potvynio suvarytą ant rūmų prieplaukos laiptų, tiesiai priešais jo kambarį.

Jauni gerai miega, galvojo jis. Jie ir turi gerai miegoti.

– Kodėl mes senstame? – paklausė jis budėtoją su stikline akimi, kuris atnešė valgiaraštį.

– Nežinau, pulkininke. Manau, kad tai natūralus procesas.

– Taigi. Atrodo, ir aš suprantu. Prašyčiau neplaktos kiaušinienės, arbatos ir paskrudintos duonos.

– Nenorite nieko amerikietiško?

– Velniop viską, kas amerikietiška, išskyrus mane patį. Ar *Gran Maestro* jau darbuojasi?

– Jis parūpino jums valpoličelio pintuose dvilitriniuose buteliuose, ir aš jums atnešiau pripylęs į ropinę.

– Štai kur žmogus! – pasakė pulkininkas. – Dievas mato, aš galėčiau duoti jam pulką.

– Vargu ar jis norėtų imti.

– Taip, – tarė pulkininkas. – Aš ir pats nenorėčiau.

XIX skyrius

Pulkininkas pusryčiavo neskubėdamas, tarsi nokdaunuotas boksininkas, kuris girdi skaičių „keturi“ ir žino, kaip per likusias penkias sekundes gerai atsipūsti.

– Portrete, – tarė jis. – Tau irgi reikia pailsėti. Tik vargu ar tu sugebėsi tą padaryti. Tau sutrukdys vadinamasis statiškas

elementas. Juk žinai, Portrete, beveik nė viename paveiksle, aš turiu galvoje tapybą, nėra judesio. Esama tik kelių išimčių. Bet tokių labai nedaug.

Norėčiau, kad čia būtų tavo šeimininkė – ji atneštų mums judesį. Ir iš kur tokios pašėlusios jaunos merginos kaip tu ir jos tiek daug žino ir kodėl jos tokios gražios?

Pas mus, jeigu mergina tikrai graži, ji kilusi iš Teksaso ir kartais – geriausiu atveju – gali pasakyti, koks dabar mėnuo. Tačiau jos visos moka gerai skaičiuoti.

Jas išmoko skaičiuoti, sukti plaukus ant suktukų ir kojytes laikyti suglaustas. Reikėtų ir tau, portrete, kokį kartą už nuodėmes, jeigu jų turi, permiegoti vienoje lovoje su mergina, kuri plaukus susisuko ant suktukų, kad būtų gražesnė kitą dieną. Tik ne šiąnakt. Šiąnakt jos nesistengia būti gražios. Viskas rytojui, kai reikės konkuruoti su kitomis.

O Renata, tai yra tu, dabar miega, nė nepagalvojusi apie savo plaukus. Ji miega, o plaukai išsidraikę ant pagalvės; puikūs, juodi, šilkiniai – o ji sako, kad tai vienas vargas. Nuolat užmiršta juos išsišukuoti, nepaisydama guvernantės pamokslų.

Matau, kaip ji eina gatve, smagiai žengdama ilgomis kojomis, vėjas ką nori, tą ir daro su jos plaukais, o tikras krūtis dengia megztinis; aš matau ir Teksaso naktis – jos atrodo slogios ir kietai užvyniotos ant metalinių suktukų.

– Niekada nebadyk manęs savo gelžgaliais, brangioji, – tarė jis portretui, – o aš jau pasistengsiu atsilyginti tau apskritais, sunkiais, kietais sidabriniais doleriais ar kuo nors kitu.

Ne, aš jau vėl šiurkštus, pagalvojo jis.

Paskui pasakė portretui paprastai, nebesikreipdamas iš didžiosios raidės.

– Tu pašėlusiai graži, net bloga darosi. Per tave gali papult už grotų. Renata vis dėlto dvejais metais vyresnė. O tau nėra nė septyniolikos.

Ir kodėl ji negali būti mano, kodėl negaliu jos mylėti ir rūpintis ja, ir niekad nebūti šiurkštus nei blogas, ir turėti su ja penketo sūnų, kurie išeitų į visas penkias pasaulio šalis, kad ir kur jos būtų? Aš nežinau. Matyt, tokios mums iškrito kortos. Vargu ar jas padalys iš naujo.

Ne. Kortos dalijamos vieną sykį, paimi jas ir turi lošti. Galėčiau lošti, jei būtų tekus bent kiek geresnė korta, pasakė jis, bet portretui jo žodžiai jokio įspūdžio nepadarė.

– Portrete, – tarė jis, – žiūrėk geriau į kitą pusę ir būk kuklesnė. Dabar aš prausiuos po dušu ir skusiuos – skustis tau nereikia – paskui apsivilksiu savo karišką uniformą ir eisiu pasivaikščioti po miestą, nors dar labai anksti.

Ir jis išlipo iš lovos, atsargiai stodamasis ant sužeistosios kojos, kuri jam visuomet suskausdavo. Sužeistąja ranka jis išjungė lemputę virš lovos. Paskui jau visai šviesu, jis ir taip visą valandą be reikalo degino šviesą.

Jis tuoj pat apgailėjo šį neapdairumą, kaip apgailėdavo visas savo klaidas. Eidamas pro portretą, jis tik užmetė akį ir atsistojo prieš veidrodį. Nusimetė abi pižamos dalis ir apžiūrėjo save kritiškai, atidžiai.

– Senas krienas, muštas, peštas ir velėtas, – pasakė jis veidrodžiui.

Portretas buvo praeitis. O veidrodis atspindėjo šiandieną.

Ne pilvotas, pasakė jis, nejudindamas lūpų. Ir krūtinė gerai atrodo, žinoma, neminint joje slypinčio defektyvaus raumens. Ką gi, balon puolęs, sausas nekelsi, o kuo viskas baigsis – geriau ar blogiau, ar visai bjauriai – nežinia.

Tau jau pusšimtis metų, senas bestija. Eik dabar, nusiprausk po dušu, gerai nusiskusk, o paskui vilkis savo uniformą. Tu gauni dar vieną dieną.

XX skyrius

Pulkininkas stabtelėjo prie kontorėlės hole, bet durininkas dar nebuvo atėjęs. Sėdėjo tik naktinis budėtojas.

– Ar jūs galite padėti vieną mano daiktą į seifą?

– Ne, pulkininke. Niekas negali atidaryti seifo be valdytojo ar durininko. Bet jeigu norite, galiu pats pasaugoti.

– Dėkui. Nevarginsiu jūsų.

Jis įsidėjo savo vardu adresuotą firminį *Gritti* viešbučio voką su brangakmeniais į kairiąją vidinę munduro kišenę ir užsegė.

– Dabar pas mus nebūna didesnių vagysčių, – pasakė naktinis budėtojas. Naktis jam buvo prailgusi, ir jis džiaugėsi proga pasikalbėti. – Tiesą sakant, niekada ir nebūdavo, pulkininke. Pasikeitė tik pažiūros ir politika.

– O kaip jūs žiūrite į politiką? – paklausė pulkininkas. Jam irgi buvo ilgu.

– Taip, kaip jums ir atrodo.

– Suprantu. O kaip sekasi jūsų partijai?

– Manau, kad visai neblogai. Nors gal ne taip gerai, kaip praėjusiais metais. Ir vis dėlto gana gerai. Mes pralaimėjome ir dabar turime bent kiek palaukti.

– Jūs aktyviai darbuojatės?

– Nelabai. Politiką daugiau imu į širdį, negu vertinu protu. Žinoma, vertinu ir protu, bet esu labai menkai politiškai apsišvietęs.

– Kai labiau apsišviesite, visai išmesite ją iš širdies.

– Gal ir taip. Ar jūs kariuomenėje politikuojate?

– Ir dar kaip, – tarė pulkininkas. – Tik kitokiu būdu, nei jūs manot.

– Tiek to, verčiau apie tai nekalbėkime. Aš visai neketinau jūsų tardyti.

– Juk aš pirmas pradėjau – pats pateikiau jums tokį keistą klausimą. Tiesiog norėjosi paplepėti, o ne ką nors iškvosti.

– Ir aš taip manau. Jūs visai nepanašus į tardytoją, pulkininke, o apie ordiną aš žinau, nors ir nesu jo narys.

– O galėtumėt būti ir narys. Aš pasitarsiu su *Gran Maestro.*

– Mudu kilę iš vieno miesto, tik iš skirtingų rajonų.

– Jūsų miestas geras.

– Pulkininke, mano politinis akiratis toks siauras, kad visus padorius žmones aš laikau padoriais.

– Laikui bėgant praeis, – užtikrino jį pulkininkas. – Neimkit į galvą, vaikine. Jūsų partija dar jauna. Visai suprantama, kad jūs padarote klaidų.

– Prašom taip nekalbėti.

– Čia buvo tiktai nevykęs rytmetinis pokštas.

– Pasakykit, pulkininke, ką jūs iš tiesų manote apie Titą?

– Daug ką. Bet jis yra artimas mano kaimynas. O apie kaimynus geriau nešnekėti.

– Labai norėčiau sužinoti.

– Sužinosit savo kailiu. Nejaugi nežinojot, kad į tokius klausimus neatsakinėjama?

– Tikėjausi, kad atsakinėjama.

– Tai jau ne, – tarė pulkininkas. – Bent man nedera. Galiu jums pasakyti tik tiek – ponas Titas turi spręsti daug problemų.

– Taigi, šitą aš suprantu, – pasakė naktinis budėtojas, kuris, beje, buvo dar tik vaikėzas.

– Ko čia nesuprasti, – pritarė pulkininkas. – Tam nereikia būti pranašu. Na, likite sveiki, man reikia pasivaikščioti, kad geriau virškintų.

– Laimingai, pulkininke. *Fa brutto tempo.*[1]

– *Bruttissimo*[2], – pasakė pulkininkas ir, stipriau susiveržęs apsiausto diržą, truktelėjęs pečius, skvernus patempęs žemyn, išėjo pro duris į vėją.

XXI skyrius

Pulkininkas sėdo į gondolą, kuri už dešimt čentezimų kėlė į kitą kanalo pusę, padavė gondoljerui tiek pat, kiek visuomet, ir atsidūrė minioje žmonių, pasmerktų kasdien anksti keltis.

Jis atsigręžė į *Gritti* viešbutį ir pasižiūrėjo į savo kambario langus, kurie tebebuvo atdari. Atrodė, kad nelis, tik gūsiais pūtė toks pat stiprus, šaltas kalnų vėjas. Visi žmonės gondoloje atrodė sustirę, ir pulkininkas pagalvojo: norėčiau išduoti visiems čia esantiems tokius kaip mano neperpučiamus ir neperlyjamus apsiaustus. Bet Viešpatie, kiekvienas karininkas, tokį apsiaustą dėvįs, žino, kad jis perlyjamas, įdomu tik, kas iš to pasipelnė?

Burberry firmos lietpaltis vandens nepraleidžia. O mūsiškiai peršlampa kiaurai, užtat tikriausiai kokio nors miklaus sukčiaus sūnelis įtaisytas į Grotoną, o gal ir į Kenterberį, kur mokosi visų didžiųjų kariuomenės tiekėjų atžalos.

[1] Šiandien bjaurus oras *(ital.)*.

[2] Bjauriausias *(ital.)*.

Ir ką man galvoti apie savo brolį karišką, kuris pasidalijo grobį su tuo tiekėju? Įdomu, kas gi buvo tas gudragalvis pėstininkų kariuomenėje? Ko gera, ir ne vienas. Tikriausiai, galvojo jis, jų turėtų būti labai daug. Matyt, dar kaip reikia neprabudai, kad šneki tokias kvailystes. Nuo vėjo jie vis dėlto apsaugo. Tie lietpalčiai. Tie patys, kurie dengia ir mano užpakalį.

Gondola atsišliejo į prieplaukos polius anapus kanalo, ir pulkininkas stebėjo, kaip juodai apsirengę žmonės lipa iš juodai nudažyto vežimo. Ar čia vežimas, pagalvojo jis. Ar būtinai vežimas turi turėti ratus arba vikšrus?

Niekas nė sudilusio skatiko neduotų už tokias mintis, pagalvojo jis. Juo labiau šį rytmetį. Tačiau kartais jos būdavo šio to vertos.

Jis pasuko į tolimą miesto pakraštį, kuris rėmėsi į Adrijos jūrą – tą rajoną labiausiai mėgo. Jis ėjo siaurutėle gatvele stengdamasis neskaičiuoti, kiek gatvių ją kerta šiaurės ir pietų kryptimi, neįsidėmėti tiltų, tikėdamasis susiorientuoti ir išeiti tiesiai prie turgaus ir nenuklysti nė į vieną akligatvį.

Tai buvo žaidimas, toks pat žaidimas, kaip kitiems kanfildas ar kas nors panašaus su kortomis. Bet jis pranašesnis tuo, kad žaisdamas gali vaikščioti ir apžiūrinėti Venecijos namus, melancholišką miesto peizažą, parduotuves, tratorijas ir senus rūmus. Šis žaidimas puikus, jei myli Veneciją.

Tai yra savotiška *solitaire ambulante*[1], o išlošti gali džiaugsmą akiai ir širdžiai. Jeigu šioje miesto dalyje pataikysi išeiti į turgų, nė karto neišklydęs iš kelio, – žaidimą būsi laimėjęs. Tik negalima per daug lengvinti sau uždavinio, negalima skaičiuoti gatvių.

Anapus kanalo žaidimas buvo kitoks – turėjai iš *Gritti* viešbučio nesuklydęs pasiekti Rialtą per *Fondamente Nuove.*

[1] Čia: vienišojo klajonė *(pranc.).*

Galų gale prieini tą tiltą, kuriuo patenkama į turgų. Turgus jam patiko užvis labiausiai. Į bet kokį miestą atsilankęs, jis visuomet pirmiausia užsukdavo į turgų.

Staiga jis išgirdo du jaunus vyriškius laidant liežuvius jo adresu. Iš balsų suprato, kad jie jauni, ir neatsisuko, tik stengėsi išlaikyti atstumą iš klausos, nusprendęs atsigręžti ties posūkiu ir tada pasižiūrėti į juos.

Jie eina į darbą, galvojo pulkininkas. Gal jie anksčiau buvo fašistai ar dar galai žino kas, o gal tiesiog įpratę plakti liežuviais. Bet dabar rėžia iš peties. Jiems užkliuvo ne tik amerikiečiai apskritai, o aš pats, mano žili plaukai, vos pastebimas šlubčiojimas, žygio batai (tokie tipeliai nemėgsta praktiškų žygio batų, jiems patinka batai, kurie kaukši einant grindiniu ir spindi kaip veidrodžiai).

Ir mano lietpaltis jiems atrodo panašus į maišą. O dabar jiems parūpo, kodėl čia einu tokią ankstyvą valandą, o štai jie guldo galvas, kad aš jau nebegaliu turėti reikalų su moterimis.

Ties kampu pulkininkas staigiai pasuko į kairę, grįžtelėjęs išvydo, su kuo turės susidurti, sumetė atstumą, ir kai jaunieji vyrai pasuko už kampo, kurį sudarė Frario bažnyčios apsidė, pulkininko nebebuvo. Jis užsiglaudė kampe už išsikišusios senos bažnyčios apsidės, o kai išgirdo juos visai priartėjus, žengė iš savo užuolandos, susikišęs rankas į kišenes, ir staigiai atsigręžęs išdygo tiesiai prieš juos su lietpalčiu, laikydamas rankas kišenėse.

Jie stabtelėjo, ir jis, pasižiūrėjęs jiems abiem į akis, nusišiepė įprastu stingdančiu šypsniu. Paskui nužvelgė jų kojas – tokiems visada žiūrima į kojas, kadangi jie avi per siaurais batais, kuriuos nuavus pamatai nuospaudas ant pirštų. Pulkininkas nusispjovė ant grindinio ir nieko nepasakė.

Dviejų vyrų akyse, o jie, kaip jis ir įtarė, tikrai buvo fašistai, degė neapykanta ir dar galai žino kas. O paskui jie spruko šalin

kaip kokie pelkių paukščiai, nuplasnojo it garniai, ir dar jų spėri eisena priminė jam žiurlių skrydį; jie su neapykanta žvalgėsi atgal tikėdamiesi, kad paskutinis žodis bus jų, kai tik atstumas pasidarys saugus.

Labai gaila, kad jų nebuvo dešimt prieš vieną, pagalvojo pulkininkas. Tada, ko gera, jie būtų stoję į kovą. Be to, neturėčiau jų kaltinti – aš nugalėtojas.

Bet kaipgi jie elgiasi su mano rango ir mano amžiaus žmogumi? Ir kaip kvaila galvoti, kad visi penkiasdešimtmečiai pulkininkai nesupranta jų kalbos. Ir lygiai taip pat kvaila galvoti, kad senas pėstininkas pabūgs susiremti su priešu tokį ankstyvą rytmetį, kai jėgų persvara visai nedidelė – tik du prieš vieną.

Nenorėčiau muštis šitame mieste, nes myliu venecijiečius. Turėčiau to išvengti. Bet argi tie netašyti jaunikliai neužuodė, kas aš per paukštis? Argi jie nežino, nuo ko žmogus taip apšlumba? Negi neįžiūrėjo nė vieno ženklo, iš kurio atpažinsi seną frontininką taip tiksliai, kaip ir žvejį iš jo randuotų, virvės nutrintų rankų?

Tiesa, jie matė tik mano nugarą, pasturgalį, kojas, batus. Bet mane galima buvo atpažinti iš judesių. O gal judesiai nebe tie? Kai aš pagaliau pažvelgiau į juos ir pagalvojau: „Galas jums, tuoj pakratysite kojas“, jie, atrodo, suprato mane. Suprato kuo puikiausiai.

Iš tiesų, ko vertas žmogaus gyvenimas? Mūsų kariuomenėje – dešimt tūkstančių dolerių, jei esi apsidraudęs. Kurių velnių aš dabar apie tai? O, tiesa, kai pasirodė tie nenaudėliai, aš galvojau, kiek pinigų sutaupiau savo vyriausybei tuo laiku, kada visokie sukčiai pylė sau į kišenes.

Taip, tarė jis, o kiek tu paleidai vėjais prie Šato, skaičiuojant po dešimt guldenų už galvą? Matyt, šito kaip reikiant nesuprato niekas, išskyrus mane. O dabar nebėra prasmės aiškintis. Karinė

vadovybė mėgsta viską suversti permainingiems karo atsitiktinumams. Kariuomenėje visi žino, kad tokių dalykų neišvengsi. Daryk, kaip tau įsakyta, negalvodamas, kokio ilgumo bus žuvusiųjų sąrašai, ir tapsi didvyriu.

Viešpatie, tarė sau, aš negaliu negalvoti apie tuos sąrašus. Bet gauni įsakymą ir turi jį vykdyti. Klaidos – štai kas tau neduoda paskui miegoti. Bet kurių velnių apie jas galvoti. Nuo to niekada nebus geriau. Tik tos mintys kartais ima ir pristoja. Taip pristoja, kad neišgrauši su dantimis.

Na, nenusimink, dražguži. Ir neužmiršk, veldamasis į muštynes, kokį turtą turi. Jei būtum pralaimėjęs, jie tikriausiai būtų iškraustę tau kišenes. Dabar plikomis rankomis jau nebesusidorotum, o ginklo neturi.

Taigi nepulk į neviltį, dražguži ar vyruti, ar pulkininke, ar nenusisekęs generole. Štai mes jau kone turguje, o tu to ir nepastebi.

Blogai, kai imi nebepastebėti, pridūrė jis.

XXII skyrius

Jis mėgo šitą turgų. Čia visada sausakimša, žmonės būriuojasi net šoninėse gatvelėse, eidamas negali išvengti nepastūmęs ko nors, o kai tik stabteli pasižiūrėti prekės ar pirkti, ar tiesiog pasigėrėti, tuojau pavirsti *îlot de résistance*[1] rytmetinio pirkėjų antplūdžio sraute.

Pulkininkas mėgo apžiūrinėti plačiai paskleistus ir aukštomis krūvomis sukrautus sūrius, didžiules dešras. O pas mus, Amerikoje, įsivaizduoja, kad *mortadella* yra maža dešrelė, pagalvojo jis.

[1] Pasipriešinimo židinys *(pranc.)*.

Ir tarė moteriškei būdelėje:

– Prašom duoti man paragauti šitos dešros. Tik mažą gabalėlį.

Ji atpjovė ploną it popierius skridinėlį, atpjovė kažkaip įnirtingai ir kartu meiliai, ir pulkininkas paragavęs pajuto gerą lengvai parūkytos mėsos su juodaisiais pipirais kvapą; tos kiaulės, matyt, buvo penėtos kalnuose gilėmis.

– Paimsiu ketvirtį kilogramo.

Baronas vaišindavo savo medžiotojų kompaniją tiktai spartietiškais pusryčiais, ir pulkininkas gerbė šį įprotį – jis žinojo, kad medžioklėje nereikia prisivalgyti. Tačiau jautė galėsiąs papildyti pusryčius šita dešra, pasidalyti ja su valtininku ir jėgeriu. Galima bus duoti gabaliuką medžiokliniam šuniui Bobiui, kuris visada dirba su entuziazmu, nors peršlampa iki gyvo kaulo ir dreba nuo šalčio.

– Ar čia geriausia jūsų dešra? – paklausė jis moterį. – Gal turite dar tokios, kurios nerodote ant prekystalio, o laikote geresniems, nuolatiniams pirkėjams?

– Šita dešra geriausia. Dešrų daug, kaip matote. Bet šita užvis geriausia.

– Tada duokite dar aštuntadalį kilogramo dešros, kur daugiau riebalų, o mažiau pipirų.

– Turiu tokios, – tarė ji. – Mažiau rūkyta, kaip tik tokia, kokios norite.

Ši dešra buvo skiriama Bobiui.

Italijoje, kur didžiausias nusikaltimas pagarsėti kvailiu ir kur daugelis žmonių vaikšto alkani, nepasakysi, kad perki dešrą šuniui. Brangią dešrą gali sušerti šuniui nesislėpdamas nuo darbininko, kuris žino prakaito kainą ir suvokia, kaip jaučiasi šuo šaltame vandenyje. Bet pirkdamas niekad neturi sakyti, kam ji skiriama, kitaip būsi palaikytas kvailiu arba milijonierium, pralobusiu karo ar pokario metais.

Pulkininkas užmokėjo, paėmė paketėlį ir toliau nukeliavo per turgų, giliai traukdamas skrudintos kavos kvapą ir žvalgydamasis į riebią skerdieną mėsos skyriuose; jam atrodė, kad jis apžiūrinėja drobes, tapytas olandų dailininkų, kurių pavardžių niekas neprisimena ir kurie yra tobulai, su smulkiausiomis detalėmis nutapę viską, ką galima sumedžioti ar kas yra valgoma.

Turgus labai primena gerą muziejų, kaip, pavyzdžiui, Prado arba dabartinę Akademiją, pagalvojo pulkininkas.

Per skersgatvį jis išėjo į žuvų skyrių.

Čia, paskleisti tiesiog ant slidžių akmeninių grindų ar krepšiuose, ar dėžėse su virvinėmis rankenomis, gulėjo sunkūs pilkai žali omarai, įgavę rausvą atspalvį, tarsi pranašaujantį jų mirtį verdančiame vandenyje. Visi jie sugauti klasta, pagalvojo pulkininkas, ir dabar guli surištomis žnyplėmis.

Čia buvo nedidelių plekšnių, šiek tiek skumbrių ir tunų. Šitie didžiaakiai didelių vandenų gyventojai panašūs į torpedas, pagalvojo pulkininkas, ir nepraranda savo orumo net negyvi.

Niekas jų nepagautų, jeigu jie nebūtų tokie ėdrūs. Vargšės plekšnės laikosi sekliose vietose – jas Dievulis ir sukūrė žmonėms maitinti. Betgi šitos klaidžiojančios torpedos, dideliais būriais gyvenančios vandenų platybėse, apkeliauja visus okeanus ir jūras!

Ir vėl paistau nei šį, nei tą, pagalvojo jis. Žiūrėkime, ko čia dar esama.

Buvo daugybė ungurių, dar gyvų, bet jau nebetekusių pasitikėjimo savo ungurišku vikrumu. Buvo puikių krevečių, – iš jų galima pagaminti *scampi brochetto,* iškepti užmovus ant ilgo geležinio strypo, kuris Brukline praverstų ledui skaldyti. Buvo ir mažų krevetukių, pilkų, pieniško atspalvio, kurios irgi laukė savo eilės į verdantį vandenį ir amžinybę; netrukus potvynio vandenys nuplukdys besvorius jų kiautelius Didžiuoju kanalu į jūrą.

Vikruolės krevetės, galvojo pulkininkas, su čiuptuvėliais, ilgesniais nei to senojo japonų admirolo ūsai, ateina čia atiduoti savo gyvybės mūsų labui. Ak jūs, krikščioniškosios krevetės, gebančios meistriškai atsitraukti, kodėl nuostabiausia žvalgybos tarnyba dviejose lengvose antenose neįspėja jūsų, kokie pavojingi žvejų tinklai ir žiburiai?

Tikriausiai per neapdairumą, pagalvojo jis.

Paskui jis apžiūrėjo krūvas mažų vėžiagyvių, moliuskų su aštriabriaunėmis it skustuvas kriauklelėmis – juos reikia valgyti žalius, jeigu esi skiepytas nuo šiltinės, – ir dar daugybę smulkių skanskonių.

Praėjęs pro juos, jis stabtelėjo prie vieno pardavėjo paklausti, iš kur atgabenti jo moliuskai. Pasirodė, kad jie sugauti geroje vietoje, kur nėra kanalizacijos, ir pulkininkas paprašė atidaryti šešis. Jis išgėrė sultis, o minkštimą išgramdė lenktu peiliu, paduotu pardavėjo. Peilį pardavėjas davė jam dėl to, kad iš patyrimo žinojo pulkininką išpjaustant minkštimą geriau negu jis pats.

Pulkininkas užmokėjo jam kelias smulkias monetas, menką pinigą, bet vis dėlto kur kas didesnį, negu paprastai gauna už juos tas, kuris žvejojo. Dabar, pagalvojo jis, reikia žvilgtelėti į upių ir kanalų žuvis ir grįžti į viešbutį.

XXIII skyrius

Pulkininkas grįžo į *Gritti*. Atsiskaitęs su gondoljerais, jis įžengė į holą. Vėjo čia nebuvo.

Iš turgaus Didžiuoju kanalu gondolą yrė net du vyrai. Abu jie dirbo iš peties, ir pulkininkas sumokėjo jiems kiek derėjo, net daugiau, negu derėjo.

– Ar man kas nors skambino? – paklausė durininką, jau sėdintį savo vietoje.

Durininkas – energingas ir apsukrus šviesiaplaukis, visada buvo labai mandagus ir paslaugus, tačiau be vergiško nuolankumo. Savo viešbučio ženklą – sukryžiuotus raktus – jis dėvėjo ant mėlynos uniformos atlapų visai paprastai, be jokios pompos. Buvo durininkas, ir tiek. Jo pareigas galima prilyginti kapitono laipsniui, pagalvojo pulkininkas. Karininkas, tik ne iš džentelmenų. Senais laikais būtų lyg ir vyresnysis seržantas, tik bendrauja su dideliais viršininkais.

– Panelė skambino du kartus, – pasakė durininkas angliškai.

Taip vadinama kalba, kuria mes visi kalbame, pagalvojo pulkininkas. Tegu ji ir toliau taip vadinasi. Tai beveik viskas, ką jie mums paliko. Tačiau kalbos pavadinimą reikia jiems leisti – tegu pasilieka. Ko gera, Kripsas greit ims dalyti ją pagal korteles.

– Prašom sujungti mane su ja tuoj pat, – paprašė jis durininką.

Durininkas ėmė rinkti numerius.

– Galite kalbėtis čia, pulkininke, – tarė jis. – Jau sujungiau.

– Mikliai.

– Prašom į kabiną, – tarė durininkas.

Kabinoje pulkininkas pakėlė ragelį ir automatiškai pasakė:

– Kalba pulkininkas Kantvelas.

– Aš skambinau du kartus, Ričardai, – tarė mergina. – Man pasakė, kad tu išėjai. Kur tu buvai?

– Turguje. Kaip jautiesi, mylimiausioji?

– Dar anksti, ir niekas mūsų negirdi. Aš tavo mylimiausioji, kad ir ką tai reikštų.

– Kad tu esi mylimiausioji. Gerai miegojai?

– Tarsi būčiau lėkusi su slidėmis per tamsą. Gal ir ne su slidėmis, bet per tamsą tikrai.

– Taip ir turėjo būti. Kodėl taip anksti atsikėlei? Tu išgąsdinai mano durininką.

– Gal tai ir nekuklu, bet sakyk, kada susitiksime ir kur?

– Kur tu nori ir kada nori.

– Ar tebeturi brangakmenius ir ar panelė iš Portreto bent kiek tau padėjo?

– Atsakau „taip“ į abu klausimus. Brangakmeniai mano viršutinėje kairiojoje kišenėje, ji užsegta. Su panele iš Portreto mudu kalbėjomės vėlai naktį ir anksti rytą, ir man buvo daug lengviau su ja.

– Gal myli ją labiau nei mane?

– Aš dar kol kas normalus. O gal be reikalo giriuosi? Bet ji labai miela.

– Kur susitiksim?

– Gal pusryčiaukim *Florian*, dešinėje aikštės pusėje? Tikriausiai aikštė užtvindyta, ir bus labai smagu pasižiūrėti.

– Ateisiu ten po dvidešimties minučių, jeigu labai nori.

– Labai noriu, – tarė pulkininkas ir pakabino ragelį.

Žengdamas iš kabinos, jis staiga pasijuto labai blogai, jam pasirodė, kad pats velnias uždarė jį į geležinį narvą, kuris turi Geležinio plaučio arba Geležinės mergelės formą; papilkėjusiu veidu jis priėjo prie durininko stalo ir tarė itališkai:

– Mielas Domenikai, prašyčiau vandens.

Durininkas suskubo vandens, o jis laukė, užsikniaubęs ant stalo. Ilsėjosi nesielvartaudamas ir nepuoselėdamas iliuzijų. Grįžo durininkas su stikline vandens, pulkininkas nurijo keturias tabletes – tokių paprastai geriama dvi, – ir toliau ilsėjosi lengvai, nesugniužęs, kaip ilsisi vanagas.

– Domenikai! – kreipėsi jis vėl.

– Taip.

– Čia voke turiu daiktą, kurį norėčiau padėti pas jus į seifą. Atsiimsiu jį pats arba atsiųsiu ką nors su rašteliu, arba paims tas asmuo, su kuriuo dabar kalbėjausi telefonu. Užrašyti jums?

– Ne. Nereikia.

– O jeigu jums kas atsitiks, drauguži? Juk nesate nemirtingas, ką?

– Aišku, – atsakė durininkas. – Bet aš viską užrašysiu, nes, be manęs, dar yra valdytojas ir valdytojo pavaduotojas.

– Abu geri žmonės, – pripažino pulkininkas.

– Gal jums vertėtų prisėsti, pulkininke?

– Ne. Sėdinėja tik nukaršę seniai ir senės prieglaudose. Ar jūs sėdinėjate kiekviena proga?

– Ne.

– Aš galiu ilsėtis stačias, į bet kokį kuolą atsirėmęs. Mano tėvynainiai amžinai sėdinėja, gulinėja ar tiesiog griūva kur papuola. O kad mažiau niauzgėtų, jie kremta tonizuojamąsias galetas.[1]

Jis kalbėjo be perstojo, kad tik greičiau atgautų pusiausvyrą.

– Ar tikrai yra tokių tonizuojamųjų galetų?

– Be abejo. Tik dar kažko pridėta, kad nebūtų erekcijos. Panašu į atomines bombas, tik veikia atvirkščiai.

– Nesinori tikėti.

– Mes turime stulbinamų karinių paslapčių, generolų žmonos pasakoja jas viena kitai. Viena iš paskutiniųjų – tonizuojamosios galetos. O kada nors mes visą Veneciją užleisime botulizmo bakterijomis iš penkiasdešimt šešių tūkstančių pėdų

[1] *Galettes* – akyti kvietiniai nesaldūs su mielių raugu sausainiai (*pranc.*).

aukščio. Ir nieko nepadarysi, – dėstė pulkininkas. – Jie tau juodligę, tu jiems – botulizmą.

– Bet tai siaubinga.

– O, dar blogiau, – užtikrino pulkininkas. – Žodžiais neapsakysi. Apie tai buvo rašyta spaudoje. Bet užtat, jeigu jums pasiseks, per radiją sugausite princesę Margaretą, giedančią Amerikos himną. Manau, kad tą bus galima suorganizuoti. Nepasakyčiau, kad jos balsas labai stiprus. Kadaise esame girdėję ne tokių balsų. Bet dabar visur vienos suktybės. Radijas gali pats padaryti balsą. O „Žvaigždėtoji vėliava" geras daiktas, su ja toli nuvažiuosi.

– Ar tikrai manot, kad jie gali čia ką nors numesti?

– Ne. Juk niekada to nedarė.

Iš pykčio, skausmo ir bejėgiškumo pulkininkas elgėsi taip, lyg būtų buvęs generolas su keturiomis žvaigždutėmis, bet nuo tablečių tuo tarpu atsigavo, pasakė: „*Ciao,* Domenikai", ir išėjo iš *Gritti.*

Eidamas paskaičiavo, kad užtruks dvylika su puse minutės, kol pasieks tą vietą, į kurią jo tikroji meilė tikriausiai truputį pavėluos. Jis ėjo atsargiai, nespartindamas ir nelėtindamas žingsnio. Taip įveikė ir visus tiltus.

XXIV skyrius

Jo tikroji meilė sėdėjo prie stalo; ji atėjo tiksliai tada, kada buvo žadėjusi. Ryškioje rytmečio šviesoje, sklindančioje nuo užtvindytos aikštės, ji buvo graži kaip visuomet. Pasakė:

– Sėsk, Ričardai. Gerai jautiesi? Ar tikrai?

– Žinoma, – patvirtino pulkininkas. – Tu mano nuostabiausioji.

– Ar apėjai visas mūsų vietas turguje?

– Tik kai kurias. Nėjau ten, kur pardavinėja laukines antis.

– Dėkui.

– Nėr už ką, – tarė pulkininkas. – Vienas, be tavęs, aš niekada ten neinu.

– Tu manai, kad man nereikia važiuoti į medžioklę?

– Manau. Net neabejoju. Jei Alvaritas būtų norėjęs, būtų tave pakvietęs.

– Kaip tik dėl to, kad norėjo, galėjo ir nekviesti.

– Tai tiesa, – tarė pulkininkas ir susimąstė kelias sekundes. – Ko valgysi pusryčių?

– Iš ryto čia neskanu valgyti, ir man nepatinka aikštė, kai ji užtvindyta. Taip liūdna atrodo, ir balandžiai neturi kur patupėti. Čia būna smagu tik vėliau, kai ateina žaisti vaikai. Gal eisim pusryčiauti į *Gritti*?

– Tu tikrai nori?

– Noriu.

– Gerai. Pusryčiausime ten. Tiesa, aš jau pavalgiau.

– Tikrai?

– Dar išgersiu kavos su karštomis bandelėmis ar bent jau palaikysiu jas rankoje. Ar tu baisiai alkana?

– Baisiai, – prisipažino ji.

– Tada mes suruošime karališkus pusryčius, – pasakė pulkininkas. – Paskui tu dar ilgai nenorėsi išgirsti žodžio „pusryčiai“.

Jie nuėjo, o vėjas pūtė jiems į nugaras, ir jos plaukai plevėsavo kaip tikra vėliava; prisiglaudusi arčiau, ji paklausė:

– Ar tu myli mane ir dabar, tokioj šaltoj ir ryškioj Venecijos ryto šviesoj? Nes ji tikrai šalta ir ryški, tiesa?

– Aš myliu tave, o šviesa tikrai šalta ir ryški.

– Aš mylėjau tave visą naktį, kai slidinėjau tamsoje.

– Kaip tu slidinėjai?

– Visai paprastai, tik aplink buvo tamsu ir sniegas ne baltas, o juodas. Šliuoži sau slidėmis paprastai, sklandžiai, vienodu žingsniu.

– Tu slidinėjai visą naktį? Turėjai tolokai nuvažiuoti.

– Ne visą. Paskui gerai ir stipriai miegojau ir nubudau laiminga. Tu buvai šalia manęs ir miegojai kaip kūdikis.

– Aš nebuvau šalia ir nemiegojau.

– Užtat dabar tu šalia, – tarė ji, dar stipriau prisišliedama prie jo.

– Štai jau beveik atėjome.

– Taip.

– Beje, ar aš tau šiandien jau sakiau, kad myliu tave?

– Jau sakei. Bet pakartok dar sykį.

– Aš myliu tave, – pakartojo jis.

– Pareiškiu atvirai ir oficialiai.

– Pareikšk kaip nori, kad tik būtų tiesa.

– Teisingai galvoji, – tarė jis. – Tu gera, narsi, miela mergaitė. Kai užeisime ant tilto, pasuk galvą į šoną, kad plaukai plevėsuotų pavėjui.

– Tai nesunku, – tarė ji. – Tau patinka?

Jis žiūrėjo į jos profilį, į rytmetiškai gaivią odos spalvą, iškilią krūtinę po juodu megztiniu, į akis, primerktas nuo vėjo, ir pasakė:

– Taip. Man patinka.

– Labai džiaugiuosi, – tarė ji.

XXV skyrius

Gritti restorane *Gran Maestro* pasodino juos prie lango į Didįjį kanalą. Salėje daugiau nieko nebuvo.

Šį rytą *Gran Maestro* atrodė smagus ir visai sveikas. Jis visad stengdavosi nekreipti dėmesio nei į savo skrandžio opas, nei į širdies negalavimus. O kai jam nieko neskaudėdavo, būdavo gerai nusiteikęs.

– Jūsų rauplėtasis tėvynainis pusryčiauja savo viešbutyje, lovoje. Taip pranešė mano kolega, – pašnibždėjo jis pulkininkui. – Čia gali užeiti keli belgai. „Narsiausi iš jų buvo belgai“, – pacitavo jis. – Yra dar pora *pescecani*, žinot, iš kur jie atsibeldė. Bet jie visai išsisėmę ir tikriausiai ris kaip paršai savo kambaryje.

– Puikus raportas apie padėtį, – įvertino pulkininkas. – O reikalas štai koks, *Gran Maestro*, – aš jau padariau savo kambaryje tai, ką daro rauplėtasis ir ką ketina daryti *pescecani*. Bet ši dama...

– Ši mergaitė, – nutraukė jį *Gran Maestro*, plačiausiai šypsodamasis. Jo nuotaika buvo puiki, kadangi diena ką tik prasidėjo.

– Šita mergaičiukė nori papusryčiauti taip, kad paskui negalėtų nė pagalvoti apie pusryčius.

– Suprantu, – tarė *Gran Maestro*, pažvelgė į Renatą, ir širdis jam persivertė kūliais tarsi delfinas jūroje. Nuostabiai gražus tatai judesys, ir tik nedaugeliui žmonių šiame pasaulyje duota jį patirti.

– Ko norėtum valgyti, dukrele? – paklausė pulkininkas, žiūrėdamas į jos ankstyvą rytmetinį tamsų grožį, be jokių dažų.

– Visko.

– Bet kas tas viskas?

– Vietoj kavos – arbatos, o toliau – iš *Gran Maestro* atsargų.

– Viskas bus šviežia, dukrele, – pažadėjo *Gran Maestro.*

– Tik aš galiu vadinti ją dukrele.

– Aš nuoširdžiai pasakiau, – tarė *Gran Maestro.* – Mes galime paruošti arba *fabricar*[1] *rognons*[2], užkeptus su pievagrybiais, surinktais mano pažįstamų žmonių, išaugintais drėgnuose rūsiuose. Galiu atnešti omletą su trumais, išknistais didžiai pasižymėjusių kiaulių. Arba tikro kanadiško bekono, atgabento iš pačios Kanados.

– Kad ir kur ta Kanada būtų, – smagiai pabaigė mergina, nepuoselėdama jokių iliuzijų.

– Kad ir kur būtų, – rimtai pakartojo pulkininkas. – Velniai nematė, bet aš puikiausiai žinau, kur ji yra.

– Jau reikėtų baigti juokus ir susirūpinti pusryčiais.

– Aš irgi taip manau, jeigu tai nebus labai nekuklu.

– O man prašom valpoličelio iš didžiojo butelio.

– Daugiau nieko?

– Porciją to tariamojo kanadiško bekono, – tarė pulkininkas.

Jis pažvelgė į merginą, o kadangi dabar jie buvo vieni, tarė:

– Kas gero, brangiausioji?

– Prisipažįstu – labai noriu valgyti. O tau ačiū, kad taip ilgai buvai geras.

– Man buvo nesunku, – pasakė pulkininkas itališkai.

[1] Pagaminti (isp.).
[2] Inkstai *(pranc.).*

XXVI skyrius

Juodu sėdėjo prie stalo ir stebėjo nerimastingas rytmečio spalvas ties kanalu. Saulės spindulių paliesta, ryto pilkuma nusidažė gelsvai, ir potvynio vandenys tebesišiaušė bangomis.

– Mama sako, kad ji negali ilgai išbūti Venecijoje, nes čia nėra medžių, – tarė mergina. – Dėl to ji dažnai važiuoja į kaimą.

– Visi dėl to važiuoja į kaimą, – pasakė pulkininkas. – Mes galėtume pasisodinti medžių, jei rastume namą su sklypeliu žemės.

– Man labiausiai patinka Lombardijos tuopos ir platanai, o šiaip apie medžius beveik nieko neišmanau.

– Man jie irgi patinka, ir dar kiparisai, ir kaštonai. Tikrieji ir paprastieji kaštonai. Bet medžių tu niekada nepamatysi, dukrele, kol mudu nenuvažiuosime į Ameriką. Ten pamatysi ir veimutinę, ir geltonąją pušį!

– Pamatysime jas, kai keliausime po Ameriką, o sustosime tose vietose, kurios vadinamos degalinėmis ar patogumais, kaipgi jos vadinamos?

– Turistinėmis bazėmis ir kempingais, – pasakė pulkininkas. – Į pastaruosius užsuksime, bet tik ne nakčiai.

– Įsivaizduok, kaip smagu, – privažiuoji prie tokių patogumų, pakloji ant stalo pinigus ir šūkteli Makui, kad pripiltų benzino ir patikrintų tepalus, visai kaip amerikietiškose knygose ar filmuose.

– Tai degalinės.

– O kas tada yra patogumai?

– Ten eini, kai užsinori...

– O, – tarė mergina ir nukaito. – Atsiprašau. Aš taip noriu išmokti amerikietiškai, o vis darau bjauriausias klaidas, kaip ir tu kartais, kalbėdamas itališkai.

– Mūsų kalba nesunki. Ir kuo toliau į Vakarus, tuo ji paprastesnė ir lengvesnė.

Gran Maestro atnešė valgius; nors jie ir buvo uždangstyti sidabriniais dangčiais, bematant pakvipo keptu kumpiu ir inkstais, padvelkė tamsiu, dusliu troškintų grybų kvapu.

– Puikiai atrodo, – tarė mergina. – Labai jums ačiū, *Gran Maestro.* O dabar pakalbėsiu amerikietiškai, gerai? – paklausė ji pulkininką. Ir šūktelėjo *Gran Maestro,* lengvai mostelėjusi į jį pirštu lyg rapyra: – Viską brauk čionai, brolau. Prisišveisim atsakančiai.

Į tai *Gran Maestro* atsakė:

– Ačiū, panele.

– O gal reikėjo sakyti ne prisišveisim, bet prisitašysim? – paklausė mergina pulkininką.

– Galima ir taip, ir taip.

– Ar Vakaruose taip kalbėdavo, kai tu buvai mažas? Ką ten sako pusryčiaujant?

– Mums pusryčius paduodavo, tiksliau, pasiūlydavo, virėjas. Jis sakydavo: „Šen prie stalo, šunsnukiai, arba ištrenksiu viską laukan“.

– Man reikia išmokti šitą frazę ir pasakyti ją savo dvare. Kada nors, kai atsilankys anglų pasiuntinys su savo nuobodžia žmona, pamokysiu mūsų liokajų taip juos pakviesti pietų: „Šen prie stalo, šunsnukiai, arba ištrenksiu viską laukan“.

– Jis nesugebės to įvertinti, – tarė pulkininkas. – Bet šiaip ar taip – eksperimentas būtų įdomus.

– Pamokyk mane, ką galėčiau amerikietiškai pasakyti raupletajam, jeigu jis kartais ateitų. Aš pakuždėčiau jam į ausį, tarsi skirdama pasimatymą, kaip anksčiau darydavo damos.

– Viskas priklausys nuo to, kaip jis bus nusiteikęs. Jeigu pasirodys labai prislėgtas, gali jam sušnibždėti: „Klausyk, Makai, neapsikiaulink, parodyk, ką gali“.

– Žavu, – tarė ji ir pakartojo frazę iš Idos Liupino išmoktu balsu.

– Ar galiu taip pasakyti *Gran Maestro?*

– Žinoma. Kodėl gi ne? *Gran Maestro!*

Gran Maestro priėjo ir mandagiai pasilenkė prie jų.

– Klausyk, Makai, neapsikiaulink, parodyk, ką gali, – išpyškino mergina.

– Iš tiesų, – pasakė *Gran Maestro.* – Dėkui, kad taip nedviprasmiškai man priminėte.

– Jeigu tas tipas ateis, ir tu norėsi ką nors pasakyti, sušnibždėk jam į ausį, kai jis pavalgys: „Nusišluostyk kiaušinienę, Džekai, kad nevarvėtų per barzdą, ir tegu tavo čia nė kvapo nelieka“.

– Aš atsiminsiu ir namie pasipraktikuosiu.

– Ką veiksime po pusryčių?

– Gal užlipsime į viršų pasižiūrėt į paveikslą, ar jis ko nors vertas, tiksliau sakant, ar jis kam nors tikęs dienos šviesoje?

– Galim, – tarė pulkininkas.

XXVII skyrius

Kambarys viršuje jau buvo sutvarkytas, ir pulkininkas, tikėjęsis rasti ten netvarką, buvo labai patenkintas.

– Atsistok šalia portreto, – tarė jis. Ir pridūrė prisiminęs: – Prašom atsistoti.

Ji atsistojo šalia, ir jis pasižiūrėjo iš tos pačios vietos, iš kurios buvo žiūrėjęs naktį.

– Negalima, žinoma, nė lyginti, – pasakė jis. – Aš nekalbu apie panašumą. Panašumas neapsakomas.

– O tu norėjai mus palyginti? – paklausė mergina, atlošdama galvą ir nesitraukdama nuo portreto; ji vilkėjo tuo pačiu juodu megztiniu, su kuriuo buvo nutapyta.

– Ne, kur ten. Bet praeitą naktį ir auštant aš kalbėjausi su portretu tarsi su tavim pačia.

– Labai miela girdėti, tai liudija, jog portretas buvo šiek tiek naudingas.

Juodu dabar gulėjo lovoje, ir mergina paklausė:

– Ar tu niekada neuždarai langų?

– Ne. O tu?

– Tik kai lyja. Įdomu, ar mudu labai panašūs?

– Nežinau. Neturėjome ganėtinai progų sužinoti.

– Mudu niekada neturėjome jokių progų. Bet man pasisekė – aš pažinau tave.

– Pažinai, ir kas iš to? – paklausė pulkininkas.

– Nežinau. Bet tikriausiai aš laimingesnė už kitus žmones.

– Žinoma. Mes stengsimės būti laimingesni. Tik aš nenoriu mažos laimės. Nors kartais turi ir tuo pasitenkinti.

– O dėl ko tu labiausiai sielvartauji?

– Kad man įsakinėja kiti, – tarė jis. – O tu?

– Dėl tavęs.

– Aš nenoriu, kad dėl manęs sielvartautum. Ne sykį elgdavausi kaip paskutinis šunsnukis, bet niekada kiti dėl manęs nesielvartavo.

– O dabar aš sielvartauju.

– Ką padarysi, – tarė jis. – Tegu bus taip.

– Gerai, kad tu neprieštarauji. Šį rytą tu labai geras. Man gaila, kad viskas taip susiklostė. Apkabink mane stipriai stipriai, ir nekalbėkim, negalvokim apie tai, kad viskas galėjo būti kitaip.

– Žinai, dukrele, tai vienas iš nedaugelio dalykų, kuriuos aš moku.

– Tu labai daug visko moki. Nekalbėk taip apie save.

– Na, žinoma, – tarė pulkininkas. – Aš moku eiti į ataką ir moku trauktis, o ką dar?

– Tu daug žinai apie dailę, apie knygas ir apie gyvenimą.

– Nedidelis nuopelnas. Tiesiog žiūriu į paveikslus be prietarų, skaitau knygas ir stengiuosi jas suprasti, na, dar gyvenu, ir tiek.

– Labai prašau, nenusivilk munduro.

– Gerai.

– Tu viską padarai, kai aš pasakau „prašau".

– Esu daręs ir be „prašau".

– Nelabai dažnai.

– Nelabai, – sutiko pulkininkas. – „Prašau" yra malonus žodis.

– Prašau, prašau, prašau.

– *Per piacere*[1]. Skamba labai gražiai. Būtų gerai, kad mes visuomet kalbėtume itališkai.

– Tamsoje galim. Tačiau yra dalykų, kurie geriau skamba angliškai. „Aš myliu tave, mano paskutine, tikroji ir vienintele meile", – pacitavo ji. – „Kai alyvos paskutinės mūsų sode nužydėjo." „Iš mažo lopšelio, taip meiliai liūliavusio." „Šen prie stalo, šunsnukiai, arba ištrenksiu viską laukan." Ar norėtum tą išgirsti kitomis kalbomis, Ričardai?

– Ne.

– Prašau, pabučiuok mane dar sykį.

– Galima apsieiti ir be „prašau".

– Ko gera, baigsis tuo, kad tu galėsi apsieiti ir be manęs. Jeigu tu numirsi, tai nors tiek gerai, kad negalėsi manęs pamesti.

[1] Prašau, malonėk *(ital.)*.

– Šiurkščiai, – tarė pulkininkas. – Galėtumei pakontroliuoti, ką sako daili burnelė.

– Aš būnu šiurkšti tada, kai tu būni šiurkštus, – atrėmė ji. – Juk tu pats nori, kad būčiau bent kiek panaši į tave.

– Aš noriu, kad būtum kaip tik tokia, kokia esi, ir myliu tave karštai, ir visada mylėsiu, kol būsiu gyvas.

– Kartais tu moki nuostabiai pasakyti malonų dalyką. Ar galiu paklausti, kodėl tu išsiskyrei su žmona?

– Ji buvo labai ambicinga, o aš dažnai turėdavau išvažiuoti.

– Tu nori pasakyti, kad ji tave paliko iš ambicijos, nors tave šaukdavo iš namų vien tik pareigos?

– Žinoma, – tarė pulkininkas; jis stengėsi prisiminti praeitį be kartėlio. – Ambicijos ji turėjo daugiau už Napoleoną, o talento – kaip vidutinė gimnazistė.

– Gal ir taip, – sutiko mergina. – Nebekalbėkime apie ją. Gailiuosi, kad paklausiau. Ji tikriausiai labai apgailestauja, kad nebegyvena su tavim.

– Visai ne. Joje per daug tuštybės ir nėra vietos apgailestavimams, ir ištekėjo ji už manęs norėdama suartėti su kariškių sluoksniais, užmegzti ryšius, naudingus tam darbui, kurį ji vadino savo profesija arba savo menu. Ji buvo žurnalistė.

– Bet tai pasibaisėtini žmonės, – tarė mergina.

– Sutinku.

– Kaip tu galėjai vesti žurnalistę ir kodėl neuždraudei jai to darbo?

– Sakiau tau, kad esu padaręs klaidų, – pasakė pulkininkas.

– Kalbėkim apie ką nors malonaus.

– Kalbėkim.

– Bet tai baisu. Kaip tu galėjai žengti tokį žingsnį?

– Pats nežinau. Galėčiau viską smulkiai tau papasakoti, bet tiek to.

– Gerai, tiek to. Bet aš nė sapnuot nesapnavau, kad taip siaubingai galėjo atsitikti. Dabar tu nieko panašaus nepadarytum, tiesa?

– Prižadu nepadaryti, mano mieliausioji.

– Tu juk nesusirašinėji su ja?

– Žinoma, ne.

– Ir niekada nepapasakosi jai apie mus, kad ji, neduokdie, neaprašytų mūsų?

– Ne. Kadaise esu jai šį tą papasakojęs, ir ji aprašė. Bet tai buvo kitoje šalyje, be to, toji kekšė jau numirusi.

– Tikrai numirusi?

– Negyva kaip patsai Febas. Bet ji pati to dar nežino.

– Ką darytum, jei mudu, eidami drauge per *Piazza,* susitiktume ją?

– Pasižiūrėčiau kaip į tuščią vietą, kad ji suprastų, kokia yra negyva.

– Dėkui, – padėkojo mergina. – Žinok, kad jaunai merginai, visai dar neturinčiai patyrimo, baisiai sunku lygintis su kita moterimi ar kitos moters atminimu.

– Nėra jokios kitos moters, – tarė pulkininkas, ir jo akyse atsispindėjo graudumas ir praeitis. – Ir kitos moters atminimo nėra.

– Labai ačiū, – tarė mergina. – Kai žiūriu į tave – tikiu tavimi. Tik prašau, niekada taip nežiūrėk į mane ir niekada taip negalvok.

– Tai gal pagaukim ją ir pakarkim ant sausos šakos? – pasiūlė pulkininkas, laukdamas pritarimo.

– Ne. Pamirškim ją.

– Ji jau pamiršta, – pasakė pulkininkas.

Keista, bet taip ir buvo. Keista, nes ką tik ji stovėjo šalia jų ir vos nesukėlė panikos. O tai yra užvis keisčiausia, pagalvojo pulkininkas. Jis žinojo, ką reiškia pasiduoti panikai.

Bet dabar jos nebėra, nėra ir nebus niekada, ji išguita iš atminties, išvyta kaip piktoji dvasia, ir tai liudija vienuolika nuorašų, prie kurių pridėti ir oficialaus notaro patvirtinto skyrybų liudijimo trys egzemplioriai.

– Aš pamiršau ją, – tarė pulkininkas. Ir tai buvo tikra tiesa.

– Aš taip džiaugiuosi, – tarė mergina. – Nesuprantu, kodėl ją buvo įleidę čia, į viešbutį.

– Mudu labai panašūs, – pasakė pulkininkas. – Tik tuo nereikia taip pašėlusiai piktnaudžiauti.

– Gali pakarti ją, jeigu nori, nes per ją mudu negalim susituokti.

– Aš pamiršau ją, – pakartojo pulkininkas. – Gal vieną gražią dieną, įdėmiau pasižiūrėjusi į veidrodį, ji pati pasikars.

– Nelinkėsiu jai blogo dabar, kai jos jau nebėra mūsų kambaryje. Bet aš esu tikra venecijietė, todėl norėčiau, kad ji būtų mirusi.

– Aš taip pat, – tarė pulkininkas. – O kadangi ji vis dėlto gyva, pamirškime ją amžinai.

– Amžinai ir amžių amžiams, – tarė mergina. – Tikiuosi, kad aš taisyklingai ištariau. O ispaniškai tai būtų *para sempre.*

– *Para sempre* ir dar kaip tik nori, – tarė pulkininkas.

XXVIII skyrius

Jie gulėjo tylėdami, ir pulkininkas jautė plakančią jos širdį. Taip gera klausyti širdies plakimo po juodu megztiniu, kurį numezgė kažkas šeimoje, ir jausti ant sveikosios rankos ilgų

tamsių plaukų svorį. Bet jie visai nesunkūs, pagalvojo jis, jie lengvesni už pūką. Ji gulėjo tyli, pilna meilės, ir visa širdimi jautė nenutraukiamą ryšį. Jis bučiavo jos lūpas švelniai ir godžiai, o paskui staiga viskas apmirė, liko tik pats tobuliausias ryšys.

– Ričardai, – tarė ji. – Man gaila, kad viskas taip.

– Niekada nesigailėk, – pratarė pulkininkas. – Niekada neskaičiuok nuostolių, dukrele.

– Pakartok.

– Dukrele.

– Ar papasakosi man ką nors smagaus, kad galėčiau galvoti apie tai visą savaitę, ir dar apie karą, kad daugiau išmanyčiau.

– Apie karą nereikia.

– Reikia. Man reikia daugiau išmanyti.

– Man taip pat, – tarė pulkininkas. – Tik ne apie manevrus. Žinai, sykį vienas mūsų karininkas, generolas, kažkokiu būdu gavo manevrų planą. Jis iš anksto žinojo kiekvieną priešo žingsnį ir suveikė taip puikiai, kad buvo pakeltas aukščiau už daugelį gabesnių žmonių. Štai kodėl vienu metu mus taip lupo. Būtent todėl ir dar dėl to, kad mes labai branginame savaitgalio poilsį.

– Ir dabar savaitgalis.

– Žinau, – pasakė pulkininkas. – Aš dar moku suskaičiuoti iki septynių.

– Bet tu ant visų širsti?

– Visai ne. Tiesiog aš išgyvenau pusšimtį metų ir daug ką suprantu.

– Papasakok dar ką nors apie Paryžių, man bus gera visą savaitę galvoti apie tave ir Paryžių.

– Dukrele, kodėl tu visą laiką suki man galvą dėl to Paryžiaus?

– Aš buvau Paryžiuje ir vėl ten važiuosiu, todėl noriu kuo daugiau apie jį sužinoti. Tai puikiausias miestas pasaulyje po Venecijos, ir man norisi žinoti apie jį ką nors tikro.

– Nuvažiuosime ten drauge, tada tau papasakosiu.

– Dėkui. Bet papasakok truputėlį, kad užtektų šiai savaitei.

– Man rodos, aš jau sakiau, kad Leklerkas buvo kietakaktis iš aukštuomenės. Akiplėšiškai drąsus, neapsakomai ambicingas. Ir, kaip sakiau, jis jau miręs.

– Taip, sakei.

– Žmonės sako: apie mirusius arba gerai, arba nieko. Bet aš manau, kad dabar pats laikas pasakyti apie juos teisybę. Apie mirusį nesu pasakęs to, ko nebūčiau galėjęs pasakyti jam gyvam esant. Tiesiai į akis, – pridūrė jis.

– Nekalbėkime apie jį. Mano mintyse jis jau degraduotas.

– Tai ko tada nori – romantiškų istorijų?

– Taip, prašau. Iliustruoti žurnalai sugadino mano skonį. Bet dabar, kol tavęs nebus, visą savaitę skaitysiu Dantę. Kiekvieną rytą eisiu į pamaldas. Gal tai padės.

– O prieš pietus užsuk „Pas Harį“.

– Užsuksiu, – pasakė ji. – Papasakok ką nors romantiška.

– Ar tau neatrodo, kad būtų geriau pamiegoti?

– Kaip galima miegoti, kada tiek mažai mums beliko laiko? Geriau pagulėkim, – tarė ji ir veidu taip įsirėmė jam į pasmakrę, kad jis net turėjo atlošti galvą.

– Gerai, papasakosiu.

– Tik pirmiausia duok ranką. Aš paskui jausiu ją visą laiką – kai skaitysiu Dantę ar šiaip ką veiksiu.

– Dantė buvo bjaurus tipas. Dar geresnės nuomonės apie save nei Leklerkas.

– Girdėjau. Bet rašė jis visai nebjauriai.

– Taip. Ir Leklerkas kariavo nebjauriai. Puikiai kariavo.

– Pasakok.

Jos galva gulėjo jam ant krūtinės, ir pulkininkas paklausė:

– Kodėl nenorėjai, kad nusivilkčiau mundurą?

– Man patinka jausti sagas. Ar tai blogai?

– Trenk mane perkūnas, niekada nebūčiau pagalvojęs, – tarė pulkininkas. – Ar daug kareivių buvo tavo šeimoje?

– Visi, – atsakė ji. – Kariaudavo ir kariaudavo. Be to, buvo pirklių, o keli, kaip žinai, buvo Venecijos dožai.

– Bet jie visi kariavo?

– Visi. Kiek aš žinau.

– Puiku, – tarė pulkininkas. – Tada aš tau pripasakosiu visokios velniavos, ko tik panorėsi.

– Aš noriu ko nors romantiška. Kaip iliustruotuose žurnaluose arba dar romantiškiau.

– Kaip *Domenica Del Corriere* ar *Tribūna Illustrata?*

– Romantiškiau, jeigu galima.

– Pirmiau pabučiuok mane.

Ji pabučiavo jį švelniai, stipriai ir beviltiškai, ir pulkininkas negalėjo galvoti nei apie mūšius, nei apie romantiškus ar nepaprastus nuotykius. Jis galvojo tik apie ją, jautė ją prigludusią ir galvojo, kaip artimai siejasi gyvenimas su mirtimi palaimingą akimirką. Ir kas gi po velnių yra toji palaimos akimirka, koks jos laipsnis ir kokiems daliniams ji priklauso? Jis jautė jos juodą megztinį. Kas ją išmokė taip santūriai elgtis, taip jautriai reaguoti, iš kur tasai nepaprastas orumas, pasiaukojimas, vaikiška išmintis? Taip, aš galėjau turėti tą palaimą, tačiau ištraukiau kortą su kaukolės ženklu.

Mirtis – baisus mėšlas, galvojo jis. Ji ateina tokiomis smulkiomis skeveldromis, kad nė nesuprasi, kas čia atsitiko. Kartais

ji būna žvėriškai bjauri. Ji gali ateiti su nevirintu vandeniu, su blogai užtrauktu tinkleliu nuo moskitų, ji gali ateiti su smarkiu, iki baltumo įkaitusio mūšio trenksmu, prie kurio buvome taip įpratę. Ji ateina su negarsiu klektelėjimu, po kurio pasigirsta automato serija. Ji ateina su lekiančios granatos rūkstančia kreive arba skardžiai žlegtelėjančia mina.

Aš mačiau, kaip ji ateina, ištrūkusi iš minosvaidžio, išrietusi keistą lanką. Ji ateina su metaliniu dūžtančio automobilio garsu ar tiesiog paslydus padangoms.

Žinau, kad daugelį ji ištinka lovoje kaip meilės antipodas. Kone visą gyvenimą praleidau jos kaimynystėje ir skirstyti ją kitiems buvo mano amatas. Bet ką dabar papasakoti mergaitei tokį šaltą vėjuotą rytmetį *Gritti* viešbutyje?

– Ką tu norėtum sužinoti, dukrele? – paklausė jis.

– Viską.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Buvo taip.

XXIX skyrius

Jie gulėjo ant kietos, tvarkingai paklotos lovos, stipriai prisiglaudę vienas prie kito; galvą ji laikė jam ant krūtinės, jos plaukai buvo išsidraikę ant seno, gysloto pulkininko kaklo. Jis pasakojo:

– Mes išsilaipinome, nepatyrę didelio pasipriešinimo. Tikrieji priešo įtvirtinimai buvo kitoje vietoje. Mes turėjome užmegzti ryšį su oro desantu, užimti keletą miestų, ten įsitvirtinti. Paskui užėmėme Šerbūrą. Tai buvo nelengva, reikėjo veikti labai operatyviai, ir vadovavo mums generolas, pramintas Džo Žaibu, apie kurį tikriausiai niekad nesi girdėjusi. Geras generolas.

– Pasakok toliau. Tu man esi minėjęs Džo Žaibą.

– Po Šerbūro mes pasidarėme turtuoliai. Aš pasiėmiau tik admirolišką kompasą, kadangi turėjau nedidelį motorinį laivelį Čizepiko įlankoje. Mums atiteko visas vermachto užgrobtas martelis, o kai kas dar prisigraibė iki šešių milijonų vokiečių išleistų prancūziškų markių. Jos tik prieš metus išimtos iš apyvartos, o tuomet už penkiasdešimt galėjai gauti dolerį, ir tie, kurie įsigudrino pasiųsti tuos dolerius namo per karinės prekybos tarnybą, o kartais net ir per savo generalinius štabus, šiandien vietoj dviračių važinėja limuzinais. Aš nieko nesu pavogęs, tik kompasą, nes maniau, kad be reikalo vogdamas gali užsitraukti nelaimę. Bet konjaką gėriau ir laisvomis valandėlėmis mokiausi naudotis kompasu. Tas kompasas buvo mano vienintelis draugas, o telefonas – visas gyvenimas. Ryšių pas mus buvo tuomet daugiau negu Teksase kekšių.

– Pasakok toliau, tik pasistenk sakyti kuo mažiau šiurkščių žodžių. Aš tų žodžių nesuprantu ir nenoriu suprasti.

– Teksasas – didelė valstija, – tęsė pulkininkas. – Štai kodėl aš paėmiau pavyzdžiu ją ir jos gyventojų moteriškąją dalį. Aš negalėjau pasakyti „daugiau negu Vajominge kekšių“ – ten jų bus gal trisdešimt, bet gal, velniai žino, ir penkiasdešimt tūkstančių, o vielos buvo begalės, ją vis reikėjo tiesti, paskui vynioti, paskui vėl tiesti.

– Toliau.

– Dabar pereisime prie prasiveržimo, – pasakė pulkininkas. – Jeigu tau nuobodu – sakyk.

– Ne.

– Taigi apie tą šlykštų prasiveržimą, – kalbėjo toliau pulkininkas. Jis dabar buvo atsigręžęs veidu tiesiai į ją, ir jo pasakojimas jau nebuvo paprastas pasakojimas – jis virto išpažintimi.

– Pirmąją dieną atskrido jų aviacija ir užpylė mus tokiais žaisliukais, kad sumaišė mūsų vadovybei visus posmus, ir mūšis buvo atidėtas. Mes buvome pasirengę prasiveržimui, bet jis buvo atidėtas. Reikia manyti, ji žinojo, ką darė. Aš labai myliu mūsų aukštuosius vadus – kaip kirvis myli akmenį.

– Pasakok viską ir neširsk.

– Nusprendė, kad aplinkybės nepalankios, – kalbėjo pulkininkas. – Taigi kitą dieną mes išėjom į žygį, kaip sako mūsų pusbroliai anglai, kurie negalėjo prasimušti nė pro šlapią rankšluostį, ir tąsyk žydrojoje padangėje pasirodė mūsų aviacija. Kai mes pamatėme pirmuosius lėktuvus, kiti dar kilo nuo žalia žole apaugusio lėktuvnešio, vadinamo „Anglija". Jie skrido spindintys, šviesūs ir gražūs, jau nusigramdę pirmųjų dienų dengiamąją spalvą, o gal jie nė nebuvo nudažyti. Neatmenu, negaliu tiksliai pasakyti. Šiaip ar taip, dukrele, jų virtinė driekėsi rytuose toli, kiek tik galėjo užmatyti akys. Ji buvo panaši į didelį traukinį. Jie skrido aukštai danguje, ir net sunku apsakyti, kokie buvo gražūs. Aš pasakiau savo štabo žvalgybos viršininkui, kad juos galima būtų pavadinti „Valhalos ekspresu". Tau nenusibodo?

– Ne. Aš, rodos, matau tą „Valhalos ekspresą". Tiek daug mes niekada nesame matę. Bet šiaip lėktuvų matydavom. Ne vieną kartą.

– Mes buvom už dviejų tūkstančių jardų nuo tos vietos, kur turėjome prasilaužti. Ar tu žinai, dukrele, ką reiškia du tūkstančiai jardų kare, kai eini į ataką?

– Ne. Iš kur aš galiu žinoti?!

– Tada „Valhalos ekspreso" pirmagalis išmetė spalvotus dūmų kamuolius, apsigręžė ir nuskrido atgal. Tos dūmų bombos buvo numestos labai tiksliai ir aiškiai parodė vietą, kur yra

bošų pozicijos. Geros buvo tos pozicijos, ir, ko gera, nebūtume bošų iš jų išmušę be to įspūdingo ir vaizdingo reginio, kurį paskui išvydome. Netrukus, dukrele, kitos „Valhalos ekspreso“ grupės išmetė ant bošų galvų viską, ką tik buvo galima išmesti ten, kur jie buvo įsitvirtinę, kur jie ketino mus sulaikyti. Vėliau toji vieta atrodė kaip po žemės drebėjimo, ir mūsų paimti belaisviai virpėjo tarsi maliarijos ištikti. Jie buvo labai narsūs, tie vyrukai iš šeštosios parašiutininkų divizijos, bet visi jie virpėjo ir niekaip negalėjo susitvardyti, nors ir kaip stengėsi. Tai mat, bombarduota buvo gerai. Mums kaip tik to ir reikėjo. Tegu priešas dreba nuo mūsų tiesos ir mūsų galios. Trumpai kalbant, dukrele, vėjas pūtė iš rytų ir ėmė nešti tuos dūmus atgal, mūsų link, sunkieji bombonešiai bombardavo dūmų juostą, o dūmų juosta jau buvo virš mūsų galvų. Todėl jie ėmė bombarduoti mus lygiai taip, kaip buvo bombardavę bošus. Pirmiausia pasidarbavo sunkieji bombonešiai, ir nė vienam iš mūsiškių nereikės aiškinti, kas yra pragaras. Paskui, kad ataka geriau pasisektų ir abiejose pusėse liktų kuo mažiau žmonių, užskrido pussunkiai bombonešiai ir išmetė bombas ant visko, kas dar buvo likę. Ir tik tada, kai išsidriekęs visu savo gražumu ir didybe nuo tos vietovės Prancūzijoje per visą Angliją, ekspresas „Valhalos ekspresas“ nuskrido namo, mes prašliaužėme.

Jeigu žmogus turi sąžinę, tarė sau pulkininkas, jam vertėtų kartais pagalvoti apie karinę aviaciją.

– Paduok man taurę valpoličelio, – tarė pulkininkas ir pridūrė atsiminęs, – prašom paduoti. Atleisk man ir atsigulk patogiau, katyte. Tu pati prašei pasakoti.

– Aš ne katytė. Matyt, supainiojai mane su kuo nors.

– Tiesa. Tu mano paskutinė, tikroji ir vienintelė meilė. Ar ne? Bet tu juk pati prašei pasakoti.

– Prašau, pasakok, – tarė mergina. – Aš norėčiau būti tavo katytė, jeigu žinočiau kaip. Bet aš esu tik mergina, venecijietė ir myliu tave.

– O aš tave, – pasakė pulkininkas. – Taip ir užrašysime. O tą žodelį aš tikriausiai įsikandau Filipinuose.

– Tikriausiai, – tarė mergina. – Bet geriau aš būsiu tiesiog tavo mergina.

– Tu ir esi mano mergina, – patvirtino pulkininkas. – Nuo kojų iki galvos su visais priedais.

– Nebūk šiurkštus, – pasakė ji. – Ir mylėk mane iš visos širdies, ir pasakok viską kuo atviriausiai, tik jokiu būdu negadink sau nuotaikos.

– Aš pasakosiu atvirai, – tarė jis. – Stengsiuos pasakoti kuo atviriausiai, o su nuotaika – ką darysi. Geriau, kad tu išgirsi tuos dalykus iš manęs, jeigu tau taip įdomu, negu perskaitysi kokioje knygiūkštėje su pretenzingais viršeliais.

– Nebūk šiurkštus, gerai? Tik pasakok atvirai ir laikyk mane stipriai apkabinęs, ir pasakok atvirai, kol nurims širdis, jeigu tai apskritai įmanoma.

– Mano širdis rami, – tarė jis. – Tik tų bombonešių negaliu ramiai prisiminti. Aš ne prieš, jeigu jie darbuotųsi ten, kur reikia, net jei ir savas žūtų. Bet sausumos kariuomenei paremti reikia žmogaus, panašaus į Pitą Kesadą. Tik toks gali gerai įkrėsti jiems į pasturgalį.

– Susimildamas...

– Jeigu tu kada nors norėsi pamesti mane, sumautą tipą, tai tas vyrukas tave smarkiai parems.

– Tu visai ne sumautas, nors nežinau, ką tai reiškia, ir aš myliu tave.

– Būk gera, paduok man dvi tabletes iš to buteliuko ir įpilk valpoličelio, kurio taip ir pamiršai įpilti, ir aš tau papasakosiu, kaip buvo toliau.

– Nereikia. Visai nereikia pasakoti apie tai, nes dabar aš matau, kad tau nesveika prisiminti. O ypač tos dienos, kai pasirodė „Valhalos ekspresas“. Aš juk ne kokia inkvizitorė, jeigu taip galima pavadinti moteriškosios giminės inkvizitorių. Geriau pagulėkim ramiai ir pažiūrėkim pro langą – matysim, kas dedasi mūsų Didžiajame kanale.

– Gal taip ir geriau. Ir kas kam darbo dėl šito prakeikto karo?

– Gal mums, man ir tau, – tarė ji ir paglostė jam galvą. – Štai dvi tabletės iš kampuotojo buteliuko. O štai ir vynas. Atsiųsiu tau geresnio iš mūsų dvarų. Pamiegokim truputį, gerai. Būk gerutis, ir mes gulėsime ir mylėsimės. Padėk čia savo ranką.

– Sveikąją ar sužeistąją?

– Sužeistąją, – tarė mergina. – Tą, kurią myliu ir apie kurią turėsiu galvoti visą savaitę. Juk negalėsiu jos laikyti prie savęs kaip tu brangakmenius.

– Padėjau juos į seifą, – tarė pulkininkas. Ir pridūrė: – Tavo vardu.

– Miegokim ir nekalbėkim apie jokius materialius reikalus, apie jokius sielvartus.

– Velniop sielvartus, – tarė pulkininkas; jo akys buvo užmerktos, o galva lengvai ilsėjosi ant juodojo megztinio, kuris dabar buvo jo tėvynė. Po šimts, pagalvojo jis, juk reikia turėti kokią nors tėvynę. Manoji čia.

– Kodėl tu ne prezidentas? – paklausė mergina. – Tu būtum puikus prezidentas.

– Aš – prezidentas? Kai man buvo šešiolika, tarnavau Montanos valstijos nacionalinėje gvardijoje. Bet kaip gyvas nenešiojau varlikės pakaklėj ir niekada nebuvau nevykėlis galanterininkas. Žodžiu, neturiu jokių prezidentiškų požymių. Negalėčiau net opozicijai vadovauti, nors man ir nereikėtų sėsti ant telefonų knygos, pozuojant fotografui. Nesu taip pat iš tų generolų, kurie neuostė parako. Po šimts, aš net nepriklausau VJEPŠui – Vyriausiajam jungtinių ekspedicinių pajėgų štabui. Negalėčiau būti net solidus valstybės veikėjas. Nesu dar tiek nusenęs. Dabar mus valdo padugnės. Mus valdo drumzlės, kokias gali pamatyti pripliurzotame alaus bokale, kur kekšės kaišioja savo cigaretes. Patalpa dar neišvalyta, ir trečiarūšis muzikantas dar kliunkina išsiderinusią dėžę.

– Nesuprantu, nes prastai moku amerikietiškai. Bet skamba siaubingai. O tu neširsk dėl to. Leisk man širsti už tave.

– O tu žinai, kas yra nevykėlis galanterininkas?

– Ne.

– Tai ne koks nesusipratimas. Mūsų krašte tokių daugybė. Bent jau po vieną kiekviename mieste. Ne, dukrele, aš esu paprastas kareivis, didžiausias pasaulyje juodadarbis. Kandidatas į Arlingtoną, jeigu kūnas bus sugrąžintas šeimai. Mat šeima turi teisę pasirinkti kapines.

– Arlingtono kapinės geros?

– Nežinau, – atsakė pulkininkas. – Dar nebuvau ten palaidotas.

– Kur tu norėtum būti palaidotas?

– Aukštai kalnuose, – pasakė pulkininkas, akimirksniu apsisprendęs. – Bet kurioje aukštumoje, kur mušėme priešą.

– Manau, kad turėtum būti palaidotas Grapoje.

– Nuošalioj vietoj, bet kurioj sviedinių išraustoj atšlaitėj, ir kad virš manęs žmonės vasarą ganytų bandas.

– Žmonės laiko ten gyvulius?

– Žinoma. Gyvulius visur laiko, kur vasarą gera žolė, ir tvirtai suręstos kalnų merginos iš tvirtai suręstų trobų, – kurioms nebaisios žiemos pūgos, – rudenį, kai gyvuliai nuvaromi žemyn, spendžia spąstus lapėms. O gyvuliai maitinasi šienu iš kupetų.

– Ar tau nepatinka Arlingtonas arba Per Lašezas, arba mūsiškės, vietinės kapinės?

– Tas apgailėtinas lavonynas?

– Žinau, tos kapinės pati bjauriausia vieta mūsų mieste. Tiksliau, didmiestyje. Iš tavęs išmokau didelius miestus vadinti tiesiog miestais. Bet aš pasirūpinsiu, kad būtum palaidotas ten, kur tau patinka, o jei norėsi, pati atgulsiu šalia tavęs,

– Nenorėsiu. Į tokią vietą žmogus eina vienas. Kaip į tualetą.

– Nebūk šiurkštus.

– Aš norėjau pasakyti, kad man būtų labai gera šalia tavęs. Bet mirtis yra grynai asmeniškas ir šlykštus dalykas.

Jis nutilo, pagalvojo ir pasakė labai tvirtai, nors visai ne į temą:

– Ne. Tu ištekėk, pagimdyk penkis sūnus ir visus pavadink Ričardais.

– Liūtaširdžiais, – patikslino mergina akimoju, klodama kortas ant stalo kaip lošėjas, tiksliai apskaičiavęs savo galimybes.

– O aš – skystaširdis, – tarė pulkininkas. – Priekabus, kandus ir neteisingas žmogus, kuris viską koneveikia.

– Nekalbėk, susimildamas, taip šiurkščiai, – paprašė mergina. – Ir atsimink – užvis labiausiai tu koneveiki pats save. O dabar apkabink mane taip stipriai, kaip tik gali, ir nieko negalvokim.

Jis apkabino ją taip stipriai, kaip tik galėjo, ir stengėsi nieko negalvoti.

XXX skyrius

Pulkininkas ir mergina tylėdami gulėjo lovoje, ir pulkininkas stengėsi nieko negalvoti, kaip jau ne vieną sykį ir ne vienoje vietoje buvo daręs. Bet šį kartą jam nesisekė. Ir nesisekė dėl to, kad buvo jau per vėlu.

Dėkui Dievui, jie ne Otelas ir Dezdemona, nors veiksmas vyksta tame pačiame mieste, o mergina daug gražesnė už Šekspyro aprašytąją, ir pulkininkas kariavęs ne mažiau, o net daugiau už auksaburnį maurą.

Jie puikūs kareiviai, pagalvojo jis. Tie prakeikti maurai. Bet kiek jų išžudėm vien per mano amžių? Tikriausiai daugiau negu visą kartą, jeigu priskaičiuotume ir paskutinę marokietiškąją kampaniją prieš Abd al Kerimą. Ir žudyti juos reikėjo po vieną. Niekas nenaikino jų masiškai, kaip mes naikinom bošus, kol jie dar nebuvo atskleidę savo *Einheit*[1].

– Dukrele, – tarė jis, – ar tikrai nori manęs klausytis ir viską sužinoti, jeigu nešnekėsiu šiurkščiai?

– Labai noriu. Tada mes turėsime kuo dalytis.

– Kažin ar verta dalytis? – suabejojo pulkininkas. – Atiduodu tau viską, dukrele. Bet tai bus tik patys ryškiausi epizodai. Tu nesuprasi visų kampanijos smulkmenų, o ir kas jas suprato? Nebent Romelis. Bet jis amžinai sėdėjo apsuptas Prancūzijoje, be to, mes sunaikinome jo komunikacijas. Tą padarė mūsų ir

[1] Vienybė *(vok.)*.

anglų taktinė aviacija. Būtų įdomu aptarti su juo kai kuriuos klausimus. Su juo ir su Ernstu Udetu.

– Pasakok viską, ką tik nori, ir išgerk šitą taurę valpoličelio, o jeigu tau sunku – nekalbėk. Gali ir visai nieko nepasakoti.

– Iš pradžių aš buvau rezerve, – nuosekliai pradėjo pulkininkas. – Būdavo tokių pulkininkų bedarbių divizijos vado žinioje, ir jis skirdavo juos į nukautų ar pašalintų vietas. Nukautųjų beveik nepasitaikydavo, bet laisvų vietų atsirasdavo daug. Tinkamiausius pakeldavo į aukštesnes vietas. Tai atsitikdavo gana greitai, nes aplink siautėjo ugnis.

– Toliau. Gal išgersi vaistų?

– Velniop vaistus, – tarė pulkininkas. – Ir velniop VJEPŠą.

– Tą jau man aiškinai, – pasakė mergina.

– Gaila, po velnių, kad tu ne kareivis – taip sveikai protauji ir turi puikią atmintį.

– Aš norėčiau būti kareivis, jeigu tu būtum mano vadas.

– Geriau nenorėk būti mano valdžioje, – tarė pulkininkas. – Aš įtarus ir atsargus. Bet man nesiseka. Napoleonas ieškojo vadų, kuriems sekėsi, ir jis neklydo.

– O mums sekėsi.

– Taip, – pasakė pulkininkas. – Ir sekėsi, ir nesisekė.

– Ne, sekėsi.

– Sutinku, – pasakė pulkininkas. – Tačiau kare vien sėkmės negana. Be jos, žinoma, neapsieisi. Žmonės, kurie pasikliovė vien sėkme, garbingai žuvo mūšio lauke kaip Napoleono kavalerija.

– Kodėl tu nekenti kavalerijos? Beveik visi geri vyrai, kuriuos aš pažįstu, tarnavo trijuose geriausiuose kavalerijos pulkuose arba laivyne.

– Netiesa, kad aš ko nors nekenčiu, dukrele, – pasakė pulkininkas ir gurkštelėjo lengvo sauso raudono vyno, tokio mielo

kaip brolio namai, jeigu gerai su tuo broliu sutari. – Aš tik turiu savą požiūrį į tai, ko verta kavalerija. Ir tas požiūris – ilgų apmąstymų rezultatas.

– Ar ji tikrai nenaudinga?

– Ničniekam, – tarė pulkininkas. Paskui prisiminęs, kad turi būti švelnus, pridūrė: – Mūsų laikais.

– Kiekviena diena griauna kokią nors iliuziją.

– Ne. Kiekviena diena atneša naujų ir puikių iliuzijų. Tik viską, kas toje iliuzijoje yra apgaulinga, reikia atkirsti kaip kirviu.

– Tik niekada neatkirsk manęs, gerai?

– Tavęs joks kirvis neims.

– Tai pabučiuok mane ir laikyk stipriai apkabinęs, ir abu žiūrėsime į Didįjį kanalą, kuris dabar taip gražiai apšviestas. Ar pasakosi dar?

Jie žiūrėjo į Didįjį kanalą, iš tiesų labai gražiai apšviestą, ir pulkininkas kalbėjo toliau:

– Aš gavau pulką, nes vadas pašalino vieną vyruką, kurį aš pažinojau nuo to laiko, kai jam tebuvo aštuoniolika. Žinoma, tada jis buvo jau nebe vyrukas. Tas pulkas buvo ne jo jėgoms, o man – didžiausia svajonė gyvenime, kol aš jį praradau, – ir pridūrė: – žinoma, vadovybės įsakymu.

– O kaip prarandamas pulkas?

– Stengies iš paskutiniųjų, užimi geriausias pozicijas, ir belieka tik pasiųsti parlamentarą, kad priešas, apsvarstęs su juo padėtį ir pamatęs, jog teisybė mūsų pusėje, pasiduotų. Kariai profesionalai – protingi žmonės, o visi bošai buvo profesionalai, bet ne fanatikai. Ir kaip tik tokiu metu suskamba telefonas, kažkas iš korpuso štabo perduoda armijos arba armijų grupės vado, o gal net paties Vyriausiojo jungtinių ekspedicinių pajėgų štabo įsakymą – mat jie rado to miesto pavadinimą laikraštyje, atsiųs-

tame, sakysim, iš Spa, perskaitė kažkokio korespondento žinutę ir nusprendė: miestą reikia imti šturmu. Jis, matote, svarbus, net į laikraščius pateko. Ir tada reikia šturmuoti. Taigi pirmiausia palieki ant tilto visą kuopą nukautų. Prarandi vieną kuopą, o ir iš kitų trijų nedaug kas belieka. Vos spėję pajudėti, tankai išeina iš rikiuotės. Pamušamas pirmas tankas, antras, trečias, ketvirtas, penktas. Iš penkių žmonių tanke paprastai iššoka trys ir dumia be kvapo kaip lenktynininkai, ginantys Minesotos garbę varžybose su Viskonsino valstijos Belua miesto atstovais. Ar tau nenusibodo?

– Ne. Tik aš nesuprantu tų tavo amerikietiškų palyginimų. Bet galėsi paskui paaiškinti, jeigu norėsi. O dabar pasakok toliau.

– Įsiverži į miestą, o čia koks šaunus tipas iš štabo užleidžia ant tavęs aviaciją. Matyt, puolimas iš oro buvo paskirtas anksčiau ir pamirštas atšaukti. Sutikime, kad kiekvienas gali klysti. Aš pasakoju tik įvykių visumą. Į smulkmenas geriau nesigilinti – vis vien civilis to nesupras. Net ir tu. Nuo tokio puolimo iš oro maža naudos, dukrele. Mieste, ko gera, neišsilaikysi, nes turi per mažai žmonių, o ir tuos pačius trauki iš po griuvėsių. Arba palieki po griuvėsiais. Tuo klausimu yra dvi teorijos. O tuo tarpu tau įsako šturmuoti. Pakartotinai įsako. Įsakymą kategoriškai patvirtina koks nors uniformuotas politikierius, kuris kaip gyvas nėra kariavęs, nebent tik žodžiais telefonu arba popieriuje ir niekad pats nėra gavęs į kailį. Įsivaizduok jį būsimojo prezidento poste. Ar šiaip kokiam kitam poste. Bet įsivaizduok taip pat ir jo žmones, visą tą milžinišką aparatą, įsikūrusį taip toli nuo pirmųjų linijų, kad geriausias būdas skubiai susisiekti su juo – siųsti pašto balandžius. Tačiau jie turi tiek apsaugos priemonių savo pačių asmenybėms, kad tuos balandžius greičiausiai iššaudytų zenitinės. Jei tik sugebėtų

pataikyti. Taigi ir vėl šturmuoji. Paskui aš tau papasakosiu, kaip visa tai atrodo.

Pulkininkas žiūrėjo į šviesos žaismą ant lubų. Toji šviesa atsispindėjo nuo kanalo vandens. Keisti šešėliai judėjo be atvangos, jie tekėjo saulės genami tarsi sravus upelis, kuriame gyvena upėtakiai, jie tolydžio keitėsi, sykiu likdami tokie patys.

Paskui jis pažvelgė į savo didžiąją grožybę, į jos keistą, tamsų, suaugusio vaiko veidą, ir kaip visuomet jam sugniaužė širdį, – nieko nepadarysi, tryliktą valandą trisdešimt penkios minutės reikės ją palikti, ir jis pasakė:

– Nebekalbėkim apie karą, dukrele.

– Dar pakalbėkim, – tarė ji. – Prašau. Tada man pakaks visai savaitei.

– Labai trumpas laikotarpis. Žinoma, jeigu jį reikėtų atsėdėti kalėjime.

– Tu nežinai, kokia ilga gali būti savaitė, kai esi devyniolikos metų.

– Ne sykį esu patyręs, kaip ilgai tęsiasi viena valanda, – pasakė pulkininkas. – Galėčiau tau papasakoti, kaip ilgai tęsiasi pustrečios minutės.

– Pasakok.

– Turėjau aš dvi dienas atostogų Paryžiuje, po mūšio prie Šnė Eifelio, ir per pažintį su vienu kitu žmogumi buvau įleistas į vieną tokį pasitarimą, kuriame dalyvavo tik išrinktieji ir patikimieji: generolas Volteris Bedelas Smitas ten aiškino mums visiems, kokia lengva bus operacija, vėliau pavadinta Hiurtgeno miško operacija. Tas pavadinimas nevisiškai tikslus. Ten buvo tik nedidelis sektorius. Miestas vadinosi Štatsvaldas, ir kaip tik ten vokiečių karinė vadovybė buvo nutarusi susikauti su mumis

po to, kai užėmėme Acheną ir pralaužėme kelią į Vokietiją. Ar tau dar neįkyrėjau?

– Tu niekad neįkyri. Apie karą man viskas įdomu, išskyrus melą.

– Keistuolė.

– Taip, – tarė ji. – Tą aš seniai žinau.

– Ar tu tikrai norėtum kariauti?

– Nežinau, ar sugebėčiau. Bet galėčiau pabandyti, jeigu tu mane išmokytum.

– Niekada nemokysiu. Geriau pasakosiu tuos atsitikimus.

– Liūdnas istorijas apie karalių mirtį.

– Ne. Apie HGI[1], kaip jie buvo vadinami. Viešpatie, kaip aš nekenčiu tos pravardės! Kaip ji nuvalkiota komiksuose! O kareiviai buvo surinkti iš visur. Ir dauguma visai nenorėjo kariauti. Ne visi, žinoma. Bet visi skaitė karišką laikraštį *The Stars and Stripes,* ir būtinai reikėjo, kad tavo dalinys būtų jame paminėtas, kitaip buvai laikomas vadu nevykėliu. Aš dažniausiai ir būdavau nevykėlis. Bandžiau draugauti su korespondentais, o tame pasitarime, kur sakiau, buvo keletas įžymių žurnalistų. Neminėsiu jų pavardžių, nes dar praleisiu kokį žinomesnį, o tai būtų neteisinga. Ne visus gerus žurnalistus aš ir prisimenu. Buvo taip pat ir tokių, kurie sugebėjo išsisukti nuo karo tarnybos, buvo sukčių, apsišaukusių sužeistais, jeigu tik juos buvo palietusi bent mažiausia skeveldrėlė, buvo tokių, kurie nešiojo antsiuvus už sužeidimą, nors buvo susižeidę per automobilio avariją, buvo prisiplakėlių, bailių, melagių, vagių ir kombinatorių. Nedaly-

[1] *Government Issue (angl.),* sutrumpintai *GI* – vyriausybinės gamybos; taip per Antrąjį pasaulinį karą buvo praminti kareiviai.

vavo tame susiėjime tik nukautieji. Nes jų buvo ir nukautų. Didelis procentas. Bet kaip aš sakiau, nukautieji nedalyvavo. Buvo ten ir moterų pritrenkiamomis uniformomis.

– Bet kaip tu vedei vieną jų?

– Jau aiškinau tau, kad per klaidą.

– Pasakok toliau.

– Tame kambaryje buvo tiek žemėlapių, kad ir pats Viešpats Dievas nebūtų išnagrinėjęs jų per dieną, nors ir labai būtų stengęsis, – kalbėjo toliau pulkininkas. – Ten buvo didelių žemėlapių, žemėlapių milžinų ir žemėlapių supergigantų. Visi susirinkusieji dėjosi labai suprantą tuos žemėlapius, kaip ir štabo žmonės, rodantys juose su kurdupeliais, primenančiais biliardo lazdas.

– Nereikia negražių žodžių. Nors aš ir nežinau, ką tas kurdupelis reiškia.

– Negrabiai aptrumpintas, striukas, – paaiškino pulkininkas. – Niekam tikęs įrankis arba nevykęs tipas. Tai senas žodis. Tokį tikriausiai rastumei ir sanskrite.

– Pasakok toliau.

– O kam? Ar gėdą įamžinsi žodžiais?

– Jei nori, aš užrašysiu. Aš galiu teisingai užrašyti, ką girdžiu ar galvoju. Žinoma, padaryčiau ir klaidų.

– Tu laiminga, jeigu gali teisingai užrašyti, ką girdi ar galvoji. Tik niekada neužrašinėk nė vieno mano žodžio.

Paskui jis tęsė:

– Ten buvo pilna korespondentų, apsirengusių kaip kam šovė į galvą. Vieni buvo pilni cinizmo, kiti – uolumo. Visą šitą bandą ganė, makaluodami rodyklėmis, keli drigantai. Drigantais mes vadinome užnugario žiurkes, jie rengiasi gražiais mundurais kaip maskarade ir patiria lytinį pasitenkinimą, kai tik pistoletas plekšteli

per šlaunį. Beje, dukrele, tasai šiuolaikinis pistoletas – tai ne senasis gerasis revolveris; jisai šauna pro šalį dažniau už bet kurį kitą ginklą pasaulyje. Niekada neimk pistoleto dovanų, nebent norėtum su juo trinktelėti kam nors per galvą bare „Pas Harį".

– Niekada nenorėjau niekam trinktelėti, gal tik vienam Andrea.

– Jeigu kada panorėsi trenkti jam, trenk su vamzdžiu, ne su rankena. Su rankena nepatogu, ir gali nepataikyti, o jeigu pataikysi, susikruvinsi rankas, nespėjusi atitraukti pistoleto. Bet aš prašau, neliesk Andrea, nes jis mano draugas. Ir nemanau, kad būtų lengva jam užduoti.

– Taigi. Ir man taip atrodo. Papasakok dar apie tą susirinkimą ar pasitarimą. Manau, kad aš dabar iš karto atpažinčiau drigantą. Bet norėčiau dar pasipraktikuoti.

– Taigi visi tie drigantai su visa savo drigantiška didybe laukė atvykstant paties didžiausio generolo, kuris turėjo išaiškinti operaciją. Korespondentai šurmuliavo, kuždėjosi, o protingesnieji tūnojo paniurę ar patyliukais džiūgavo. Visi sėdėjo ant sulankstomųjų kėdžių kaip prie Čotokvos ežero. Atleisk už tuos amerikietiškus žodžius, bet mes, amerikiečiai, be jų neapsieiname. Štai ateina generolas. Jis ne drigantas, bet žinomas verslininkas, puikus politikas, didelis veikėjas. O kariuomenė tuo metu buvo pelningiausias verslas pasaulyje. Jis paima tą striukį bukį ir su tvirtu įsitikinimu, be jokių blogų nujautimų rodo mums, smulkiai aiškindamas, kokia bus ataka, kodėl mes ją rengiame ir kaip lengvai ji pasiseks. Jokių problemų.

– Pasakok, – tarė mergina. – Leisk, aš įpilsiu tau vyno, ir žiūrėk į šešėlius lubose.

– Pripilk, o aš žiūrėsiu į šešėlius ir pasakosiu toliau. Paskui tasai klasiškas verteiva – aš kalbu rimtai, gerbdamas jo sugebė-

jimus ir visus jo talentus, – pasakė mums, kad mes gausime viską, ko reikės. Mums nieko netrūks. Organizacija, vadinama VJEPŠu, tada buvo įsikūrusi Versalyje, šalia Paryžiaus. O mūsų ataka buvo rengiama į rytus nuo Acheno, už trijų šimtų aštuoniasdešimties kilometrų. Kad ir kokia didžiulė būtų kariuomenė, jie vis dėlto galėjo įsikurti bent kiek arčiau. Galų gale jie persikėlė į Reimsą, už dviejų šimtų keturiasdešimt kilometrų nuo fronto linijos. Bet tik po daugelio mėnesių. Aš suprantu, kad stambios firmos valdytojas nebendrauja su savo darbininkais. Aš suprantu, kad kariuomenė didelė ir reikia spręsti įvairiausius klausimus. Man nesunku suprasti dalinių pergrupavimo ir tiekimo reikalus. Bet istorijoje dar nėra buvę atsitikimo, kad vadai būtų sėdėję taip toli užnugaryje.

– Papasakok, kaip jūs paėmėte miestą.

– Papasakosiu, – tarė pulkininkas. – Tik nenoriu tavęs skaudinti.

– Tu niekada manęs neskaudini. Mūsų miestas senas, ir mūsų žmonės amžinai kariaudavo. Karius mes gerbiame labiau negu kitus žmones ir tikriausiai šiek tiek suprantame juos. Ir mes žinome, kad karių charakteris sunkus. Ir moterims su jais nelengva.

– Tau su manim nelengva?

– O kaip tu manai? – paklausė mergina.

– Man pačiam su savim nelengva, dukrele.

– Nemanau, Ričardai; jei būtų sunku, tu nebūtum visą gyvenimą vien tuo užsiiminėjęs. Mielasis, nemeluok man dabar, kai mes tiek mažai teturime laiko.

– Nemeluosiu.

– Ar tau neatrodo, kad atsikratysi savo kartėlio viską man išpasakojęs?

– Aš tau viską papasakosiu.

– Juk aš noriu, kad tu numirtum su lengva širdimi. Ak, ką aš čia šneku. Neleisk man taip šnekėti.

– Neleisiu, dukrele.

– Pasakok toliau ir išliek visą savo kartėlį.

XXXI skyrius

– Klausyk, dukrele, – pasakė pulkininkas. – Baikim visas tas kalbas apie aukštas viršūnes ir stambias žuvis, nors jos ir iš Kanzaso, kur veisiasi neapsakomai greitai ir gausiai kaip makliūros medžiai. Šitie medžiai veda vaisius, kurių neįmanoma valgyti, – grynai kanzasiškas produktas. Niekas su jais nesiterliodavo, išskyrus kanzasiečius, na ir mus, kareivius. Mes valgėme juos kasdien. Tuos makliūros vaisius, – pridūrė jis. – Vadinome juos daviniu „K“. Apskritai tie daviniai nebuvo blogi. Daviniai „C“ buvo netikę. O „Dešimt viename“ ir visai geri. Taip mes ir kariavome. Nuobodu visa tai, bet pamokoma. Štai kaip viskas atrodo, jeigu kam įdomu, nors aš tuo abejoju. Sakysime, 13.00 Raudonųjų operatyvinis skyrius praneša: „Baltieji pakilo laiku“. Raudonieji sako, kad jie pasirengę pajudėti Baltiesiems iš paskos. 13.05 (o tai yra penkios minutės po pirmos dieną, jeigu tu nepamiršai, dukrele) Mėlynųjų operatyvinis skyrius užklausia (tikiuosi, tu žinai, kas yra operatyvinis skyrius), kada pajudės Raudonieji, o tie praneša, kad jie pasirengę pajudėti Baltiesiems iš paskos. Matai, kaip viskas paprasta, – pasakė pulkininkas. – Kiekvienas gali taip pasipraktikuoti prieš pusryčius.

– Ne visi gali būti pėstininkai, – švelniai pasakė mergina. – Pėstininkus aš gerbiu užvis labiausiai, išskyrus tik gerus, dorus lakūnus. Pasakok, susimildamas, o aš apkabinsiu tave.

– Geri lakūnai – šaunūs vyrai, ir juos reikia gerbti, – tarė pulkininkas.

Jis žiūrėjo į šešėlių žaismą lubose ir skaudžiai krimtosi, prisimindamas prarastus batalionus, prisimindamas žuvusius žmones. Niekada jis nebeturės tokio pulko, niekada. Ne jis buvo tą pulką suformavęs. Jis tik paveldėjo jį. Ir ilgą laiką tas pulkas buvo jam didžiausias džiaugsmas. O dabar pusės jo kareivių nebėra gyvų, kiti beveik visi sužeisti. Kas į pilvą, kas į galvą, kas į koją ar ranką, į kaklą, nugarą, kam pasisekė – į sėdynę, kam nepasisekė – į krūtinę, ir dar į kitas vietas. Tarp medžių žmones sužeisdavo į tokias vietas, į kokias nekliūtų atvirame lauke. Ir visi sužeistieji liko luoši visam gyvenimui.

– Pulkas buvo geras, – pasakė jis. – Galima sakyti – nuostabus pulkas, kol aš nepražudžiau jo, kitų įsakytas.

– Tai kam klausei kitų, jei žinojai geresnę išeitį?

– Mūsų kariuomenėje klausai įsakymų kaip šuva, – paaiškino pulkininkas. – Vis tikiesi, kad tau pasitaikys geras šeimininkas.

– O kokie buvo tavo šeimininkai?

– Geri pasitaikė tik du. Kai aš pats pradėjau vadovauti, sutikau nemaža puikių žmonių, bet geri šeimininkai buvo tik du.

– Ir todėl tu dabar ne generolas? Man labai patiktų, jeigu būtum generolas.

– Man irgi patiktų, – pasakė pulkininkas. – Tik gal ne taip labai, kaip tau.

– Gal pabandysi užsnūsti? Būk geras, pamiegok.

– Gerai, – tarė pulkininkas.

– Tikiuosi, kad užmigęs tu nusikratysi sunkių prisiminimų.

– Taip. Labai tau dėkui, – tarė jis.

Ką darysi, mielas pone. Paklusti įsakymui – tokia visų vyrų dalia.

XXXII skyrius

– Tu gerai numigai, – pasakė mergina meiliai ir švelniai. – Ar tau dabar nieko nereikia?

– Nieko, – pasakė pulkininkas. – Ačiū.

Bet staiga jis visas pasišiaušė ir tarė:

– Dukrele, numigti aš galėčiau sėdėdamas elektros kėdėje atsegtomis kelnėmis, nuskusta galva. Aš miegu, kada reikia ir kiek reikia.

– O aš niekada taip negalėčiau, – mieguistu balsu pasakė mergina. – Aš miegu, kai noriu miego.

– Tu tokia miela, – tarė pulkininkas. – Tu miegi geriausiai už visus.

– Tuo nėra ko didžiuotis, – pratarė mergina, jau visai mieguista. – Aš tikrai gerai miegu.

– Tai ir miegok.

– Ne. Pasakok man tyliai, tylutėliai ir duok savo vargšę sužeistąją ranką.

– Velniop tą sužeistą ranką, – pasakė pulkininkas. – Ir nuo kada ji tokia jau vargšė?

– Ji vargšė, – pakartojo mergina. – Ji vargšesnė, negu tau atrodo. Prašau, papasakok apie mūšį, tik be šiurkštybių.

– Sąlyga nesunkiai įvykdoma, – tarė pulkininkas. – Aš šį tą praleisiu. Oras apsiniaukęs, vietovė pažymėta 986 342. Kokia padėtis? Mes stengiamės išrūkyti priešą iš jo pozicijų artilerijos ir minosvaidžių ugnimi. Operatyvinis skyrius perduoda šeštajam skyriui nurodymą, kad Raudonieji būtų pasirengę 17. 00. Šeštasis skyrius liepia tau būti pasirengus ir paleisti į darbą kuo daugiau artilerijos. Baltieji raportuoja, kad jie jaučiasi kuo geriausiai. Šeštasis skyrius informuoja, kad kuopa A permetama

sustiprinti kuopai B. Kuopą B sustabdė priešo veiksmai, ir ji ten įstrigo. Šeštajam skyriui sekasi blogiau. Neoficialiai. Jie nori gauti daugiau artilerijos, bet daugiau artilerijos nėra. Kam tu prašei pasakoti apie mūšį? Nežinau, nesuprantu. O gal ir suprantu. Kam įdomus tas tikrasis mūšio vaizdas? Bet aš tau pasakoju, dukrele, kaip jis atrodo per telefoną, o vėliau nupasakosiu garsus ir kvapus, ir atskirus epizodus, jeigu norėsi, ir kas buvo nukautas, kada ir kur.

– Aš norėsiu, kad papasakotum tik tai, ką nori pasakoti.

– Papasakosiu tau, kaip viskas buvo, – tarė pulkininkas. – O generolas Volteris Bedelas Smitas dar ir šiandien to nežino. Nors aš galbūt ir klystu, kaip ne vieną sykį esu klydęs.

– Džiaugiuosi, kad mums nereikia susitikti nei su juo, nei su tuo puošeiva, – tarė mergina.

– Šiame pasaulyje mums ir nereikės susitikinėti su jais, – patikino pulkininkas. – O prie pragaro vartų aš pastatysiu stiprią sargybą, kad tokie tipai nepatektų į vidų.

– Tu kalbi kaip Dantė, – tarė ji pro miegus.

– Aš ir esu ponas Dantė, – pasakė jis. – Dabar juo pabūsiu.

Ir jis pabuvo, ir nubrėžė visus pragaro ratus. Jis buvo neobjektyvus, kaip ir Dantė kadaise, bet vis vien brėžė pragaro ratus.

XXXIII skyrius

– Aš praleisiu smulkmenas, kadangi tave ima miegas, ir tai visai nenuostabu, – pasakė pulkininkas. Jis vėl ėmė žiūrėti į keistą šešėlių žaismą ant lubų. Paskui pažvelgė į merginą – tokios gražios jis dar niekada, niekada nebuvo matęs.

Jis buvo matęs, kaip grožis ateina ir nueina, ir žinojo, kad grožis dingsta greitai, nuskrenda lyg sparnuotas. Merginos greičiau už bet kokį gyvą padarą iš gražuolių virsta baidyklėmis, pagalvojo jis. Bet šita, aš tikiu, ilgai neišeis iš rikiuotės. Tamsiaplaukės geriausiai išsilaiko, galvojo jis, ir kokie subtilūs jos bruožai. Ji gero, kilmingo kraujo ir niekada nepasens. Dauguma mūsų įžymių gražuolių atėjo nuo gazuoto vandens prekystalių ir neprisimena savo senelio pavardės, nebent jis būtų buvęs Šulcas. Arba Šlicas, galvojo jis.

Čia jau negeros mintys, tarė jis sau; tokių dalykų jis nenorėjo sakyti merginai, nes jai tai būtų nepatikę, be to, ji jau kietai miegojo, susirietusi kaip katė.

– Miegok ramiai, mano brangiausioji, mano meile, o aš papasakosiu toliau, nors ir niekas negirdės.

Mergina miegojo, nepaleisdama jo sužeistosios rankos, kurios jis nekentė, ir jis jautė ją kvėpuojant – taip kvėpuoja tik jauni žmonės, kurie miega lengvai.

Ir pulkininkas pasakojo jai, netardamas balsiai nė žodžio.

Taigi po to, kai aš turėjau garbės išgirsti generolo Volterio Bedelo Smito paaiškinimą, kokia lengva bus ataka, mes tą ataką pradėjome. Ten buvo įžymioji Raudonoji divizija, tvirtai įsitikinusi, kad yra nepaprastai įžymi. Buvo ten ir devintoji divizija, geresnė už mūsiškę. Bet mes visada pasirengę eiti ten, kur mus siunčia.

Mes neturėjome laiko skaityti komiksus ir apskritai niekam neturėjome laiko, nes visuomet keldavomės prieš aušrą. Tai sunku: išgaruoja iš galvos didysis tikslas, galvoji vien apie savo diviziją.

Mes nešiojome keturlapio dobilo ženklą, kuris šiaip jau nieko nereiškė, bet mums visiems labai patiko. Ir dabar, kada tik

tą ženklą pamatau, širdis suspurda. Kai kas manė, kad tai gebenė. Visai ne. Tai buvo keturlapis dobilas, apsimetęs gebene.

Mums buvo įsakyta atakuoti su įžymiąja Raudonąja divizija – pirmąja amerikiečių pėstininkų armijos divizija, – o ji, toji divizija, per savo saldžiabalsį spaudos atstovą nuolat mums tą primindavo. Tokios jau teko tam vyrukui pareigos, nors pats jis buvo visai neblogas.

Bet žmogus pripranta prie visokio maisto, net prie arkliašūdžio, jeigu nepasibjauri skoniu ar kvapu. O aš niekada jo nemėgau. Tiesa, vaikystėje man labai patikdavo tapnoti po karvašūdį, jausti jį tarp kojų pirštų. Bet arkliašūdžio nepakenčiau. Jis greit įsipyksta, o jo kvapą aš užuodžiu net per tūkstantį jardų.

Mes išėjome į ataką – visos trys divizijos vienoje eilėje – kaip tik toje vietoje, kur vokiečiai mūsų labiausiai laukė. Generolo Volterio Bedelo Smito daugiau neminėsime. Jis nebuvo piktadarys. Jis tik apipylė mus pažadais nupasakodamas, kaip viskas klosis. Neįsivaizduoju, iš kur mūsų demokratinėje šalyje galėtų atsirasti piktadarių. Jis tiesiog velniškai apsigavo. Taškas, pasakė pulkininkas savo mintyse.

Mums, einantiems į ataką, visiems iki paskutinio ešelono buvo nuardyti antsiuvai, kad bošai nežinotų, jog mes esame mes, trys gerai jiems žinomos divizijos. Mes rengėmės atakuoti visi vienoje linijoje, be jokio rezervo. Nesiimsiu aiškinti, kas tai yra, dukrele. Bet iš tikro tai nieko gero. O pati vieta, kur turėjom kariauti ir kurią aš gerai apžiūrėjau, žadėjo mums naują Pašendeilį, tik čia buvo dar ir medžių. Gal aš sutirštinu spalvas. Tačiau man taip atrodo.

Vargšė nelaimingoji dvidešimt aštuntoji divizija, ji jau kuris laikas stovėjo įstrigusi dešinėje nuo mūsų, todėl buvom visai neblogai informuoti, koks malonumas kariauti šituose miškuo-

se. Padėtį tose vietose, švelniai kalbant, galima buvo pavadinti nepalankia.

Dar prieš ataką mums buvo įsakyta išleisti į mūšį vieną pulką. Tai reiškė, kad priešas būtinai paims bent vieną belaisvį, o tokiu atveju visiška kvailystė buvo ardyti divizijoms antsiuvus. Priešas vis tiek mūsų lauks. Jis lauks mūsiškių su keturlapiais dobilais, o kariai eis tiesiai į pragarą kaip mulai ir išbus jame visą šimtą ir penketą dienų. Žinoma, skaičiai nieko nereiškia civiliams. Nei VJEPŠo veikėjams, kurių nė vienas nepasirodė tuose miškuose. Atsitiktinai, o tokius įvykius VJEPŠo veikėjai visada laiko atsitiktiniais, pulkas buvo sunaikintas. Niekas dėl to neliko kaltas, visi nusiplovė rankas, o užvis mažiausiai kaltas buvo pulko vadas. Su tokiu žmogum mielai sutikčiau praleisti laisvalaikį pragare; ko gera, man tai pavyks.

O būtų juokinga, jeigu mes, užuot pakliuvę į pragarą, kaip tikimės, pakliūtume į kokią nors bošų įstaigą, kokią nors Valhalą, ir negalėtume susitarti su vietiniais. O gal gautume kampe staliuką su Romeliu ir Udetu ir pasijustume kaip kokiame viešbutyje per žiemos atostogas. Bet vis dėlto greičiausiai mes pakliūsim į pragarą, nors aš ir netikiu pragaru.

Vis dėlto tasai pulkas, kaip ir visi amerikiečių pulkai, buvo atkurtas pastiprinus naujomis jėgomis. Nepasakosiu, ką tai reiškia, nes tu pati galėsi pasiskaityti knygoje, parašytoje kieno nors iš tų naujų jėgų. Ši sistema nualina, iškošia kaip per filtrą, kol galų gale tave sunkiai sužeidžia ar nukauna, ar lieki toks kuoktelėjęs, kad tave išvis nurašo į atsargą. Bet reikia sutikti, kad ši sistema logiška, ne blogesnė už kitas, turint galvoje dar ir transporto sunkumus. Juk vis dėlto pasilieka saujelė nepribaigtų tipų, kurie žino, kas yra saujelė, bet nė vienas iš tų tipų per daug nesižavėjo tais miškais.

Jų nuotaiką galima buvo apibūdinti viena fraze: „Eik šikt, Džekai“.

O kadangi aš jau visus dvidešimt aštuonerius metus buvau toks nepribaigtas tipas, tai labai gerai juos supratau. Bet jie buvo kareiviai, daugelis jų žuvo tuose miškuose, kai ėmėme tris miestus, tikras tvirtoves, iš tolo atrodžiusius visai nekaltai. Tie miestai buvo mums spąstai, o mes nė velnio nenutuokėme. Matyt, kalbant nevykusiu mano amato stiliumi, žvalgyba čia blogai suveikė.

– Man baisiai gaila to pulko, – tarė mergina. Ji prabudo ir pasakė tuos žodžius tiesiai iš miegų.

– Taip, – sutiko pulkininkas. – Man irgi. Išgerkime už jį. O paskui vėl užmik, dukrele. Karas baigtas ir pamirštas.

Tik negalvok, dukrele, kad aš labai didžiuojuosi, tarė jis sau. Jo tikroji meilė vėl miegojo. Ji miegojo visai kitaip negu jo žurnalistė. Jis nemėgo prisiminti, kaip miegodavo žurnalistė, ir vis dėlto prisiminė. Bet norėjo pamiršti. Ji miegodavo nelabai gražiai, galvojo jis. Ne taip, kaip šita mergina, kuri ir mieganti nė truputėlio nepanaši į miegančią, tik kad akis užmerkusi. Miegok ramiai, pagalvojo jis.

O kas tu toks, po velnių, kad kritikuoji žurnalistes, galvojo jis. Ar pats ne apgailėtiną amatą pasirinkai, ar daug naudos atnešei?

Aš norėjau būti generolas Jungtinių Valstijų kariuomenėje ir buvau generolas. Bet karjeros nepadariau ir dabar koneveikiu visus, kurie padarė.

Jo atgaila truko neilgai, ir jis tarė sau: ne, nekoneveiksiu visokio plauko palaižūnų, kyšininkų ir visų nenaudėlių, kurie niekada nekariavo, o tik vadovavo.

Tiesa, keli karo akademijos auklėtiniai žuvo ties Getisbergu. Bet ten buvo didelė pjautynių diena, didžiausia visų pjautynių diena, ir abi pusės kovėsi žūtbūtinai.

Neširsk. Tą dieną, kai atskrido „Valhalos ekspresas“, per klaidą žuvo generolas Makneiras. Liaukis širdęs. Žuvo nemaža vadų, akademijos auklėtinių, tą gali paliudyti ir statistika.

O kaip aš prisiminsiu, jeigu liausiuos širdęs?

Širsk kiek tik nori. Ir viską pasakok merginai, pasakok patyliukais, tada jos neįskaudinsi, nes jos miegas toks meilus. Jis pasakė „meilus“, nes mintyse dažnai netaisyklingai vartodavo žodžius.

XXXIV skyrius

Miegok ramiai, mano tikroji meile, o kai atsibusi, viskas jau bus papasakota, ir aš juokais atitrauksiu tavo dėmesį nuo visų smulkmenų apie savo *triste métier*[1] ir mudu eisime pirkti mažo negriuko ar mauro iš juodmedžio, dailiai išraižytu veideliu, su turbanu, kuris papuoštas brangakmeniu. Tu prisisegsi jį, tada užeisime „Pas Harį“ išgerti ir pasimatysime su draugais, kuriuos ten surasime.

Pietausime „Pas Harį“, o gal grįšime čia, ir tuo laiku mano daiktai jau bus sukrauti. Mudu atsisveikinsime, aš sėsiu su Džeksonu į *motoscafo*[2], persimesiu su *Gran Maestro* keliais pokštais, pamojuosiu ranka ordino nariams ir, turėdamas galvoje tai, kaip dabar jaučiuosi, statysiu dešimt prieš vieną ar du prieš trisdešimt, kad mudu daugiau nepasimatysime.

Velniop, tarė jis nežinia kam ir, žinoma, ne balsu; šitaip aš dažnai jausdavausi prieš mūšį ir beveik kiekvieną rudenį, ir

[1] Liūdnas amatas *(pranc.)*.
[2] Motorinė valtis *(ital)*.

visada, kai išvažiuodavau iš Paryžiaus. Bet savijauta – tai dar ne viskas.

Išskyrus save patį, *Gran Maestro* ir šitą merginą, aš nė velniui nereikalingas, o savo vadovybei juo labiau.

Man ir pačiam nusispjaut. O laikas būtų išmokti ir įprasti nespjaudyt ant niekų. Viskas ir taip aišku – taip, kaip kekšę vadinam kekše. Moterimi, kuri... ir taip toliau.

Bet negalvokime apie tai, vaikine, leitenante, kapitone, majore, pulkininke, pone generole. Aš dar sykį siunčiu ją velniop, ir bala nematė to bjauraus veido, kurį puikiai nutapė Hieronimas Boschas. Gali paslėpti savo dalgį į makštis, senoji, jeigu turi jam makštis. Arba, pridūrė jis, galvodamas dabar apie Hiurtgeno mišką, gali susikišti tą savo dalgį pasturgalin.

Tai buvo tikras Pašendeilis, kur sproginėjo medžiai, pasakojo jis tik nuostabiam šviesos žaismui lubose. Paskui pažvelgė į merginą, ar tikrai ji giliai miega, ar jo mintys nesujaudins jos.

Paskui pasižiūrėjo į portretą ir pagalvojo: štai aš turiu jas dvi – viena guli, pasisukusi truputį ant šono, o kita žiūri tiesiai į mane. Pasisekė man, senam šunsnukiui, turėčiau džiaugtis neatsidžiaugti.

XXXV skyrius

Pačią pirmąją dieną mes netekome tenai trijų batalionų vadų. Vienas žuvo per pirmąsias dvidešimt minučių, kiti du vėliau. Žurnalistui tai tik statistika. Tačiau geri batalionų vadai neauga ant medžių, net ant Kalėdų eglučių, kurių užvis daugiausia buvo tame miške. Nežinau, kiek kuopų vadų žuvo, kiek stojo jų vieton. Bet galėčiau sužinoti.

O jų nepasigaminsi greitai, jie neauga kaip bulvės. Mes gaudavome tam tikrą pastiprinimą, bet aš, prisimenu, maniau, kad kur kas paprasčiau ir tikslingiau būtų sušaudyti juos ten, kur jie išsilaipindavo, negu paskui gabenti atgal žuvusius ir laidoti. Paskui reikia daug žmonių lavonams atgal vežti, reikia degalų, ir dar reikia žmonių jiems laidoti. O juk ir tų žmonių laukė kautynės, laukė mirtis.

Visą laiką krito sniegas ar kažkas panašaus į sniegą, nuolat lijo lietus, tvyrojo migla, keliai buvo užminuoti, kai kur eilėmis gulėjo net po keliolika minų, mašinos klimpo, taškydamos purvą, sunkiai judėjo į priekį ir lėkė į orą, o drauge su jomis lėkė į orą žmonės.

Priešas tuo tarpu pragariškai pliekė iš minosvaidžių, visas mūsų kelias buvo išvarpytas kulkosvaidžių ir automatų serijų; priešas buvo gerai viską apgalvojęs ir paruošęs, ir, gudrauk negudravęs, ugnies negalėjai išvengti. Be to, jie dar tvatino mus savo sunkiąja artilerija.

Tai buvo vieta, kurioje žmogui ypač sunku išlikti gyvam, net jei jis nieko nedarytų, o tik ramiai tūnotų. Bet mes ėjome į ataką visą laiką, diena po dienos.

Nereikia galvoti apie tai. Velniop viską! Prisiminsiu tik du dalykus, kad galėčiau visko atsikratyti. Pirmasis – plika kaip užpakalis kalva, per kurią reikėjo pereiti, kad patektum į Groshau. Eidami šturmuoti tos kalvos, pliekiamos priešo artilerijos ugnimi, turėjome dar įveikti visai plyną lauką, kur mus galėjo kliudyti ir haubicų ugnis, ir bombos iš lėktuvų, ir minosvaidžiai iš dešinės pusės. Tik užėmę tą vietovę sužinojome, kad minosvaidžiai buvo ypač gerose pozicijose.

Bet tai buvo palyginti saugi vieta, aš tikrai nemeluoju. Čia ir norėdamas nieko neapgausi; vos tik atversi burną, kiekvienas,

kariavęs Hiurtgeno miškuose, bematant tave demaskuos, nežiūrės, kad tu pulkininkas.

Ten mane sustabdė vieno sunkvežimio vairuotojas pilku, kaip ir visų mūsų, veidu. Jis pasakė:

– Pone pulkininke, ten priešais, pačiame vidury kelio, guli negyvas mūsų kareivis, ir visos mašinos turi važiuoti tiesiai per jį. Toks vaizdas gali padaryti blogą įspūdį mūsiškiams.

– Mes nunešime jį nuo kelio.

Ir mes nunešėm jį nuo kelio.

Gerai prisimenu, ką mes jautėm, keldami jį, tokį suplotą, ir koks keistas buvo toks plokščias žmogus.

Ir dar prisimenu vieną dalyką. Mes numetėm ant miesto baisybę baltojo fosforo prieš tai, kai mums pasisekė, – jeigu toks žodis čia tinka, – jį užimti. Tada aš pirmą sykį pamačiau, kaip vokiečių šuo ėda iškeptą bošą. Vėliau pamačiau ten besidarbuojant ir katę. Katė buvo alkana, nors šiaip jau visai neblogai atrodė. Ar galėtum įsivaizduoti, dukrele, kaip gera vokiečių katė ėda gerą vokietį kareivį? Kaip geras vokiečių šuo ėda gero vokiečio kareivio pasturgalį, iškeptą ant baltojo fosforo?

Kiek dar galima pripasakoti tokių istorijų? Begales. O kas iš to? Gali pasakoti tūkstančius, vis vien jos neužkirs kelio karui. Žmonės sakys – mes dabar nekariaujame su bošais, be to, toji katė ėdė ne mane ir ne mano brolį Gordoną, nes jis buvo Ramiajame vandenyne. Kas žino, gal Gordoną suėdė krabai? O gal jis tiesiog išgaravo?

Hiurtgene lavonai sušaldavo į ragą: spaudė toks šaltis, kad visi jie buvo raudonskruosčiai. Labai keista. Vasarą visi lavonai būna pilki, pageltę, kaip vaškinės figūros. O žiemą visi raudonskruosčiai.

Tikras kareivis niekada nepasakos, kaip atrodo jo bendražygiai negyvi, pasakė jis portretui. Viskas. Aš jau baigiau. O kaip

kuopa, išguldyta ant tilto? Ką tu, profesionale kareivi, gali pasakyti apie juos?

Jie negyvi, tarė jis. Ir aš galiu loti kiek tinkamas.

Su kuo gi man dabar išgerti taurę? Pasakyk, mergaite, kaip manai, kada man prižadinti tavo originalą? Juk mums reikia nueiti į tą juvelyrinę. Aš pasiruošęs juokauti, kalbėti apie pačius linksmiausius dalykus.

O kas yra linksmybės, portrete? Tu turėtum žinoti. Tu išmaningesnis už mane, nors aš daugiau už tave vėtytas ir mėtytas.

Gerai, mergaite iš portreto, tarė pulkininkas patylomis, baigsime visas istorijas, po vienuolikos minučių aš pažadinsiu tikrąją mergaitę, eisiu su ja į miestą, ir mums bus linksma, o tave paliksiu čia supakuoti.

Aš visai nenoriu tavęs įžeisti. Tik negražiai pajuokavau. Aš tikrai nenoriu įžeidinėti tavęs, juk nuo šios dienos gyvensiu drauge su tavimi. Tikiuosi, kad gyvensime, pridūrė jis ir išgėrė taurę vyno.

XXXVI skyrius

Buvo žvarbi, šalta ir vaiski diena, o jie stovėjo prie juvelyro vitrinos, apžiūrinėdami dvi mažas negriukų figūrėles, išdrožtas iš juodmedžio ir papuoštas smulkiais brangakmeniais. Ir vienas neblogas, ir kitas, galvojo pulkininkas.

– Katras tau labiau patinka, dukrele?

– Lyg ir dešinysis. Ar tau neatrodo, kad jo veidas simpatiškesnis?

– Abiejų veidai simpatiški. Bet jeigu gyventume senais laikais, aš labiau norėčiau, kad tau tarnautų štai tas.

– Gerai. Tą ir pirksim. Eime į vidų, pasižiūrėsim. Man reikia paklausti, kiek jis kainuoja.

– Aš eisiu vienas.

– Ne, leisk man paklausti, kiek kainuoja. Iš manęs prašys mažiau negu iš tavęs. Šiaip ar taip, tu turtingas amerikietis.

– *Et toi, Rimbaud?*[1]

– Iš tavęs išeitų baisiai juokingas Verlenas, – tarė jam mergina. – Geriau būkim kitos įžymybės.

– Įeikite, Jūsų Didenybe, ir mes nupirksime tą prakeiktą brangenybę.

– Liudvikas XVI irgi nekoks.

– Bet aš eisiu su tavim į giljotiną ir dar nusispjausiu.

– Užmirškime giljotinas ir visokias nelaimes, nusipirkime tą daikčiuką, o tada eikime pas Čiprianį ir būkime įžymybės.

Parduotuvėje jie apžiūrėjo abu negriukus, ji paklausė, kiek jie kainuoja, ir tada užsimezgė gyvas pokalbis, po kurio kaina gerokai sumažėjo. Vis dėlto pulkininkui dar trūko pinigų.

– Eisiu pas Čiprianį ir pasiskolinsiu.

– Ne, – paprieštaravo mergina. Ir pasakė pardavėjui: – Įdėkite negriuką į dėžutę, nusiųskite Čiprianiui ir pasakykite, kad pulkininkas prašė apmokėti ir jam palikti.

– Gerai, – tarė pardavėjas. – Viskas bus padaryta.

Jie išėjo į gatvę, į saulę ir nesiliaujantį vėją.

– Beje, – tarė pulkininkas, – tavo brangakmeniai padėti į seifą *Gritti* viešbutyje tavo vardu.

– Tavo brangakmeniai.

– Ne, – atrėmė jis gana švelniai, bet tvirtai, kad ją įtikintų. – Yra dalykų, kurių žmogus negali daryti. Tu pati žinai. Tu ne-

[1] Ir tu, Rembo? *(Pranc.).*

gali ištekėti už manęs, ir aš suprantu tave, nors ir nepateisinu.

– Puiku, – tarė mergina. – Man aišku. Gal paimsi nors vieną brangakmenį laimei?

– Ne, negaliu. Jie per daug kainuoja.

– Portretas taip pat kainuoja.

– Tai kas kita.

– Taip, – sutiko ji. – Gali būti. Man rodos, aš pradedu suprasti.

– Tu galėtum padovanoti man žirgą, jeigu aš būčiau jaunas ir neturtingas, ir dar geras jojikas. Bet automobilio negalėčiau iš tavęs priimti.

– Dabar jau puikiausiai suprantu. Kur čia mums užsukus, kad tuojau pat galėtum mane pabučiuoti?

– Į šitą skersgatvį, jeigu nepažįsti nieko iš čia gyvenančių.

– Man visai nerūpi, kas čia gyvena. Noriu, kad apkabintum mane stipriai ir pabučiuotum.

Jie patraukė akligatviu tolyn, iki pat galo.

– O Ričardai, – tarė ji. – O brangusis.

– Aš myliu tave.

– Mylėk mane.

– Myliu.

Vėjo blaškomi jos plaukai apgulė jam kaklą, ir jis dar sykį pabučiavo ją, o plaukai it šilkas glostė jam skruostus.

Paskui ji ūmiai ir šiurkščiai atšoko nuo jo, pažvelgė jam į akis ir tarė:

– Eime geriau „Pas Harį“.

– Ir aš taip manau. Ar dar nori vaidinti istorinius personažus?

– Taip, – tarė ji. – Vaidinkim, kad tu esi tu, o aš esu aš.

– Vaidinkim, – pasakė pulkininkas.

XXXVII skyrius

Pustuščiame „Pas Harį“ restorane buvo tik keli ankstyvi išgerti užsukę lankytojai, kurių pulkininkas nepažinojo, ir du vyriškiai, aptariantys kažkokį reikalą prie baro.

Tam tikromis valandomis restoranas prisipildydavo pažįstamų žmonių; jie neišvengiamai užplūsdavo salę kaip potvynio vanduo ties Mon Sen Mišeliu. Skirtumas tik tas, kad potvynio laikas kasdien keičiasi ir tai priklauso nuo mėnulio, o lankytojų srauto valandos restorane pastovios kaip Grinvičo meridianas, kaip standartinis metras Paryžiuje, kaip prancūzų karininkijos gera nuomonė apie save.

– Ar pažįsti ką nors iš šitų ankstyvųjų? – paklausė pulkininkas merginą.

– Ne. Aš pati niekada neateinu anksti, todėl ir jų nesu mačiusi.

– Kai prasidės potvynis, juos plaute nuplaus.

– Ne. Kai prasidės potvynis, jie išeis patys, savo noru.

– Tau nesmagu, kad mes atėjom ne laiku?

– Gal tu manai, kad aš esu snobė – vien dėl to, kad mano giminė sena? Mes kaip tik nesam snobai. Snobai tai tie, kuriuos tu vadini išsišokėliais, ir naujieji turtuoliai. Ar esi kada matęs tokią daugybę naujųjų turtuolių?

– Taip, – tarė pulkininkas. – Esu matęs jų Kanzas Sityje, kai važinėdavau iš Fort Railio žaisti polo užmiesčio klube.

– Ir ten buvo taip pat bjauru?

– Ne, visai malonu. Man labai patiko, ir tasai Kanzas Sičio rajonas labai gražus.

– Tikrai? Norėčiau ten nuvažiuoti su tavim. Ar ten irgi yra kempingų? Tokių, kur mudu galėtume apsistoti?

– Žinoma. Bet mudu apsistosime viešbutyje *Muehlebach*, kur didžiausios pasaulyje lovos, ir dėsimės esą naftos magnatai.

– Kur pastatysime savo kadilaką?

– Ar jau kadilakas?

– Taip. Jeigu tu nenorėsi paimti didžiojo bjuiko *Roadmaster* su hidrodinaminiu valdymu. Su juo aš apvažinėjau visą Europą. Jis nufotografuotas paskutiniame *Vogue* numeryje, kurį tu man atsiuntei.

– Matyt, reiks išsirinkti tam kartui vieną iš jų, – tarė pulkininkas. – Ir tą, kurį būsime išsirinkę, mes pastatysime garaže prie viešbučio.

– Ar tasai viešbutis *Muehlebach* labai prašmatnus?

– Nuostabus. Jis tau patiks. Išvažiavę iš miesto, mes pasuksime šiaurėn, į Sent Džo, išgersime taurelę bare prie *Roubidoux*, gal užsisakysime dar po antrą, paskui pervažiuosime per upę ir pasuksime į vakarus. Tu moki vairuoti, todėl galėsime keistis.

– Kaip keistis?

– Sėdėsime prie vairo pakaitomis.

– Dabar vairuoju aš.

– Greitai pralekiam nuobodžiąją kelio dalį, pasiekiame Čimni Roką, pravažiuojame Skots Blafą ir Toringtoną. Ten tu pamatysi tikrąjį gamtos grožį.

– Aš turiu kelių žemėlapį ir kelionių vadovus su nurodymais, kur galima pavalgyti, ir Automobilių asociacijos vadovus, kur surašyti kempingai ir viešbučiai.

– Ar labai atidžiai studijuoji juos?

– Studijuoju vakarais iš knygelių, kurias tu man atsiunti. Kur mes gausime vairuotojo teises?

– Misuryje. Automobilį pirksime Kanzas Sityje. Mes juk skrendame į Kanzas Sitį, ar prisimeni? Galėtume važiuoti ir geru traukiniu.

– Aš maniau, kad skrisime iki Albukerko.

– Kitą kartą.

– Vos tik sutems, mes sustosime geriausiame motelyje, pasirinkę jį iš Automobilių asociacijos vadovo, ir aš sutaisysiu tau gėrimą, kokio norėsi, o tu tuo tarpu skaitysi laikraštį *Life* arba *Time,* arba *Newsweek,* o aš skaitysiu naują *Vogue* numerį arba *Harper's Bazaar.*

– Taip. Bet mes būtinai grįšime į Veneciją.

– Žinoma. Parsivešime savo automobilį. Itališku laineriu. Išsirinkę patį geriausią. O iš Genujos automobiliu tiesiai čia.

– Tu niekur nenorėsi sustoti nakčiai?

– O kam? Mes norėsime greičiau grįžti į savo namus.

– Kur bus mūsų namai?

– Tą mes aptarsime bet kuriuo metu. Venecijoje namų niekada netrūksta. Gal tu norėsi gyventi taip pat ir kaime?

– Norėsiu, – tarė pulkininkas. – Kodėl ne?

– Ten mes nubudę matysime medžius. O kokius medžius matysime šitoje kelionėje?

– Daugiausia pušis, tuopas upelių pakrantėse ir drebules. Pamatysi, kaip atrodo nugeltusi drebulė rudenį.

– Pamatysiu. O kur mes apsistosime Vajominge?

– Nuvažiuosime pirmiausia iki Šeridano – ir ten nutarsime.

– Šeridanas gražus miestas?

– Nuostabus. Automobiliu mes nuvažiuosime ten, kur buvo mūšis su indėnais, ir aš tau papasakosiu apie jį. Važiuosime toliau link Bilingso, kur indėnai nudobė tą kvailelį Džordžą Arm-

strongą Kasterį. Ten pamatysi paminklinę lentą, kur surašyti visi žuvusieji, o aš tau paaiškinsiu, kaip vyko mūšis.

– Bus nuostabu. Į ką Šeridanas panašesnis – į Mantują, Veroną ar Vičencą?

– Nepanašus nė į vieną. Jis aukštai kalnuose, panašiai kaip Skio.

– Vadinasi, panašus į Kortiną?

– Nė kiek. Kortina išsidėsčius plokštikalnėje, o Šeridanas kalnuose. Big Horne nėra priekalnių. Kalnai kyla tiesiai iš lygumos. Iš ten galima pamatyti Debesų viršūnę.

– Ar mūsų automobilis galės ten nusigauti?

– Ir dar kaip. Bet man geriau patiktų automobilis be hidrodinaminio valdymo.

– Apsieisiu be jo, – tarė mergina. Ji labai stengėsi susitvardyti ir nepravirkti. – Ir išvis man nieko nereikia.

– Ką tu gersi? – paklausė pulkininkas. – Mes dar nieko neužsisakėm.

– Man nieko nesinori gerti.

– Du labai sauso martinio, – kreipėsi pulkininkas į barmeną, – ir taurę šalto vandens.

Įkišęs ranką į kišenę, jis atsuko vaistų buteliuko dangtelį ir iškratė į kairiąją ranką dvi dideles tabletes. Užspaudęs jas delne, užsuko dangtelį. Tai buvo nesunku padaryti žmogui, kurio dešinioji ranka sužalota.

– Sakiau, kad nieko nenoriu gerti.

– Žinau, dukrele. Bet maniau, kad užsinorėsi. Galėsi palikti savo taurę neišgertą. Arba aš išgersiu. Nepyk, aš nenorėjau tavęs įžeisti.

– Mes dar nepaėmėm negriuko, kuris man tarnaus.

– Taip. Nes nenorėjau jo prašyti, kol neatėjo Čiprianis ir aš neužmokėjau.

– Kokios griežtos taisyklės!

– Ką darysi, – tarė pulkininkas. – Atleisk man, dukrele.

– Pasakyk „dukrele“ tris kartus.

– *Hija*, *figlia*, dukrele.

– Nežinau kodėl, – pradėjo ji, – bet geriau išeikim iš čia. Man patinka, kai žmonės mato mus drauge, bet šiandien aš nieko nenoriu matyti.

– Paketas su negriuku padėtas ant kasos aparato.

– Žinau. Aš jau seniai pastebėjau.

Atėjo barmenas, atnešė dvi taures vyno, taip pat taurę vandens; gėrimas, sprendžiant iš aprasojusio stiklo, buvo labai šaltas.

– Paduokite man paketėlį, kuris atsiųstas mano vardu ir guli pas jus ant kasos aparato, – pasakė jam pulkininkas. – Pasakykite Čiprianiui, kad atsiųsiu jam čekį.

Jis buvo pakeitęs savo griežtą sprendimą.

– Nori išgerti, dukrele?

– Taip. Jeigu nepyksi, kad aš irgi keičiu savo sprendimą.

Juodu išgėrė, lengvai susidaužę taurėmis, taip lengvai, kad taurės vos palietė viena kitą.

– Tu gerai sakei, – tarė ji pajutusi, kaip vynas užlieja kūną šiluma ir akimirką užgniaužia skausmą.

– Ir tu gerai sakei, – tarė jis, spausdamas delne dvi tabletes.

Jis pagalvojo, kad dabar gerti vaistus su vandeniu būtų visai neestetiška. Palaukęs, kol mergina nusigręš, – o ji kaip tik nusigręžė palydėti žvilgsniu išeinančių ankstyvųjų lankytojų, – jis nurijo tabletes, užgerdamas martiniu.

– Eisim, dukrele?

– Taip. Būtinai.

– Barmene, kiek mes skolingi? – paklausė pulkininkas. – Ir nepamirškite pasakyti Čiprianiui, kad tuojau išsiųsiu jam čekį už šitą smulkmeną.

XXXVIII skyrius

Jie valgė *Gritti* restorane; mergina išvyniojo mažutę negriuko figūrėlę iš juodmedžio ir prisisegė aukštai ant kairiojo peties. Negriukas buvo maždaug trijų colių ilgio ir gana dailiai atrodė, jeigu kas apskritai mėgsta tokius papuošalus. O kas nemėgsta – kvailys, pagalvojo pulkininkas.

Nebūk šiurkštus net ir mintyse, pasakė jis sau. Turi būti geras iki tos akimirkos, kol pasakysi: „Lik sveika". Kas per žodžiai „Lik sveika"!

Jie labai tinka užrašyti atminimui į albumėlį.

Lik sveika ir *bonne chance* ir *hasta la vista*. O mes visada sakydavome tiesiog *merde*, ir tiek. *Farewell*, pagalvojo jis, – štai kur malonus žodis. Dainingas. Laimingai, laimingo kelio, keliauk su laime. Ir su visais velniais, pagalvojo jis.

– Dukrele, – tarė jis. – Ar aš seniai tau sakiau, kad myliu tave?

– Kai atsisėdom prie staliuko, dar nesakei.

– Tai dabar sakau.

Kai jie atėjo į viešbutį, ji rūpestingai susišukavo plaukus moterų kambaryje, nors ir nemėgo tų kambarių.

Ji pasidažė lūpas pieštuku taip, kad jam labiausiai patiktų, ir, atidžiai jas dažydama, kartojo pati sau: „Negalvok, nieko nieko negalvok. Ir svarbiausia neliūdėk, kad jis išvažiuoja".

– Tu labai graži.

– Dėkui. Labai noriu būti tau graži, jeigu tai įmanoma ir jeigu aš galiu būti graži.

– Italų kalba puiki.

– Taip. Ponas Dantė irgi taip manė.

– *Gran Maestro*, – kreipėsi pulkininkas. – Ko galėtume pavalgyti šitame *Wirtschaft*[1]*?*

Gran Maestro stebėjo juos vogčiomis iš tolo, su meile ir be pavydo.

– Ar norite mėsos ar žuvies?

– Šiandien šeštadienis, – tarė pulkininkas. – Žuvį valgyti nebūtina. Todėl aš paimsiu žuvies.

– Bus plekšnė, – tarė *Gran Maestro*. – O ko jums, panele?

– Jūs sugalvokit. Jūs apie valgį geriau išmanot, o aš mėgstu viską.

– Spręsk, dukrele.

– Ne. Tegu sprendžia tas, kuris geriau išmano. Nuo pensionato laikų turiu gerą apetitą.

– Padarysiu jums siurprizą, – pasakė *Gran Maestro*. Pailgas jo veidas buvo malonus, žili antakiai dengė akis su paburkusiais vokais, jis atrodė patenkintas, tas senas kareivis, jis džiaugėsi, kad liko gyvas.

– Ar yra žinių iš ordino? – paklausė pulkininkas.

– Ne. Tik girdėjau, kad mūsų vadui, pačiam Vyriausiajam, nelaimė. Konfiskuotas visas jo turtas. Arba, geriausiu atveju, tam turtui uždėtas areštas.

– Manau, kad viskas gerai baigsis.

– Tikėsime mūsų vadu. Jis yra išbridęs sausas iš gilesnių vandenų.

[1] Restoranas, smuklė (*vok.*).

– Už mūsų vadą! – tarė pulkininkas.

Jis pakėlė taurę, pilną gero, iš didelio butelio pripilto valpoličelio.

– Išgerk už jį, dukrele.

– Negaliu gerti už tą kiaulę, – tarė mergina. – Be to, aš nepriklausau prie ordino.

– Jau priklausote, – pasakė *Gran Maestro*. – *Por merito di guerra.*[1]

– Tada geriu už jį, – tarė ji. – Ar tikrai aš priimta į ordiną?

– Taip, – pasakė *Gran Maestro*. – Jūs dar neturite dokumentų, bet skiriu jus Vyriausiuoju Garbės Sekretoriumi. Pulkininkas atskleis jums mūsų ordino paslaptis. Prašom jas atskleisti, pulkininke.

– Atskleisiu, – pasakė pulkininkas. – Ar rauplėtojo arti nematyti?

– Nėra. Išvykęs su savo dama. Su panele Bedeker.

– Gerai, – tarė pulkininkas. – Atskleidžiu. Svarbiausia – tu turi žinoti pagrindinę paslaptį. *Gran Maestro*, įspėkite mane, jeigu aš pasuksiu į klystkelius.

– Pradėkit, – tarė *Gran Maestro*.

– Pradedu, – pasakė pulkininkas. – Klausykis atidžiai, dukrele. Štai didžiausia paslaptis. Klausykis: „Meilė yra meilė, džiaugsmas yra džiaugsmas. O kai miršta auksinė žuvelė, stoja tyla."

– Paslaptis atskleista, – tarė *Gran Maestro*.

– Aš laiminga ir džiaugiuosi, kad esu priimta į ordiną, – tarė mergina. – Tačiau turiu pasakyti, kad jūsų ordinas yra gan atšiaurus.

[1] Už nuopelnus kare *(ital).*

– Tai tiesa, – pasakė pulkininkas. – O dabar, *Gran Maestro,* šalin paslaptis, ir ką mes valgysim?

– Bus *enchillada*[1] su krabais, pagaminta venecijietiškai, bet šalta. Paduota kriauklėje. Jums plekšnė, o panelei – mėsa, kepta ant grotelių. Kokių norite daržovių?

– Kokių turit, – tarė pulkininkas.

Gran Maestro nuėjo, o pulkininkas pažvelgė į merginą, paskui pro langą į Didįjį kanalą, į nuostabų šviesos žaismą, kuris buvo matyti net iš čia, iš tolimo kampo bare, sumaniai pertvarkytame į restoraną, ir paklausė:

– Ar aš sakiau tau, dukrele, kad myliu tave?

– Sakei, bet jau senokai. O aš myliu tave.

– Kas ištinka žmones, kurie mylisi?

– Jie mylisi ir tiek, ir manau, kad yra laimingesni už kitus. O paskui vienam iš jų amžiams lieka tuštuma.

– Galėčiau tau atsakyti kitaip, bet nenoriu būti šiurkštus, – tarė pulkininkas. – Tačiau prašau: nejausk jokios tuštumos.

– Pasistengsiu, – pasakė mergina. – Stengiuosi nuo tos akimirkos, kai tik nubudau. Stengiuosi visą laiką, kai mes pažįstami.

– Stenkis, dukrele, – pasakė pulkininkas.

Užsakęs valgius, *Gran Maestro* grįžo prie jų, ir pulkininkas pasakė:

– Prie plekšnių atneškit butelį *vino secco* nuo Vezuvijaus. O prie kitų valgių turime valpoličelio.

– Ar aš galėsiu gerti Vezuvijaus vyną prie savo kepsnio? – paklausė mergina.

– Renata, dukrele, žinoma, galėsi. Tau viskas galima.

– Jeigu jau geriu vyną, tai noriu gerti tą patį kaip tu.

[1] Pyragas su raudonaisiais pipirais *(isp.)*.

– Tavo metuose geras baltas vynas tinka prie kepsnio, – pasakė pulkininkas.

– Gaila, kad mūsų amžiaus skirtumas toks didelis.

– O man patinka, – tarė pulkininkas. – Išskyrus tik... – pridūrė, bet nebaigė savo minties ir tarė: – Būkime *fraîche et rose comme au jour de bataille*[1].

– Kas taip pasakė?

– Neįsivaizduoju. Išgirdau mokydamasis *Collége des Maréchaux*[2]. Gana pretenzingas pavadinimas. Vis dėlto aš baigiau tą koležą. Bet geriausiai žinau tai, ko išmokau iš bošų, stebėdamas juos ir kariaudamas su jais. Jie yra geriausi kareiviai. Bet visada griebia daugiau, negu įstengia apžioti.

– Būkime tokie, kaip tu sakei, ir pasakyk, kad myli mane.

– Aš myliu tave, – tarė jis. – Tuo gali neabejoti. Šventa tiesa.

– Šiandien šeštadienis, – tarė ji. – O kada bus kitas šeštadienis?

– Kitas šeštadienis – nepatikima šventė, dukrele. Kur tu rasi žmogų, kuris galėtų ką nors pasakyti apie kitą šeštadienį.

– Tu galėtum pasakyti, jeigu norėtum.

– Paklausiu *Gran Maestro,* gal jis žino. *Gran Maestro,* kada bus kitas šeštadienis?

– *À Pâques ou à la Trinité*[3], – pasakė *Gran Maestro.*

– O kodėl mūsų dar nedžiugina kvapai iš virtuvės?

– Vėjas pučia ne iš tos pusės.

Taip, pagalvojo pulkininkas. Vėjas pučia ne iš tos pusės, Ir koks būčiau laimingas, jei būčiau turėjęs šitą mergaitę, o ne tą moterį, kuriai moku alimentus, nors ji nesugebėjo net pagimdyti

[1] Švieži ir rausvi kaip mūšio dieną *(pranc.).*

[2] Maršalų koležas *(pranc.).*

[3] Čia – kai sausa šaka sužaliuos *(pranc).*

man vaiko. O juk baudėsi pagimdyti. Bet sunku supaisyti, kas kuo kaltas.

Nesivelk į tuos reikalus, tarė jis sau. Ir mylėk savo mergaitę. Ji čia, šalia tavęs, ji laukia tavo meilės, jeigu jos dar turi.

Apimtas jausmo, kuris užplūsdavo visada, kai žiūrėdavo į ją, pulkininkas pasakė:

– Mergaite, tavo plaukai kaip varno sparnas, o pažvelgus į tavo veidą, gniaužiasi širdis. Sakyk, kaip tu jautiesi?

– Puikiausiai.

– *Gran Maestro,* – kreipėsi pulkininkas, – duokit kokių kvapų, duokit ko nors iš savo užkulisių, nors vėjas ir nepalankus mums.

XXXIX skyrius

Durininko nurodymu koridoriaus tarnas pranešė, kad pulkininko laukia ta pati motorinė valtis, kuri buvo jį čia atgabenusi.

Vairuotojas Džeksonas laukė jo valtyje su lagaminu ir rūpestingai supakuotu portretu. Vis taip pat įnirtingai pūtė vėjas.

Pulkininkas apmokėjo sąskaitą ir išdalijo arbatpinigius kiek kam priklausė. Viešbučio tarnautojai padėjo Džeksonui įsitaisyti valtyje su lagaminu ir portretu. Paskui grįžo į vidų.

– Na, dukrele, – tarė pulkininkas.

– Ar galiu plaukti su tavim iki garažo?

– Ten nebus geriau.

– Leisk man plaukti iki garažo.

– Gerai, plauk, – sutiko pulkininkas. – Kaip tu nori. Sėskis.

Jie nieko nesikalbėjo, laivas plaukė pavėjui tokiu greičiu, kokį tik buvo galima išspausti iš vargano variklio, ir atrodė, kad vėjo beveik nėra.

Prieplaukoje, kur Džeksonas atidavė lagaminą nešikui, o portretą iškėlė pats, pulkininkas pasakė:

– Nori čia atsisveikinti?

– Ar jau reikia atsisveikinti?

– Ne.

– Gal galiu pabūti su tavim bare, kol sulauksi automobilio?

– Bus dar blogiau.

– Nesvarbu.

– Nugabenkite tuos daiktus į garažą, ir tegu juos kas nors pasaugo, kol išvairuosite automobilį, – paliepė pulkininkas Džeksonui. – Patikrinkite šautuvus ir sukraukite visus daiktus taip, kad užpakalinėje sėdynėje liktų kuo daugiau vietos.

– Klausau, pone, – pasakė Džeksonas.

– Tai aš važiuoju drauge? – paklausė mergina.

– Ne, – atsakė pulkininkas.

– O kodėl man negalima?

– Pati gerai žinai. Tavęs niekas nekvietė.

– Nebūk blogas.

– Viešpatie, dukrele, kad tu žinotum, kaip aš stengiuosi nebūti blogas. Būti blogam kur kas lengviau. Užmokėkim šitam geram žmogui ir eikim pasėdėti ant suolo po medžiu.

Jis užmokėjo motorinės valties savininkui ir pasakė jam, kad neužmiršo savo pažado dėl džipo variklio. Jis pasakė taip pat tvirtai pažadėti negalįs, bet turįs vilties.

– Variklis bus padėvėtas. Bet vis tiek geresnis už šitą jūsų virdulį.

Juodu užlipo aptrupėjusiais akmeniniais laiptais, žvyruotu takeliu nuėjo iki suolo ir atsisėdo po medžiais.

Medžiai buvo juodi, juos lingavo vėjas, ir ant šakų nebebuvo lapų. Lapai šiemet buvo anksti nukritę ir jau seniai sušluoti.

Prie jų priėjo berniukas, siūlydamas pirkti atvirukų. Pulkininkas pasakė jam:

– Bėk sau, sūneli. Mums nieko nereikia.

Dabar mergina pravirko, nors jos sprendimas buvo niekada neverkti.

– Klausyk, dukrele... Ką aš tau galiu pasakyti? Vežimas, kuriame mes sėdime, neturi amortizatorių.

– Jau nebeverkiu, – tarė ji. – Aš ne isterikė.

– Žinoma, tuo tavęs neapkaltinsi. Aš galiu pasakyti, kad tu pati puikiausia ir pati gražiausia mergaitė pasaulyje. Niekur ir niekad nebuvo geresnės. Visame pasaulyje.

– Kas iš to, net jeigu tai tiesa?

– Nieko, – pasakė pulkininkas. – Bet aš pasakiau tiesą.

– Tai kas dabar bus?

– Dabar mes atsistosime, pasibučiuosime ir pasakysime sudie.

– Ką reiškia sudie?

– Nežinau, – tarė pulkininkas. – Tikriausiai vienas iš žodžių, kurį kiekvienas supranta savaip.

– Pasistengsiu ir aš savaip suprasti.

– Nesijaudink ir nesielvartauk, dukrele.

– Taip, – tarė mergina. – Jei jau mūsų vežimas neturi amortizatorių.

– Kai tu įsėdai, jis iš karto pasuko ešafoto link.

– Ar negalėtum būti truputį geresnis?

– Turbūt ne. Bet aš stengsiuosi.

– Stenkis, visą laiką stenkis. Mums nieko daugiau nelieka.

– Aš stengsiuosi.

Jie stipriai apsikabino, karštai pasibučiavo, ir pulkininkas nuvedė merginą žvyruotu takeliu, paskui akmeniniais laiptais žemyn.

– Grįžk geru laivu. Kam tau plaukti tuo sukežėliu?

– Aš plauksiu tuo sukežėliu, jeigu tu neprieštarausi.

– Prieštarausiu? – paklausė pulkininkas. – Aš? Aš tik duodu įsakymus ir vykdau įsakymus. Aš neprieštarauju. Sudie, mano brangiausioji, mylimiausioji, gražiausioji.

– Sudie, – pasakė ji.

XL skyrius

Jis sėdėjo statinėje, įkastoje į žemę; tokiomis pasalomis įprasta naudotis Veneto apylinkėse. Jos slepia šaulį nuo to, ką jis nori nušauti – šiuo atveju nuo ančių.

Vyrai, susitikę garaže, atvažiavo čia labai smagiai; paskui išsivirė puikią vakarienę ant viryklės senoviškoje virtuvėje ir linksmai praleido vakarą. Važiuodami į medžioklę, trys medžiotojai sėdėjo užpakalinėje sėdynėje. Net ir tie, kurie nemėgo meluoti, leido sau gerokai pagražinti savo pasakojimus, o jau melagiai pralenkė patys save.

Melagis, pralenkęs pats save, galvojo pulkininkas, yra toks gražus kaip žydinti vyšnia ar obelis. Ir nereikia jam trukdyti, jeigu tik jis nepradeda tavęs mokyti.

Pulkininkas visą gyvenimą kolekcionavo melagius, panašiai kaip žmonės kolekcionuoja pašto ženklus. Tiesa, jis jų nerūšiavo ir nelaikė didele brangenybe. Jis tik smaginosi, klausydamasis jų melagysčių, jeigu, žinoma, tai nebuvo susiję su jo tiesioginėmis

pareigomis. O praėjusį vakarą, kai visi prisivaišino grapa, buvo tiek primeluota, kad pulkininkas jautėsi visai smagiai.

Kambarys kvepia medžio anglių dūmais, o gal smilkstančiais rąstais židinyje, pagalvojo jis. Ir melagiams užvis geriausiai sekasi meluoti tada, kai kambarys kvepia dūmais ar kai saulė jau nusileidusi.

Jis pats keletą sykių vos nepradėjo meluoti, bet susilaikė ir tik truputį šį tą pagražino. Iš tiesų tik truputį, pagalvojo jis.

O dabar užšalusi lagūna sugadins visą medžioklę. Bet ne, nesugadino.

Staiga dievai žino iš kur pasirodė pora smailiauodegių ančių, jos smigo žemyn taip greitai, kaip joks lėktuvas nebuvo smigęs, ir pulkininkas, išgirdęs sparnų švilpesį, pakėlė šautuvą ir nušovė gaigalą. Tas šleptelėjo ant ledo sunkiai, kaip gali šleptelėti tik antis, bet jam dar nenukritus pulkininkas nušovė patelę, kuri jau buvo sparčiai bekylanti aukštyn, ištempusi ilgą kaklą.

Ji nukrito greta gaigalo.

Tikros žudynės, pagalvojo pulkininkas. O kas mūsų laikais ne žudynės? Bet tu, vaikine, dar puikiai šaudai.

Vaikinas, po velnių, pagalvojo jis. Senas susisukęs krienas. Žiūrėk, dar skrenda.

Dabar skrido cyplės, jos artėjo lyg šnarantis debesėlis, staigiai susimetė į daiktą ir vėl išsisklaidė, ištirpo. Paskui vėl susimetė, ir išdavikė antis ėmė šaukti jas į lagūną.

Tegu dar apsuka ratą, tarė sau pulkininkas. Nekelk galvos ir nemirksėk. Jos tuoj tūps.

Jos tikrai ketino tūpti, išdavikės balso šaukiamos.

Pakreipė sparnus kaip besileidžiantis lėktuvas eleronus. Tada pamatė ledą ant lagūnos ir vėl ėmė kilti aukštyn.

Medžiotojas – jis dabar buvo jau nei pulkininkas, nei kas nors kitas, o tik medžiotojas, – išlindo iš statinės ir nušovė dvi antis. Jos šleptelėjo ant ledo beveik taip pat sunkiai, kaip ir didžiosios antys.

Dviejų iš vienos šeimos bus gana, tarė sau pulkininkas. O gal čia ne šeima, gal visa giminė?

Už nugaros pulkininkas išgirdo šūvį, jis žinojo, kad ten nėra jokios statinės, ir atsigręžė, žvelgdamas per užšalusią lagūną į tolimą, meldais apaugusį krantą.

Sugadinta medžioklė, pagalvojo jis.

Jis gerai matė pulkelį didžiųjų ančių – skridusios visai žemai, jos dabar staigiai šovė į dangų, taip staigiai, kad atrodė stovinčios ant uodegų.

Viena antis nukrito, paskui jis išgirdo antrą šūvį.

Tai paniurėlis valtininkas šaudė antis, kurios turėjo atitekti pulkininkui.

Kaip jis drįsta, pagalvojo pulkininkas.

Valtininkas buvo gavęs šautuvą sužeistiems paukščiams nušauti, bet tik tada, jei šuo negalėtų pavyti. Pagal medžioklės taisykles šaudyti į tuos paukščius, kurie skrido link pulkininko pasalos, buvo didžiausia kiaulystė.

Valtininkas buvo taip toli, kad šaukiamas vis vien nebūtų išgirdęs. Todėl pulkininkas paleido jo link du šūvius.

Šratai jo nepasieks, pagalvojo pulkininkas, bet jis bent supras, kad aš žinau, ką jis daro. Po velnių, ką visa tai reiškia? Ir dar kai medžioklė tokia puiki. Nebuvau matęs taip gerai organizuotos ir tokios puikios ančių medžioklės ir niekad gyvenime nebuvau taip smagiai šaudęs ančių kaip čia. Ką mano sau tas šunsnukis?

Jis žinojo, kad pyktis jam kenkia. Todėl paėmė dvi tabletes, nurijo ir užgėrė jas džinu iš gertuvės, nes vandens nebuvo.

Jis žinojo, kad ir džinas jam nesveika gerti, tad pagalvojo: viskas man nesveika, išskyrus poilsį ir lengvą mankštą. Taip, taip, vaikine, tik poilsis ir lengva mankšta. O tu manai, kad čia lengva mankšta?

Mano gražiausioji, galvojo jis. Norėčiau, kad būtum dabar čia, kad abu sėdėtume dvivietėje pasaloje surėmę pečius. Aš atsigręžčiau, pasižiūrėčiau į tave ir taikliai šaudyčiau į aukštai skrendančias antis, norėdamas pasirodyti prieš tave, ir pasistengčiau nutaikyti taip, kad antis įkristų tiesiai į statinę, net neužgavusi tavęs. Štai ir dabar pabandysiu, tarė jis sau, išgirdęs sparnų šlamesį. Jis pakilo, atsigręžė ir pamatė vienišą gaigalą, gražų, ilgakaklį, smarkiai mosuojantį sparnais ir skriejantį jūros link. Jis pamatė gaigalą labai aiškiai ir ryškiai dangaus ir tolimų kalnų fone. Pulkininkas palaukė, kol jis priskris arčiau, aukštai, net atsilošdamas, pakėlė šautuvą ir nusitaikė.

Gaigalas nukrito visai prie pat statinės ir pralaužė ledą. Ties ta vieta jie buvo pramušę ledą anksčiau, kai mėtė medines antis, bet dabar vandenį vėl buvo užtraukusi plona plutelė. Antis viliokė pasižiūrėjo į gulintį gaigalą ir sutapeno kojomis.

– Tu jo niekada nebuvai mačiusi, – tarė pulkininkas ančiai. – Tikriausiai nematei, kad jis atskrenda? O gal matei? Bet nešaukei.

Gaigalas trenkėsi galva, ir jo galva buvo po ledu. Pulkininkas žiūrėjo į gražias žiemines plunksnas ant krūtinės ir sparnų.

Norėčiau padovanoti jai liemenę iš vienų plunksnų, galvojo jis, tokių, kokiomis senovės meksikiečiai puošdavo savo dievus. Bet visos šitos antys keliaus į turgų, ir niekas nemokės nulupti joms odelės ir jos išdirbti. O būtų graži liemenė – nugara iš

didžiosios anties plunksnų, priekis iš smailiauodegės ir du išilginiai ruožai per krūtinę iš kryklės plunksnų. Pašėlusiai puiki būtų liemenė. Jai patiktų, esu tikras.

Kad tik jos atskristų, galvojo pulkininkas. Juk galėtų užskristi dar kelios kvailos antys. Aš jas sutiksiu, tegu tik atskrenda. Bet jos neskrido, ir jis sėdėjo vienas su savo mintimis.

Ir iš kitų statinių niekas nešaudė, pokštelėjo tik keli šūviai nuo jūros.

Kai bus visai šviesu, paukščiai pamatys ledą ir neskris čionai, o pasuks į atvirą jūrą, kur jų susirinks dideli būriai. Taigi medžioklė baigta, pagalvojo jis, be jokio išankstinio nusiteikimo stengdamasis išsiaiškinti, kodėl vis dėlto taip atsitiko. Dažnai jis patirdavo nepelnytus likimo smūgius, susitaikydavo su jais nemaištaudamas, bet visada stengdavosi išsiaiškinti.

Sykį, kai jis ėjo su mergina vėlai vakare, jie sutiko du jūrininkus. Jie ėmė švilpčioti jai, bet pulkininkas pagalvojo, kad nieko čia baisaus, tegu sau švilpauja.

Tačiau kažkas buvo ne taip. Tą jis juste pajuto, dar gerai neperprasdamas. O paskui suvokė ir tyčia stabtelėjo po žibintu, kad jie pamatytų jo antpečius ir pereitų į kitą gatvės pusę.

O jo antpečius puošė maži ereliai išskleistais sparnais. Jie buvo išsiuvinėti ant uniformos antpečių sidabriniu siūlu. Ereliai nelabai matėsi, nes uniforma buvo jau padėvėta. Bet vis dėlto dar buvo įžiūrimi.

Jūreiviai vėl sušvilpė.

– Stok čia, prie sienos, jeigu nori pasižiūrėti, kas bus, – tarė pulkininkas merginai. – Arba nusigręžk.

– Jie tokie dideli ir jauni.

– Netrukus sumažės, – užtikrino pulkininkas. Jis žengė prie jūrininkų. – Kur jūsų kranto patrulis? – paklausė jis.

– Kas kam darbo? – atkirto aukštesnysis jūreivis. – Man kad tik pažiopsoti į panelę, ir tiek.

– Ar jūs pavardes ir asmeninius numerius turite?

– Kas kam darbo? – atsakė aukštesnysis.

O kitas pridūrė:

– Pasakosi čia kiekvienai sausumos žiurkei.

Senas kareiva, pagalvojo pulkininkas prieš tvodamas. Nieko neprikiši. Žino savo teises.

Bet pulkininkas tvojo jam kaire ranka neužsimojęs, tris kartus trinktelėjo ir tas nebeišsilaikė ant kojų.

Antrasis jūrininkas, kuris švilpė pirmas, bematant stojo į mūšį ir laikėsi visai tvirtai, nors ir buvo įgėręs. Pulkininkas trenkė jam alkūne į dantis, o paskui, gerai viską matydamas žibinto šviesoje, stipriai užvežė dešine ranka. Po šito smūgio pulkininkas atsigręžė pasižiūrėti į antrąjį akiplėšą ir pamatė, kad tasai guli nejudėdamas.

Tada kirto aukštajam kabliu iš kairės, o paskui, kai jūrininkas pabandė atsitiesti, užvažiavo su dešine. Dar kartą smogęs iš kairės, nusigręžė ir nuėjo prie merginos, nes nenorėjo išgirsti, kaip jūrininko galva kaukštels į grindinį.

Apžiūrėjęs pirmąjį jūrininką, pulkininkas įsitikino, kad jis guli be sąmonės, įrėmęs smakrą į žemę; iš burnos jam virveno kraujo srovelė. Bet būgštauti dėl jo nebuvo ko.

– Vargas mano karjerai, kad ir kokia ji būtų, – pasakė jis merginai. – Bet šitie tipai mūvi tikrai juokingas kelnes.

– Kaip jautiesi? – paklausė mergina.

– Visai gerai. Tu viską matei?

– Taip.

– Iš ryto skaudės rankas, – tarstelėjo jis, galvodamas kažką kita. – Manau, kad mes dabar kuo ramiausiai galim eiti sau. Tik eikim palengva.

– Gerai, eikim palengva.

– Aš ne dėl to. Norėjau pasakyti, kad neturi atrodyti, jog mes skubam pabėgti.

– Eisime taip lėtai, kaip tik įmanoma.

Juodu nuėjo.

– Padarom eksperimentą?

– Būtinai.

– Eikim taip lėtai, kad net mūsų nugaros keltų šiurpą.

– Pasistengsiu. Tik vargu ar man pasiseks.

– Tada eikim paprastai.

– Ar jie neužgavo tavęs?

– Gavau gan smarkiai į paausį. Nuo to antrojo.

– Ar taip atrodo tikros muštynės?

– Jeigu sekasi.

– O jeigu nesiseka?

– Tada kojos linksta per kelius. Ir griūvi kniūbsčias arba aukštielninkas.

– Ar tebemyli mane po šitų muštynių?

– Mylėčiau dar labiau nei anksčiau, jeigu būtų įmanoma.

– Argi neįmanoma? O, kaip būtų gerai! Aš dabar tave dar labiau myliu. Ar ganėtinai lėtai einu?

– Tu eini kaip elnias per mišką, o kartais eini taip gražiai kaip vilkas arba didelis senas kojotas, kai jis niekur neskuba.

– Nežinau, ar aš norėčiau būti didelis senas kojotas.

– Palauk, pamatysi kojotą, – pasakė pulkininkas, – ir būtinai panorėsi. Tu eini taip kaip visi didieji grobuonys, kai neskuba. Bet tu nesi grobuonis.

– Dėl to gali neabejoti.

– Paėjėk truputį į priekį, kad galėčiau pasižiūrėti.

Ji paėjo į priekį, ir pulkininkas tarė:

– Tu eini kaip čempionas, kol jis dar netapo čempionu. Jei būtum žirgas, nusipirkčiau tave net jeigu už skolintus pinigus reikėtų mokėti dvidešimt procentų per mėnesį.

– Tau nė pirkti manęs nereikia.

– Aš žinau. Bet mes ne apie tai kalbam. Mes kalbam apie tavo eiseną.

– Pasakyk man, – tarė ji, – kaip baigsis tiems vyrukams? Aš nieko neišmanau apie muštynes. Gal man reikėjo pasilikti ir pasirūpinti jais?

– Jokiu būdu, – pasakė pulkininkas. – Įsidėmėk – jokiu būdu. Tikėkimės, kad vienas iš jų užsidirbo smegenų sukrėtimą. Tegu dvesia. Patys kalti. Už tai niekas manęs nepatrauks atsakomybėn. Nuo to mes apdrausti. Norėčiau dar vieną dalyką pasakyti tau apie muštynes, Renata.

– Sakyk.

– Jeigu įsiveli į muštynes, turi laimėti. Tai svarbiausia. Visa kita neverta supuvusio kiaušinio, kaip sakydavo mano senas bičiulis daktaras Romelis.

– Ar tau tikrai patinka Romelis?

– Labai.

– Bet jis buvo tavo priešas.

– Kartais aš myliu priešus labiau negu draugus. O laivynas, žinok, visada laimi visus mūšius. Tą aš sužinojau name, kuris vadinosi Pentagonu, dar tada, kai būdavau įleidžiamas ten per paradines duris. Jeigu nori, galim grįžti atgal arba net nubėgti prie tų dviejų vyrukų ir juos paklausti.

– Žinai, Ričardai, šiandien man jau gana muštynių.

– Ir man, jei nori žinoti tiesą, – tarė pulkininkas. Jis pasakė tai itališkai, pradėdamas žodžiais *„Anche'io"*. – Užsukime dabar „Pas Harį", o paskui aš palydėsiu tave namo.

– Ar neužsigavai sužeistosios rankos?

– Ne. Aš tik vieną sykį stuktelėjau ja į galvą, – paaiškino jis. – O kitus kartus taikiau į korpusą.

– Galiu ją paliesti?

– Taip, tik labai švelniai.

– Bet ji baisiai sutinusi.

– Tačiau nesulaužyta, o tokie sutinimai visada greitai praeina.

– Tu myli mane?

– Taip. Aš myliu tave abiem patinusiom rankom ir visa širdimi.

XLI skyrius

Štai kaip ten buvo, ir tą dieną, o gal ir kitą, įvyko stebuklas. Tu nė nesitikėjai tokio, galvojo pulkininkas. Įvyko didis stebuklas, kurio jis niekad sąmoningai nesiekė. Bet, šunsnuki, juk tu nė nesipriešinai, tarė jis sau.

Oras dar labiau atšalo, pramuštos properšos vėl apsitraukė ledu, ir antis viliokė liovėsi žiūrėjusi į dangų. Ji pamiršo savo išdavystę ir ėmė rūpintis tik savimi.

Tai kalė, pagalvojo pulkininkas. Nors tai ir netiesa, bet išdavystė – jos amatas. Ir kodėl patelė šaukia geriau už gaigalą? Tu turėtum žinoti, pagalvojo jis. Ne, ir tai netiesa. Tai kas gi, po velnių, yra tiesa? Juk tikrai gaigalas šaukia geriau.

Tik negalvok dabar apie ją. Negalvok apie Renatą, geriau nuo to nebus, vaikine. Gali būti net blogiau. Atsisveikinai su ja. Koks tai buvo atsisveikinimas! Su visais ešafotais. O ji tikrai eitų su tavim į tą prakeiktą ešafotą. Jeigu, žinoma, jis būtų tikras. Labai bjaurus užsiėmimas – mylėti ir išsiskirti. Tatai žeidžia žmones.

O kas tau davė teisę suartėti su tokia mergina?

Niekas, atsakė jis. Tiesiog Andrea supažindino mane su ja.

Bet kaip ji galėjo pamilti tokį nelemtą šunsnukį?

Nežinau, pagalvojo jis nuoširdžiai. Visai nuoširdžiai nežinau.

Jis nežinojo ir to, jog mergina mylėjo jį už tai, kad jis niekad gyvenime nenubusdavo rytais nelaimingas, nesvarbu, ar būtų sveikas, ar sirgtų. Jis kentėdavo, sielvartaudavo, bet niekada nebūdavo nelaimingas rytais.

Tokių žmonių pasaulyje labai maža, bet mergina, nors buvo visai jauna, iš sykio tą suprato.

Dabar ji namie, miega, galvojo pulkininkas. Ten ji ir turi būti, o ne kokioje prakeiktoje medžioklės pasaloje su įšalusiomis aplink medinėmis antimis.

Ir vis dėlto velniškai norėčiau, kad ji būtų čia, kad pasala būtų dvivietė, kad ji stovėtų ir žiūrėtų į vakarus, ar neatskrenda iš ten ančių virtinė. Būtų puiku, jei tik jai nepasidarytų šalta. Gal man pasiseks išmainyti su kuo nors gerą pūkinę striukę, nes parduoti tokios niekas neparduos. Tokios striukės per apsirikimą buvo išduotos lakūnams.

Galėčiau sužinoti, kaip tos striukės dygsniuojamos, ir užsakyti jai panašią iš šitų ančių pūkų, galvojo jis. Surasčiau gerą siuvėją, jis pasiūtų dvieilę striukę be kišenės dešinėje ir uždėtų zomšinį lopinėlį toje vietoje, kur remiasi šautuvo buožė.

Taip ir padarysiu, tarė jis sau. Užsakysiu jai striukę arba gausiu mainais iš kokio nors mūsų vyruko, o paskui duosiu persiūti pagal jos ūgį. Norėčiau gauti jai gerą *Purdey12* šautuvą, ne itin lengvą, arba porą *Boss*. Jai reikia puikių šautuvų, tokių kaip ji pati. Matyt, geriausiai tiktų pora *Purdey12* šautuvų, pagalvojo jis.

Tą akimirką jis išgirdo lengvą sparnų šnaresį ir pažvelgė į viršų. Bet antys skrido per aukštai. Jis tik palydėjo jas akimis. Jos skrido aukštai ir gerai matė statinę ir pulkininką statinėje, ir įšalusias lagūnoje medinukes, ir vargšę antį viliokę, tą ištikimą išdavikę, kuri taip pat jas pamatė ir garsiai sukrykštė. Antys, o ten buvo smailiauodegės, skrido ir nuskrido jūros link.

Ji sakė, kad aš jai niekada nieko nesu dovanojęs. Tik tą mažą negriuką. Bet kokia čia dovana? Ji pati išsirinko ir pati nusipirko. Kas gi taip teikia dovanas?

Užvis labiausiai norėčiau padovanoti jai garantiją dėl rytojaus, kurio nebus; visą savo meilę, kuri yra bevertė; visas savo žemiškas gėrybes, kurių iš tiesų nėra, na, gal tik išskyrus du gerus šautuvus, karišką aprangą, ordinus ir medalius su įsakymais dėl apdovanojimo ir knygas. Taip pat ir atsargos pulkininko pensiją.

Visas gėrybes žemiškas po kojom kloju tau, pagalvojo jis.

O ji padovanojo man savo meilę, brangius akmenėlius, – aš juos grąžinau, – ir portretą. Na, ir portretą bet kada galėsiu grąžinti. Dar galėčiau padovanoti savo žiedą, bet kur, po velnių, aš jį nukišau?

Jai nereikia nei mano „Kryžiaus už nuopelnus", nei dviejų „Sidabrinių žvaigždžių", nei viso kito metalo laužo, nei jos pačios tėvynės medalių. Nei Prancūzijos medalių. Nei Belgijos. Kam tie blizgučiai? Nyku būtų į juos žiūrėti.

Geriau aš atiduosiu jai savo meilę. Bet kaip, po šimts, ją nusiųsti? Ir kaip išlaikyti ją šviežią? Juk neužšaldysi.

O galbūt galima? Reikės pasiteirauti. Ir kaip aš parūpinsiu senajam valtininkui tą prakeiktą džipo variklį?

Sukis, kaip išmanai. Juk tavo amatas visą laiką buvo ieškoti išeities. Ieškok išeities, kai priešas pasitinka tave ugnimi, pridūrė jis.

Norėčiau, kad tas šunsnukis, kuris subjaurojo man medžioklę, turėtų gerą ginklą, kad abu turėtume ginklą. Tada bematant išsiaiškintume, kuris moka surasti išeitį. Net tokioje apdergtoje statinėje, pelkėse, kur nepamanevruosi. Jis turėtų prieiti arčiau, kitaip manęs nepaimtų.

Liaukis, sudraudė jis save, galvok apie merginą. Tu daugiau nebenori žudyti, nieko, niekada.

Ką čia paistai, tarė jis sau. Gal užsinorėjai pasidaryt geras krikščionis? Ką gi, stenkis, gal pasiseks. Toks tu jai labiau patiksi. Ar tikrai? Nežinau, nuoširdžiai prisipažino jis. Dievaži, nežinau.

Galbūt prieš mirtį ir pasidarysiu krikščionis. Taip, pasakė jis, gal ir pasidarysiu. Kas eis lažybų, kad ne?

– Gal tu eisi lažybų? – paklausė jis antį viliokę.

Bet antis žiūrėjo į dangų už jo nugaros ir patyliukais ramiai sau krykavo.

Antys skrido per aukštai, jos neapsuko nė vieno rato. Tik pažvelgė žemyn ir nuskrido atviros jūros link.

Tikriausiai jos visos ten susimetė, pagalvojo pulkininkas. O ten jau tyko medžiotojas valtyje. Jos skrenda pavėjui, visai arti, ir kas nors būtinai jas pašaus. Po šūvio kelios antys gali pasukti atgal. Bet lagūna užšalusi, ir aš seniai turėjau nešdintis iš čia, užuot sėdėjęs kaip koks kvailys.

Gana, jau prisišaudžiau, ir sekėsi ne blogiau kaip visuomet, gal net geriau. Geriau, velniai griebtų, pagalvojo jis. Niekas čia nešaudo geriau už tave, gal tik Alvaritas, kuris dar vaikėzas, užtat šaudo greičiau. Bet tu nušauni mažiau ančių nei daugelis blogų ir net apygerių medžiotojų.

Taip, žinau. Aš žinau tai ir žinau kodėl, ir mums dabar nesvarbu kiekybė, ir mes dabar nusispjovėme į statutą, nepamiršk.

Jis prisiminė, kaip sykį kare per stebuklą buvo susitikęs su geriausiu draugu Ardėnuose, kur jie mušė priešą.

Buvo ankstyvas ruduo, aplink plytėjo aukštuma, išraižyta smėlingais keliais, apaugusi žemaūgiais ąžuolais ir pušimis. Priešo tankų ir vikšrinių mašinų pėdsakai vinguriavo drėgname smėlyje.

Iš vakaro buvo paliję, bet tą dieną dangus išsigiedrijo, aplink viskas buvo aiškiai matyti, galėjai gerai stebėti visą nelygią aukštumą, ir jis su savo draugu įdėmiai apžiūrinėjo ją per žiūronus, tarsi būtų ieškoję grobio medžioklėje.

Pulkininkas, kuris tada buvo generolas ir divizijos vado pavaduotojas, gerai pažino kiekvienos persekiojamo priešo vikšrinės mašinos pėdsaką. Jis taip pat žinojo, kada priešo tankai išbaigia savo šaudmenis ir kiek maždaug šovinių jiems dar lieka. Jis buvo apskaičiavęs, kad jie turės stoti į mūšį, dar nepasiekę Zygfrydo linijos. Jis neabejojo, kad jie nestos į mūšį nė vienoje iš šitų dviejų vietų, bet skubės ten, kur yra numatę.

– Kaip tokių aukštų laipsnių žmonės, mes tolokai nuklydom, Džordžai, – tarė jis geriausiam savo draugui.

– Mes pralenkėm patys save, generole.

– Taigi, – sutiko pulkininkas. – Spjausim dabar į statutą ir pradėsim tikrą medžioklę.

– Karščiausiai pritariu, generole. Juo labiau kad pats rašiau statutą, – tarė jo geriausias draugas. – O jeigu jie čia ką nors paliko?

Jis parodė į vietą, kuri atrodė tinkamiausia gynybai.

– Nieko jie ten nepaliko, – atsakė pulkininkas. – Jie neturi šovinių net sumautai gynėjų saujelei.

– Kiekvienas žmogus yra teisus, kol suklysta, – pasakė jo geriausias draugas ir pridūrė: – generole.

– Aš neklystu, – tarė generolas.

Jis tikrai neklydo, nes turėjo tikslių žinių, kurias buvo gavęs šiek tiek prasilenkdamas su Ženevos konvencija.

– Tai pirmyn, – tarė jo geriausias draugas.

– Niekas čia mūsų nepuls, ir aš garantuoju, kad jie nesustos nei vienoje, nei antroje vietoje. Ir tą aš patyriau ne iš kokio bošo. Tiesiog pats žinau.

Jis dar sykį apžiūrėjo vietovę, išgirdo vėjo šlamesį medžiuose, užuodė viržių kvapą po kareiviškais batais ir dar sykį žvilgtelėjo į vėžes šlapiame smėlyje. Tuo ir baigėsi šita istorija.

Kažin ar jai patiktų, pagalvojo jis. Ne. Toj istorijoj per gerai atrodau. Geriau būtų, kad jai papasakotų kas nors kitas ir nupieštų mane tokį. Džordžas negali jai papasakoti. Jis vienintelis būtų galėjęs papasakoti jai, bet negali. Negali, po šimts velnių.

Aš neklysdavau devyniasdešimt penkis kartus iš šimto, o tai pašėlusiai didelis procentas net tokiame kvailame dalyke kaip karas. Bet tie penki kartai, kai suklysti, gali kartais turėti labai daug reikšmės.

Šito aš tau niekados nepapasakosiu, dukrele. Liko tik neaiškus ūžesys širdyje. Išklerusioje, klapsinčioje širdyje. Ir ta bjauri širdis nebegali išlaikyti tempo.

O gal dar patrauks kiek, pagalvojo jis, paėmė dvi tabletes, nurijo gurkšnelį džino ir apžvelgė pilką ledo lygumą.

Reikia pašaukti tą paniurėlį ir nešdintis iš čia į fermą ar medžiotojų namelį, ar kaip ten jis vadinasi. Vis tiek medžioklė jau baigta.

XLII skyrius

Pulkininkas atsistojo, iššovė du kartus į tuščią dangų ir pamojo valtininkui plaukti prie statinės.

Valtis artinosi iš lėto, pakeliui visą laiką laužydama ledą. Valtininkas surinko medines antis, nutvėrė antį viliokę ir įbruko ją į maišą, paskui, padedamas šuns, kuris slidinėjo ant ledo, surinko laimikį. Valtininko pyktis atrodė išgaravęs, jis dabar buvo nepaprastai patenkintas.

– Mažai prišaudėte, – pasakė jis pulkininkui.

– Per jūsų malonę.

Daugiau jie nieko vienas kitam nepasakė, valtininkas rūpestingai sukrovė aukštielninkas antis valties pirmagalyje, ir pulkininkas padavė jam į valtį šautuvus ir šovinių dėžę su pritaisyta ant jos kėdute.

Pulkininkas įlipo į valtį, o valtininkas patikrino, ar nieko neliko statinėje, ir nukabino nuo vinies į prijuostę panašią maršką su kišenėmis šoviniams laikyti. Paskui irgi įlipo valtin, ir jie ėmė iš lėto stumtis per ledą ten link, kur rudavo kanalo vandenys. Pulkininkas iš peties darbavosi ilguoju irklu, kaip buvo darbavęsis plaukdamas į čia. Bet dabar skaisčiai švietė saulė, šiaurėje bolavo snieguoti kalnai, priešais ryškėjo meldų juosta kanalo pakraštyje, ir jie plaukė, puikiausiai sutardami.

Pagaliau, triukšmingai sugurinę paskutinę ledo plutą, jie įsuko į kanalą; valtis nušliaužė lengvai, ir pulkininkas atsisėdo, atidavęs ilgąjį irklą valtininkui. Jis buvo suprakaitavęs.

Šuo, kuris drebėjo prie pulkininko kojų, iššoko iš valties ir nuplaukė į krantą. Nusipurtęs vandenį nuo baltų išpurvintų gaurų, jis nėrė į rudas švendres ir krūmokšnius, o pulkininkas

tik iš judančių krūmų galėjo atsekti jo kelią. Šuo taip ir negavo jam skirtos dešros.

Pulkininką vis pylė prakaitas, todėl jis vėl paėmė dvi tabletes ir gurkštelėjo džino, nors žinojo, kad žygio apsiaustas gerai saugo nuo vėjo.

Gertuvė buvo plokščia, sidabrinė, aptraukta oda. Po ta oda, jau gerokai aptrinta ir dėmėta, buvo išgraviruoti žodžiai „Mylimam Ričardui nuo Renatos". Niekas nebuvo matęs to įrašo, išskyrus pačią Renatą, pulkininką ir graverį. Įrašas buvo užsakytas ne ten, kur buvo pirkta gertuvė. Tai buvo seniai, pagalvojo pulkininkas. Dabar juk nebereikia slėptis?

Ant užsukamo gertuvės kamščio buvo išgraviruota „R. K. nuo R."

Pulkininkas pasiūlė gertuvę valtininkui, tas pažvelgė į jį, paskui į gertuvę ir paklausė:

– Kas čia?

– Angliška grapa.

– Pabandysiu.

Jis nugėrė didelį gurkšnį, kaip visi valstiečiai, kai geria iš gertuvių.

– Dėkui.

– Gerai pamedžiojote?

– Nudėjau keturias. Šuo rado dar tris, kitų pašautas.

– O kodėl jūs šaudėte?

– Dabar gailiuosi. Šaudžiau iš pykčio.

Ir aš kartais taip darydavau, pagalvojo pulkininkas ir nepaklausė, ko valtininkas pyko.

– Labai gaila, kad antys blogai traukė.

– Šūdas, – tarė pulkininkas, – visaip pasitaiko.

Pulkininkas stebėjo šunį, laigantį aukštoje žolėje ir melduose. Staiga jis pamatė, kad šuo stabtelėjo ir sustingo. Paskui šoko aukštyn ir plestelėjo ant žemės.

– Nutvėrė pašautą antį, – pasakė jis valtininkui.

– Bobi! – sušuko valtininkas. – Atnešk, atnešk!

Sujudo meldai, ir išlindo šuo su gaigalu dantyse. Pilkai baltas kaklas ir žalia galva maskatavo tarsi gyvatė. Maskatavo beviltiškai. Valtininkas staigiai pasuko valtį į krantą.

– Aš paimsiu, – pasakė pulkininkas. – Bobi!

Jis ištraukė gaigalą iš nestipriai sukąstų nasrų, jam buvo malonu laikyti tokį nesudarkytą, gražų paukštį, jausti jo plakančią širdį, matyti nevilties pilnas akis, pabūgusias nelaisvės.

Pulkininkas atidžiai jį apžiūrėjo ir paglostė kaip kokį arklį.

– Jam tik sparnas kliudytas, – tarė jis. – Palaikykim jį antims vilioti arba paleisim laisvėn kitą pavasarį. Kiškit jį į maišą prie anties viliokės.

Valtininkas atsargiai paėmė gaigalą ir įkišo į storos drobės maišą valties priekyje. Pulkininkas išgirdo patelę kažką klegant gaigalui. O gal, pagalvojo jis, ji protestuoja. Pulkininkas nesuprato ančių šnekos po stora drobe.

– Gurkštelėkite dar, – tarė jis valtininkui. – Šiandien pašėlusiai šalta.

Valtininkas paėmė gertuvę ir dar sykį gerokai patraukė.

– Dėkui, – tarė jis. – Jūsų grapa labai labai gera.

XLIII skyrius

Prieplaukoje, priešais žemą mūrinį namą palei kanalą, ant žemės gulėjo eilėmis sukrautos antys.

Ančių tose eilėse buvo nevienodai. Keli būriai ir nė vienos kuopos, pagalvojo pulkininkas. O aš vos ne vos surinkau skyrių.

Vyriausiasis jėgeris su aukštais batais, trumpa striuke, atsmaukta ant pakaušio juoda fetro skrybėle stovėjo ant kranto, o kai valtis priplaukė arčiau, kritiškai peržvelgė priekyje gulinčias antis.

– Aplink mūsų statinę vanduo buvo užšalęs, – tarė pulkininkas.

– Taip ir maniau, – pasakė vyriausiasis jėgeris. – Labai gaila. O tą vietą laikėme geriausia.

– Kas laimingiausias šaulys?

– Baronas nušovė keturiasdešimt dvi. Ten buvo stipresnė srovė, ir lagūna neužšalo. Tikriausiai negirdėjote jo šaudant, jis stovėjo pavėjui.

– Kur kiti?

– Visi išvažiavo, tik baronas dar laukia. Jūsų vairuotojas viduje, miega.

– Ką jam daugiau daryti, – tarė pulkininkas.

– Sudėk antis gražiai, – paliepė vyriausiasis jėgeris valtininkui, kuris taip pat buvo jėgeris. – Turiu užrašyti jas medžioklės knygon.

– Maiše turim vieną žaliagalvį gaigalą sužeistu sparnu.

– Gerai. Aš juo pasirūpinsiu.

– Einu į vidų ieškoti barono. Vėliau dar pasimatysime.

– Reikia sušilti, – pasakė vyriausiasis jėgeris. – Diena žvarbi, pulkininke.

Pulkininkas pasuko prie durų.

– Vėliau dar pasimatysime, – pasakė jis valtininkui.

– Taip, pulkininke, – atsakė valtininkas.

Baronas Alvaritas stovėjo vidury kambario priešais židinį. Jis droviai šyptelėjo ir tarė žemu, giliu balsu:

– Labai gaila, kad jums nenusisekė medžioklė.

– Visai įšalom. Bet man vis vien buvo smagu.

– Labai sustirot?

– Ne.

– Galim užkąsti.

– Dėkui. Aš nealkanas. O jūs jau valgėt?

– Taip. Kitiems atidaviau savo automobilį, ir jie išvažiavo. Ar nugabensit mane iki Latizanos ar kiek tolėliau? Iš ten rasiu kuo parvažiuoti.

– Žinoma.

– Bjauru, kai taip spigina. O tikėjomės visai neblogos medžioklės.

– Už lagūnos tikriausiai begalės ančių.

– Taip. Bet jos ten nepasiliks, nes visas jų maistas po ledu. Šiąnakt trauks į pietus.

– Visos išskris?

– Visos, išskyrus vietines, čia užaugusias. Jos liks tol, kol lagūnoje bus properšų.

– Gaila, kad medžioklė taip baigėsi.

– Gaila, kad taip toli turėjot važiuoti dėl kelių ančių.

– Bet medžioti man visada smagu, – tarė pulkininkas. – Ir aš myliu Veneciją.

Baronas Alvaritas pažvelgė į šalį, o rankas ištiesė link židinio.

– Taip, – tarė jis. – Visi mes mylime Veneciją. O jūs galbūt labiausiai.

Pulkininkas nenorėjo leistis į kalbas šia tema, bet pasakė:

– Jūs žinot, kaip aš myliu Veneciją.

– Taip. Žinau, – atsakė baronas. Jis žiūrėjo kažkur į vieną tašką. Paskui tarė: – Laikas žadinti jūsų vairuotoją.

– Ar jis pavalgęs?

– Jis tik valgė ir miegojo, valgė ir miegojo. Paskui skaitinėjo vieną iš iliustruotų knygelių, kurias turėjo atsivežęs.

– Komiksą, – tarė pulkininkas.

– Reikėtų ir man pasimokyti juos skaityti, – pasakė baronas, ir drovus šypsnys vėl perbėgo jo tamsiu veidu. – Ar atvešit man tokių knygelių iš Triesto?

– Kiek tik norėsit, – atsakė pulkininkas. – Pradedant antžmogių nuotykiais ir baigiant didžiausiomis nesąmonėmis. Galėsit paskaityti už mane. Klausykit, Alvaritai, kodėl toks keistas tas jėgeris, kuris irklavo mano valtį? Iš pradžių jis, rodės, tiesiog nekentė manęs. Ir ne tik iš pradžių.

– Dėl jūsų seno kariško apsiausto. Jis taip reaguoja į sąjungininkų kariuomenės uniformą. Matot, jį vaduodami jie truputį persistengė.

– Nesuprantu.

– Kai užėjo marokiečiai, jie išprievartavo jo žmoną ir dukterį.

– Matyt, reikia ko nors išgerti, – tarė pulkininkas.

– Štai, grapa stovi ant stalo.

XLIV skyrius

Jie išsodino baroną iš automobilio prie didelių vartų, nuo kurių žvyruotas takas vedė į vilą, ir tai buvo laiminga vila, nes ji stovėjo daugiau kaip per šešias mylias nuo bet kokio karinio objekto ir liko nesubombarduota.

Pulkininkas atsisveikino, o Alvaritas pakvietė jį atvažiuoti į medžioklę kokį savaitgalį arba kad ir kiekvieną savaitgalį.

– Ar tikrai neužeisit į vidų?

– Ne. Turiu grįžti į Triestą. Perduosit linkėjimus Renatai?

– Perduosiu. Ar čia jos portretą vežatės suvyniotą ant užpakalinės sėdynės?

– Jos.

– Aš pasakysiu jai, kad jūs labai smagiai pamedžiojot ir kad portretas gyvas ir sveikas.

– Ir linkėjimus perduokit.

– Ir linkėjimus perduosiu.

– *Ciao,* Alvaritai, ir labai ačiū jums.

– *Ciao*, pulkininke. Jeigu galima sakyti *ciao* pulkininkui.

– Pamirškit, kad aš pulkininkas.

– Labai sunku. Viso labo, pulkininke.

– Jeigu atsitiktų kas nors, ar pasakysit, kad ji užeitų į *Gritti* pasiimti portreto?

– Gerai, pulkininke.

– Na, tai viskas.

– Viso labo, pulkininke.

XLV skyrius

Kai jie išvažiavo į plentą, jau ėmė leistis ankstyvos sutemos.

– Sukite į kairę, – tarė pulkininkas.

– Juk ne čia kelias į Triestą, pone, – nustebo Džeksonas.

– Velniop tą kelią į Triestą. Aš liepiau sukti kairėn. Gal manot, kad į Triestą yra tik tas vienintelis kelias pasaulyje?

– Ne, pone. Aš tik norėjau atkreipti pono pulkininko dėmesį...

– Niekas jūsų to neprašo! Ir apskritai tylėkit, jei aš jums nieko nesakau.

– Klausau, pone pulkininke.

– Atleiskit man, Džeksonai. Aš tik norėjau pasakyti, kad žinau, kur reikia važiuoti, ir noriu ramiai pamąstyti.

– Klausau, pone pulkininke.

Jie važiavo senuoju keliu, taip gerai pažįstamu pulkininkui, ir jis galvojo: aš pasiunčiau keturias antis, kaip buvau žadėjęs, pasiunčiau jas į *Gritti.* Medžioklė buvo menka, ir menka nauda bus to vyruko žmonai iš plunksnų. Bet visos antys didelės, riebios, jie valgys jas pasigardžiuodami. O štai Bobiui dešros pamiršau duoti.

Nebuvo laiko parašyti Renatai laiško. Bet ką galėčiau jai rašyti, argi ne viskas mūsų išsakyta?

Jis įkišo ranką į kišenę, surado bloknotą ir pieštuką. Įsijungęs mažąją šviesą, sužeistąja ranka parašė trumpą įsakymą didžiosiomis raidėmis.

– Įsidėkit į kišenę, Džeksonai, o jei prireiks, veikite, kaip čia nurodyta. Jei atsitiks taip, kaip čia pasakyta, vykdykit.

– Klausau, pone, – tarė Džeksonas ir viena ranka įsidėjo sulankstytą įsakymą į viršutinę kairiąją savo munduro kišenę.

Nesijaudink, tarė sau pulkininkas. Daugiau nėra kuo rūpintis, tik pačiu savimi, o čia jau prabanga.

Karinėms Jungtinių Valstijų pajėgoms jau nebėra iš tavęs jokios naudos. Tai buvo parodyta visai aiškiai.

Tu atsisveikinai su savo mergina, ir ji atsisveikino su tavim. Viskas labai paprasta. Tu šaudei gerai, ir Alvaritas viską supranta. Ką padarysi.

Tai kurių velnių tau dar jaudintis, žmogau? Juk nesi iš tų tipelių, kurie nerimauja, kaip bus tada, kai jau niekas jiems negalės padėti? Juk iš tikro toks nesi.

Kaip tik tą akimirką jį nudiegė skausmas, kurio jis laukė jau nuo to laiko, kai jie rinko medines antis.

Trečias sykis ir galas, pagalvojo jis, o aš išlaikysiu iki ketvirto. Man, šunsnukiui, visada labai sekėsi. Vėl nudiegė labai smarkiai.

– Džeksonai, – tarė jis, – ar žinot, ką viena proga pasakė generolas Tomas Dž. Džeksonas? Savo mirties valandą, kuri išmušė per anksti. Aš kadaise įsiminiau tuos žodžius. Žinoma, nesakau, kad tiksliai. Bet skambėjo maždaug taip: „Įsakykite A. P. Hilui rengtis į ataką“. Vėliau jis ėmė kliedėti, paskui tarė: „Ne, ne, geriau persikelkim per upę ir pailsėkim medžių ūksmėje“.

– Labai įdomu, pone, – tarė Džeksonas. – Jūs tikriausiai kalbat apie Džeksoną-Akmeninę Sieną, pone.

Pulkininkas norėjo atsakyti, bet užsikirto, nes priepuolis pasikartojo trečią sykį, ir skausmas surėmė taip stipriai, kad jis pajuto daugiau nebeištversiąs.

– Džeksonai, – pratarė pulkininkas. – Pastatykit automobilį šalikelėje ir užgesinkit žibintus. Ar iš čia rasite kelią į Triestą?

– Taip, pone, aš turiu žemėlapį.

– Gerai. Dabar aš persikelsiu į plačią užpakalinę šito prakeikto superištaigingo automobilio sėdynę.

Tai buvo paskutiniai pulkininko žodžiai. Bet jis vis dėlto atsisėdo ant užpakalinės sėdynės ir užtrenkė dureles. Užtrenkė gerai, rūpestingai.

Po valandėlės, įsijungęs didžiąsias šviesas, Džeksonas jau vairavo automobilį gluosniais apaugusiu keliu palei kanalą, ieškodamas vietos apsisukti. Pagaliau surado ir atsargiai apsuko automobilį. Dešinėje kelio pusėje, atsisukęs į pietus, kur buvo kryžkelė ir vienintelis jam gerai žinomas plentas į Triestą, jis uždegė lempelę, išsitraukė įsakymą ir perskaitė:

JEIGU AŠ NUMIRSIU, SUPAKUOTĄ PAVEIKSLĄ IR DU MEDŽIOKLINIUS ŠAUTUVUS IŠ ŠITO AUTOMOBILIO GRĄŽINTI Į *GRITTI* VIEŠBUTĮ VENECIJOJE, KUR JUOS ATSIIMS TEISĖTAS SAVININKAS. RIČARDAS KANTVELAS, JAV PĖSTININKŲ KARIUOMENĖS PULKININKAS.

Viskas bus grąžinta kaip pridera, per instancijas, pagalvojo Džeksonas ir užvedė variklį.

Hemingway, Ernest

He-191 Anapus upės, medžių ūksmėje [romanas] / Ernest Hemingway; iš anglų kalbos vertė Silvija Lomsargytė-Pukienė. – Vilnius: Žaltvykslė; [2006]. – 254 p.

ISBN 9986-06-155-5

Penkiasdešimtmetis JAV pėstininkų kariuomenės pulkininkas Ričardas Kantvelas atvyksta į Veneciją, „į savo miestą". Čia jis susitinka su itale grafaite Renata, kuri yra jo „paskutinė, tikra ir vienintelė meilė". Tai bene gražiausia E. Hemingway knyga apie meilę, parašyta po rašytojo kelionės į Italiją 1948 metais.

UDK 820(73)-3

Ernest Hemingway

Anapus upės, medžių ūksmėje

Romanas

Redaktorė *Agnė Iešmantaitė*
Dailininkė *Deimantė Rybakovienė*

Leido ŽALTVYKSLĖ,
A. Vivulskio 7-208, LT-03221 Vilnius
el. p. leidykla@zaltvyksle.com

Spausdino AB „Spauda",
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Tiražas 1000 egz.

E. HEMINGWAY

KOLEKCIJA

